

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.wales.gov.uk

Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru

2014-2020

**ESF Gorllewin Cymru a'r Cymoedd
RHAGLEN WEITHREDOL**

CCI (2014UK05SFOP001)

Rhagfyr 2014

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Cronfeydd yr UE: Buddsoddi yng Nghymru
Cronfa Gymdeithasol Ewrop

EU Funds: Investing in Wales
European Social Fund

Rhagair gan Jane Hutt, Y Gweinidog Cyllid a Busnes y Llywodraeth, Llywodraeth Cymru

Mae'r Rhaglen Weithredol hon yn elfen hanfodol o gyfres o Raglenni Cronfeydd Strwythurol 2014-2020 gan ei bod yn amlinellu cytundeb Llywodraeth Cymru â'r Comisiwn Ewropeaidd ar yr hyn y byddwn yn ei gyflawni. Mae'n ffrwyth gwaith partneriaeth helaeth ledled Cymru ac yn adlewyrchu'r broses dadansoddi a negodi drylwyr yn seiliedig ar dystiolaeth dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf.

Mae'r fersiwn hon o'r Rhaglen Weithredol wedi cael ei chynhyrchu er mwyn cyflwyno'r un wybodaeth mewn fformat mwy hygyrch na'r hyn a ragnodir yn y fersiwn gyflawn, sy'n gofyn am ddefnyddio templed penodol. Mae'r fersiwn hon yn defnyddio yr un testun yn union â'r hyn a gymeradwywyd gan y Comisiwn Ewropeaidd, gan ddarparu'r holl fanylion sydd eu hangen i ddatblygu gweithrediadau a rhaglenni, ond mae'n eu cyflwyno mewn fformat sy'n haws ei ddeall. Mae'r Rhaglen Weithredol gyflawn, ffurfiol, ynghyd â phob atodiad ategol, hefyd wedi'i chyhoeddi ar dudalennau gwe WEFO; ond gobeithio y bydd y fersiwn hon o'r brif ddogfen yn ddefnyddiol wrth i chi ddatblygu eich cynigion ariannu.

Nodir nifer o gyfleoedd cyffrous yn y rhaglenni newydd i Gymru a'n nod yw manteisio'n llawn arnynt. Mae'r rhaglenni yn nodi'r heriau allweddol sy'n wynebu economi Cymru a'r farchnad lafur. Mae rhai o'r rhain yn broblemau strwythurol ac efallai y bydd yn cymryd degawdau o fuddsoddi parhaol (gan y sector preifat a'r sector cyhoeddus) i'w datrys. Mae gan Gronfeydd Strwythurol rôl allweddol i'w chwarae yn y broses drawsnewid hon, ond mae angen inni dargedu'r arian hwn ochr yn ochr â'r holl ffynonellau eraill o fuddsoddiad er mwyn sicrhau'r effaith fwyaf.

Wrth lunio rhaglenni newydd y Cronfeydd Strwythurol rydym wedi ymgorffori tair egwyddor ddylunio graidd er mwyn sicrhau ein bod mewn sefyllfa dda i fanteisio ar gyfleoedd, ateb heriau ac ategu buddsoddiadau eraill:

- **Canolbwyntio:** Ffocws ar lai o bethau mewn llai o fannau er mwyn sicrhau mwy o effaith
- **Integreiddio:** Sicrhau bod buddsoddiadau'r UE yn ategu ei gilydd a rhaglenni buddsoddi ehangach ar draws y sector cyhoeddus a'r sector preifat;
- **Symleiddio:** Ei gwneud yn haws cael gafael ar yr arian a'i weinyddu.

Croesawyd egwyddor **canolbwyntio** yn eang yn ein hymgynghorriad â phartneriaid a chan y Comisiwn Ewropeaidd. Dros y blynyddoedd, mae Cronfeydd Strwythurol wedi cefnogi nifer fawr o fuddsoddiadau, gyda'r nod o wella bywydau unigolion, cefnogi busnesau ac atgyfnerthu seilwaith ledled Cymru. Byddwn yn eich annog i ystyried rhai o'r astudiaethau achos ysbrydoledig ar dudalennau gwe WEFO fel tystiolaeth o'r llwyddiannau. Sicrhodd ffocws strategol cryfach rhaglenni 2007-2013 fod buddsoddiadau ein Cronfeydd Strwythurol yn fwy cydlynol; mae'n rhaid inni bellach adeiladu ar hyn yn ein rhaglenni ar gyfer 2014-2020.

Er mwyn darparu'r ffocws hwn – a sicrhau nad materion sy'n ymwneud â chymhwysedd technegol fydd nodwedd bwysicaf trafodaethau ynghylch blaenoriaethau ariannu – mae Cronfeydd Strwythurol 2014-2020 yn rhoi pwyslais clir ar ganlyniadau. Nid yw'r rhaglenni'n ceisio cyfyngu cymhwysedd yn benodol (pa weithgareddau y byddwn yn eu hariannu) ond yn lle hynny, maent yn canolbwyntio ar ganlyniadau (yr hyn y dylai'r rhaglen geisio ei gyflawni). Bydd WEFO yn galw am yr un newid hwn mewn pwyslais mewn trafodaethau â phartneriaid am gynigion ariannu posibl. Yn gyntaf, ac yn bwysicaf oll, mae angen i WEFO ddeall pa ganlyniadau y bydd pob cynnig yn eu cyflawni (a sut mae hyn yn cyfrannu at y canlyniadau cyffredinol a nodir yn y rhaglenni). Ffordd o gyrraedd y nod yw gweithgareddau penodol felly, yn hytrach na'r nod ynddynt eu hunain. O fewn y ddogfen hon, dylid rhoi sylw penodol i'r adrannau o dan bob Blaenoriaeth sy'n nodi'r canlyniadau rydym yn dymuno eu cyflawni; oherwydd bydd WEFO yn awyddus i ariannu cynigion a all ddangos cyfraniad at y canlyniadau hynny.

Rydym wedi rhoi blaenoriaeth uchel i nodi cyfleoedd **integreiddio** ers inni ddechrau datblygu ein rhaglenni newydd yn gyntaf. Mae holl Gronfeydd Strwythurol a Buddsoddi Ewropeaidd Cymru (yr enw a roddir ar Gronfeydd Strwythurol, Gwledig a Physgodfeydd yr UE gyda'i gilydd) wedi'u cynllunio i ategu ei gilydd. Er enghraifft, am y tro cyntaf, gellir defnyddio'r Cronfeydd Strwythurol i gefnogi ffermio a physgodfeydd os yw'r cymorth hwnnw'n bodloni amcanion Cronfeydd Strwythurol. Mae nifer o feysydd lle rydym yn gobeithio gweld cydweithio ar draws y cronfeydd hyn, gan gynnwys ym maes ynni, cymorth busnes, sgiliau ac ymchwil, datblygu ac arloesi.

Ond nid yw'r Cronfeydd Strwythurol a Buddsoddi Ewropeaidd yn gweithredu ar wahân; mae cysylltiadau ehangach â buddsoddiadau eraill hefyd yn hollbwysig er mwyn cyflawni mwy i Gymru. Mae cyfleoedd sylweddol i gael gafael ar ffrydiau ariannu eraill ledled y DU, Ewrop a thu hwnt; mae'r Rhaglen Weithredol hon yn nodi'r ffrydiau mwyaf perthnasol ar gyfer pob Echel Blaenoriaeth. Yr hyn sy'n bwysicach na dim o bosibl i lwyddiant y rhaglenni Cronfeydd Strwythurol yw eu bod yn cyd-fynd â buddsoddiadau allweddol ym mhob rhan o economi yng Nghymru sydd eisoes wedi cael eu gwneud, sy'n cael eu gwneud ar hyn o bryd, neu sydd wrthi'n cael eu cynllunio, a'u bod yn ychwanegu gwerth at y buddsoddiadau hynny. Dim ond drwy ychwanegu gwerth at y buddsoddiadau hynny gallwn obeithio sicrhau newid cwbl weddnewidiol a mynd i'r afael â'r heriau strwythurol a nodwyd yn ein Rhaglenni Gweithredol. Er mwyn helpu i nodi'r cysylltiadau hyn a chynllunio buddsoddiadau mewn cyd-destun buddsoddi sy'n datblygu'n barhaus, rydym wedi cymhwyso canfyddiadau adolygiad annibynnol gan Dr Grahame Guildford ac wedi datblygu Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd. Mae'r ddogfen hon yn ategu'r Rhaglenni Gweithredol drwy roi cipolwg ar beth arall sy'n digwydd yn yr economi yng Nghymru. Bydd WEFO yn chwilio am dystiolaeth gan weithrediadau y gallant gyflawni amcanion a chanlyniadau'r rhaglen, a hefyd eu bod yn cyd-fynd â'r cyd-destun buddsoddi ehangach a nodir yn y [Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd](#) ac yn ychwanegu gwerth ato.

Erys **symleiddio** yn amcan allweddol o hyd, wrth inni geisio symleiddio rheoliadau a gofynion cydymffurfio cymhleth yr UE hyd y gellir. Bydd pethau na allwn eu newid bob amser, ond rydym wedi ceisio cysoni'r gofynion ar gyfer pob un o'r Cronfeydd Strwythurol a Buddsoddi gwahanol hyd y gellir, gan bennu rheolau a therminoleg gyffredin i Gymru. Mae WEFO hefyd yn cyflwyno costau symlach, cyfnodau byrrach

ar gyfer cadw dogfennau a llai o faich archwilio ar gyfer rhaglenni 2014-2020. Un o brif nodweddion rhaglenni 2014-2020 fu'r penderfyniad i osgoi newidiadau mawr ers rhaglenni 2007-2013. Lle y gwnaed newidiadau, maent naill ai'n adlewyrchu gofynion rheoliadol newydd neu'n enghreifftiau gwirioneddol o symleiddio. Mae ein partneriaid wedi gofyn am barhad a chysondeb. Mae adolygiadau annibynnol gan Dr Guildford a Swyddfa Archwilio Cymru yn cyfeirio at systemau gweithredu effeithiol ar y cyfan nad oes ond angen eu mireinio yn hytrach na'u hailwampio'n llwyr. Mae dogfennau canllaw helaeth ar dudalennau gwe WEFO yn egluro'r newidiadau allweddol.

Dros gyfnodau ariannu dilynol, rydym wedi cymryd camau breision o ran gwella'r ffordd rydym yn monitro ac yn gwerthuso ein buddsoddiadau. Rydym yn awyddus i barhau i wella'r ffordd rydym yn cyflwyno adroddiadau ac yn **mesur llwyddiant**. Ar gyfer 2014-2020, rydym yn awyddus i allu cyfleu cyflawniadau prosiectau a rhaglenni mewn ffyrdd newydd sy'n gwneud synnwyr o effaith uniongyrchol ein buddsoddiadau a'r effaith bosibl yn y tymor hwy. Bydd hyn hefyd yn un o ystyriaethau allweddol Pwyllgor Monitro Rhaglenni Cymru, y caiff y papurau ar ei gyfer i gyd eu cyhoeddi ar dudalennau gwe WEFO. Mae ein Cynllun Monitro a Gwerthuso hefyd wedi'i gyhoeddi ar y tudalennau gwe ac mae'n nodi'n fanwl y modd y byddwn yn ceisio monitro hynt y rhaglenni a'u gwerthuso yn ystod y cyfnod ariannu.

Hoffwn hefyd achub ar y cyfle hwn i ddiolch i lawer o'r sefydliadau partner ac unigolion ledled Cymru sydd wedi cyfrannu at y gwaith o ddatblygu rhaglenni Cronfeydd Strwythurol 2014-2020 ers i'r gwaith ddechrau arnynt yn 2012. Mae'r gwaith partneriaeth helaeth a hynod gynhyrchiol hwn wedi atgyfnerthu'r rhaglenni drwy gydol y prosesau drafftio ac ymgynghori ac rydym yn ddiolchgar iawn am y cymorth hwnnw. Mae ein **hymrwymiad i bartneriaeth** yn mynd y tu hwnt i hynny - mae gan WEFO nifer o grwpiau partneriaeth sy'n cyfarfod yn rheolaidd er mwyn trafod agweddau amrywiol ar y gwaith o gyflawni'r rhaglenni, yn enwedig Pwyllgor Monitro'r Rhaglen. Bydd WEFO hefyd yn atgyfnerthu'r broses o gydweithio â phartneriaethau rhanbarthol er mwyn helpu i gyflawni'r rhaglenni a sicrhau bod buddsoddiadau'n ystyried blaenoriaethau datblygu economaidd rhanbarthol.

Yn olaf, hoffwn annog sefydliadau i gysylltu â WEFO yn gynnar yn ystod y broses o ddatblygu syniadau prosiect (0845 010 3355 neu <http://wefo.wales.gov.uk/applyingforfunding/?skip=1&lang=cy>). Gall WEFO eich helpu i ystyried y cyfleoedd amrywiol a gynigir gan y rhaglenni a rhoi help a chynngor ar hyd y daith. Y nod yw gweithio gyda'r sefydliadau hynny sy'n cynnig y syniadau gorau i ddatblygu cynigion cyflawn, gan gefnogi'r broses o baratoi cynlluniau busnes gam wrth gam. Hoffwn annog pob darpar ymgeisydd i fanteisio i'r eithaf ar yr holl gymorth y gall WEFO ei gynnig o'r cychwyn cyntaf.

Jane Hutt
Gweinidog Cyllid a Busnes y Llywodraeth

Cynnwys

Strategaeth ESF ar gyfer Gorrlewin Cymru a'r Cymoedd	6
Crynodebau o'r Cynllun Ariannol, Canlyniadau a'r Fframwaith Perfformiad	28
Themau Drawsbynciol: Datblygu Cynaliadwy	34
Themau Drawsbynciol: Cyfle Cyfartal	37
Themau Drawsbynciol: Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol	41
Echel Blaenoriaeth 1: Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy	53
Amcan Penodol 1: Cynyddu cyflogadwyedd y rhai sydd agosaf at y farchnad lafur ac sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi.	55
Amcan Penodol 2: Cynyddu cyflogadwyedd pobl sy'n Economaidd anweithgar ac sy'n Ddiwaith yn yr Hirdymor sy'n 25 oed a throsodd sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth.	61
Amcan Penodol 3: Gostwng cyfraddau tangyflogaeth neu absenoldeb unigolion cyflogedig sydd â chyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith a/neu rwystrau eraill i ymgysylltu â'r farchnad lafur mewn modd cynaliadwy.	69
Echel Blaenoriaeth 2: Sgiliau ar gyfer Twf	84
Amcan Penodol 1: Cynyddu lefelau sgiliau, gan gynnwys sgiliau sy'n berthnasol i waith, y rhai yn y gweithlu sydd â sgiliau isel os o gwbl.	86
Amcan Penodol 2: Cynyddu nifer y bobl yn y gweithlu sydd â sgiliau technegol a phenodol i waith ar lefel ganolraddol ac uwch.	92
Amcan Penodol 3: Cynyddu nifer y bobl â graddau neu gymhwyster cyfatebol sy'n cyflawni gweithgareddau ymchwil ac arloesedd ym myd busnes.	99
Amcan Penodol 4: Gwella sefyllfa menywod yn y gweithlu.	108
Echel Blaenoriaeth 3: Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc	120
Amcan Penodol 1: Lleihau nifer y bobl ifanc 16-24 oed Nad ydynt mewn Cyflogaeth, Addysg na Hyfforddiant (NEET).	122
Amcan Penodol 2: Lleihau nifer y bobl ifanc rhwng 11 a 24 oed sy'n wynebu risg o ddod yn NEET.	129
Amcan Penodol 3: Cynyddu lefelau cofrestru a chyrhaeddiad pynciau STEM ymhlith pobl ifanc 11-19 oed.	134

Amcan Penodol 4: Cynyddu sgiliau'r gweithlu Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant.....	140
Echel Blaenoriaeth 4: Cymorth Technegol	152
Amcan Penodol 1: Sicrhau bod rhaglenni 2014-2020 yn cael eu rheoli'n effeithlon ac yn effeithiol.....	153
Amcan Penodol 2: Rhoi cyngor o ansawdd uchel i bartneriaid allweddol sydd ynghlwm wrth ddylunio a chyflawni gweithrediadau.....	153
Amcan Penodol 3: Gwella'r broses o integreiddio buddsoddiadau â chronfeydd ESI eraill ynghyd â rhaglenni ehangach a arweinir gan y Comisiwn ac sy'n seiliedig ar Sector, a'u gwneud yn fwy ategol.....	154
Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol	159
Rôl Partneriaid Perthnasol	163
Lleihau Baich Gweinyddol.....	171
Rhestr Termau Acronymau Cyffredin.....	173

Strategaeth ESF ar gyfer Gorllewin Cymru a'r Cymoedd

Cyflwyniad

1. Mae strategaeth rhaglen Cronfa Gymdeithasol Ewrop (ESF) ar gyfer Gorllewin Cymru a'r Cymoedd (GCC) yn amlinellu sut y bydd rhaglenni ESF 2014-2020 yn canolbwyntio ar gefnogi gweithrediadau o ansawdd uchel sy'n gyson yn strategol ac sy'n gweithredu mewn modd cydlynus a chydgyssylltiedig â rhaglenni domestig ehangach.
2. Cynhaliwyd Dadansoddiad Economaidd-Gymdeithasol llawn er mwyn nodi anghenion, heriau a chyfleoedd ar draws GCC. Bu hyn yn destun gwerthusiad ex-ante ac mae'n cynrychioli sail dystiolaeth gadarn y mae'r strategaeth hon wedi'i datblygu arni (fel rhan o gyfres o raglenni cronfeydd Strwythurol a Buddsoddi Ewrop (ESI) yng Nghymru). Mae hyn yn sefydlu'r rhesymeg dros y buddsoddiadau ar draws holl raglenni cronfeydd ESI a chaiff ei gyhoeddi gyda'r dogfennau rhaglen.
3. Mae'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU yn amlinellu strategaeth ar gyfer defnyddio'r cronfeydd ESI gyda'i gilydd er mwyn cyflawni cyfres gydgysylltiedig o raglenni buddsoddi sy'n darparu crynodeb o'r dadansoddiad o wahaniaethau, anghenion a photensial am dwf ar draws economi Cymru a'i marchnad lafur. Mae Cytundeb Partneriaeth y DU yn ystyried yn benodol gysylltiadau â'r Argymhellion sy'n Benodol i Wledydd y DU a Phapur Sefyllfa'r Comisiwn ar y DU ar gyfer pob un o'r prif Amcanion Thematig.
4. O ran nodau'r Cytundeb a nodau Ewrop 2020 (UE2020), dylid nodi bod Llywodraeth Cymru wedi dewis datblygu cynaliadwy a chydaddoldeb fel ei phrif egwyddorion trefniadol ac maent hefyd wrth wraidd y rhaglenni hyn. Golyga hyn fod angen i'r holl waith datblygu gyflawni cydbwysedd priodol rhwng canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, gan gydnabod bod pob un yn atgyfnerthu'r llall.

Anghenion a Chyfleoedd yn Ardal Rhaglen GCC

5. Mae'r dadansoddiadau Economaidd-Gymdeithasol a SWOT sy'n sail i'r strategaeth hon yn nodi amrywiaeth o gyfleoedd y gellir achub arnynt a heriau i'w goresgyn er mwyn i GCC a Chymru weld twf economaidd a, thrwy hynny, greu cyfleoedd gwaith cynaliadwy i'w dinasyddion.
6. Cyn dirywiad economaidd 2007 a'r dirwasgiad dilynol, roedd Cymru a GCC wedi dechrau gwneud cynnydd clir o ran mynd i'r afael â rhai o'r heriau economaidd, strwythurol hirsefydledig. Gwnaeth cylchoedd blaenorol o fuddsoddiadau Cronfeydd Strwythurol yr UE, a ddatblygwyd ar adeg o dwf yn economi a marchnad lafur Cymru, gyfraniad pwysig i'r sefyllfa well hon.
7. Er i'r dirywiad economaidd gael effaith ddifrifol ar GCC, ni chollwyd y cynnydd a wnaed wrth leihau bylchau ag economi ehangach Cymru a'r DU yn gyfan gwbl. Serch hynny, wrth baratoi ar gyfer cylch arall o raglenni Cronfeydd Strwythurol yn 2014-2020, mae'r amodau presennol o ran yr economi a'r farchnad lafur yn GCC yn wahanol iawn i'r rhai a fodolai ar yr un cam paratoi ar gyfer rhaglenni blaenorol.

8. Ar ddechrau'r cylch newydd o raglenni yn 2014, ni ragwelir y bydd economi GCC wedi gwella i'r hyn a welwyd cyn y dirwasgiad a bydd sawl problem o ran y farchnad lafur, fel lefelau diweithdra uchel ymhlith pobl ifanc, cymysgedd sgiliau isel a niferoedd uchel o gartrefi heb waith yn parhau.
9. Mae GCC yn cwmpasu ardal o 1.24 miliwn hectar, sy'n cynnwys 15 o ardaloedd Awdurdod Lleol. Dangosodd Cyfrifiad 2011 fod gan yr ardal boblogaeth o ryw 1.9 miliwn, y mae 51% ohoni'n fenyw, 14% yn anabl a 3% yn lleiafrifoedd ethnig. Yn 2011, roedd 30% o'r boblogaeth o dan 25 oed, roedd 51% yn 25-64 oed ac roedd 19% yn 65 oed a throsodd.
10. Awgryma amcanestyniadau o'r boblogaeth yng Nghymru y bydd y boblogaeth yn cynyddu i 3.17 miliwn yn 2020 ac i 3.31 miliwn yn 2035. Ni cheir ystadegau ar lefel rhaglen GCC ond mae'r tueddiadau yn debygol o fod yn debyg i ddata lefel Cymru. Ystyrir mai mudo net sy'n bennaf cyfrifol am dwf y boblogaeth. Ar y cyfan, disgwylir i nifer y plant o dan 16 oed gynyddu 3% rhwng 2012 a 2035. Mae'r grŵp oedran 16-64 yn debygol o ostwng 3% a disgwylir i'r grŵp oedran sydd dros 65 gynyddu 47% yn yr un cyfnod.
11. Roedd Gwerth Ychwanegol Crynswth (GYC) y pen yn GCC rhwng 2010 a 2012 tua £6,000 yn is na GYC y pen yn y DU. Eglurir y rhan fwyaf o'r bwll hwn gan werth ychwanegol is fesul swydd (cynhyrchiant yn fras). Cyfrannodd cyflogaeth is, allgymudo net a chymhareb dibyniaeth gymharol uchel at y bwll mewn GYC y pen hefyd.
12. Mae'r canlynol yn effeithio ar y bwll mewn cynhyrchiant: strwythur / cymysgedd diwydiannol andwyol; cymysgedd sgiliau gwael; diffyg effeithiau crynhoad (lle mae cwmnïau yn cael budd o fod yn agos i gwmnïau eraill neu economi drefol fawr); a lefelau is o gyfalaf. Dengys y Dadansoddiad Economaidd-Gymdeithasol fod tua 60% o gyflogaeth y sector preifat mewn BBaChau (33% mewn microfusnesau â hyd at naw cyflogai, a 27% mewn BBaChau eraill).
13. Erys tlodi a chanlyniadau tlodi yn her yn enwedig yn yr amgylchedd economaidd cyfredol ac yng nghyd-destun targed UE2020 lle bydd 20 miliwn yn llai o bobl yn wynebu risg o dlodi ledled yr UE. Mae Argymhellion sy'n Benodol i Wledydd y DU (CSR) 2014 hefyd yn nodi pwysigrwydd parhau ag ymdrechion i leihau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel. Dengys y ffigurau diweddaraf (ffigurau Cymru yn unig ar gyfer y tair blynedd yn gorffen 2011/12) fod tlodi incwm perthynol ar gyfer oedolion o oedran gweithio (lle mae cartref yn byw ar 60% neu lai o incwm canolrif y DU, ar ôl costau tai) ychydig yn uwch na deng mlynedd yn flaenorol (23% a 22% yn y drefn honno). Mae tlodi mewn gwaith hefyd yn cyfateb i gyfran uwch o'r rhai mewn tlodi incwm perthynol na 10 mlynedd yn ôl¹.
14. Fel y cydnabyddir gan CSR 2014, mae Agenda Diwygio Lles Llywodraeth y DU a Deddf Diwygio Lles 2012 yn cyflwyno'r newidiadau mwyaf i fudd-daliadau lles mewn 60 mlynedd. Er nad yw diwygio budd-daliadau lles yn fater datganoledig, disgwylir i'r diwygiadau gael effeithiau pellgyrhaeddol gyda goblygiadau sylweddol i wasanaethau datganoledig, unigolion a chymunedau yng Nghymru.

---

¹ Sefydliad Joseph Rowntree Foundation (2013); Monitoring Poverty and Social Exclusion in Wales 2013

Awgryma adroddiad gan y Sefydliad Astudiaethau Cyllid ac ymchwil gan Lywodraeth Cymru y bydd y diwygiadau yn rhai atchwelol yng Nghymru ar y cyfan. Mae'r adroddiad yn awgrymu mai effeithiau negyddol a geir ar bobl ledled y wlad, gyda photensial i gynyddu tlodi i'r rhai ar incwm isel ac ymhellach o'r farchnad lafur a grwpiau â nodweddion gwarchoddedig fel menywod, pobl anabl a grwpiau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig (BME)².

15. Roedd y gyfradd cyflogaeth yn GCC ar gyfer y boblogaeth 20-64 yn 70% yn 2012, yn is na chyfartaledd Cymru a'r DU ac yn sylweddol is na tharged Ewrop 2020 sef 75%. Noda'r dadansoddiad economaidd-gymdeithasol fod y gyfradd cyflogaeth is hon yn GCC yn cyfrif am 15% o'r bwloch GYC cyffredinol. Mae cyfraddau cyflogaeth yn GCC wedi amrywio'n sylweddol yn ystod y dirywiad economaidd diweddar, yn dibynnu ar leoliad a lefel cymwysterau. Mae cyfraddau cyflogaeth wedi cynyddu rhwng 2000 a 2005, ond bu dirywiad sydyn yn 2009 pan oedd y dirwasgiad ar draws y DU ar ei waethaf.
16. Parhaodd cyfraddau cyflogaeth ar gyfer y rhai ag NQF lefel 4 ac uwch yn gyson, sef tua 86%. I'r gwrthwyneb, mae cyfraddau cyflogaeth y rhai â chymwysterau isel, os o gwbl, wedi dirywio'n sydyn i gyn lleied â 39%. Mae'r dirywiad hwn yn adlewyrchu dirywiad cyffredinol yn niwydiannau sgiliau isel traddodiadol Cymru ac fe'i pwysleisir ymhellach gan dystiolaeth sy'n dangos yr ardaloedd â'r cyfraddau cyflogaeth isaf yng Nghymoedd y De. Mae hefyd yn werth nodi bod y gyfradd ddiswyddo yn GCC ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2012 yn 0.9%, o gymharu â 0.07% ar gyfer Cymru a'r DU gyfan,³ sy'n dangos bod y dirwasgiad wedi cael effaith fwy andwyol ar ardal GCC.
17. Mae'r dadansoddiad economaidd-gymdeithasol hefyd yn dangos na chynrychiolir menywod, lleiafrifoedd ethnig na phobl anabl yn ddigonol ym maes cyflogaeth sef 62.3%, 53.2% a 42.5% yn y drefn honno (o gymharu â 70% ar gyfer y boblogaeth 20-64 yn gyfan gwbl).
18. Roedd diweithdra yn GCC yn 2012 yn 8.4%, gyda diweithdra hirdymor yn 35.5%. Er bod y gyfradd ddiweithdra yn GCC wedi sefydlogi dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf, yn dilyn cynnydd sydyn yn 2008, roedd yn dal i fod yn uwch yn 2012, na Chymru (8.3%) a'r DU (7.9%). Mae cyfraddau diweithdra ymhlith grwpiau anabl a lleiafrifoedd ethnig yn sylweddol uwch yn GCC, gyda'r naill yn 11.7% a'r llall yn 14.5%⁴. Mae'r cyfraddau hyn yn uwch na chyfartaleddau Cymru a'r DU. Cynyddodd diweithdra ymhlith pobl ifanc (15-24) yn sydyn yn dilyn y dirywiad economaidd i 26.8% yn 2010 ond ers hynny gwelwyd arwyddion o wella, gan leihau i 23.8% yn 2012⁵. Mae tystiolaeth hefyd

---

² Adams, S a Phillips, D Y Sefydliad Astudiaethau Cyllid (2013); An ex-ante analysis of the effects of the UK government's welfare reforms on labour supply in Wales (Adroddiad 75 IFS) a Llywodraeth Cymru (2013) Analysis the impact of the UK Government's welfare reforms in Wales – Stage 3 Analysis; Part 1: Impact on those with protected characteristics

³ Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth 2012

⁴ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol; Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth (2012)

⁵ Data gan Eurostat oni nodir fel arall.

yn awgrymu, o blith y rhai sy'n ddiwaith, fod gan gyfran sylweddol o'r rhain sgiliau isel, os o gwbl⁶.

19. Nid yw polisi cyflogaeth yng Nghymru yn gymhwysedd datganoledig a Llywodraeth y DU sy'n gyfrifol amdano. Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyd-destun polisi cefnogol i dargedu ardaloedd lle y gall ategu darpariaeth prif ffrwd ac ychwanegu gwerth ati. Ystyrir bod cefnogi pobl i mewn i waith yn ateb critigol i leihau tlodi yng Nghymru. Mae'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi a Strategaeth Tlodi Plant Cymru yn ddwy ddogfen allweddol sy'n amlinellu dull Llywodraeth Cymru o helpu unigolion i gael gwaith cynaliadwy, gyda symleiddio ac integreiddio rhaglenni yn brif egwyddorion sylfaenol.
20. Mae poblogaeth â phroffil cymwysterau cymharol isel a chyfradd cyflogaeth cymharol isel, ynghyd ag effaith bosibl diwygiadau lles y DU, yn ychwanegu heriau ychwanegol i leihau tlodi yn GCC. Yn y DU, o'r cartrefi hynny mewn tlodi, ystyriwyd bod 72% heb waith gydag un neu fwy yn ddiwaith. Mae gan y DU ei hun gyfran uwch o blant sy'n byw mewn cartrefi heb waith nag unrhyw wlad arall yn yr UE bron.
21. Er nad oes ffigurau ar gael ar gyfer Cymru na GCC, mae'n rhesymol tybio bod patrwm tebyg yn wir. Mae gan GCC gyfran uwch o gartrefi heb waith (23.2% / 139,000 o gartrefi yn 2012) na chyfartaleddau Cymru (21.5%) a'r DU (18.1%).⁷ Yn GCC yn 2012, roedd 16.8% o unigolion Diwaith a 52.4% o unigolion Economaidd Anweithgar yn dod o gartref heb waith⁸. Dengys tystiolaeth fod cysylltiad agos rhwng diweithdra a thlodi. Mae CSR 2014 y DU yn cydnabod pwysigrwydd lleihau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel. Ceir cysylltiad negyddol rhwng tlodi a chyrhaeddiad addysgol a sgiliau ac mae canlyniadau addysgol a galwedigaethol plant o gefndiroedd tlotach neu dan anfantais lle nad oes gan eu mamau gymwysterau yn is na phlant eraill.
22. Mae cyfraddau anweithgarwch wedi bod yn dirywio yn GCC dros y degawd diwethaf. Yn 2012, roedd y gyfradd anweithgarwch, heb gynnwys myfyrwyr, yn 23.8%, gan ddisgyn o 28.1% ddegawd yn gynharach, gostyngiad o ychydig dros 4%. Fodd bynnag, mae'r ffigur hwn yn uwch na chyfartaleddau Cymru (22.2%) a'r DU (19.3%)⁹. Yn 2012, roedd cyfraddau anweithgarwch yn GCC ar eu huchaf ymhlith y boblogaeth anabl (51.2%) a gweithwyr hŷn (36.4%). Salwch hirdymor, ar 35%, yw'r prif ffactor sy'n sail i anweithgarwch. Roedd gofalu am y teulu / cartref yn cyfrif am 28%. Mae tystiolaeth hefyd yn awgrymu mai lefel isel o sgiliau, os o gwbl (lefel 2 neu is) sydd gan gyfran sylweddol o'r rheini sy'n economaidd anweithgar¹⁰.
23. Mae CSR 2014 yn cyfeirio at bwysigrwydd ymdrin â diffyg cyfatebiaeth o ran sgiliau a darparu mwy o sgiliau mwy datblygedig a lefel uwch. Mae proffil cymwysterau'r gweithlu yn GCC wedi gwella dros y blynyddoedd diwethaf, ond

---

⁶ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol; Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth/ Arolwg o'r Farchnad Lafur Leol

⁷ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol; Setiau data cartrefi o'r Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth

⁸ Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth, SYG (2012)

⁹ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol; Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth

¹⁰ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol; Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth/ Arolwg o'r Farchnad Lafur Leol

dengys y Dadansoddiad Economaidd Gymdeithasol ei fod, ar gyfartaledd, yn dal i fod yn wannach na'r DU gyfan. Yn 2012, mae gan 51.2% o oedolion o oedran gweithio yn GCC gymhwyster canolraddol (NQF lefel 3-4) neu uwch tra, o gymharu â ffigurau'r DU, mae cyfran y bobl sydd â chymhwyster NQF lefel 4 ac uwch yn GCC yn gymharol isel sef 29.9% (37% yw cyfradd y DU). O blith pedair cenedl gyfansoddol y DU, Cymru hefyd sydd â'r gyfran isaf o oedolion o oedran gweithio sydd â chymwysterau NQF Lefel 7-8 (8.1% yn Lloegr, 8.2% yn yr Alban, 7.4% yng Nghymru a 7.5% yng Ngogledd Iwerddon). Mae'r ganran ar gyfer Cymru, sef 7.4%, hefyd islaw cyfartaledd y DU sef 8.1%¹¹. Yn y cyfamser, mae cyfran y bobl heb unrhyw gymwysterau yn GCC hefyd yn gymharol uchel, sef 11.8%. Eto i gyd, dylid nodi y gwnaed cryn dipyn o gynnydd yn y meysydd hyn ers 2001; gyda chynnydd o 9.4% yn y gyfran â chymwysterau hyd at NQF lefel 4 ac uwch a gostyngiadau o 11.1% yng nghyfran y rhai heb unrhyw gymwysterau.

24. O blith yr oedolion hynny o oedran gweithio sydd mewn cyflogaeth yng Nghymru, dengys y ffigurau mwyaf diweddar nad oes gan 6.9% o oedolion o oedran gweithio mewn cyflogaeth unrhyw gymwysterau o gwbl, mae gan 14.1% gymwysterau islaw NQF lefel 2, mae gan 21.7% gymwysterau NQF lefel 2, tra bod gan 57.3% gymwysterau NQF lefel 3 neu uwch ac mae gan 37.2% gymwysterau NQF lefel 4 ac uwch.
25. Mae Cymru yn perfformio'n dda yn erbyn targed UE2020 ar gyfer o leiaf 40% o bobl 30-34 oed sydd wedi cwblhau addysg drydyddol neu gyfatebol. Ar 41%, mae Cymru uwchlaw cyfartaledd yr UE, sef 35.8% (2012) ond mae GCC islaw hyn sef 35.7%.
26. Er bod y galw cyfredol am unigolion medrus yn gymharol wan ledled y DU, disgwylir i alw'r farchnad lafur am gyflogaeth â sgiliau lefel uwch dyfu wrth i fwy o swyddi medrus iawn gael eu creu o fewn yr economi, fel y cydnabyddir gan CSR 2014. Mae'r grwpiau galwedigaethol sy'n dirywio gyflymaf wedi'u clystyru o amgylch NQF Lefel 2 ac is; yn 2000, roedd tua thraean o swyddi yn cael eu llenwi gan bobl â chymwysterau lefel isel, os o gwbl, ond erbyn 2020 disgwylir i'r ffigur hwn ddisgyn i ychydig dros un rhan o bump.¹² Yn y cyfamser, mae galwedigaethau canolraddol a lefel uwch yn cyfrif am y gyfran fwyaf o gyflogaeth yn economi Cymru a disgwylir mai hwy fydd prif ffynhonnell twf swyddi yn y dyfodol, gyda'r grwpiau galwedigaethol sy'n tyfu gyflymaf angen sgiliau NQF Lefelau 3, 4 ac uwch.
27. Erbyn 2020, disgwylir i fwy na dwy ran o bump o swyddi gael eu llenwi gan bobl â chymwysterau lefel uwch (lefel 4 ac uwch).¹³ Hefyd, mae gan Gymru grynodiad mawr o gyflogaeth ar lefel ganolraddol a rhagwelir y bydd galwedigaethau canolraddol yn cyfrannu mwy na thraean o'r agoriadau swyddi yn y dyfodol.¹⁴ Bydd gwneud addysg a hyfforddiant yn fwy perthnasol i'r

---

¹¹ UKCES (Tachwedd 2012); UK Skill levels and international competitiveness Evidence Report 70

¹² UKCES (2012), Working Futures Report for Wales. Summary Report for Wales, Hydref

¹³ UKCES, Wales Future Skills Assessment

¹⁴ UKCES, Wales Future Skills Assessment

farchnad lafur yn her allweddol i'r holl gronfeydd ESI fel y bydd y defnydd o wybodaeth am y farchnad lafur er mwyn llywio buddsoddiadau.

28. Bydd y gwaith o gefnogi datblygiad ein pobl ifanc yn cael effaith ar nifer o dargedau UE2020 allweddol sy'n canolbwyntio ar gynyddu cyflogaeth, trechu tlodi a chynhwysiant cymdeithasol a lleihau nifer y bobl ifanc sy'n gadael yr ysgol yn gynnar, yn ogystal â chyfrannu'n uniongyrchol at CSR 2014 i wella sgiliau er mwyn diwallu anghenion cyflogwyr a lleihau nifer y bobl ifanc â sgiliau sylfaenol isel. Bydd canolbwyntio ar ieuenctid sy'n cefnogi cyrhaeddiad a symud o addysg i mewn i gyflogaeth yn hanfodol er mwyn cyflawni targed UE2020 ar gyfer Gadael yr Ysgol yn Gynnar (GYG) o lai na 10%. Mae GYG yng Nghymru, sef 16.9%, uwchlaw cyfartaledd yr UE ac mae'n sylweddol uwch na tharged UE2020, gyda GCC yn uwch, sef 17.5% yn 2012.¹⁵
29. Mae lefelau cyrhaeddiad addysg pobl ifanc 15 oed, fel y'i mesurir gan PISA, hefyd yn is yng Nghymru na gweddill y DU, ac yn sylweddol is na chyfartaledd OECD, gyda chyrhaeddiad gwael mewn rhifedd a gwyddoniaeth a bwlbch amlwg rhwng y rhywiau yn y pynciau hyn, gyda bechgyn yn sgorio'n sylweddol uwch na merched.¹⁶ Mae canlyniadau arholiadau Lefel 2¹⁷ yn 16 oed yn GCC (47.8%) yn is na chyfartaledd Cymru (48.7%) a cheir amrywiadau lleol sylweddol, gyda rhai ardaloedd mor isel â 34.1%.
30. Mae lefelau cofrestru TGAU Cymru ar gyfer pynciau Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg a Mathemateg (STEM) wedi dirywio 12% dros y blynyddoedd diwethaf,¹⁸ gyda dirywiad cyfatebol mewn lefelau cyrhaeddiad rhwng 2008 a 2013. Fodd bynnag, mae lefelau cyrhaeddiad TGAU ymhlith merched yn cymharu'n dda â bechgyn, gyda chyfran uwch o ferched yn cael Graddau A*-C TGAU mewn Biolog, Cemeg, Gwyddoniaeth a Gwyddoniaeth Ychwanegol yn 2013. Fodd bynnag, ceir gostyngiad sylweddol mewn lefelau cyfranogi o ran pynciau STEM ar ôl 16 oed, yn enwedig ymhlith merched, gyda ffigurau Cymru yn is na gweddill y DU¹⁹. Heblaw am TGCh, mae cyfran y myfyrwyr Safon Uwch sy'n astudio pynciau STEM wedi dirywio rhwng 2011 a 2013. Yn 2013, roedd 17% o fechgyn yn astudio gwyddoniaeth Safon Uwch, tra roedd 10.7% o ferched yn gwneud hynny. Ar gyfer pynciau TGCh a CDT²⁰, mae'r ffigurau yn 10% ar gyfer bechgyn a 5% ar gyfer merched. Mae'r graddau biolog a ffiseg Safon Uwch a gyflawnir gan fyfyrwyr yng Nghymru hefyd yn is na myfyrwyr yn Lloegr.

¹⁵ Eurostat; diweddariad diwethaf 26/06/13; dyddiad echdynnu 03/09/13.

¹⁶ Bradshaw, J., Ager, R., Burge, B. a Wheeler, R. (2010). PISA 2009: Achievement of 15-Year-Olds in Wales. NFER

¹⁷ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol a'r Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth

¹⁸ Llywodraeth Cymru (2012), Agenda strategol ar gyfer gwyddoniaeth ac arloesedd yng Nghymru

¹⁹ Y Gymdeithas Frenhinol, State of the nation, Preparing for the transfer to STEM higher education, 15 Chwefror 2011 <https://royalsociety.org/education/policy/state-of-nation/higher-education/> fel y dyfynnwyd yn Llywodraeth Cymru (2012), Gwyddoniaeth i Gymru, Agenda strategol ar gyfer gwyddoniaeth ac arloesedd yng Nghymru.

²⁰ Crefft, Dylunio a Thechnoleg

31. Mae'r duedd hon yn parhau mewn addysg uwch, gyda chyfran y merched sy'n cofrestru ar gyfer pynciau STEM yn is yng Nghymru na'r DU. Ni chaiff merched eu cynrychioli'n ddigonol yn benodol mewn pynciau technegol arbenigol, fel Aerobeirianeg a Pheirianeg Cynhyrchu. Dim ond 9.6% o fyfyrwyr gradd gyntaf sy'n ferched.²¹ Mae rhagamcanion peirianeg y DU yn rhagweld y bydd diffyg sylweddol yn argaeledd unigolion â chymwysterau addas (ar bob lefel cymwysterau) dros y 10 mlynedd nesaf.
32. Dengys data blaenorol y lefelau uchel o ddiweithdra ymhlith pobl ifanc o gymharu â diweithdra'n gyffredinol. Mae pobl ifanc yn ei chael hi'n anos cael gwaith a symud o addysg i gyflogaeth mewn marchnad lafur gystadleuol iawn sy'n dod yn fwy gorlawn wrth i bobl weithio'n ddiweddarach mewn bywyd. Mae'r pwysau hyn hefyd yn effeithio ar y rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur a'r rhai sy'n economaidd anweithgar sy'n ceisio dychwelyd i gyflogaeth gynaliadwy.
33. Yng Nghymru, cynyddodd nifer y bobl ifanc 19-24 oed sy'n NEET yn 2012 yn sylweddol i 23% yn dilyn dirwasgiad 2008²² (nid oes data ar gyfer GCC ar gael ar wahân ar gyfer yr ystod oedran 16-18 a 19-24 ond dengys yr amcangyfrifon mwyaf diweddar ar gyfer GCC fod y gyfradd NEET ar gyfer pobl ifanc 16-24 oed yn 19.8%²³). Fodd bynnag, mae cyfran y bobl ifanc 16-18 oed sy'n NEET wedi aros yn weddol gyson, sef 10-13% rhwng 1996 a 2012. Byddai hyn yn dynodi bod diffyg ymgysylltu ar gyfer y garfan 16-18 yn broblem strwythurol a pharhaus a geir ymhob sefyllfa economaidd. Dengys fod angen targedu ymyriadau cynnar penodol sydd wedi'u teilwra er mwyn bodloni gofynion y garfan hon, yn enwedig y rhai o dan 16 oed sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET.
34. Ar gyfer y rhai sy'n NEET, ac yn unol â CSR 2014, dylid rhoi sylw arbennig i ddarparu sgiliau uwch a mwy perthnasol a chymwyseddau allweddol er mwyn gwella cyflogadwyedd ac ymdrin â'r rhwystrau i gyflogaeth. Yng Nghymru nid oes gan 21% o'r bobl ifanc 16-18 oed sy'n NEET unrhyw gymwysterau ac nid oes gan 26% o bobl ifanc 19-24 oed sy'n NEET unrhyw gymwysterau²⁴. Mae cyfran y bobl ifanc sy'n NEET yn uwch ymhlith y rhai ag anabledd gyda 60% o bobl ifanc 16-18 oed sy'n NEET wedi'u dosbarthu'n ddiwaith ac 20% yn anweithgar oherwydd salwch neu anabledd, neu gyfrifoldebau teuluol neu ofalu²⁵. Ymhlith pobl ifanc 19-24 oed sy'n NEET, ystyriwyd bod 60% yn economaidd anweithgar, yn bennaf oherwydd salwch, anabledd a

---

²¹ (Y Gymdeithas Frenhinol (2014));: A picture of the UK scientific workforce <https://royalsociety.org/policy/projects/leading-way-diversity/uk-scientific-workforce-report/>

²² Datganiad Cyntaf Ystadegol (24^{ain} Gorffennaf 2013) Participation of young people in education and the labour market. Nid oes dadansoddiadau DC yn ôl ystodau oedran penodol ar gael.

²³ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol; Annual Population Survey 2009-2013 - amcangyfrif yw'r data hyn ac ni ellir ei gymharu'n uniongyrchol â'r data cyntaf ystadegol ar gyfer data NEET ar lefel Cymru.

²⁴ Erthygl Ystadegol Llywodraeth Cymru, Further Analysis of data related to Young People Not in Education, Employment or training (NEET)

²⁵ Bwletin Ystadegol Llywodraeth Cymru, Young people not in education, employment or training (NEET) (Year to 31 December 2013)

chyfrifoldebau teuluol neu ofalu²⁶. Y rhwystrau eraill i gyflogaeth a nodwyd gan bobl ifanc sy'n NEET yw diffyg profiad gwaith a diffyg hunanhyder.

35. Mae cystadleuaeth yn y farchnad lafur yn rhoi mwy o ffocws ar yr angen i ymdrin â phroblemau'r rhai sy'n NEET, neu sy'n wynebu'r risg o hynny, er mwyn cynyddu lefelau cyrhaeddiad, gostwng cyfraddau gadael yr ysgol yn gynnar ac atal mwy o anfantais. Mae'r gystadleuaeth hon hefyd yn gwaethygu'r broblem i'r sawl sy'n anabl neu dan anfantais wrth iddynt geisio dychwelyd i'r gwaith neu barhau mewn gwaith.
36. Mae'r Rhaglen Lywodraethu²⁷ yn nodi'r heriau hirdymor mawr o ran trechu diweithdra ymhlith pobl ifanc, cyrhaeddiad a datblygu plant yn y blynyddoedd cynnar. Ceir nifer o ddogfennau polisi perthnasol allweddol gan Lywodraeth Cymru sydd ynghlwm wrth hyn, gan gynnwys y Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid²⁸, a ddatblygwyd ar sail anghenion pobl ifanc, gan atgyfnerthu atebolrwydd asiantaethau gwahanol yn y system ar gyfer sicrhau canlyniadau gwell i bobl ifanc; ac Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun y Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant²⁹ sy'n amlinellu ymrwymiad Llywodraeth Cymru i wella cyfleoedd bywyd a chanlyniadau pob plentyn yng Nghymru dros y 10 mlynedd nesaf.
37. Mae'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid hefyd yn cynnwys ymrwymiad gan Lywodraeth Cymru i gyflwyno gwarant ar gyfer cael lle mewn addysg neu hyfforddiant i bobl ifanc sy'n gadael addysg orfodol am y tro cyntaf. Mae Gwarant Ieuencid Llywodraeth Cymru³⁰ yn cynnwys "cynnig, derbyn a chychwyn lle addas mewn addysg neu hyfforddiant [sydd] wedi'i hanelu at unrhyw berson ifanc sy'n symud am y tro cyntaf o addysg orfodol yn 16 oed" ac mae'n cyfrannu'n uniongyrchol at CSR 2014 er mwyn gwella sgiliau pobl ifanc a diwallu anghenion cyflogwyr a lleihau nifer y bobl ifanc â sgiliau sylfaenol isel. Mae Gwarant Ieuencid Llywodraeth Cymru ar hyd llinellau sydd yr un peth â'r math o fesurau a awgrymir yn Argymhelliad y Cyngor ar Sefydlu Gwarant Ieuencid neu'n debyg iawn iddynt.
38. Gellir cael cryn ddylanwad ar gyrhaeddiad a chanlyniadau addysgol o oedran cynnar. Mae argymhellion y Comisiwn hefyd yn cydnabod yr angen i ymyrryd yn gynnar, gan gynnwys y rôl y gall darpariaeth gofal plant o ansawdd uchel ei chwarae wrth helpu ein plant ieuengaf i gael y dechrau gorau mewn bywyd, gyda chyfeiriad penodol yn CSR 2014 at bwysigrwydd gofal plant o ansawdd. Mae cysylltiad agos rhwng ansawdd darpariaeth a sgiliau'r gweithlu.

---

²⁶ Erthygl Ystadegol Llywodraeth Cymru, *Further Analysis of data related to Young People Not in Education, Employment or training (NEET)*

²⁷ Llywodraeth Cymru (2011), Rhaglen Lywodraethu

²⁸ Llywodraeth Cymru:

<http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/youthengagement/?lang=cy>

²⁹ Llywodraeth Cymru:

<http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/earlyyearshome/building-a-brighter-future-early-years-and-childcare-plan/?skip=1&lang=cy>

³⁰

<http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/youthengagement/delivering-the-youth-guarantee-in-wales/?skip=1&lang=cy>

39. Mae ymchwil yng Nghymru yn amcangyfrif nad oes gan 38% o weithlu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant fwy na chymwysterau lefel 2, ac nid oes gan 25% unrhyw gymwysterau o gwbl³¹. Mae'r gweithlu wedi tyfu 8% ers 2005 ac mae bron 3% o'r holl fenywod a gyflogir yng Nghymru yn gweithio ym maes gofal plant. Nid yw'r gweithlu yn adlewyrchu cymdeithas yn ehangach, hynny yw caiff ei staffio'n bennaf gan gyflogaion benywaidd Gwyn Prydeinig a dim ond 2% o ddynion³²; sy'n atgyfnerthu casgliad yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb bod stereoteipio ar sail rhyw ym maes cyflogaeth yn dal i fod yn broblem fawr³³.
40. Bydd ymyriadau cynnar yn helpu i sicrhau bod buddsoddiadau ESF yn cael effaith waddol gref ar ein pobl ifanc. Drwy fuddsoddi yn sgiliau'r gweithlu caiff ansawdd darpariaeth ei wella, a gall ansawdd darpariaeth gofal plant y blynyddoedd cynnar gael effaith hirdymor ar ostwng cyfraddau gadael yr ysgol yn gynnar a hyrwyddo cynhwysiant cymdeithasol ym maes addysg³⁴.
41. Bydd newidiadau amcanestynedig yn y boblogaeth yn dylanwadu ar symudedd ein gweithlu yn y dyfodol. Mae cynnydd diweddar mewn cyfraddau geni a gweithlu sy'n heneiddio yn golygu y gallai gofal plant a chyfrifoldebau gofalu, yn enwedig ymhlith menywod a rhieni unigol, ddod yn rhwystrau i symudedd llafur a chyflogadwyedd i fwy o bobl, fel y cydnabyddir yn CSR 2014. Gall hyn olygu bod mwy o bobl yn symud allan o'r farchnad lafur ac, o bosibl, i mewn i dlodi er mwyn ymdopi â'r galwadau hyn. Bydd hefyd angen i bobl weithio'n hwyrach mewn bywyd wrth i oedrannau pensiwn newid, ac wrth i'r angen i ategu incwm pensiwn gynyddu.
42. O fewn y farchnad lafur, ni chaiff menywod eu cynrychioli'n ddigonol o hyd mewn uwch rolau a sectorau twf, yn enwedig lle mae angen pynciau STEM. Dim ond 9.9% o fenywod cyflogedig a gyflogir mewn galwedigaethau "Rheolwyr ac uwch swyddogion", tra dim ond 38.4% o'r rhai a ddsberthir yn "Rheolwyr ac uwch swyddogion" sy'n fenywod.
43. Mae sawl mater yn dylanwadu ar sefyllfa menywod yn y gweithlu yn GCC.³⁵ Er enghraifft, mae menywod yn debycach o weithio'n rhan amser na dynion, er bod menywod, ar gyfartaledd, yn fwy cymwys na dynion. Hefyd, er bod ganddynt broffil cymwysterau cryfach, ni chaiff menywod eu cynrychioli'n ddigonol mewn swyddi tâl uchel ac fe'u cynrychiolir ormod yn y sector cyhoeddus, lle mae cyfleoedd cyflogaeth yn lleihau.
44. Mae'r amgylchiadau sy'n esgor ar y canlyniadau hyn i fenywod yn gymhleth ac yn cwmpasu elfennau cymdeithasol, diwylliannol ac economaidd. Yn 2012, o'r 5.9 miliwn o fenywod a oedd yn gweithio'n rhan amser yn y DU, dywedodd tua 75% nad oeddent am gael swydd llawn amser o gymharu â thua 40% o

---

³¹ Dallimore, D.(2012); The Early Years & Childcare Workforce in Wales: 2012, Cyngor Gofal Cymru, Caerdydd

³² Cyngor Gofal Cymru (2010); The Early Years and Childcare Workforce in Wales

³³ Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb

³⁴ Y Comisiwn Ewropeaidd; Early Childhood and Care: Providing all our children with the best start for the world of tomorrow

³⁵ Davies R et al, (2011) An anatomy of economic inequality in Wales, gweler http://www.wiserd.ac.uk/wp-content/uploads/2011/05/WISERD_RRS_002.pdf

- ddynion³⁶. Yng Nghymru, mae cyfraddau gweithio rhan amser yn debyg i'r DU ac mae'r rhaniad rhwng y rhywiau hefyd yn debyg iawn (mae 43.1% o fenywod yng Nghymru yn gweithio'n rhan amser, o gymharu â 43.4% ar lefel y DU, tra 13.7% yng Nghymru a 13.4% yn y DU yw'r ffigurau cyfatebol ar gyfer dynion).
45. Nid oes data ar gael yng Nghymru sy'n dangos cyfran y menywod sy'n gweithio'n rhan amser nad ydynt am gael swydd llawn amser. Fodd bynnag, yn 2012 roedd cyfran y bobl a oedd yn gweithio'n rhan amser nad oeddent am gael swydd llawn amser yng Nghymru yn 67%; yn debyg iawn i'r DU lle'r oedd yn 65%. Felly, mae'n rhesymol tybio bod cyfran y menywod sy'n gweithio'n rhan amser nad ydynt am gael swydd llawn amser yng Nghymru yn debyg i'r DU hefyd.
  46. Yn 2012, roedd menywod yn ennill £464 yr wythnos ar gyfartaledd yn GCC o gymharu â £535 yr wythnos i ddynion. Mae enillion menywod, fel cyfran o enillion dynion, yn 87%, sy'n uwch na chyfartaledd Cymru a'r DU. Mae enillion wythnosol gros cyfartalog menywod yng Nghymru yn is nag enillion dynion ymhob un o'r prif grwpiau galwedigaethol, er nad yw'r gwahaniaeth hwn mor amlwg yng Nghymru â gweddill y DU, sydd efallai'n adlewyrchu'r ffaith bod mwy o gyflogaeth yn y sector cyhoeddus. Yn y sector preifat mae enillion menywod yn cyfateb i 78% o enillion dynion yng Nghymru, sy'n agos at gymhareb y DU, sef 76%. Fodd bynnag, mae'r ffigurau hyn yn nodi enillion wythnosol waeth beth fo'r patrymau gwaith, heb gyfrif am y gyfran uwch o fenywod sy'n gweithio'n rhan amser.
  47. Yn ôl ymchwil gan yr Adran Gwaith a Phensiynau, un o dri phrif achos tloidi mewn gwaith ymhlith teuluoedd â phlant yw enillwyr nad ydynt yn gweithio digon o oriau. Mae gweithio rhan amser, sef 30.4%, yn parhau i gyfrif am gyfran sylweddol o'r holl gyflogaeth yn GCC³⁷. Mae 33% o'r rhai mewn cyflogaeth rhan amser am gael swydd llawn amser³⁸.
  48. Er ein bod yn byw'n hirach, a bod angen inni weithio'n hirach, dengys tystiolaeth nad yw ein hiechyd yn gwella i'r un graddau. Gall problemau iechyd yn y gweithlu ddod yn fwy cyffredin³⁹. Yng Nghymru caiff 2.5% o oriau gwaith eu colli oherwydd salwch neu anaf, sy'n uwch na'r DU, sef 1.8%⁴⁰. Amcangyfrifwyd bod iechyd meddwl gwael yn y gweithlu yn costio £1.2bn y flwyddyn i economi Cymru, gydag 1 o bob 6 o'r gweithlu, ar gyfartaledd, yn wynebu problemau iechyd meddwl⁴¹.
  49. Gall effeithiau anabledau a chyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith amharu ar gynhyrchiant, a gall hefyd fod yn rhwystr neu ddod yn rhwystr i gynnal cyflogaeth barhaol, fel y gall effeithiau camddefnyddio sylweddau neu alcohol. Amcangyfrifir, oherwydd salwch, y bydd 45,000 o gyflogeion yn absennol o'r

³⁶ Gweler Ystadegau'r Farchnad Lafur, Hydref 2012, y Swyddfa Ystadegau Gwladol

³⁷ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol: Cyfrifiad 2011

³⁸ Llywodraeth Cymru (2013); Dadansoddiad Economaidd Gymdeithasol o Orllewin Cymru a'r Cymoedd

³⁹ Y Fonesig Carol Black (2008); Working for a Healthier Tomorrow

⁴⁰ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol: www.ons.gov.uk (mae'r ffigurau hyn yn cynnwys cyflogeion a'r hunangyflogedig, pobl 16+ oed, ledled y DU gyfan)

⁴¹ Frideli a Parsonage (2009); Promoting mental health and preventing mental illness: the economic case for investment in Wales

gwaith yng Nghymru yn 2014/15 am bedair wythnos neu fwy⁴². Mae iechyd meddwl a phroblemau cyhyrsgerbydol yn cyfrif am dros 50% o gyflogeion sy'n absennol yn yr hirdymor gyda thua 1/3 o gyflogeion sy'n absennol yn yr hirdymor yn nodi bod ganddynt ddau neu fwy o gyflyrau iechyd.

Strategaeth Fanwl ESF yn GCC

50. Cyflawnir y strategaeth hon fel rhan o ddull integredig o ddsbarthu Cronfeydd ESI ledled Cymru, a bydd yn cefnogi nodau Rhaglen Lywodraethu Llywodraeth Cymru a strategaeth yr Undeb Ewropeaidd ar gyfer Twf Deallus, Cynaliadwy a Chynhwysol (UE2020). Mae'r dull hwn o weithredu yn cydnabod mai'r ffordd fwyaf effeithiol o greu'r amodau a fyddai'n arwain at symudiad cadarnhaol a sylweddol mewn GYC yw drwy gamau cydgysylltiedig, integredig ac iddynt ffocws gyda Llywodraeth, ar bob ffurf, yn gweithio gyda'r sector preifat a'r trydydd sector ledled Cymru.
51. Fel yr amlinellwyd yn y Cytundeb Partneriaeth, er mwyn cael effaith drawsnewidiol o ran swyddi a thwf, bydd Llywodraeth Cymru yn ceisio sicrhau bod pob ffrwd ariannu Ewropeaidd yn cael yr effaith fwyaf posibl, gan annog datblygiad cynlluniau a phrosiectau sy'n sicrhau bod pob un yn rhan o bortffolio cydgysylltiedig o fuddsoddiadau. Bydd camau integredig yn bosibl er mwyn helpu cymunedau ledled Cymru, gan gynnwys cymunedau gwledig ac arfordirol, i ddefnyddio cronfeydd ESI i ddatblygu sgiliau'r gweithlu fel y gellir manteisio ar gyfleoedd twf, ateb heriau economaidd sy'n dod i'r amlwg ac arallgyfeirio i farchnadoedd newydd.
52. Bydd Cymru yn mynd ar drywydd mwy penodol ac integredig fel rhan o gylch rhaglenni 2014-20 a fydd yn helpu i feithrin cydweithrediad a chydgyssylltiad rhwng cronfeydd. Nodir y cysylltiadau rhwng buddsoddiadau ESF a ffrydiau Ariannu Ewropeaidd eraill (gan gynnwys ar draws Rhaglenni ESF) yn fanylach yn ddiweddarach ymhob maes blaenoriaeth, fel y dull integreiddio. Hefyd, disgwylir gwneud cysylltiadau ag offerynnau ariannu eraill yr UE fesul prosiect.
53. Gan gefnogi'r llwybr rhaglennu ar y cyd, penderfynwyd osgoi gwahanu llym ar gyfer rhaglenni 2014-2020. Mae hyn yn golygu, lle bo cymorth gwladwriaethol yn caniatáu hynny, y bydd ffermwyr a physgotwyr yn gallu cael gafael ar ESF er mwyn cefnogi ymdrechion i uwchsgilio neu ailsgilio, yn enwedig lle y gall hyn gefnogi camau i fanteisio ar gyfleoedd sy'n dod i'r amlwg fel y rhai sydd o blaid camau gweithredu ar newid yn yr hinsawdd a thwf gwyrdd. Mae'r dull hwn o weithredu hefyd yn adlewyrchu'r rhyng-gydberthnasau sy'n bodoli yng Nghymru rhwng yr economïau Gwledig, Arfordirol a Threfol.
54. Mae rhaglen ESF GCC yn cydnabod, os ceir newid gwirioneddol a thrawsnewidiol yn yr economi a'r farchnad lafur, fod angen mesurau sydd wedi'u datganoli ac sydd heb eu datganoli er mwyn cysylltu'r gwaith o dargedu problemau difrifol ac ychwanegu gwerth ato. Bydd ymyriadau yn ymateb i anghenion cyflogwyr, gan ddefnyddio Gwybodaeth am y Farchnad Lafur (GFL)⁴³ er mwyn sicrhau bod ymyriadau'n cyflawni'r canlyniadau gofynnol o ran

⁴² Dadansoddiad DWP o'r Arolwg o'r Llafurlu

⁴³ Mae Gwybodaeth am y Farchnad Lafur yn nodi anghenion / tueddiadau o ran sgiliau ar gyfer blynyddoedd i ddod. Gall yr anghenion / tueddiadau hyn gael eu nodi drwy brinder sgiliau neu fylchau mewn sgiliau a nodwyd gan ymchwil neu gyflogwyr.

cyflogaeth gynaliadwy a'r ymyriadau o ran sgiliau sy'n cefnogi gweithlu'r dyfodol.

55. Defnyddir amrywiaeth o ddogfennau canllaw, gan gynnwys Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd, i gyflawni synergedd rhwng Cronfeydd ESI a buddsoddiadau ehangach yn economi Cymru. Ochr yn ochr â GFL, bydd y dogfennau hyn yn fodd i fuddsoddiadau ESF gysoni â meysydd twf economaidd a chyfle a rhyngweithio, fel rhan o gyd-destun buddsoddi ehangach, er mwyn sicrhau bod y buddsoddiadau mewn pobl yn gallu cyflawni'r sgiliau a'r gweithlu y bydd eu hangen ar yr economi.
56. Mae'r EPF yn ceisio dwyn ynghyd y buddsoddiadau ehangach a'r cyfleoedd economaidd allweddol sy'n berthnasol i'r cronfeydd ESI sydd ar waith o fewn economi Cymru, er mwyn helpu'r cronfeydd hyn i ychwanegu gwerth at y buddsoddiadau ehangach hynny, osgoi dyblygu ac adeiladu ar asedau sy'n bodoli eisoes. Ceir nifer o feysydd economaidd allweddol sy'n darparu cyfleoedd, yn enwedig ym maes sgiliau a chyflenwi a datblygu'r gweithlu, lle y bydd ESF yn ategu nifer o fuddsoddiadau ledled Cymru.
57. Ystyrir y rhain yn fanylach yn yr EPF, ond byddent yn cynnwys: buddsoddiadau mewn ynni a chefnogi'r newid i economi carbon isel ac ynni-ffeithlon; newid yn yr hinsawdd ac effeithlonrwydd adnoddau, gan gynnwys amddiffyn a rheoli adnoddau'n strategol (a allai gynnwys cefnogi amaethyddiaeth a dyframaeth er mwyn ymdrin â materion diogelwch bwyd a newid yn yr hinsawdd); cyfrannu at yr economi ddigidol ac achub ar gyfleoedd yn y farchnadle ddigidol; uwch weithgynhyrchu a datblygu arbenigedd ym maes gwastraff, ailgylchu ac aildddefnyddio, ailweithgynhyrchu, allyriadau, defnyddio adnoddau (gan gynnwys dŵr ac ynni), a chadernid adnoddau (metelau prin); Gwyddorau Bywyd ac Iechyd; a Thwristiaeth a Hamdden.
58. Drwy'r cysylltiadau â'r meysydd twf economaidd allweddol hyn a buddsoddiadau ehangach ar draws cronfeydd ESI, bydd modd sicrhau bod buddsoddiadau ESF hefyd yn ategu ymdrechion ehangach i ymdrin â'r targedau UE2020 hynny nad ydynt yn uniongyrchol gysylltiedig â gweithgarwch ESF. Gall darpariaeth sgiliau a chyflogaeth drwy ESF helpu i, er enghraifft, ategu camau gweithredu tuag at dargedau UE2020 sydd ynghlwm wrth leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr 20% a chynyddu cyfraddau ynni adnewyddadwy o ran y defnydd terfynol o ynni 20%.
59. Yn achos y meysydd hynny sy'n cwmpasu cymwyseddau nad ydynt wedi'u datganoli fel Cyflogaeth a Lles, datblygwyd cydberthnasau gwaith agos rhwng yr Awdurdod Rheoli a Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU er mwyn sicrhau bod ymyriadau ESF yn gallu dangos gwerth ychwanegol ac ategu darpariaeth prif ffrwd. Mae'r broses o ddethol yr Amcanion Thematig a'r Blaenoriaethau Buddsoddi perthnasol (yn benodol lle gall cyfatebolrwydd fodoli â mynediad i gyflogaeth) yn adlewyrchu'r ymagwedd ychwanegolrwydd hon ac ymdrinnir â hyn ymhellach yn y blaenoriaethau perthnasol, ynghyd ag amlinellu ymhellach y dulliau gweithredu ar lefel Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU er mwyn rheoli'r broses o integreiddio camau gweithredu yn y meysydd hyn.

Gweledigaeth ar gyfer Rhaglenni Cronfeydd ESI yng Nghymru

60. **Gweledigaeth Llywodraeth Cymru**, fel y nodir yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU, yw y bydd Cronfeydd ESI, sy'n gyson â'r

Rhaglen Lywodraethu, yn helpu Cymru i ddod **yn wlad hyderus, entrepreneuriaidd ac uchelgeisiol, a fydd yn ffynnu drwy dwf economaidd cynaliadwy.**

Nodau ac Amcanion Rhaglen ESF GCC

61. Mae'r canlynol yn amlinellu nodau ac amcanion rhaglen ESF ar gyfer GCC ac yn sail i'r Echel Blaenoriaeth a fabwysiadwyd o fewn y rhaglen a'r Amcanion Penodol o fewn pob Echel Blaenoriaeth. Wrth fynd ar drywydd y nodau a'r amcanion hyn, bydd y rhaglen yn sicrhau bod buddiannau twf economaidd yn wirioneddol hygyrch i bawb ac nad ydynt yn dibynnu'n unig ar effeithiau 'rhaeadru' a fyddai'n peri'r risg o greu anghydraddoldebau. Ni ddylai'r broses o geisio twf economaidd ychwaith gael unrhyw effaith andwyol ar yr amgylchedd na chymdeithas yn ehangach.

Nodau

- Trechu tlodi ac allgáu cymdeithasol drwy gynyddu cyfranogiad y farchnad lafur a helpu pobl i gael cyflogaeth gynaliadwy;
- Buddsoddi mewn sgiliau fel ysgogwr cynhyrchiant a thwf, cefnogi datblygiad gyrfa a gwella cymysgedd sgiliau ac amrywiaeth ein gweithlu;
- Buddsoddi yn ein pobl ifanc er mwyn creu gweithlu ffyniannus ac ymatebol at y dyfodol sydd â'r sgiliau sydd eu hangen i ymateb i anghenion economi heriol sy'n seiliedig ar wybodaeth.

Amcanion

- Lleihau tlodi drwy gynyddu lefelau cyflogaeth, yn enwedig ar gyfer grwpiau nas cynrychiolir yn ddigonol a'r rhai sydd bellach o'r farchnad lafur;
  - Cynyddu lefelau sgiliau'r gweithlu, cynyddu nifer y bobl sydd wedi cymhwyso i lefel ganolraddol neu uwch, lleihau nifer y bobl heb unrhyw sgiliau neu sgiliau sylfaenol yn unig a chynyddu sgiliau lefel uwch ym maes ymchwil ac arloesedd;
  - Cynyddu lefelau cyflogaeth a chyrraeddad addysgol pobl ifanc, a thrwy hynny leihau tlodi ac anfantais ymhlith ein pobl ifanc;
  - Lleihau anghydraddoldebau yn y farchnad lafur ymhlith menywod a grwpiau cydraddoldeb cydnabyddedig
62. Ar sail Echel Blaenoriaeth, bydd rhaglen ESF GCC yn darparu dull gweithredu cytbwys sy'n ategu twf economaidd ac yn cefnogi'r unigolion hynny â'r angen mwyaf ac sy'n wynebu risg o anfantais neu wahaniaethu. Bydd camau gweithredu yn canolbwyntio ar nifer gyfyngedig o Flaenoriaethau Buddsoddi o fewn pob Amcan Thematig er mwyn sicrhau y gall rhaglenni ESF ddarparu'r crynodiad a'r ffocws sydd eu hangen ar y rheoliadau ac a gaiff yr effaith fwyaf.
63. Bydd rhaglen ESF GCC yn darparu rhaglen gydlynol o gamau gweithredu sy'n galluogi twf economaidd drwy hyrwyddo lefelau uchel o gyflogaeth gynaliadwy, gan ddatblygu gweithlu Cymreig medrus ac ymatebol nawr ac yn y dyfodol. Bydd yn canolbwyntio ar dri maes allweddol, sef: targedu tlodi ac allgáu cymdeithasol drwy hyrwyddo cyflogaeth gynaliadwy, buddsoddi mewn gweithlu medrus a buddsoddi yn ein pobl ifanc er mwyn sicrhau eu bod yn cael y dechrau gorau mewn bywyd.

64. Bydd y rhaglen yn hwyluso'r gwaith o ddatblygu portffolio cytbwys o fuddsoddiadau sy'n targedu materion byrdymor, drwy gyflawni gwelliannau yn erbyn dangosyddion allweddol fel canlyniadau cyflogaeth a chymwysterau, tra hefyd yn ceisio cyflawni canlyniadau tymor hwy fel ymdrin â materion strwythurol o ran diweithdra ymhlith pobl ifanc a'r sawl sy'n NEET a chynyddu ansawdd gofal plant.

Echelau Blaenoriaeth ar gyfer GCC

65. Datblygwyd rhaglen ESF GCC yn seiliedig ar dair Echel Blaenoriaeth ryng-gysylltiedig a fydd yn cyflawni camau ategol er mwyn cefnogi nodau ac amcanion cyffredinol y rhaglenni ESF yng Nghymru:
- **Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy;**
  - **Sgiliau ar gyfer Twf;**
  - **Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc**
66. Bydd Echel Blaenoriaeth **Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy** yn anelu at gefnogi ymdrechion i drechu tlodi ac allgáu cymdeithasol yn GCC. Yn unol â Chynllun Gweithredu Trechu Tlodi Llywodraeth Cymru, cyflawnir hyn drwy helpu grwpiau targed allweddol i gynyddu cyflogadwyedd a chyflawni cyflogaeth barhaol.
67. Yng Nghymru, diffinnir tlodi fel 'Cyflwr hirdymor o ddiffyg adnoddau digonol i fforddio bywd, amodau byw rhesymol neu amwynderau neu i gymryd rhan mewn gweithgareddau (megis mynediad i ardaloedd deniadol a mannau agored) y mae eraill mewn cymdeithas yn eu cymryd yn ganiataol'. Yn ei Rhaglen Lywodraethu a'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi, mae gan Lywodraeth Cymru ymrwymiad trawslywodraethol i drechu tlodi ac allgáu cymdeithasol ac mae'n gwbl gefnogol i ffocws yr Undeb Ewropeaidd ar dlodi, gan gysylltu â CSR 2014 er mwyn parhau ag ymdrechion i leihau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel. Bydd cyflwyno Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi yn atgyfnerthu hyn ac yn sicrhau bod y ffocws hwn yn cael ei adlewyrchu ar draws holl gronfeydd ESI.
68. Bydd y camau a geir yn yr Echel Blaenoriaeth hon yn ceisio atal a threchu tlodi o ganlyniad i ddiweithdra neu dangyflogaeth, gyda chyflogaeth gynaliadwy yn brif egwyddor. Effeithiau tymor hwy ehangach yr ymyriadau fydd cefnogi dull cyffredinol Llywodraeth Cymru o drechu tlodi a chyfrannu at ostwng cyfraddau diweithdra neu anweithgarwch economaidd ledled Cymru.
69. Dengys profiad blaenorol fod cymorth sydd wedi'i deilwra a'i dargedu'n glir yn seiliedig ar anghenion cleientiaid unigol wedi bod yn hynod effeithiol o ran cyflawni canlyniadau cyflogaeth ar gyfer unigolion. Mae allgymorth, cydleoli a gweithio mewn partneriaeth yn bwysig yn hyn o beth ac mae'n helpu i ddarparu llwybrau cliriach i fuddiolwyr gamu ymlaen drwy ddarpariaeth ategol ac i mewn i gyflogaeth. Agwedd sy'n hynod effeithiol yn y maes hwn yw gweithrediadau sydd â dulliau clir o ddatblygu unigolion tuag at gyflogaeth fel rhan o bortffolio gweithgareddau sy'n rhychwantu'r ysgol gyflogaeth â chymorth; o weithgareddau allgymorth ac ymgysylltu meddal; i brofiad gwaith, hyfforddiant sgiliau a chwilio am waith yn ogystal â darpariaeth cadw swydd.
70. Bydd prif ffocws buddsoddiadau o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon yn cefnogi'r rhai sydd bellach o'r farchnad lafur ac felly yn byw mewn tlodi parhaus, fel eu

bod yn goresgyn y rhwystrau cymhleth ac aml-achosol a wynebir ganddynt i symud yn agosach at y farchnad lafur. Bydd buddsoddiadau yn helpu unigolion i ymdrin â'r rhwystrau a wynebir ganddynt ac ailymgysylltu â'r farchnad lafur, cael gwaith parhaol a gwireddu'r cyfleoedd y gall cyflogaeth eu cynnig o ran trechu tlodi yn sgil diweithdra.

71. Bydd y cymorth a roddir yn targedu unigolion sy'n Ddiwaith yn yr Hirdymor ac sy'n Economaidd Anweithgar sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i symudedd yn y farchnad lafur gan gynnwys: lefel isel o sgiliau, os o gwbl; anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar eu gallu i weithio (gan gynnwys camddefnyddio sylweddau neu alcohol); cyfrifoldebau gofal neu ofal plant; dros 54 oed; o grŵp Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig neu o gartref diwaith. Darperir cymorth hefyd er mwyn helpu i ymdrin â rhwystrau cysylltiedig fel trafndiaeth, ariannol ac emosiynol; TGCh; a materion fel agweddau at waith a dibyniaeth ar les. Caiff ymyriadau, a gyflawnir fel rhan o strategaethau ehangach i ymdrin â diweithdra, tlodi a chymunedau difreintiedig, eu hintegreiddio a'u personoli, gan ganolbwyntio ar anghenion yr unigolyn o ran y dulliau ymgysylltu a chyflawni a'u strwythuro mewn ffordd sy'n osgoi'r angen i unigolyn sy'n wynebu sawl rhwystr neu rwystrau cymhleth gael mynediad at amrywiaeth cymhleth o ymyriadau gwahanol.
72. Bydd buddsoddiadau ac iddynt fwy o ffocws hefyd yn targedu'r rhai sydd agosaf at y farchnad lafur, sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi, gan gynnig atebion adweithiol ac ymatebol i ymdrin ag amrywiadau yn y farchnad lafur a chylchoedd gwaith a diweithdra (y cylch cyflog isel dim cyflog), gan weithio i atal unigolion rhag llithro i ddiweithdra a thlodi hirdymor. Bydd y cymorth a roddir yn canolbwyntio ar gamau adfer cynnar er mwyn ymdrin ag achosion sylfaenol diweithdra a'i gwneud yn bosibl i ddychwelyd i'r farchnad lafur yn gynnar.
73. Wrth gefnogi mynediad at gyflogaeth gynaliadwy bydd angen sicrhau bod cysylltiadau agos â meysydd twf economaidd a chyfle, er enghraifft wrth newid i economi carbon isel neu economi fwy medrus. Bydd hyn yn allweddol er mwyn helpu i arallgyfeirio opsiynau cyflogaeth i'r rhai sydd agosaf at y farchnad lafur oddi wrth sectorau sy'n dirywio ac i mewn i feysydd twf a sicrhau cynaliadwyedd canlyniadau cyflogaeth i'r rhai sy'n ailddechrau gweithio ar ôl cyfnodau hir o absenoldeb.
74. Bydd yr Echel Blaenoriaeth hefyd yn atal tlodi drwy gamau sy'n targedu'r sawl sy'n wynebu'r risg o lithro allan o gyflogaeth gynaliadwy o ganlyniad i gyfnodau parhaol hirdymor o absenoldeb oherwydd salwch neu'r rhai sy'n wynebu rhwystrau (fel iechyd, anabledd, camddefnyddio sylweddau neu gyfrifoldebau gofalu neu ofal plant) a all achosi tangyflogaeth neu gyfrannu ato. Bydd ymyriadau yn anelu at ddarparu atebion arloesol cynaliadwy sy'n canolbwyntio ar feysydd lle mae'r angen yn amlwg er mwyn atal rhwystrau rhag achosi diweithdra.
75. Mae Argymhellion 2014 sy'n Benodol i'r Gwledydd a Phapur Sefyllfa'r Comisiwn ar gyfer y DU yn cydnabod yr angen i gymryd camau cydgysylltiedig er mwyn ymdrin â heriau tlodi, sy'n cynnwys ymdrechion parhaus i leihau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel, gwella argaeledd gofal plant fforddiadwy, o ansawdd a chynyddu cyflogaeth er mwyn helpu i gyflawni'r nod hwn. Gyda chyswllt uniongyrchol i'r Fenter Flaenllaw, Llwyfan yr UE yn erbyn Tlodi, bydd y camau a

nodir uchod yn helpu'r Comisiwn i ganolbwyntio ar drechu tlodi ac allgáu cymdeithasol a bydd yn cyflawni targed UE2020 sef bod 20 miliwn yn llai o bobl mewn tlodi. Mae cael pobl i mewn i swyddi sefydlog hefyd yn cael ei ystyried yn ffactor pwysig wrth gyflawni targed cyflogaeth Ewrop, sef 75% o gyflogaeth. Mae Rhaglen Ddiwygio Genedlaethol y DU yn tynnu sylw at y ffaith bod rhwystrau'n parhau i gyflogaeth gynhwysol ac, yng Nghymru, gwelir cyflogaeth fel y llwybr gorau allan o dlodi.

76. Bydd camau gweithredu o dan Echel Blaenoriaeth **Sgiliau ar gyfer Twf** yn dilyn trywydd a arweinir gan alw er mwyn nodi ac ymdrin â bylchau a diffygion mewn sgiliau allweddol ymhlith y rhai sy'n gweithio, gan ddefnyddio GFL i ymateb i anghenion a galwadau a nodwyd gan gyflogwyr a chanolbwyntio ar grwpiau targed penodol. Mae buddsoddi mewn sgiliau sy'n gyson â gweithgarwch twf a sicrhau bod gan gyflogwyr weithlu â chymwysterau addas ar gyfer datblygu economaidd cynaliadwy yn parhau i fod yn ffactor ysgogi allweddol wrth ddatblygu economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth a helpu economïau i ymateb ac addasu i newidiadau economaidd, sef ffaith a gydnabyddir gan CSR 2014.
77. Dengys profiad blaenorol fod teilwra darpariaeth i grwpiau targed penodol, fel pobl â lefel isel o sgiliau neu weithwyr hŷn, yn ffactor pwysig a allai wella cyrhaeddiad ymhellach, ac felly effeithio ar weithgareddau sgiliau â chymorth ESF.⁴⁴ Mae cyflenwi cymwysterau a gydnabyddir gan gyflogwyr hefyd yn fudd allweddol, gan ddarparu mwy o sicrwydd swyddi i'r rheini â lefel isel o sgiliau. Mae ymchwil hefyd yn dynodi y dylai darpariaeth sgiliau a ariennir gan ESF gael ei hystyried yn rhan o gamau integredig a pharhaus tuag at ddysgu gydol oes a datblygiad proffesiynol parhaus, sy'n cydnabod anghenion penodol y grwpiau targed a sefyllfa cyfranogwyr yn y farchnad lafur.⁴⁵ Felly, caiff camau gweithredu eu dylunio i ymateb i anghenion penodol cyflogwyr a grwpiau targed penodol, gan ei gwneud yn bosibl i ddatblygu o sgiliau sylfaenol neu isel, i sgiliau canolraddol neu uwch.
78. Nododd Arolwg 2011 yr ESF o'r Bobl a Adawodd,⁴⁶ ar ôl iddynt gymryd rhan mewn gweithrediad ESF, i'r rhan fwyaf o'r ymatebwyr nodi gwelliannau o ran boddhad swyddi, cyflog yn y dyfodol a rhagolygon dyrchafu a chyfleoedd hyfforddi. At hynny, nododd tua 20% o'r ymatebwyr a oedd wedi'u cyflogi mewn swydd wahanol i'r un a oedd ganddynt cyn cymryd rhan mewn gweithrediad ESF fod gweithgarwch ESF yn hanfodol iddynt gael eu swydd gyfredol.
79. Mae cysylltiad uniongyrchol rhwng lefelau sgiliau a thlodi, gyda'r sawl â sgiliau lefel uwch yn profi llai o effeithiau yn sgil y dirwasgiad ac yn cael budd o fwy o symudedd yn y farchnad lafur.⁴⁷ Dengys y Dadansoddiad Economaidd Gymdeithasol fod cyfraddau cyflogaeth y rhai â chymwysterau isel, os o gwbl, wedi dirywio'n sydyn i gyn lleied â 39% yn GCC. Mae effaith inswleiddio sgiliau lefel uwch ar gyfraddau cyflogaeth yn ystod dirwasgiad ac ansicrwydd yn y farchnad lafur yn pwysleisio pwysigrwydd sgiliau wrth gael gwaith parhaol a'i

---

⁴⁴ Y Comisiwn Ewropeaidd (2011), Evaluation of the capacity of ESF delivery systems to attract and support OP target groups

⁴⁵ ECORYS, Evaluation of the ESF support to Lifelong Learning

⁴⁶ Arolwg 2011 ESF o'r Bobl a Adawodd, Prifysgol Caerdydd et al, 2013

⁴⁷ UKCES (2010); The Value of Skills: An Evidence Review,

gadw⁴⁸, yn ogystal â gwella hyblygrwydd cyflogwyr a thrwy hynny wella galluoedd gweithwyr a'u heffeithiolrwydd yn y gweithle⁴⁹ a galluogi cyflogeion â sgiliau is a thâl is i gamu ymlaen mewn cyflogaeth a chynyddu eu lefelau incwm⁵⁰.

80. Felly, erys sgiliau sylfaenol a hanfodol yn flaenoriaeth, gyda chamau gweithredu yn annog ac yn cefnogi datblygiad sgiliau hyd at lefel ganolraddol er mwyn cynyddu'r buddiannau y gall sgiliau eu cael ar ymdrin â thlodi mewn gwaith fel rhan o ddull ehangach o drechu tlodi o fewn rhaglen ESF.
81. Cyflawnir cydbwysedd rhwng darpariaeth sgiliau sylfaenol a hanfodol, gan gynnwys prentisiaethau, a chamau i ennill cymwysterau galwedigaethol technegol a phenodol i swydd canolraddol a lefel uwch (gan gynnwys prentisiaethau), yn ogystal â sgiliau Ymchwil ac Arloesedd lefel uwch, fel y cyfeirir atynt gan CSR 2014.
82. Mae lefelau uwch o gymwysterau yn gysylltiedig â lefelau uwch o gyflogaeth, a chyflogau uwch⁵¹. Gall prentisiaethau gael rhai o'r effeithiau hirdymor mwyaf ar enillion a chyflogadwyedd⁵², sef rhwng £48,000 a £74,000 amcangyfrifedig mewn enillion gydol oes ychwanegol⁵³ gyda'r Gwerth Presennol Net fesul cyflawniad ddwywaith NVQ lefel debyg⁵⁴. Mae cymwysterau addysg uwch hefyd ymhlith y rhai sy'n talu orau ac mae'r hyn a welir yn gyfnewid yn y DU yn uwch na llawer o wledydd eraill. Amcangyfrifir bod y premiwm cyflog am radd bron 25% yn fwy na 2 Safon Uwch neu fwy, gan ddarparu enillion gydol oes net ychwanegol o bron £130,000 ar gyfartaledd. Gall gradd ôl-raddedig ddarparu £70,000-£80,000 ychwanegol mewn enillion.⁵⁵
83. Felly, bydd y rhaglen ESF yn cefnogi cymwysterau galwedigaethol technegol a phenodol i swydd canolraddol a lefel uwch, sy'n ymateb i anghenion busnes, yn cefnogi twf a hyblygrwydd sefydliadol ac yn cynyddu cymwyseddau'r gweithlu, gan gynnwys Gweithio Perfformiad Uchel (GPU). Gall sgiliau o'r fath ysgogi twf economaidd, gan gefnogi datblygiad gweithlu mwy cymwys a medrus a wnaiff alluogi busnesau i ymateb â mwy o ystywythder i heriau hirdymor fel marchnadoedd sy'n dod i'r amlwg neu newid economaidd, yn ogystal â gwella cyfraddau cadw staff a chymhelliant staff a chynyddu cynhyrchiant.

---

⁴⁸ UKCES (2012), Working Futures Report for Wales. Summary Report for Wales, Hydref

⁴⁹ Gweler UKCES (2011); Skills for Jobs: The National Skills Audit for Wales 2011 – Volume 1 Key Findings and Volume 2: Evidence Report

⁵⁰ Cynhadledd Lafur Ryngwladol, 97ain Sesiwn, 2008, Skills for improved productivity, employment growth and development; Comisiwn y DU dros Gyflogaeth a Sgiliau, Employer Practice in progressing low-paid staff

⁵¹ UKCES (2010); The Value of Skills: An Evidence Review,

⁵² BIS (2011); Research Paper No 47, The Long Term Effect of Vocational Qualifications on Labour Market Outcomes

⁵³ BIS (2011); Returns to Intermediate and Low Level Vocational Qualifications, Papur Ymchwil 53

⁵⁴ BIS (2011); Measuring the Economic Impact of Further Education

⁵⁵ UKCES (2010); The Value of Skills: An Evidence Review

84. Mae Arloesi Cymru - Strategaeth Arloesi Cymru⁵⁶ yn nodi bod angen i'r lefel o ymchwil ac arloesedd o fewn busnesau yng Nghymru gynyddu a nodi bwysigrwydd sicrhau bod gan y genhedlaeth nesaf o ddysgwyr y sgiliau cywir i arloesi. Hefyd, nododd Arolwg Arloesedd y DU⁵⁷ mai dim ond 15% o fusnesau arloesol a oedd yn cydweithio â phrifysgolion yn y DU. Er nad yw'r ffigur hwn yn benodol i GCC, mae'n dynodi bod lle sylweddol i sicrhau mwy o ryngweithio rhwng busnesau a sefydliadau addysg uwch.
85. Felly, cymerir camau i gefnogi cynnydd yn nifer yr unigolion â sgiliau ymchwil ac arloesedd lefel uwch sy'n cyflawni gweithgareddau ymchwil ac arloesedd ar y cyd â'r sector preifat, ac ar sail ei anghenion. Bydd buddsoddiadau yn canolbwyntio ar y meysydd Her Fawr a amlinellir yn Gwyddoniaeth i Gymru: Agenda strategol ar gyfer gwyddoniaeth ac arloesedd yng Nghymru.⁵⁸ Bydd hyn hefyd yn ategu'r camau a gymerir drwy ERDF a Chronfeydd eraill ESI i dargedu targed UE2020, sef buddsoddi 3% o CMC mewn Ymchwil ac Arloesedd.
86. Canolbwyntir yn benodol ar hyrwyddo cydraddoldeb rhwng y rhywiau a gwella sefyllfa menywod yn y gweithlu. Byddwn yn buddsoddi mewn camau gweithredu sy'n hwyluso ac yn hyrwyddo datblygiad gyrfa ac sy'n rhoi mwy o sicrwydd swydd a gwell cyflog i fenywod, yn ogystal â hwyluso darpariaeth arferion gwaith mwy hyblyg ac atebion a all helpu menywod i gamu ymlaen yn eu gyrfa, tra'n cydnabod cyfrifoldebau gofal neu ofal plant, yn unol ag amcanion CSR 2014. Bydd yr ymyriadau hyn hefyd yn ategu camau a gymerir gan yr Echel Blaenoriaeth Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc i sicrhau bod mwy o ferched yn astudio pynciau STEM.
87. Mae UE2020 yn cwmpasu nifer o feysydd targed allweddol sy'n ymwneud ag addysg, hyfforddiant a dysgu gydol oes, y bydd yr Echel Blaenoriaeth hon yn eu cefnogi. Mae cysylltiad clir rhwng y maes buddsoddi hwn a thwf cynhwysol, gyda chysylltiad uniongyrchol â'r Fenter Flaenllaw Sgiliau Newydd ar gyfer Swyddi Newydd. Mae hefyd yn gysylltiedig â thwf deallus, sy'n cysylltu â Mentrau Blaenllaw Agenda Ddigidol ar gyfer Ewrop ac Undeb Arloesi. Mae ymdrin â phrinder sgiliau a diffyg cyfatebiaeth a chynyddu darpariaeth uwch sgiliau a sgiliau lefel uwch er mwyn diwallu anghenion cyflogwyr a symud i economi fwy medrus, a thrwy hynny ymdrin â'r lefelau uchel o unigolion sydd â sgiliau lefel sylfaenol gwael a chynyddu'r niferoedd sy'n ennill sgiliau canolraddol neu uwch yn flaenoriaeth o fewn yr Argymhellion sy'n Benodol i Wledydd y DU, y Fframwaith Strategol Cyffredin a phapur sefyllfa'r CE ar gyfer y DU. Ynghyd â'r rhaglen Ddiwygio Genedlaethol, mae'r Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd hefyd yn tynnu sylw at ffocws ar brentisiaethau wrth gyflawni buddsoddiadau sy'n ystyriol o dwf.
88. Bydd camau gweithredu o fewn Echel Blaenoriaeth **Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc** yn anelu at fuddsoddi mewn ymyriadau sy'n ymdrin

---

⁵⁶ Llywodraeth Cymru (2014); Arloesi Cymru - Strategaeth Arloesi Cymru

⁵⁷ UK Innovation Survey 2011 (2012), BIS

⁵⁸ Mae meysydd yr Her Fawr "Gwyddorau Bywyd ac Iechyd"; "Uwch Beirianeg a Deunyddiau"; "Carbon Isel, Ynni a'r Amgylchedd"; a "TGCh a'r Economi Ddigidol" yn pennu ffocws ar gyfer gweithgareddau ymchwil arloesol yng Nghymru yn adeiladu ar gryfderau sy'n bodoli eisoes ac yn darparu llwybrau clir o ymchwil i fasnacheiddio.

â'r lefelau uchel o ddiweithdra ymhlith pobl ifanc yn GCC, tra'n buddsoddi mewn atebion tymor hwy er mwyn helpu i lywio canlyniadau cyrhaeddiad a chyflogaeth, gan gynnwys gwella ansawdd darpariaeth blynyddoedd cynnar a gofal plant.

89. Mae'r dirywiad economaidd diweddar wedi cael effaith anghymesur ar ein pobl ifanc a diweithdra ymhlith pobl ifanc. Drwy'r Echel Blaenoriaeth hon byddwn yn buddsoddi mewn cyfuniad o gamau ataliol ac adferol er mwyn ymdrin ag anghenion pobl ifanc ar bob cam datblygu er mwyn gwella eu cyrhaeddiad a'u cyfleoedd tymor hwy mewn bywyd, gan ganolbwyntio'n benodol ar wella cyflogadwyedd a mynediad at gyflogaeth gynaliadwy.
90. Dangosodd profiad o Raglenni 2007-2013 fod y cymorth ESF a roddwyd i bobl ifanc wedi helpu llawer o weithrediadau i ddatblygu dulliau arloesol o gefnogi pobl ifanc, gan ehangu a gwella darpariaeth bresennol fel ei bod yn fwy ymatebol i'w hanghenion. Ystyriwyd bod gweithio mewn partneriaeth yn bwysig, a phrofwyd cryn lwyddiant lle'r oedd yn cynnwys partneriaid o sawl maes gwasanaeth, gan gynnwys Awdurdodau Lleol, y Gwasanaethau Brys a darparwyr Gwasanaeth ieuencid ehangach.
91. Un o'r gwersi allweddol a ddysgwyd oedd bod angen sefydlu ffyrdd o nodi'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET ar gam cynnar ac yn gyson, yn enwedig y rhai ag anghenion lluosog, neu a oedd yn cwmpo i fylchau mewn gwasanaethau presennol wrth bontio rhwng ysgolion, colegau a gwasanaethau oedolion. Hefyd, ystyriwyd bod systemau a rennir effeithiol sy'n monitro ac yn nodi anghenion plant a phobl ifanc ac a all helpu i gynnal gwerthusiad effeithiol o ddarpariaeth gwasanaethau drwy ESF ac ymyriadau ehangach yn allweddol i gyflawni canlyniadau.
92. Bydd buddsoddiad cyfunol sy'n canolbwyntio ar bobl ifanc rhwng 0 a 24 oed yn sicrhau ein bod yn gallu cefnogi ein pobl ifanc wrth iddynt ddatblygu ac ar gamau pontio allweddol mewn addysg ac ymlaen i waith. Prif ffocws yr Echel Blaenoriaeth fydd helpu pobl ifanc ddiwaith a'r rhai sy'n NEET i gael gwaith, gan gyflawni amrywiaeth o ymyriadau er mwyn cefnogi a hwyluso mynediad i'r farchnad lafur. Yng nghyd-destun y Warrant Ieuencid, bydd buddsoddiadau ESF yn yr Echel Blaenoriaeth hon yn gweithio ochr yn ochr â chamau i gefnogi prentisiaethau o fewn Echel Blaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf er mwyn helpu i gyflawni ac ychwanegu gwerth at Warrant Ieuencid Llywodraeth Cymru. Bydd y camau a gymerir yn gwella'r gefnogaeth a roddir i ddilyn cynllun hyfforddiant swydd o ansawdd da, neu addysg barhaus i'r rhai sydd y tu hwnt i'r cam pontio cychwynnol o addysg orfodol, gan gysoni â CSR 2014 i wella sgiliau pobl ifanc er mwyn diwallu anghenion cyflogwyr, gan gynnwys drwy brentisiaethau a lleihau nifer y bobl ifanc â sgiliau sylfaenol isel.
93. Hefyd, cymerir camau i gefnogi'r bobl ifanc hynny rhwng 11 a 24 oed sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET er mwyn lleihau'r risg o ymddieithrio a chynyddu lefelau cyrhaeddiad a lleihau diweithdra ymhlith pobl ifanc yn y tymor hwy. Bydd y camau hyn yn canolbwyntio ar Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid Llywodraeth Cymru ac, yn fwy penodol, y Systemau Nodi ac Orlhain Cynnar sy'n helpu i sicrhau bod y bobl ifanc hynny sy'n wynebu'r risg fwyaf o ymddieithrio o addysg, cyflogaeth a hyfforddiant yn cael eu nodi a'u holrhain yn gywir ac yn systematig. Bydd y camau hyn a dargedir yn sicrhau bod darpariaeth ESF yn gweithio fel rhan o ymdrechion ehangach Llywodraeth

Cymru i ymdrin â materion mwy strwythurol NEET sy'n bodoli mewn unrhyw amgylchiadau economaidd.

94. Hefyd, gwneir ymyriadau llai, mwy penodol er mwyn cynyddu cyrhaeddiad a chyfranogiad, yn enwedig mewn pynciau Gwyddoniaeth, Peirianeg a Thechnoleg a Mathemateg, gan adlewyrchu pwysigrwydd cynyddol sgiliau STEM a sicrhau bod gan ein pobl ifanc y sgiliau a fydd yn eu galluogi i fod yn hyblyg yn y farchnad lafur, er mwyn cael gwaith parhaus a chefnogi twf economaidd yng Nghymru.
95. Gyda mynediad i'r farchnad lafur yn brif ysgogydd, gan ddefnyddio GFL a galw cyflogaeth yn y dyfodol, byddwn hefyd yn gweithio i drechu dadrithiad a chynyddu sgiliau a chyrhaeddiad addysgol ymhlith ein pobl ifanc, gan ymdrin â meysydd fel gadael yr ysgol yn gynnar a datblygu sgiliau ac ennill cymwysterau. Felly, bydd y camau a ddatblygir yn yr Echel Blaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf, fel prentisiaethau, yn ategu'r camau a ddatblygir yn yr Echel Blaenoriaeth hon.
96. Bydd buddsoddiadau o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon, fel rhan o fentrau seiliedig ar deulu ehangach, hefyd yn helpu i wella cyfleoedd bywyd plant yn y blynyddoedd cynnar. Cyflawnir hyn drwy fuddsoddiad ac iddo ffocws yn sgiliau'r gweithlu gofal plant a blynyddoedd cynnar, er mwyn gwella ansawdd darpariaeth gofal plant a blynyddoedd cynnar, gan gysylltu â'r CSR a'r pwyslais ar ofal plant o ansawdd.
97. Ceir sawl ffactor dylanwadol posibl sy'n effeithio ar ddatblygiad cynnar ein plant. Gall y ffactorau hyn, os eir i'r afael â hwy'n effeithiol, gyfrannu at ymdrechion ehangach i wella cyfraddau uchel gadael yr ysgol yn gynnar a lefelau isel cyrhaeddiad addysgol yng Nghymru (sydd islaw cyfartaleddau'r DU ac UE ac OECD ehangach)⁵⁹. Ein nod yw gwella ansawdd darpariaeth gofal plant a blynyddoedd cynnar a, thrwy hyn, leihau'r tebygolrwydd y bydd plant o ardaloedd difreintiedig ar ei hôl hi neu'n ymddieithrio o addysg ac yn tangyflawni, sydd oll yn ffactorau a all gynyddu'r risg o adael yr ysgol yn gynnar a dod yn NEET.
98. Rhydd y gwaith o gefnogi datblygiad ein plant a helpu pobl ifanc i lywio eu dyfodol drwy well defnydd o GFL gyfle, nid yn unig i gefnogi twf a ffyniant yn y dyfodol, ond i atgyfnerthu dewisiadau'n gadarnhaol yn seiliedig ar feysydd twf cyflogaeth a galw gan gyflogwyr. Ceir cyfleoedd hefyd i gefnogi camau sy'n helpu i ddadansoddi stereoteipiau rhyw traddodiadol ym maes cyflogaeth a dysgu, gan ehangu gorwelion ar gyfer swyddi neu sectorau cyflogaeth anhraddodiadol.
99. Mae'r Comisiwn Ewropeaidd, drwy ei Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd, Papur Sefyllfa'r DU, y Fframwaith Strategol Cyffredin a'r Rhaglen Ddiwygio Genedlaethol oll yn tynnu sylw at yr heriau sydd ynghlwm wrth ymdrin â'r lefelau uchel o ddiweithdra ymhlith pobl ifanc a chyrhaeddiad gwael pobl ifanc. Mae'r argymhellion yn cydnabod pwysigrwydd helpu pobl ifanc i gyflawni gwell canlyniadau sgiliau, yn unol ag anghenion cyflogwyr a gwella mynediad at gyfleoedd hyfforddi a chyflogaeth o ansawdd gwell. Mae cysylltiad clir rhwng y maes buddsoddi hwn a mentrau o dan Dwf SMART, gan gynnwys y Fenter

---

⁵⁹ Dadansoddiad Economaidd-Gymdeithasol

Flaenllaw Pobl Ifanc ar Fynd ond bydd hefyd yn effeithio ar dargedau o dan dwf cynhwysol.

100. Mae'n debygol mai targedau UE2020 i ostwng cyfraddau gadael yr ysgol yn gynnar islaw 10% a chynyddu'r gyfradd gyflogaeth i 75% fydd y prif dargedau yr effeithir arnynt ond hefyd gall ymdrechion o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon gefnogi'r targedau ar leihau tlodi ac, yn y tymor hwy, ar gyfradd yr unigolion ag addysg lefel drydyddol. Mae CSR 2014 hefyd yn annog camau i ostwng lefelau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel, gan nodi argaeledd gofal plant o ansawdd uchel fel mater allweddol.
101. Yn sail i'r rhaglenni ESF a'r blaenoriaethau uchod, yn wir yr holl raglenni Cronfeydd ESI yng Nghymru, fydd tair Thema Drawsbynciol, sef Cyfle Cyfartal, Datblygu Cynaliadwy a Threchu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol.
102. Mae'r ddwy thema gyntaf o blith y rhain yn orfodol ac wedi'u llywodraethu gan Reoliadau Cyffredinol yr UE, Erthygl 7 Hyrwyddo cydraddoldeb rhwng dynion a menywod a pheidio â gwahaniaethu (yng Nghymru mae hyn yn cynnwys y Gymraeg) ac Erthygl 8 Datblygu Cynaliadwy. Yn ogystal, cynigiwyd Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol fel thema drawsbynciol ychwanegol yn unol â Llwyfan yr UE yn erbyn Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol (Menter Flaenllaw Ewrop 2020) ac fel ymrwymiad allweddol gan Lywodraeth Cymru drwy ei Chynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi. Rhoddir rhagor o wybodaeth am thema drawsbynciol Trechu Tlodi.
103. Mae'r Themâu Trawsbynciol (ThTau) yn gofyn am weithredu mewn sawl maes ac, fel y cyfryw, cânt eu hintegreiddio ymhob rhan o'r rhaglenni ESF. Mae gan Gymru hanes da o integreiddio'r ThTau yn rhaglenni Ewrop ac mae wedi'i chanmol gan Gomisiwn yr UE am y gwaith a wnaed yn y maes hwn. Nod y ThTau yw gwella ansawdd a gwaddol pob prosiect ac ychwanegu gwerth at y rhaglenni cyfan. Fodd bynnag, bydd hefyd yn bosibl defnyddio'r ThTau i sicrhau bod gweithrediadau'n canolbwyntio ar gyfleoedd a all godi o ganlyniad i'r ffocws cyfunol ar draws Cronfeydd ESI a Llywodraeth Cymru ar y meysydd hyn.
104. Er enghraifft, wrth ystyried Datblygu Cynaliadwy, bydd gweithrediadau nid yn unig yn gallu asesu effaith debygol y gweithrediad ei hun ond hefyd ystyried y cyfleoedd sydd ar gael o ganlyniad i nodau Datblygu Cynaliadwy ehangach. Gallai'r rhain gynnwys meysydd twf cyflogaeth drwy greu swyddi gwyrdd neu'r galw am sgiliau o ganlyniad i'r newid tuag at economi carbon isel. Yn yr un modd, gallai thema drawsbynciol Cyfle Cyfartal hefyd annog gweithrediadau i ystyried cefnogi mynediad at feysydd cyflogaeth anhraddodiadol lle gallai fod anghydbwysedd rhwng y rhywiau yn y gweithlu.
105. Y nod yw adeiladu ar y gwaith a wnaed eisoes a symud yr agenda yn ei blaen ar gyfer rhaglenni 2014-2020 a sicrhau bod cydraddoldeb; cynaliadwyedd a threchu tlodi wrth wraidd nodau cyffredinol y rhaglenni. Datblygir canllawiau penodol ar weithredu'r ThTau. Bydd hyn yn nodi'r cyfraniad a ddisgwyllir gan y rhaglenni, canllawiau i noddwyr prosiect ar sut i ystyried materion penodol wrth ddylunio prosiect, prosesau monitro a gwerthuso, a'r cymorth sydd ar gael.
106. Bydd rhaglen ESF GCC, fel rhan o'r buddsoddiad cyffredinol ar gyfer rhaglenni ESF ac ESI yng Nghymru, yn buddsoddi er mwyn **cyflawni cydlyniant economaidd, cymdeithasol a thiriogaethol** ledled Cymru. Bydd ESF yn GCC yn lleihau'r bwlch â'r rhanbarthau mwy datblygedig drwy fuddsoddi mewn

sgiliau a chynyddu'r gyfradd gyflogaeth er mwyn gwella cynhyrchiant. Bydd rhaglen ESF GCC hefyd yn cynnig dull buddsoddi cytbwys er mwyn cynyddu cyflogaeth, trechu tlodi a diwallu anghenion y rhai mwyaf difreintiedig er mwyn cefnogi Cydlyniant Cymdeithasol. Bydd rhaglen ESF GCC yn integreiddio buddsoddiadau fel rhan o raglenni buddsoddi ESI ehangach yn y rhanbarth a ledled Cymru, gan gydnabod gwerth cysylltedd rhwng y rhanbarthau wrth ddatblygu economi Cymru gyfan.

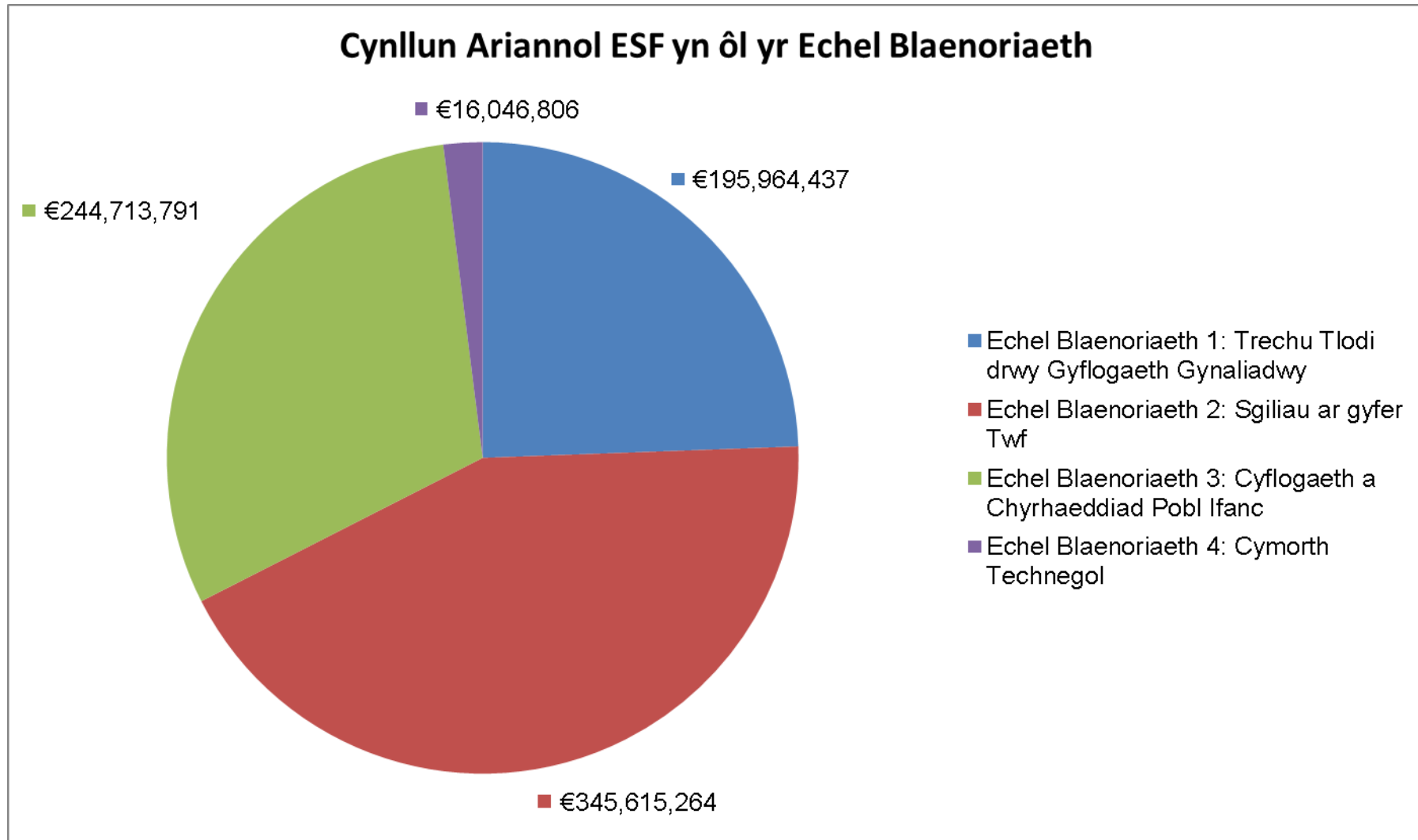
107. Wrth wario cronfeydd ESI drwy gonsesiynau/contractau cyhoeddus, bydd yr Awdurdod Rheoli - ac unrhyw Gorff Canolraddol lle bo'n gymwys - yn gofyn i fuddiolwyr barchu'n llawn reolau caffael cyhoeddus yr UE ac yn arbennig (i) Cyfarwyddbau 2004/18/CE a 2004/17/CE, (ii) Cyfarwyddbau 2014/23/UE, 2014/24/UE a 2014/25/UE unwaith y'u trosir yn neddfwriaeth y Deyrnas Unedig, (iii) Cyfarwyddbau 89/665/CEE a 92/13/CEE a (iv) yr egwyddorion caffael cyhoeddus cyffredinol sy'n deillio o'r Cytundeb ar Weithrediad yr UE. Hysbysir ymgeiswyr a buddiolwyr am y gofyniad sylfaenol hwn drwy gytundebau dyfarnu grant a rheolau a dogfennau canllaw cymhwysedd cenedlaethol, a ategir gan hyfforddiant a chymorth lle bo angen.

Crynodebau o'r Cynllun Ariannol, Canlyniadau a'r Fframwaith Perfformiad

Crynodebau o'r Cynllun Ariannol, Canlyniadau a'r Fframwaith Perfformiad

Crynodeb o'r Cynllun Ariannol yn ôl yr Echel Blaenoriaeth

Echel Blaenoriaeth	Cymorth yr Undeb €	Cyfanswm Cyllid Cyfatebol €	Cylliad Cyfatebol Cyhoeddus €	Cyllid Cyfatebol Preifat €	Cyfanswm yr arian €	Cyfradd gydariannu %
P1	195,964,437	52,204,563	42,804,753	9,399,810	248,169,000	78.9641%
P2	345,615,264	134,537,737	92,331,591	42,206,146	480,153,001	71.9802%
P3	244,713,791	84,379,527	77,629,000	6,750,527	329,093,318	74.3600%
P4	16,046,806	5,533,084	5,533,084	0	21,579,890	74.3600%
CYFANSWM	802,340,298	276,654,911	218,298,428	58,356,483	1,078,995,209	74.3600%

Crynodeb o'r Canlyniadau a'r Grŵpiau Targed yn ôl yr Amcan Penodol

Mae'r tablau yma yn rhoi crynodeb o'r canlyniadau a'r grŵpiau targed yn unig – cyfeiriwch at yr Echel Blaenoriaeth perthnasol ar gyfer rhestr o'r dangosyddion canlyniad ac allbwn os gwelwch yn dda.

ESF Blaenoriaeth 1: Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy		
Amcan Penodol	Crynodeb o'r Canlyniadau	Grŵp Targed
Amcan Penodol 1: Cynyddu cyflogadwyedd y rhai sydd agosaf at y farchnad lafur ac sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi.	<ul style="list-style-type: none"> - Nifer yn y grŵp targed: - Yn ennill cymhwyster - Yn cael gwaith - Mewn cyflogaeth chwe mis ar ôl yr ymyrraeth 	<ul style="list-style-type: none"> - Cyfranogwyr di-waith byrdymor sydd â lefel isel o sgiliau neu anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith. - Unigolion sydd wedi cael eu diswyddo (y rhai â hysbysiad diswyddo ffurfiol a'r rhai a ddiswyddwyd yn y tri mis blaenorol).
Amcan Penodol 2: Cynyddu cyflogadwyedd pobl sy'n Economaidd Anweithgar ac sydd wedi bod yn Ddi-waith am Gyfnod Hir sy'n 25 oed a throsodd sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth.	<ul style="list-style-type: none"> - Nifer yn y grŵp targed: - Yn cael gwaith, - Yn ennill cymhwyster neu ardystiad sy'n berthnasol i waith - Yn cwblhau profiad gwaith neu gyfle gwirfoddoli. - Mewn cyflogaeth chwe mis ar ôl yr ymyrraeth. - Nifer y cyfranogwyr economaidd anweithgar sy'n chwilio am swydd pan maent yn gadael. 	<ul style="list-style-type: none"> - Cyfranogwyr economaidd anweithgar nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â lefel isel o sgiliau, os o gwbl; anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar eu gallu i weithio; cyfrifoldebau gofal neu ofal plant; dros 54 oed; neu o gartref di-waith (gan gynnwys grwpiau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig yn Nwyrain Cymru). - Cyfranogwyr sydd wedi bod yn ddi-waith am gyfnod hir sydd â lefel isel o sgiliau, os o gwbl; anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar eu gallu i weithio; o grŵp pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig; neu o gartref di-waith.
Amcan Penodol 3: Gostwng cyfraddau tangyflogaeth neu absenoldeb ar gyfer unigolion cyflogedig sydd â chyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith a / neu rwystrau eraill sy'n eu hatal rhag ymgysylltu â'r farchnad lafur mewn ffordd gynaliadwy.	<ul style="list-style-type: none"> - Cyfranogwyr cyflogedig neu hunangyflogedig ag anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith yn dychwelyd i'r gwaith ar ôl cyfnod o absenoldeb. - Nifer yn y grŵp targed sydd mewn sefyllfa well o ran y farchnad lafur pan maent yn gadael, fel mwy o oriau, contract parhaol. - Nifer y busnesau a gefnogir sydd wedi mabwysiadu neu wella strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth a systemau monitro. 	<ul style="list-style-type: none"> - Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig sydd ag anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith. - Cyfranogwyr tangyflogedig (diffinnir tangyflogaeth fel y tanddefnydd o allu cynhyrchiol unigolion cyflogedig).

Crynodebau o'r Cynllun Ariannol, Canlyniadau a'r Fframwaith Perfformiad

ESF Blaenoriaeth 2: Sgiliau ar gyfer Twf		
Amcan Penodol	Crynodeb o'r Canlyniadau	Grŵp Targed
Amcan Penodol 1: Cynyddu lefelau sgiliau, gan gynnwys sgiliau sy'n berthnasol i waith, y rhai yn y gweithlu sydd â lefel isel o sgiliau, os o gwbl.	<ul style="list-style-type: none"> - Nifer y cyfranogwyr cyflogedig neu hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol sy'n meithrin sgil hanfodol neu'n ennill cymhwyster technegol neu benodol i waith. - Nifer y cyfranogwyr cyflogedig neu hunangyflogedig sydd â hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is sy'n meithrin sgiliau hanfodol neu'n ennill cymhwyster technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd is. 	<ul style="list-style-type: none"> - Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol. - Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â chymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is.
Amcan Penodol 2: Cynyddu nifer y bobl yn y gweithlu sydd â sgiliau technegol a phenodol i waith ar lefel ganolraddol ac uwch.	<ul style="list-style-type: none"> - Nifer y cyfranogwyr cyflogedig neu hunangyflogedig ag addysg uwchradd is sy'n ennill cymhwyster galwedigaethol technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd uwch neu uwch. - Nifer y cyfranogwyr cyflogedig neu hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch neu uwch sy'n ennill cymhwyster galwedigaethol technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd uwch neu uwch. 	<ul style="list-style-type: none"> - Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig y mae eu cymhwyster uchaf ar lefel uwchradd is. - Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig y mae eu cymhwyster uchaf ar lefel uwchradd uwch ac uwch.
Amcan Penodol 3: Cynyddu nifer y bobl â graddau neu gymhwyster cyfatebol sy'n cyflawni gweithgareddau ymchwil ac arloesedd ym myd busnes	<ul style="list-style-type: none"> - Nifer y cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol sy'n ennill cymhwyster Meistr neu Ddoethuriaeth. - Nifer y cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol sy'n cael gwaith. 	<ul style="list-style-type: none"> - Cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol. - Busnesau sy'n cydweithredu â darparwyr dysgu mewn gweithgareddau ymchwil ac arloesedd.
Amcan Penodol 4: Gwellu sefyllfa menywod yn y gweithlu.	<ul style="list-style-type: none"> - Nifer y cyfranogwyr sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael. - Nifer y menywod cyflogedig neu hunangyflogedig sydd mewn sefyllfa well o ran y farchnad lafur. - Busnesau a gefnogir sydd wedi mabwysiadu neu wella strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth a systemau monitro. 	<ul style="list-style-type: none"> - Menywod cyflogedig neu hunangyflogedig - Busnesau Micro, Bach a Chanolig

Crynodebau o'r Cynllun Ariannol, Canlyniadau a'r Fframwaith Perfformiad

ESF Blaenoriaeth 3: Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc		
Amcan Penodol	Crynodeb o'r Canlyniadau	Grŵp Targed
Amcan Penodol 1: Lleihau nifer y bobl ifanc 16-24 oed Nad ydynt mewn Cyflogaeth, Addysg na Hyfforddiant (NEET)	Nifer y cyfranogwyr NEET (16 - 24 oed): - Yn ennill cymwysterau pan maent yn gadael. - Mewn addysg/hyfforddiant pan maent yn gadael. - Yn cael gwaith pan maent yn gadael.	- Pobl ifanc o oedran gweithio (rhwng 16 a 24 oed) nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant (NEET).
Amcan Penodol 2: Lleihau nifer y bobl ifanc rhwng 11 a 24 oed sy'n wynebu risg o ddod yn NEET.	Nifer y cyfranogwyr sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24): - Yn ennill cymwysterau pan maent yn gadael. - Mewn addysg neu hyfforddiant pan maent yn gadael. - Yn wynebu llai o risg o ddod yn NEET pan maent yn gadael.	- Pobl ifanc 11-24 oed sy'n wynebu risg o ddod yn NEET.
Amcan Penodol 3: Cynyddu lefelau cofrestru a chyrhaeddiad pynciau STEM ymhlith pobl ifanc 11-19 oed.	Nifer y bobl ifanc 11-19 oed: - yn cael hyfforddiant ym meysydd Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg a Mathemateg, - yn parhau i astudio pwnc Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg a Mathemateg ar ôl 16 oed.	- Pobl ifanc rhwng 11 a 19 oed (canolbwyntio ar ferched yn bennaf)
Amcan Penodol 4: Cynyddu sgiliau'r gweithlu Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant.	Nifer yr unigolion cyflogedig neu hunangyflogedig o'r sector Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant sy'n ennill cymwysterau.	- Unigolion cyflogedig neu hunangyflogedig o'r gweithlu Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (yn cynnwys cyfranogwyr o'r gweithlu Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant yn y sector cyhoeddus heb gynnwys athrawon).

Crynodebau o'r Cynllun Ariannol, Canlyniadau a'r Fframwaith Perfformiad

Crynodeb o'r Fframwaith Perfformiad

Echel Blaenoriaeth	Dangosydd	Uned fesur	Cerrig Milltir ar gyfer 2018	Targed Terfynol (2023)
Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy	Economaidd Anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth	Nifer	9,182	36,000
	Diwaith hirdymor (25 oed a throsodd) sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth	Nifer	2,755	10,800
	Gwariant	€m	€63,300,209	€248,169,000
Sgiliau ar gyfer Twf	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw addysg ffurfiol - gwryw	Nifer	3,578	14,029
	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw addysg ffurfiol - benyw	Nifer	3,258	12,771
	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â chymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is - gwryw	Nifer	6,088	23,870
	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â chymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is - benyw	Nifer	5,543	21,730
	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is - gwryw	Nifer	4,099	16,070
	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is - benyw	Nifer	3,732	14,630
	Gwariant	€m	€122,472,128	€480,153,001
Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc	Cyfranogwyr NEET (16-24 oed)	Nifer	10,891	42,700
	Gwariant	€m	€83,941,491	€329,093,538

Themau Drawsbynciol: Datblygu Cynaliadwy

108. Rhydd y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU drosolwg o'r dull o hyrwyddo'r egwyddorion llorweddol ar draws cronfeydd ESI yng Nghymru sy'n cynnwys Thema Drawsbynciol (ThD) Datblygu Cynaliadwy a nodir yma, a Thema Drawsbynciol Cyfle Cyfartal a Chydraddoldeb a Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi. Mae hefyd yn amlinellu prif egwyddorion trefniadol ac amcanion cynaliadwyedd Llywodraeth Cymru sy'n sail i weithredu'r ThD o fewn y Rhaglenni ESF yng Nghymru.
109. Yr hyn sy'n allweddol i raglenni ESF yw pwyslais Llywodraeth Cymru ar les cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol pobl a chymunedau; tegwch a chyfiawnder cymdeithasol; a sut mae'r penderfyniadau a wnawn nawr yn effeithio ar fywydau cenedlaethau'r dyfodol, yn ogystal â chenedlaethau heddiw.
110. Wrth weithredu Thema Drawsbynciol Datblygu Cynaliadwy y prif amcanion Datblygu Cynaliadwy ar gyfer Rhaglen ESF yw:
- Hyrwyddo ymwybyddiaeth amgylcheddol ac arfer da wrth gyflawni gweithgarwch;
  - Integreiddio datblygu cynaliadwy mewn gweithrediadau sy'n codi ymwybyddiaeth, rhaglenni addysg a hyfforddiant;
  - Cynorthwyo cyflogwyr sy'n cymryd rhan i fabwysiadu neu wella Strategaethau Cynaliadwyedd Amgylcheddol;
  - Hyrwyddo chyfiawnder cymdeithasol a chyfle cyfartal;
  - Cydnabod a hyrwyddo iechyd a lles fel un o gonglfeini economi iach a ffyniannus.
111. Fel rhan o'r gwaith o ddatblygu rhaglenni ESF yng Nghymru, cynhaliwyd ymarfer sgrinio Asesu Amgylcheddol gan werthuswyr allanol. Daeth yr adroddiad i'r casgliad na fydd unrhyw effeithiau amgylcheddol yn arwyddocaol yn y byrdymor i'r tymor canolig. Gall fod goblygiadau i deithio i hyfforddiant, ac yn y pen draw i waith, er na fydd y rhain yn arwyddocaol yng nghyd-destun y rhaglen hon. At hynny, daeth i'r casgliad nad yw rhaglen ESF yn pennu dyraniad lle, felly ni ddisgwylir unrhyw effeithiau.
112. Drwy fesurau anuniongyrchol, ar lefel unigol neu sefydliadol, a thrwy sicrhau bod gweithrediadau'n mabwysiadu arferion ac egwyddorion Datblygu Cynaliadwy priodol wrth gyflawni gweithgarwch ESF, bydd buddsoddiadau yn gallu cefnogi egwyddorion ac amcanion Datblygu Cynaliadwy cyffredinol Llywodraeth Cymru. Byddai camau gweithredu, lle bo'n briodol, yn cynnwys:
- Annog atebion trafndiaeth gynaliadwy wrth gyflawni gweithgarwch o fewn gweithrediadau, er enghraifft drwy gysylltu unigolion diwaith ac economaidd anweithgar â gwaith a chefnogi mynediad at sgiliau a hyfforddiant;
  - Hyrwyddo effeithlonrwydd adnoddau, gan gynnwys effeithlonrwydd ynni a rheoli gwastraff, wrth gyflawni gweithrediadau;

Themau Drawsbynciol – Datblygu Cynaliadwy

- Hyrwyddo cyfleoedd cyflogaeth mewn sectorau economaidd sy'n dod i'r amlwg, gan gynnwys er enghraifft creu swyddi gwyrdd, ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni;
  - Buddsoddi mewn sgiliau i ddatblygu cymwyseddau a gwybodaeth, er enghraifft ym meysydd rheoli amgylcheddol, cynhyrchu ynni, effeithlonrwydd ynni a rheoli gwastraff, a sgiliau i gefnogi'r gwaith o ddatblygu'r sector carbon isel, ynni a'r amgylchedd;
  - Hyrwyddo ymchwil ac arloesedd ym maes Her Fawr carbon isel, ynni a'r amgylchedd.
113. O ran cynaliadwyedd amgylcheddol, 'Cynnal Cymru Fyw' yw dull newydd Llywodraeth Cymru o ymdrin â'r broses o reoli adnoddau naturiol yng Nghymru ac mae'n seiliedig ar y dull ecosystem, a ddiffinnir fel; yr holl bethau byw, mewn amgylchedd, gan gynnwys eu rhyngweithiadau, â'i gilydd a'u hamgylchedd.
114. Drwy atgyfnerthu elfen amgylcheddol y Thema Drawsbynciol sicrheir bod gweithdrefnau codi ymwybyddiaeth a hyrwyddo arfer da drwy hyfforddiant ac arweiniad yn cael eu hymgorffori yn y gwaith o gyflawni gweithrediadau. Yn benodol i raglenni ESF, cymerir y camau canlynol wrth ddethol a datblygu gweithrediadau er mwyn sicrhau bod gofynion diogelu'r amgylchedd, effeithlonrwydd adnoddau, lliniaru newid yn yr hinsawdd ac addasu iddo, cadernid mewn trychineb a rheoli trychineb yn cael eu hintegreiddio lle bo'n briodol:
- Aseiad ThT ar bob cam o ddatblygu gweithrediadau;
  - Bydd cyngor arbenigol cynnar a pharhaus ar gael i fuddiolwyr ar gyflawni gweithrediadau;
  - Cyflwynir rhaglen codi ymwybyddiaeth a hyfforddiant i staff WEFO a buddiolwyr ar fuddiannau integreiddio themâu trawsbynciol ac arfer gorau mewn perthynas â hwy;
  - Paratoir canllawiau ynghyd ag enghreifftiau o astudiaethau achos arfer gorau a fydd yn rhoi gwybodaeth benodol am sut y gall buddiolwyr fynd i'r afael â'r ThT yn eu cynlluniau gweithredu;
  - Monitro cyflawniad ymrwymadau ac allbynnau Datblygu Cynaliadwy yn rheolaidd, gan alluogi ymyriadau cynnar os bydd angen;
  - Cyflwyno adroddiadau ar y diwedd araf i'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni a rhanddeiliaid eraill;
  - Bydd WEFO yn annog sefydliadau cydraddoldeb, cynhwysiant cymdeithasol a datblygu cynaliadwy allweddol i ymgysylltu a chymryd rhan mewn rhwydwaith effeithiol o gymorth arbenigol.
115. Pennir targedau dangosyddion canlyniadau Datblygu Cynaliadwy ar lefel Echel Blaenoriaeth gan ddarparu ysgogwr pwysig i sicrhau bod gweithrediadau yn ymdrin ag amcanion ThT y rhaglen. Bydd y targedau'n cynnwys y canlynol, ond nid ydynt yn gyfyngedig iddynt:
- Ar gyfer gweithrediadau o fewn y flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 20% o'r Cyflogwyr a gaiff gymorth yn mabwysiadu neu'n gwella Strategaethau Cynaliadwyedd Amgylcheddol.

Themau Drawsbynciol – Datblygu Cynaliadwy

- Bydd 75% o weithrediadau o fewn y flaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy a 10% o weithrediadau o fewn blaenoriaethau Sgiliau ar gyfer Twf a Chyflogaeth Pobl Ifanc yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

Themau Drawsbynciol: Cyfle Cyfartal

Cyfle cyfartal a dim gwahaniaethu

116. Mae integreiddio cyfle cyfartal, prif ffrydio rhwng y rhywiau a'r Gymraeg (sydd hefyd yn cael ei chynnwys yn thema drawsbynciol Cyfle Cyfartal) yn bwysig nid yn unig am resymau cyfreithiol, ond hefyd am fod goresgyn anghydraddoldebau rhwng gwahanol rannau cymdeithasol a demograffig o gymdeithas yn cyfrannu at effeithiolrwydd cyffredinol y gweithgarwch a gyflawnir gan y rhaglenni.
117. Lansiodd Llywodraeth Cymru ei Chynllun Cydraddoldeb Strategol (2013-16) ac amcanion cydraddoldeb ar 2 Ebrill 2012. Mae'r rhain yn tynnu sylw at y ffordd y mae Llywodraeth Cymru yn cyflawni ei rhwymedigaethau cyfreithiol yn ogystal â'i hymrwymiad cryf i gydraddoldeb a chynhwysiant. Datblygwyd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn unol â'r dyletswyddau cyffredinol o dan Ddyletswydd Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus Deddf Cydraddoldeb 2010. Mae'r ddyletswydd hon yn nodi bod yn rhaid i awdurdodau cyhoeddus roi sylw priodol i'r angen i:
- Ddileu gwahaniaethu, aflonyddu, erledigaeth ac unrhyw ymddygiad arall a waherddir o dan y Ddeddf;
  - Hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol a'r rheini nad ydynt yn ei rhannu;
  - Meithrin cydberthnasau da rhwng y rheini sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol a'r rheini nad ydynt yn ei rhannu.
118. Cynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb (AEG) er mwyn tynnu sylw at effeithiau posibl rhaglenni ERDF ar bobl â nodweddion cymdeithasol-demograffig gwahanol. Mae'r AEG yn cefnogi cydymffurfiaeth Llywodraeth Cymru â'r PSED drwy ddarparu tystiolaeth ar effeithiau posibl y rhaglen ar bobl â'r naw nodwedd a warchodir:
- Oedran;
  - Anabledd;
  - Ailbennu Rhywedd;
  - Priodas a Phartneriaeth Sifil;
  - Beichiogrwydd a Mamolaeth;
  - Hil ac Ethnigrwydd;
  - Crefydd a Chred;
  - Rhyw / Rhywedd;
  - Cyfeiriadedd Rhywiol.
119. Daw'r adroddiad i'r casgliad fod y broses o ddatblygu rhaglenni ESF 2014-20 wedi cynnwys rhoi ystyriaeth helaeth i gydraddoldeb ac, oherwydd hyn, mae'n annhebygol iawn y ceir unrhyw effeithiau negyddol anghymesur ar unrhyw nodwedd a warchodir o dan y Ddeddf Cydraddoldeb a bydd yn cefnogi'r Gymraeg fel sy'n ofynnol gan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.
120. Bydd amcanion cydraddoldeb allweddol rhaglen ESF sy'n cwmpasu nifer o Amcanion Thematig a Blaenoriaethau Buddsoddi dethol fel a ganlyn:

- Lleihau nifer y bobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET);
- Gostwng gorgynrychiolaeth rhai grwpiau ethnig, y sawl sy'n gadael gofal a phobl ifanc anabl ymhlith y rhai sy'n NEET;
- Rhoi cymorth wedi'i dargedu i gyflogwyr er mwyn iddynt gyflogi unigolion dan anfantais;
- Cynorthwyo gweithwyr hŷn, a'r rhai â phroblemau iechyd, i barhau mewn gwaith a pharhau i ddysgu sgiliau newydd;
- Nodi a phrofi atebion i wahaniaethau cyflog a chyflogaeth yng Nghymru er mwyn goresgyn eu heffaith negyddol, yn enwedig ar fenywod, pobl anabl a phobl o grwpiau Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig (BME);
- Creu amgylchedd sydd o blaid mannau gwaith cynhwysol ac sy'n hyrwyddo cyfle cyfartal ymhlith staff drwy ymgysylltu â chyflogeion yn well a chefnogi'r gwaith o gydbwyso gwaith a bywyd preifat;
- Cefnogi mynediad i bobl anabl a'r rhai o gefndiroedd pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig i gyfleoedd hyfforddiant a chyflogaeth.

121. Mae'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth (CP) y DU yn amlinellu'r camau a gymerir o fewn pob rhaglen cronfa ESI i integreiddio cydraddoldeb, a gydnabyddir yn yr AEG fel ffordd allweddol o gyflawni cydraddoldeb drwy'r Rhaglenni. Gweithredir Thema Drawsbynciol Cydraddoldeb fel rhan o'r dull cyffredinol o weithredu'r ThTau, gan gynnwys Thema Drawsbynciol Datblygu Cynaliadwy a Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi.

Dethol a Datblygu Gweithrediadau

122. Yn benodol i'r Rhaglen hon, cymerir y camau canlynol wrth ddethol a datblygu gweithrediadau i hyrwyddo cyfle cyfartal ac atal unrhyw wahaniaethu yn seiliedig ar y naw nodwedd warchoddedig a amlinellir uchod:
- Bydd cyngor arbenigol parhaus ar gael i fuddiolwyr. Rhoddir mewnbwn arbenigol ar gam cynnar er mwyn manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd i hyrwyddo prif ffrydio rhwng y rhywiau a chyfle cyfartal;
  - Cyflwynir rhaglen codi ymwybyddiaeth a hyfforddiant i staff Llywodraeth Cymru a buddiolwyr ar integreiddio prif ffrydio rhwng y rhywiau a chyfle cyfartal;
  - Paratoir canllawiau lefel gweithgarwch ynghyd ag enghreifftiau o astudiaethau achos arfer gorau;
  - Monitro cynnydd yn rheolaidd, drwy ddata 'rhagolwg' a chyflawniad 'gwirioneddol' (a gaiff ei fonitro drwy'r system ffurflenni chwarterol), gan olygu y gellir ymyrryd yn gynnar lle bo angen;
  - Cyflwyno adroddiadau ar y diweddaraf i'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni a rhanddeiliaid eraill;
  - Bydd Llywodraeth Cymru yn annog sefydliadau prif ffrydio rhwng y rhywiau, cydraddoldeb a chynhwysiant cymdeithasol allweddol i gymryd rhan er mwyn sefydlu rhwydwaith effeithiol o gymorth arbenigol.
123. Pennir targedau dangosyddion canlyniadau cydraddoldeb ar lefel Echel Blaenoriaeth gan ddarparu ysgogwr pwysig i sicrhau bod gweithrediadau yn ymdrin ag amcanion ThT y rhaglen. Bydd y targedau'n cynnwys y canlynol, ond nid ydynt yn gyfyngedig iddynt:

- Ar gyfer Gweithrediadau o fewn blaenoriaethau trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy a Sgiliau ar gyfer Twf bydd 50% o'r Cyflogwyr a gaiff cymorth yn mabwysiadu neu'n gwella strategaethau a systemau monitro cydraddoldeb ac amrywiaeth.

124. Ceir rhagor o enghreifftiau o gamau gweithredu penodol yn yr adran ar dlodi sy'n nodi ymhellach grwpiau sy'n debygol o wynebu gwahaniaethu a thlodi.

Cydraddoldeb rhwng dynion a menywod

125. Mae Cynllun Cydraddoldeb Rhywiol Llywodraeth Cymru yn nodi'r ffordd y mae'n bwriadu hyrwyddo cyfle cyfartal ar gyfer dynion a menywod yng Nghymru. Er nad oes gan Lywodraeth Cymru ddyletswydd benodol i lunio Cynllun Cydraddoldeb Rhywiol mae am gael ei chydabod am ddarparu gwasanaeth rhagorol i ddynion a menywod yng Nghymru drwy ddatblygu strategaethau a pholisïau sy'n effeithiol ac yn canolbwyntio ar ganlyniadau.

126. Bydd amcanion cydraddoldeb allweddol rhaglen ESF sy'n cwmpasu nifer o Amcanion Thematig a Blaenoriaethau Buddsoddi dethol fel a ganlyn:

- Goresgyn yr effaith negyddol a gaiff gwahaniaethau o ran cyflog a chyflogaeth ar fenywod yng Nghymru;
- Creu amgylchedd sydd o blaid mannau gwaith cynhwysol ac sy'n hyrwyddo cyfle cyfartal ymhlith staff drwy ymgysylltu â chyflogeion yn well a chefnogi'r gwaith o gydbwyso gwaith a bywyd preifat;
- Herio gwahanu galwedigaethol drwy gynyddu nifer y dynion a menywod sy'n hyfforddi neu'n ailhyfforddi mewn meysydd nad ydynt yn draddodiadol (e.e. gofal plant, gofal cymdeithasol), gan ganolbwyntio ar feysydd lle ceir prinder sgiliau;
- Herio rolau cyflogaeth traddodiadol lle gall fod stereoteipiau rhwng y rhywiau a helpu pobl ifanc o'r ddau ryw i gael gwaith ac aros mewn gwaith mewn meysydd anhraddodiadol neu ddiwydiannau lle na chaiff dynion neu fenywod eu cynrychioli'n ddigonol, fel menywod mewn diwydiannau lle mae angen pynciau STEM (e.e. Peirianeg, Technoleg Gwybodaeth);
- Cynyddu cynrychiolaeth menywod ar gyrsiau STEM;
- Darparu gofal plant fforddiadwy, o ansawdd, sy'n diwallu anghenion economi fodern a'i gweithlu;
- Nodi a chefnogi cyfleoedd i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg;
- Cydnabod a hyrwyddo iechyd a lles fel un o gonglfeini economi iach a ffyniannus.

127. Bydd angen i weithrediadau a ariennir drwy Echelau Blaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy a Sgiliau ar gyfer Twf gyfrannu at y Dangosydd Canlyniadau canlynol:

- Cyflogwyr sy'n mabwysiadu neu'n gwella strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth a systemau monitro.

128. Mae'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU yn ceisio nodi sut, fel rhan o Thema Drawsbynciol Cydraddoldeb, y mae goresgyn anghydraddoldebau rhwng dynion a menywod a hyrwyddo cydraddoldeb rhywiol. Gweithredir Thema Drawsbynciol Cydraddoldeb fel rhan o'r dull

cyffredinol o weithredu'r ThTau, gan gynnwys Thema Drawsbynciol Datblygu Cynaliadwy a Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi.

Dethol a Datblygu Gweithrediadau

129. Caiff camau penodol eu cynnwys, lle bo'n berthnasol, ymhob adran Echel Blaenoriaeth. Mae'r camau hyn yn adlewyrchu strategaeth Rhaglen ESF ac yn cynnwys ffocws penodol ar anghenion menywod mewn cyflogaeth. Byddant yn helpu i fynd i'r afael â'r bwch cyflog rhwng y rhywiau ac yn cefnogi rôl menywod yn y gweithle, yn ogystal â herio gwahanu galwedigaethol lle mae'n bodoli.
130. Nodir camau penodol yn y rhaglen ar gyfer dethol a datblygu gweithrediadau er mwyn hyrwyddo a chyflawni yr amcanion cydraddoldeb uchod.

Themau Drawsbynciol: Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol

131. Yng Nghymru caiff tlodi ei ddiffinio fel a ganlyn: 'Cyflwr hirdymor o ddiffyg adnoddau digonol i fforddio bwyd, amodau byw rhesymol neu amwynderau neu i gymryd rhan mewn gweithgareddau (megis mynediad i ardaloedd deniadol a mannau agored) y mae eraill mewn cymdeithas yn eu cymryd yn ganiataol'. Felly, mae cysylltiad cryf rhwng Allgáu Cymdeithasol neu'r gallu i gyfranogi a materion Tlodi.
132. Mae'r Dadansoddiad Economaidd-Gymdeithasol a'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb (AEG) yn dangos nad yw'r rhai sy'n fwy tebygol o wynebu risg o allgáu, tlodi, anfantais neu wahaniaethu wedi'u cyfyngu i unrhyw ardal benodol. Gall gwaith targedu daearyddol sy'n seiliedig ar le drwy, er enghraifft, Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2011 (Malc) helpu i ddangos lle ceir crynodiadau o anfantais a thlodi.
133. Malc yw'r mesur swyddogol o amddifadedd ar gyfer ardaloedd bach yng Nghymru sef Ardaloedd Cynnydd Ehangach Lleol (ACELLau). Er bod maint daearyddol yr ACELLau hyn yn amrywio eithaf tipyn, ac yn dibynnu ar ddwysedd y boblogaeth leol, bwriedir i'r poblogaethau fod yr un peth yn fras, gyda phoblogaeth gyfartalog o 1,500. Yn Malc 2011, diffinnir yr awdurdod lleol mwyaf amddifad fel yr awdurdod â'r gyfran fwyaf o'i ACELLau yn y 10% mwyaf amddifad o holl ACELLau Cymru. Gellir ystyried bod y fath dull yn nodi'r crynodiad o'r ardaloedd mwyaf amddifad mewn Awdurdod Lleol, yn hytrach na lefel amddifadedd gyfartalog.
134. Fel y nodwyd yn y dadansoddiad Economaidd-Gymdeithasol, mae ymyriadau sydd wedi'u dylunio i wella canlyniadau cyflogaeth ac incwm yn fwy tebygol o lwyddo pan fyddant yn canolbwyntio ar unigolion. Fodd bynnag, bydd y ffordd yr aiff Cymru ati i ddatblygu gweithgarwch integredig fel yr amlinellir yn yr adran ar Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol o bwys arbennig i fuddsoddiadau sy'n ceisio targedu'r rhai sy'n wynebu risg o dlodi, anfantais ac allgáu a chysylltu'r grwpiau targed hyn â chyfle economaidd a thwf yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol a buddsoddiadau seiliedig ar le a wneir ar draws cronfeydd ESI. Disgwylir i bob gweithrediad ymgorffori cysylltiadau o'r fath a dulliau gweithredu integredig ar gam cynnar o'r broses ddatblygu.
135. Mae adrannau blaenoriaeth a strategaeth y rhaglen hon wedi'u datblygu'n fras ar sail tri grŵp targed craidd. Gellir eu crynhoi fel y rhai sydd mewn gwaith, y rhai sydd allan o waith a phobl ifanc. Fodd bynnag, cydnabyddir, er y gall y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi, anfantais, gwahaniaethu neu allgáu gael eu canfod i raddau mwy yn y naill neu'r llall o'r grwpiau uchod, nid ydynt yn gyfyngedig i unrhyw un o'r meysydd hyn yn benodol. Mae gwahaniaethu neu allgáu cymdeithasol yn debygol o fod yn gysylltiedig ag unigolion â nodwedd unigol (neu luosog) penodol neu amgylchiad economaidd-gymdeithasol penodol. Mae materion gwahaniaethu, tlodi neu allgáu dyfnach yn debygol o fod yn gysylltiedig lle ceir llawer o amgylchiadau.

136. Rhydd yr AEG, sy'n cyd-fynd â'r rhaglen hon, asesiad cadarn o anghenion y rhai a all wynebu risg o eithrio, anfantais neu wahaniaethu o ganlyniad i un neu fwy o'r nodweddion a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb (2010) a'u hanghenion penodol o ran cefnogi mynediad i gyflogaeth a sgiliau. Mae'r 'nodweddion gwarchoddedig' hyn yn cynnwys oedran (gan gwmpasu pob grŵp oedran), anabledd, ailbennu rhywedd, priodas a phartneriaeth sifil, beichiogrwydd a mamolaeth, hil ac ethnigrwydd, crefydd neu gred, rhyw / rhywedd a chyfeiriadedd rhywiol.
137. Mae'r AEG yn tynnu sylw at y ffaith y gall grwpiau â nodweddion a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 wynebu problemau penodol sy'n effeithio ar eu gallu i gael mynediad i'r farchnad lafur a datblygu ynddi, ac sy'n golygu eu bod yn wynebu mwy o risg o dlodi ac allgáu. Mae'r AEG: hefyd yn dangos bod diweithdra yn cael effaith anghymesur ar grwpiau pobl dduon a lleiafrifoedd ethnig⁶⁰, gyda chysylltiad agos rhwng ethnigrwydd a thlodi incwm.
138. Mae'r rhaglen ESF a'r ddogfennaeth gyhoeddadedig gysylltiedig, gan gynnwys y dadansoddiad Economaidd-gymdeithasol sy'n cyd-fynd â'r rhaglen hon, yn nodi grwpiau targed neu unigolion ychwanegol sy'n gysylltiedig ag amgylchiadau economaidd-gymdeithasol penodol a'r heriau penodol y gallant eu hwynebu. Gall yr amgylchiadau economaidd hyn fod yn fodd i nodi'r unigolyn neu ddisgrifio'r rhwystr y mae'n ei wynebu i gyfranogi.
139. Gellir crynhoi'r rhain fel a ganlyn
- cartrefi heb waith;
  - y rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur, fel y rhai â phroblemau cymhleth (dibyniaeth ar les, iechyd meddwl, emosiynol neu ariannol neu ddigartrefedd), gan gynnwys y rhai sydd mewn tlodi parhaus;
  - y rhai sy'n ddibynnol ar alcohol neu â phroblemau camddefnyddio sylweddau;
  - y rhai sydd mewn tlodi neu sy'n wynebu risg o dlodi o ganlyniad i dangyflogaeth neu rwystrau i gyflogaeth a chyflogadwyedd;
  - y rhai â phroblemau hygyrchedd gan gynnwys anawsterau i ddefnyddio trafndiaeth;
  - pobl ifanc, NEET a'r rhai sy'n wynebu risg o ddod yn NEET;
  - y rhai â chyfrifoldebau gofal neu ofal plant, gan gynnwys mamau yn eu harddegau a rhieni unigol;
  - gweithwyr â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, sydd naill ai'n wynebu risg o ddiweithdra hirdymor neu sy'n agored i gylchoedd gwaith a diweithdra;
  - y rhai sy'n wynebu tlodi mewn gwaith;
  - y rhai sy'n wynebu risg o lithro allan o gyflogaeth barhaol neu sy'n wynebu rhwystrau unigol neu rwystrau yn y gweithle i ddatblygu yn y gwaith o ganlyniad i faterion fel salwch a chyfrifoldebau gofalu.

---

⁶⁰ Gweler y Sefydliad Cysylltiadau Hiliol:
<http://www.irr.org.uk/research/statistics/poverty/>.

140. Po fwyaf cymhleth y rhwystrau neu po fwyaf o nodweddion cydnabyddedig sydd gan unigolion, y mwyaf tebygol y bydd rhywun o ddiodeff tlodi neu y mwyaf y risg a wynebir o ddod yn dlawd.
141. Mae gan blant o gefndiroedd tlotach neu dan anfantais lle nad oes gan eu mamau gymwysterau ganlyniadau addysgol a galwedigaethol is na phlant arall⁶¹. Maent yn wynebu risg o gyrhaeddiad addysgol gwael, yn fwy tebygol o brofi canlyniadau iechyd gwaeth a bydd ganddynt sgiliau a dyheadau is, yn ogystal â bod yn fwy tebygol o gael cyflog isel, bod yn ddiwaith ac yn ddibynol ar les fel oedolyn⁶². Mae ymchwil i dlodi plant⁶³ yn tanlinellu pwysigrwydd gwella rhianta a datblygiad cynnar plant fel ffordd o orffen trosglwyddo tlodi plant rhwng y cenedlaethau.
142. Bydd Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid Llywodraeth Cymru a'r canllawiau cysylltiedig yn allweddol i nodi a thargedu'r bobl ifanc hynny sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET. Bydd systemau nodi cynnar, cyn 16 oed, yn canolbwyntio'n greiddiol ar ddangosyddion presenoldeb, ymddygiad a chyrhaeddiad er mwyn nodi, blaenoriaethu ac olrhain y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET. Bydd y rhaglenni yn GCC yn targedu'r rhai sydd wedi'u nodi fel y sawl sy'n wynebu'r risg fwyaf o fewn y fframwaith hwn.

Amcanion a Chamau Gweithredu

143. Adlewyrchir yr ymrwymiad i hyrwyddo cynhwysiant cymdeithasol a threchu tlodi drwy gynnwys amcan llorweddol newydd neu Thema Drawsbynciol ar draws holl gronfeydd ESI a fydd yn rhan annatod o'r rhaglen gyffredinol i weithredu ThTau, gan gynnwys ThT Datblygu Cynaliadwy a ThT Cyfle Cyfartal. Ceir manylion y dull hwn o weithredu ynghyd â dull gweithredu cyffredinol cronfeydd ESI i drechu tlodi ac allgáu cymdeithasol yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth (CP) y DU ac ymhelaethir arno isod. Mae'r strategaeth ar gyfer rhaglenni ESF wedi'i datblygu yn unol â'r dull gweithredu cyffredinol hwn.
144. Prif amcanion ThT Trechu Tlodi ar gyfer rhaglenni cronfeydd ESI yng Nghymru yw:
- creu swyddi a thwf sy'n cynnig cyfleoedd cyflogaeth i'r rhai sydd allan o waith;
  - ymdrin â'r rhwystrau i gyflogaeth fel sgiliau gwael, diffyg gofal plant neu opsiynau trafnidiaeth cyfyngedig, helpu mwy o bobl i achub ar gyfleoedd cyflogaeth;
  - canolbwyntio ar dwf sy'n gyson ag ymyriadau datblygu sgiliau gan alluogi'r rhai sy'n profi tlodi mewn gwaith i gael gafael ar swyddi mwy medrus, sy'n talu'n well.

⁶¹ UKCES (2010); The Value of Skills: An Evidence Review

⁶² 2011 Monitor Lles Plant a Phobl Ifanc Cymru

⁶³ Field MP, F. (2010); The Foundation Years: Preventing poor children becoming poor adults. The report of the Independent Review on Poverty and Life Chances

145. Bydd gweithgareddau penodol sydd ynghlwm wrth weithredu'r ThT yn sicrhau bod tlodi, ac anghenion y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi a gwahaniaethu, wrth wraidd yr holl weithrediadau. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:
- targedau a bennir ar lefel y gweithgareddau i'w cefnogi gan y rhaglen, gan ddarparu ysgogydd pwysig i fynd i'r afael â ThT y rhaglen;
  - asesiad ThT ar bob cam o ddatblygu gweithrediadau;
  - cyngor arbenigol parhaus i gefnogi gweithrediadau ar y camau datblygu a gweithredu gan roi mewnbwn arbenigol ar gam cynnar yn y broses er mwyn manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd i hyrwyddo'r ThT;
  - cyflwynir rhaglen codi ymwybyddiaeth a hyfforddiant i staff WEFO a buddiolwyr ar sut i integreiddio'r ThT;
  - paratoi canllawiau ar gyfer gweithgareddau ynghyd ag enghreifftiau o astudiaethau achos arfer gorau a fydd yn rhoi gwybodaeth benodol am sut y gall buddiolwyr fynd i'r afael â'r ThT yn eu cynlluniau gweithredu;
  - monitro cynnydd yn rheolaidd, gan hwyluso ymyriadau cynnar os bydd angen;
  - cyflwyno'r adroddiadau diweddaraf i'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni a rhanddeiliaid eraill.
146. Mae gan Lywodraeth Cymru ffocws trawslywodraethol ar drechu tlodi. Mae'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi yn dadlau bod ymrwymiad Llywodraeth Cymru i gyfiawnder cymdeithasol a chyfle cyfartal yn ei gwneud hi'n hanfodol, yn yr hinsawdd bresennol, i barhau i ddatblygu'r gwaith o drechu tlodi drwy flaenoriaethu anghenion y tlotaf a diogelu'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi ac allgáu. Rhoddir pwyslais arbennig ar ddarparu gofal plant fforddiadwy, o ansawdd da a chamau wedi'u targedu i helpu pobl i wella eu sgiliau a'u cymwysterau, gan gydnabod mai cyflogaeth yw'r llwybr gorau allan o dlodi.
147. Bydd rhaglenni ESF yn atgyfnerthu disgwyliad Llywodraeth Cymru y cymerir camau integredig o fewn rhaglenni ESI er mwyn hyrwyddo cynhwysiant cymdeithasol a threchu tlodi, gan gyfrannu hefyd at fenter UE2020 a Chynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi Llywodraeth Cymru. Er mwyn i hyn weithio'n effeithiol, bydd angen i weithrediadau ddangos yn glir, ar y cam asesu, integreiddio ymyriadau ESF er mwyn trechu tlodi a gwahaniaethu, gyda buddsoddiadau a chyfleoedd twf economaidd ehangach, gan gynnwys buddsoddiad seiliedig ar le, drwy gronfeydd ESI eraill.
148. Fel y trafodir yn y Bennod ar Gymru yn CP y DU ni chymerir camau sydd ond yn anelu at ymdrin ag effeithiau tlodi. Bydd rhaglen ESF yn cyflawni rhaglen integredig o ymyriadau sy'n trechu tlodi ac allgáu cymdeithasol, anweithgarwch economaidd a diweithdra tra hefyd yn cymryd camau ataliol i gynorthwyo'r rhai sy'n wynebu risg o dlodi. Gwelir canlyniadau drwy lai o dlodi a thlodi parhaus, llai o ddiweithdra, gan gynnwys ymhlith pobl ifanc, ac anweithgarwch economaidd. Bydd llai o gartrefi heb waith a chaiff llai o oriau gwaith eu colli oherwydd salwch. Cynyddir lefelau cymwysterau ac enillion, ac o ran yr effeithiau gwaddol tymor hwy, gostyngir cyfraddau gadael yr ysgol yn gynnar,

cyfraddau NEET, yn enwedig ymhlith pobl ifanc 16-18 oed, a'r nifer sy'n wynebu risg o ddod yn NEET.

149. Mae rhaglen ESF yn seiliedig ar dair prif Echel Blaenoriaeth: **Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy, Sgiliau ar gyfer Twf a Chyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc.** Yn unol â rheoliadau ESF, byddwn yn ymrwymo o leiaf 20% o'n ESF i Amcan Thematig 'hyrwyddo cynhwysiant cymdeithasol, trechu tlodi ac unrhyw wahaniaethu'. Cyflawnir y crynodiad hwn drwy flaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy.
150. Yng Nghymru, ystyrir mai hyrwyddo mynediad i gyflogaeth gynaliadwy yw'r prif lwybr i drechu tlodi ac allgáu cymdeithasol a cheir hefyd fuddiannau economaidd sylweddol sy'n deillio o gynyddu cyfraddau cyflogaeth a threchu anweithgarwch economaidd. Hefyd, mae unigolion mewn cartrefi heb waith yn fwy tebygol o brofi tlodi parhaus, felly bydd camau sy'n cefnogi'r grŵp hwn yn arbennig yn bwysig, fel camau sy'n helpu pobl i aros mewn gwaith. Gellir hefyd wireddu llawer o fuddiannau tymor hwy eraill o gyflogaeth gynaliadwy, er enghraifft gwell iechyd a lles a threchu anfantais ac amddifadedd.
151. Fodd bynnag, fel y dengys y dystiolaeth uchod, nid yw tlodi, y risg o dlodi, gwahaniaethu nac allgáu yn gyfyngedig i unigolion diwaith yn unig. Mae'r rhaglen yn cydnabod hyn a bydd yn ceisio cymryd camau i leihau tlodi a'r risg o dlodi drwy bob blaenoriaeth. Ni fydd y camau hyn eu hunain yn cyfrannu at y targed crynodiad tlodi. Fodd bynnag, byddant yn rhan annatod o ddull cydgysylltiedig a chyfannol o ymdrin â'r grwpiau targed a nodwyd a'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi.
152. Bydd Echel Blaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf yn cefnogi buddsoddiad mewn sgiliau er mwyn helpu pobl i gael gwaith, gan gynnwys y rhai â lefel sylfaenol o sgiliau, os o gwbl, ac felly bydd yn helpu i drechu tlodi mewn gwaith. Bydd camau gweithredu yn helpu'r rhai mewn swyddi cyflog isel, oriau isel neu dros dro, ynghyd â gweithio gyda chyflogwyr i feithrin sgiliau arwain a rheoli er mwyn hyrwyddo'r gwaith o ddatblygu'r gweithlu, datblygu cyflogeion a chyfleoedd i weithwyr rhan amser. Drwy gefnogi datblygiad gwelir buddiannau ehangach o ran cyflogaeth, sydd â'r potensial i alluogi'r diwaith i gael swyddi lefel mynediad.
153. Bydd Echel Blaenoriaeth Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc yn cefnogi camau i gynyddu cyfradd cyflogaeth pobl ifanc a lleihau effeithiau cyfnodau o ddiweithdra neu NEET ar incwm a thlodi yn yr hirdymor. Bydd cynyddu lefelau ymgysylltu a chyrhaeddiad ymhlith ein pobl ifanc yn lleihau'r risg o NEET neu ddiweithdra yn y dyfodol ac yn lleihau risgiau tymor hwy tlodi. Drwy dargedu'r gwaith o ddatblygu gwasanaethau blynyddoedd cynnar, gwelir effaith waddol hirdymor ar gyfleoedd bywyd ein plant ieuengaf.

Themau Drawsbynciol –Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel blaenoriaeth
Cartrefi heb waith	<ul style="list-style-type: none"> Gweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd. 	Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Y rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur	<ul style="list-style-type: none"> Gweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd. 	Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Y rhai sy'n ddibynol ar alcohol neu â phroblemau camddefnyddio sylweddau	<ul style="list-style-type: none"> Camau wedi'u targedu er mwyn ymdrin ag achosion cysylltiedig ehangach y cylch cyflog isel / dim cyflog. Gweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd a'u goresgyn. Gweithgareddau arloesol sy'n gweithio gyda chyfranogwyr cyflogedig er mwyn helpu i ymdrin â rhwystrau i symudedd yn y farchnad lafur (heb gynnwys sgiliau) ac achosion tangyflogaeth. 	Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Y rhai sy'n ddibynol ar alcohol neu â phroblemau camddefnyddio sylweddau	<ul style="list-style-type: none"> Ymyriadau er mwyn ysgogi'r galw am sgiliau a datblygu'r gweithlu a darparu'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur. 	Sgiliau ar gyfer Twf
Y rhai sydd mewn tlodi neu sy'n wynebu risg o dlodi o ganlyniad i dangyflogaeth neu rwystrau i gyflogaeth a chyflogadwyedd	<ul style="list-style-type: none"> Camau wedi'u targedu er mwyn ymdrin ag achosion cysylltiedig ehangach y cylch cyflog isel / dim cyflog. Gweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd a'u goresgyn. Gweithgareddau arloesol sy'n gweithio gyda chyfranogwyr cyflogedig er mwyn helpu i ymdrin â rhwystrau i symudedd yn y farchnad lafur (heb gynnwys sgiliau) ac achosion tangyflogaeth. Gweithgareddau gyda chyflogwyr sy'n helpu i ddatblygu'r gweithlu, hyrwyddo trefniadau gweithio hyblyg ac ymdrin â materion sy'n gysylltiedig ag iechyd o fewn y gweithlu. 	Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy

Themau Drawsbynciol –Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel blaenoriaeth
Y rhai sydd mewn tlodi neu sy'n wynebu risg o dlodi o ganlyniad i dangyflogaeth neu rwystrau i gyflogaeth a chyflogadwyedd	<ul style="list-style-type: none"> • Camau i feithrin sgiliau sylfaenol a hanfodol ac i ennill cymwysterau galwedigaethol technegol neu sy'n benodol i'r swydd. 	Sgiliau ar gyfer Twf
Y rhai â phroblemau hygyrchedd gan gynnwys anawsterau i ddefnyddio trafndiaeth	<ul style="list-style-type: none"> • Camau i gynorthwyo unigolion y mae diswyddiad wedi effeithio arnynt i arallgyfeirio opsiynau cyflogaeth ac achub ar gyfleoedd cyflogaeth cynaliadwy. • Camau wedi'u targedu er mwyn ymdrin ag achosion cysylltiedig ehangach y cylch cyflog isel / dim cyflog. • Gweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd a'u goresgyn. • Gweithgareddau arloesol sy'n gweithio gyda chyfranogwyr cyflogedig er mwyn helpu i ymdrin â rhwystrau i symudedd yn y farchnad lafur (heb gynnwys sgiliau) ac achosion tangyflogaeth. 	Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Pobl Ifanc, NEET a'r rhai sy'n wynebu risg o ddod yn NEET	<ul style="list-style-type: none"> • Helpu pobl ifanc i gael gwaith parhaol a'i gadw, gan eu helpu i feithrin y sgiliau sy'n eu galluogi i fod yn fwy hyblyg a gallu addasu mewn marchnad lafur sy'n newid yn gyflym. • Gweithgareddau er mwyn herio tybiaethau a stereoteipiau traddodiadol a gwella cyfraddau cyfranogi mewn galwedigaethau a sectorau lle na chaiff rhyw benodol neu grŵp cydraddoldeb cydnabyddedig ei gynrychioli'n ddigonol. • Camau er mwyn trechu dadrithiad, cynnig mynediad i ystod ehangach ac arloesol o opsiynau dysgu ac atal pobl ifanc rhag gadael byd addysg. • Gwella lefelau ymgysylltu a chyrhaeddiad pobl ifanc 11-19 oed mewn pynciau STEM, gan hyrwyddo llwybrau gyrfa sy'n gysylltiedig â STEM. • Helpu i feithrin sgiliau yn y sector blynyddoedd cynnar a gofal plant. 	Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc

Themau Drawsbynciol –Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel blaenoriaeth
<p>Y rhai â chyfrifoldebau gofal neu ofal plant, gan gynnwys mamau yn eu harddegau a rhieni unigol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Camau wedi'u targedu er mwyn ymdrin ag achosion cysylltiedig ehangach y cylch cyflog isel / dim cyflog. • Gweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd a'u goresgyn. • Gweithgareddau arloesol sy'n gweithio gyda chyfranogwyr cyflogedig er mwyn helpu i ymdrin â rhwystrau i symudedd yn y farchnad lafur (heb gynnwys sgiliau) ac achosion tangyflogaeth. • Gweithgareddau gyda chyflogwyr sy'n helpu i ddatblygu'r gweithlu ac hyrwyddo trefniadau gweithio hyblyg. 	<p>Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy</p>
<p>Y rhai â chyfrifoldebau gofal neu ofal plant, gan gynnwys mamau yn eu harddegau a rhieni unigol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Camau i feithrin sgiliau sylfaenol a hanfodol ac i ennill cymwysterau galwedigaethol technegol neu sy'n benodol i'r swydd. • Ymyriadau wedi'u targedu er mwyn ysgogi'r galw am sgiliau a datblygu'r gweithlu a darparu'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur. • Camau sy'n cynnig arferion gwaith hyblyg ac atebion i fenywod er mwyn rhoi mwy o sicrwydd swydd iddynt, ynghyd â mwy o oriau gwaith neu oriau gwaith mwy hyblyg, mwy o gyflog a/neu ddatblygiad gyrfa. • Ymyriadau sy'n rhoi'r cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i fenywod ddatblygu yn eu gyrfa ac yn y gweithle. • Camau sy'n codi ymwybyddiaeth cyflogwyr o anfantais rhwng y rhywiau yn y gweithle ac sy'n helpu i ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ac arferion gwaith hyblyg. 	<p>Sgiliau ar gyfer Twf</p>

Themau Drawsbynciol –Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel blaenoriaeth
<p>Y rhai â chyfrifoldebau gofal neu ofal plant, gan gynnwys mamau yn eu harddegau a rhieni unigol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Helpu pobl ifanc i gael gwaith parhaol a'i gadw, gan eu helpu i feithrin y sgiliau sy'n eu galluogi i fod yn fwy hyblyg a gallu addasu mewn marchnad lafur sy'n newid yn gyflym. • Gweithgareddau er mwyn herio tybiaethau a stereoteipiau traddodiadol a gwella cyfraddau cyfranogi mewn galwedigaethau a sectorau lle na chaiff rhyw benodol neu grŵp cydraddoldeb cydnabyddedig ei gynrychioli'n ddigonol. • Camau er mwyn trechu dadrithiad, cynnig mynediad i ystod ehangach ac arloesol o opsiynau dysgu ac atal pobl ifanc rhag gadael byd addysg. • Gwella lefelau ymgysylltu a chyrhaeddiad pobl ifanc 11-19 oed mewn pynciau STEM, gan hyrwyddo llwybrau gyrfa sy'n gysylltiedig â STEM. • Helpu i feithrin sgiliau yn y sector blynyddoedd cynnar a gofal plant. 	<p>Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc</p>
<p>Gweithwyr â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, sydd naill ai'n wynebu risg o ddiweithdra hirdymor neu sy'n agored i gylchoedd gwaith a diweithdra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Camau i gael cyflogaeth gynaliadwy, gan gynnwysgweithgareddau er mwyn ymdrin â'r rhwystrau cymhleth i gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd. • Camau i gynorthwyo unigolion y mae diswyddiad wedi effeithio arnynt i arallgyfeirio opsiynau cyflogaeth. • Camau wedi'u targedu er mwyn ymdrin ag achosion cysylltiedig ehangach y cylch cyflog isel / dim cyflog. 	<p>Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy</p>

Themau Drawsbynciol –Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel blaenoriaeth
<p>Gweithwyr â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, sydd naill ai'n wynebu risg o ddiweithdra hirdymor neu sy'n agored i gylchoedd gwaith a diweithdra</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Camau i feithrin sgiliau sylfaenol a hanfodol ac i ennill cymwysterau galwedigaethol technegol neu sy'n benodol i'r swydd. • Ymyriadau wedi'u targedu er mwyn ysgogi'r galw am sgiliau a datblygu'r gweithlu a darparu'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur. • Camau sy'n cynnig arferion gwaith hyblyg ac atebion i fenywod er mwyn rhoi mwy o sicrwydd swydd iddynt, ynghyd â mwy o oriau gwaith neu oriau gwaith mwy hyblyg, mwy o gyflog a/neu ddatblygiad gyrfa. • Ymyriadau sy'n rhoi'r cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i fenywod ddatblygu yn eu gyrfa ac yn y gweithle. • Camau sy'n codi ymwybyddiaeth cyflogwyr o anfantais rhwng y rhywiau yn y gweithle ac sy'n helpu i ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ac arferion gwaith hyblyg. 	<p>Sgiliau ar gyfer Twf</p>
<p>Y rhai sy'n wynebu tlodi mewn gwaith</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gweithgareddau arloesol sy'n gweithio gyda chyfranogwyr cyflogedig er mwyn helpu i ymdrin â rhwystrau i symudedd yn y farchnad lafur (heb gynnwys sgiliau) ac achosion tangyflogaeth. • Gweithgareddau gyda chyflogwyr sy'n helpu i ddatblygu'r gweithlu, hyrwyddo trefniadau gweithio hyblyg ac ymdrin â materion sy'n gysylltiedig ag iechyd o fewn y gweithlu. 	<p>Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy</p>

Themau Drawsbynciol –Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel blaenoriaeth
Y rhai sy'n wynebu tlodi mewn gwaith	<ul style="list-style-type: none"> • Camau i feithrin sgiliau sylfaenol a hanfodol ac i ennill cymwysterau galwedigaethol technegol neu sy'n benodol i'r swydd. • Ymyriadau wedi'u targedu er mwyn ysgogi'r galw am sgiliau a datblygu'r gweithlu a darparu'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur. • Camau sy'n cynnig arferion gwaith hyblyg ac atebion i fenywod er mwyn rhoi mwy o sicrwydd swydd iddynt, ynghyd â mwy o oriau gwaith neu oriau gwaith mwy hyblyg, mwy o gyflog a/neu ddatblygiad gyrfa. • Ymyriadau sy'n rhoi'r cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i fenywod ddatblygu yn eu gyrfa ac yn y gweithle. • Camau sy'n codi ymwybyddiaeth cyflogwyr o anfantais rhwng y rhywiau yn y gweithle ac sy'n helpu i ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ac arferion gwaith hyblyg. 	Sgiliau ar gyfer Twf
Y rhai sy'n wynebu risg o lithro allan o gyflogaeth barhaol neu sy'n wynebu rhwystrau unigol neu rwystrau yn y gweithle i ddatblygu yn y gwaith o ganlyniad i faterion fel salwch a chyfrifoldebau gofalu	<ul style="list-style-type: none"> • Gweithgareddau arloesol sy'n gweithio gyda chyfranogwyr cyflogedig er mwyn helpu i ymdrin â rhwystrau i symudedd yn y farchnad lafur (heb gynnwys sgiliau) ac achosion tangyflogaeth. • Gweithgareddau gyda chyflogwyr sy'n helpu i ddatblygu'r gweithlu, hyrwyddo trefniadau gweithio hyblyg ac ymdrin â materion sy'n gysylltiedig ag iechyd o fewn y gweithlu. 	Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy

Themau Drawsbynciol –Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol

Grŵp targed	Prif fathau o gamau	Echel blaenoriaeth
<p>Y rhai sy'n wynebu risg o lithro allan o gyflogaeth barhaol neu sy'n wynebu rhwystrau unigol neu rwystrau yn y gweithle i ddatblygu yn y gwaith o ganlyniad i faterion fel salwch a chyfrifoldebau gofalu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ymyriadau wedi'u targedu er mwyn ysgogi'r galw am sgiliau a datblygu'r gweithlu a darparu'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur. • Camau sy'n cynnig arferion gwaith hyblyg ac atebion i fenywod er mwyn rhoi mwy o sicrwydd swydd iddynt, ynghyd â mwy o oriau gwaith neu oriau gwaith mwy hyblyg, mwy o gyflog a/neu ddatblygiad gyrfa. • Ymyriadau sy'n rhoi'r cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i fenywod ddatblygu yn eu gyrfa ac yn y gweithle. • Camau sy'n codi ymwybyddiaeth cyflogwyr o anfantais rhwng y rhywiau yn y gweithle ac sy'n helpu i ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ac arferion gwaith hyblyg. 	<p>Sgiliau ar gyfer Twf</p>

Echel Blaenoriaeth 1: Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy

Cyflwyniad

154. Datblygwyd yr Echel Blaenoriaeth yn unol â nodau ac amcanion y rhaglen ESF yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd (GCC) ac yn arbennig:

Nod:

Trechu tlodi ac allgáu cymdeithasol drwy gynyddu cyfranogiad y farchnad lafur a helpu pobl i gael cyflogaeth gynaliadwy

Amcanion:

Lleihau tlodi drwy gynyddu lefelau cyflogaeth, yn enwedig ar gyfer grwpiau nas cynrychiolir yn ddigonol a'r rhai sydd bellach o'r farchnad lafur;

Lleihau anghydraddoldebau yn y farchnad lafur ymhlith menywod a grwpiau cydraddoldeb cydnabyddedig.

155. Mae gan Lywodraeth Cymru ymrwymiad clir i drechu tlodi yng Nghymru. Datblygwyd Strategaeth Rhaglen ESF a'r camau o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon er mwyn cefnogi'r ymrwymiad hwn a chysoni â'r CSR er mwyn parhau ag ymdrechion i leihau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel.
156. Mae'r diffiniad o dlodi yng Nghymru yn seiliedig ar fod heb 'adnoddau digonol', neu incwm, a bod methu 'cymryd rhan mewn gweithgareddau', neu allgáu cymdeithasol. Bydd yr Echel Blaenoriaeth ei hun yn cyflawni ymyriadau sy'n gyson â pholisi Llywodraeth Cymru, fel y nodwyd yn ei Chynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi, sy'n datgan mai'r llwybr gorau allan o dlodi yw drwy gyflogaeth ac sy'n canolbwyntio ar ddileu rhwystrau i gyflogaeth a helpu pobl i symud ar yr ysgol gyflogaeth.
157. Felly, amcan cyffredinol yr Echel Blaenoriaeth hon yw gostwng lefelau tlodi a thlodi parhaus yn GCC drwy gefnogi mynediad i gyflogaeth gynaliadwy. Fel rhan o'r strategaeth a amlinellir yn y Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol, canolbwyntir ar gefnogi pobl, yn enwedig y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi ac allgáu cymdeithasol, neu sydd bellaf o'r farchnad lafur er mwyn cynyddu cyflogadwyedd a mynediad ac aros mewn cyflogaeth barhaus.
158. Prif egwyddor pob ymyriad fydd symud yr unigolyn tuag at gael gwaith parhaol a'i gadw, gan gynnwys hunangyflogaeth, fel modd i drechu tlodi.
159. Cyflawnir yr Echel Blaenoriaeth hon drwy un Amcan Thematig ((9)(9) - Hyrwyddo cynhwysiant cymdeithasol, trechu tlodi ac unrhyw wahaniaethu). Er y gall rhai o'r ymyriadau arfaethedig gyd-fynd ag Amcan Thematig (9)(8) Hyrwyddo cyflogaeth gynaliadwy o ansawdd a chefnogi symudedd llafur, bydd cydgysylltu ymyriadau cyflogaeth gynaliadwy er mwyn trechu tlodi drwy un Amcan Thematig a

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy

Blaenoriaeth Fuddsoddi yn sicrhau mwy o integreiddio o fewn y rhaglenni ac â chymau gweithredu tlodi ar draws holl gronfeydd ESI.

160. Dengys profiad o raglenni 2007-2013 fod integreiddio ymyriadau yn allweddol i gyflawni canlyniadau cyflogaeth llwyddiannus i'r unigolyn. Hefyd, mae cryn dipyn o'r gwasanaethau cyflogaeth craidd a allai gael eu darparu drwy Amcan Thematig cyflogaeth yn rhai nad ydynt wedi'u datganoli ac fe'u darperir fel rhan o raglenni prif ffrwd Llywodraeth y DU.
161. Bydd yr Echel Blaenoriaeth hon yn gyson â rhaglenni prif ffrwd y farchnad lafur yn y DU, ac yn eu hategu ac yn ychwanegu gwerth atynt, drwy gyflwyno un dull cydgysylltiedig o wella cyflogaeth a chyflogadwyedd unigolion fel ffordd allan o dlodi. Ymdrinnir ag egwyddorion cymhwysedd penodol sy'n seiliedig ar raglenni prif ffrwd Llywodraeth y DU drwy ddogfennaeth canllaw ar gymhwysedd Cymru, sydd ar gael drwy wefan WEFO ac a gaiff ei diweddarau drwy gydol cyfnod y Rhaglen.

Amcan Penodol 1: Cynyddu cyflogadwyedd y rhai sydd agosaf at y farchnad lafur ac sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

162. Bydd yr Amcan Penodol hwn yn cynyddu cyflogadwyedd y rhai sydd agosaf at y farchnad lafur ac sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi. Bydd y dull targedu yn unol â'r strategaeth ar dlodi a amlinellir yn y Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol sy'n cefnogi'r rhai a all fod yn agored i gylchoedd gwaith a diweithdra (y cylch cyflog isel / dim cyflog), ac yn ategu'r dull strategol o ymdrin â diweithdra ymhlith pobl ifanc a amlinellir yn Echel Blaenoriaeth 3. Bydd buddsoddiadau yn canolbwyntio ar y rhai dros 25 oed sy'n ddiwaith yn y byrdymor ac sydd â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, neu anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith neu unigolion y mae diswyddiad wedi effeithio arnynt.
163. Gyda chefnogi mynediad at gyflogaeth yn brif egwyddor ganolog ac o ystyried agosrwydd cymharol y garfan i'r farchnad lafur, efallai y gall ymyriadau ESF effeithio ar fesurau ehangach cyflogaeth ar gyfer y carfannau hyn. Fodd bynnag, oherwydd y dylanwadau economaidd ehangach ar ddiweithdra, byddai'r effeithiau tymor hwy hyn yn gweddu'n fwy i fesur drwy werthuso.
164. Bydd canlyniadau uniongyrchol yr Amcan Penodol yn ceisio mesur dwy brif agwedd ar ymyriadau cyflogadwyedd; y rhai sy'n cael gwaith pan maent yn gadael; ac, fel mesur o well cyflogadwyedd, y rhai sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael. Hefyd, mesurir canlyniadau ar gyfer y rhai sydd mewn cyflogaeth chwe mis ar ôl gadael, er mwyn mesur effeithiau tymor hwy cymorth cyflogadwyedd a mesur cynaliadwyedd canlyniadau cyflogaeth.
165. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol neu weithgarwch tebyg rywle arall. Pennwyd targedau er mwyn sicrhau bod cynnydd gwirioneddol ar y llinell sylfaen ac er mwyn adlewyrchu'r grwpiau targed penodol, yn enwedig o ran caffael sgiliau, a'r gwelliannau a ragwelir yn sefyllfa'r farchnad lafur. Nod targedau canlyniadau cyflogaeth ar gyfer y grŵp targed diwaith yn y byrdymor yw gwella canlyniadau i'r lefel a gyflawnwyd yn rhaglenni 2007-2013 yn erbyn y boblogaeth ddiwaith fyrdymor gyffredinol.

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 1

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned fesur ar gyfer dangosydd	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Amllder adrodd
Cyfranogwyr diwaith byrdymor sydd â sgiliau isel neu anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith sydd mewn cyflogaeth pan maent yn gadael	Canran	Cyfranogwyr Diwaith Byrdymor sydd â lefel isel o sgiliau neu anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith	30	2013	33	Chwarterol
Cyfranogwyr diwaith byrdymor sydd â sgiliau isel neu anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael	Canran		40	2013	50	Chwarterol
Cyfranogwyr diwaith byrdymor sydd â sgiliau isel neu anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith sydd mewn cyflogaeth chwe mis ar ôl gadael	Canran		33	2013	45	Chwarterol
Unigolion yr effeithir arnynt gan ddiswyddiad sydd mewn cyflogaeth pan maent yn gadael	Canran	Unigolion y mae diswyddiad yn effeithio arnynt	50	2013	55	Chwarterol
Unigolion yr effeithir arnynt gan ddiswyddiad sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael	Canran		40	2013	70	Chwarterol
Unigolion yr effeithir arnynt gan ddiswyddiad sydd mewn cyflogaeth chwe mis ar ôl gadael	Canran		55	2013	60	Chwarterol

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 1

166. Bydd 75% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.
167. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy bydd 50% o'r Cyflogwyr a gaiff cymorth yn mabwysiadu neu'n gwella strategaethau a systemau monitro cydraddoldeb ac amrywiaeth.

Camau gweithredu

168. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 1**, bydd camau o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn targedu'r rhai sydd agosaf at y farchnad lafur, sydd dros 25 oed, sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi. Bydd y camau a gymerir yn cefnogi'r rhai sy'n ddiwaith yn y byrdymor (hyd at 12 mis) yn bennaf sydd â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, neu anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith a'r rhai y mae diswyddiad wedi effeithio arnynt (sef y rhai sydd wedi cael hysbysiad diswyddo ffurfiol a'r rhai sydd wedi cael eu diswyddo yn y tri mis diwethaf).
169. Bydd y camau a gymerir yn rhan o ddull gweithredu cydgysylltiedig o fewn yr Echel Blaenoriaeth i dargedu unigolion sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi, gan gynnwys y rhai a all gael eu dal, neu sy'n wynebu'r risg o gael eu dal, mewn cylchoedd cyflog isel dim cyflog, er mwyn goresgyn rhwystrau i gael cyflogaeth gynaliadwy fel dull o drechu ac atal tlodi. Bydd y camau a gymerir yn sicrhau bod unigolion yn gallu cael gafael ar ddarpariaeth integredig a phersonol sydd wedi'i dylunio i ddiwallu eu hamrywiaeth o anghenion, a thrwy hynny osgoi unrhyw ofyniad i gyfranogwyr fod yn destun amrywiaeth lluosog a chymhleth o ymyriadau.
170. Mae'r dirywiad yn y diwydiannau sgiliau isel traddodiadol wedi gadael gweithwyr sgiliau isel a'r rhai y mae diswyddiad wedi effeithio arnynt naill ai'n wynebu risg o ddiweithdra hirdymor neu'n agored i gylchoedd gwaith a diweithdra, gan gael eu dal mewn cyfnodau cyfnewidiol o gyflog isel neu ddim cyflog. Yn yr un modd, mae gan y rhai ag anableddau neu gyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith gyfraddau cyflogaeth isel ac maent yn wynebu'r risg fwyaf o dlodi a diweithdra tymor hwy. Bydd buddsoddiadau yn darparu atebion adweithiol ac ymatebol i fynd i'r afael ag amrywiadau yn y farchnad lafur, gan helpu i gynyddu cyflogadwyedd ac annog arallgyfeirio i gyfleoedd cyflogaeth mwy cynaliadwy.
171. Gall cymorth parhaus i gynnal cyflogaeth fod yn ffactor allweddol er mwyn atal a thorri cylchoedd gwaith a diweithdra, yr effaith 'drws tro'. Gall ymyriadau fod am gyfnod byr a, lle bo'n briodol, ddarparu mesurau priodol, fel mentora, er mwyn sicrhau cynaliadwyedd canlyniadau cyflogaeth.
172. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi Amcan Penodol 1 a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:
- Camau i gynorthwyo'r rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, neu gyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith i gael cyflogaeth gynaliadwy, gan gynnwys chwilio am swydd a chysoni sgiliau a chymwyseddau presennol â chyfleoedd gwaith;
  - Camau i gynorthwyo'r rhai â sgiliau isel, os o gwbl, neu anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith, a'r rhai y mae diswyddiad wedi effeithio arnynt, i ddiweddarau neu wella eu sgiliau a'u cymwysterau;
  - Gweithgareddau sy'n darparu mynediad i gyfleoedd cyflogaeth ehangach a mwy cynaliadwy drwy ymdrin ag anableddau neu

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 1

gyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith fel rhwystr i gyflogaeth gynaliadwy;

- Camau i gynorthwyo unigolion y mae diswyddiad wedi effeithio arnynt i arallgyfeirio opsiynau cyflogaeth ac achub ar gyfleoedd cyflogaeth gynaliadwy, yn enwedig mewn meysydd twf economaidd sy'n dod i'r amlwg; neu
  - Camau wedi'u targedu i ymdrin ag achosion cysylltiedig ehangach y cylch cyflog isel / dim cyflog ymhlith y grŵp targed fel rheoli dyledion a chyllid neu gyfrifoldebau gofal a gofal plant.
173. Mae'r camau arfaethedig a ddisgrifir uchod o fewn pob Amcan Penodol yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.
174. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid o dan bob un o'r Amcanion Penodol uchod gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol gan gynnwys y Trydydd Sector); prifysgolion; a'r sector preifat.

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned fesur	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Diwaith byrdymor â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, neu ag anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith	Unigolion	5,999	Chwarterol
Unigolion y mae diswyddiad yn effeithio arnynt	Unigolion	12,001	Chwarterol

175. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol.

- Rhyw;
- Oedran (dros 54 oed);
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma); a
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant

Amcan Penodol 2: Cynyddu cyflogadwyedd pobl sy'n Economaidd anweithgar ac sy'n Ddiwaith yn yr Hirdymor sy'n 25 oed a throsodd sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

176. Prif ffocws yr Amcan Penodol hwn yw cynyddu cyflogadwyedd unigolion dros 25 oed sy'n Economaidd anweithgar sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth ac unigolion dros 25 oed sy'n Ddiwaith yn yr Hirdymor sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth. Fel y nodir yn y strategaeth, ceir nifer o nodweddion ar gyfer y demograffig economaidd anweithgar neu ddiwaith yn yr hirdymor sy'n gysylltiedig â chyfraddau uwch na'r cyfartaledd o anweithgarwch economaidd neu ddiweithdra hirdymor. Dangosir bod y rhwystrau hyn yn lluosog ac yn gymhleth ac maent yn cynnwys anabledau neu gyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith, lefel isel o sgiliau, os o gwbl, ac unigolion mewn cartrefi diwaith.
177. Ni cheir unrhyw fesurau cyflogadwyedd penodol ar lefel genedlaethol na rhanbarthol. Efallai y bydd yn bosibl drwy gefnogi'r grwpiau targed i gael gwaith er mwyn cyfrannu at ostyngiadau mewn lefelau Anweithgarwch Economaidd neu Ddiweithdra Hirdymor ymhlith y grŵp targed. Fodd bynnag, mae'r data hyn yn destun ffactorau allanol sylweddol ac ni wnaiff y canlyniadau hyn yn unig wir adlewyrchu'r buddsoddiadau cyffredinol o fewn yr Amcan Penodol.
178. Felly, bydd y canlyniadau uniongyrchol yn canolbwyntio ar nifer o ddangosyddion procsi ar gyfer cyflogadwyedd er mwyn cynnwys nifer y grwpiau targed penodol sy'n ennill cymhwyster neu ardystiad perthnasol i waith pan maent yn gadael, y nifer sy'n cwblhau lleoliad profiad gwaith neu gyfle gwirfoddoli ac, ar gyfer y garfan Economaidd Anweithgar, y nifer sy'n mynd ati i chwilio am waith pan maent yn gadael.
179. Yn ogystal, caiff dangosyddion canlyniadau eu cynnwys ar gyfer y nifer sy'n dod yn gyflogedig ac yn hunangyflogedig pan maent yn gadael ac er mwyn dangos tystiolaeth bellach o gynaliadwyedd canlyniad cyflogaeth y nifer mewn cyflogaeth neu sy'n hunangyflogedig chwe mis ar ôl gadael. Efallai y bydd hefyd yn bosibl, drwy waith gwerthuso, i fesur yr effaith tymor hwy ar gyfraddau Anweithgarwch Economaidd a Diweithdra Hirdymor mewn ffordd sy'n rhoi cyfrif am yr amrywiaeth o ffactorau allanol sy'n effeithio ar y dangosyddion lefel macro hyn.
180. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol neu weithgarwch tebyg rywle arall. Pennwyd targedau ar sgiliau a chymwysterau er mwyn adlewyrchu'r ffocws ychwanegol ar y rhai heb unrhyw sgiliau a chynnwys ardystiad sy'n berthnasol i waith. O ran canlyniadau cyflogaeth, pennwyd targedau uchelgeisiol a wnaiff helpu i wella canlyniadau cyflogaeth pob grŵp targed penodol tuag at rai'r boblogaeth gyffredinol neu'r rhai sydd agosaf at y farchnad lafur. Dim ond anelu at gyfateb i'r llinellau sylfaen presennol a wnaiff rhai targedau. Mae hyn yn adlewyrchu natur newydd ac ansicr y targedau hyn lle nad yw dangosyddion sylfaenol yn cyfateb yn uniongyrchol ond maent yn feincnod defnyddiol i weithio iddynt.

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 2

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned fesur ar gyfer dangosydd	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Amlder adrodd
Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sy'n dechrau gweithio, gan gynnwys hunangyflogaeth, pan maent yn gadael	Canran	Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth	14	2013	20	Chwarterol
Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth pan eir ati i chwilio am waith pan maent yn gadael	Canran		25	2013	25	Chwarterol
Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sy'n ennill cymhwyster neu ardystiad sy'n berthnasol i waith pan maent yn gadael	Canran		40	2013	50	Chwarterol
Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sy'n cynyddu cyflogadwyedd drwy gwblhau lleoliad profiad gwaith neu gyfle gwirfoddoli	Canran		54	2013	54	Chwarterol

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 2

Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sydd mewn cyflogaeth, gan gynnwys hunangyflogaeth, chwe mis ar ôl gadael	Canran		20	2013	45	Chwarterol
Diwaith yn yr hirdymor (25 oed a throsodd) sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sy'n dechrau gweithio, gan gynnwys hunangyflogaeth, pan maent yn gadael	Canran	Diwaith hirdymor (25 oed a throsodd) sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth	20	2013	25	Chwarterol
Diwaith yn yr hirdymor (25 oed a throsodd), sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sy'n ennill cymhwyster neu ardystiad sy'n berthnasol i waith pan maent yn gadael	Canran		40	2013	50	Chwarterol
Diwaith yn yr hirdymor (25 oed a throsodd), sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sy'n cynyddu cyflogadwyedd drwy gwblhau lleoliad profiad gwaith neu gyfle gwirfoddoli	Canran		54	2013	54	Chwarterol
Diwaith yn yr hirdymor (25 oed a throsodd) sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth sydd mewn cyflogaeth, gan gynnwys hunangyflogaeth, chwe mis ar ôl gadael	Canran		25	2013	45	Chwarterol

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 2

181. Bydd 75% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.
182. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy bydd 50% o'r Cyflogwyr a gaiff cymorth yn mabwysiadu neu'n gwella strategaethau a systemau monitro cydraddoldeb ac amrywiaeth.

Camau gweithredu

183. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 2**, bydd camau o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn targedu'r rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur ac sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth. Yn unol â'r strategaeth dlodi yn y Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol ceir dau brif grŵp targed o fewn yr Amcan Penodol hwn. Cydnabyddir mai'r grwpiau targed sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi ac er eu bod ar wahân gellir ymdrin â hwy drwy'r Amcan Penodol unigol oherwydd bydd y rhwystrau a wynebwr ganddynt yn debyg. Bydd y grwpiau targed yn Economaidd Anweithgar (25 oed a throsodd), ddim mewn addysg na hyfforddiant ac â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth, ac yn Ddiwaith yn yr hirdymor (25 oed a throsodd), sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth.
184. Bydd gan y grŵp targed Economaidd Anweithgar un neu ragor o'r rhwystrau canlynol i gyflogaeth; lefel isel o sgiliau, os o gwbl; anabled neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar eu gallu i weithio (gan gynnwys camddefnyddio sylweddau neu alcohol); cyfrifoldebau gofal neu ofal plant; dros 54 oed; neu o gartref diwaith. Yn yr un modd, bydd gan y grŵp diwaith hirdymor un neu ragor o'r rhwystrau canlynol: lefel isel o sgiliau, os o gwbl; anabled neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar eu gallu i weithio (gan gynnwys camddefnyddio sylweddau neu alcohol); o grŵp Pobl Dduon a Lleiarioedd Ethnig; neu o gartref diwaith. Gall meini prawf cymhwysedd gwahanol sydd a wnelo â rhaglenni Lles Llywodraeth y DU fod yn gymwys; ymdrinnir â'r meini prawf hyn drwy ddogfennaeth canllaw ar gymhwysedd Cymru, sydd ar gael drwy wefan WEFO ac a gaiff ei diweddarau drwy gydol cyfnod y Rhaglen.
185. Bydd y camau a gymerir yn rhan o ddull gweithredu cydgysylltiedig o fewn yr Echel Blaenoriaeth er mwyn cynorthwyo'r grwpiau targed i gynyddu cyflogadwyedd, ymdrin â rhwystrau i gymryd rhan yn y farchnad lafur, cael cyflogaeth gynaliadwy ac achub ar y cyfleoedd y gall cyflogaeth eu cynnig wrth drechu tlodi.
186. Mae unigolion, fel y rhai sydd bellaf o'r farchnad lafur, yn wynebu sawl rhwystr cymhleth i gael cyflogaeth barhaol, gan gynnwys sgiliau a chymwysterau, trafndiaeth, gofal a gofal plant, rhwystrau ariannol ac emosiynol yn ogystal ag agweddau at waith a dibyniaeth ar les. Mae cyfnodau diweddar o ddirwasgiad ac ansicrwydd yn y farchnad lafur wedi peri heriau ychwanegol i'r unigolion hyn wrth gystadlu am y cyfleoedd sydd ar gael. Bydd y camau a gymerir yn cefnogi gweithgareddau er mwyn helpu i ymdrin â'r rhwystrau niferus a chymhleth hyn ac yn sicrhau bod unigolion yn gallu cael gafael ar ddarpariaeth integredig a phersonol sydd wedi'i dylunio i ddiwallu eu hamrywiaeth o anghenion, a thrwy hynny osgoi unrhyw ofyniad i gyfranogwyr fod yn destun amrywiaeth lluosog a chymhleth o ymyriadau.
187. Bydd ymyriadau yn bersonol ac yn canolbwyntio ar anghenion yr unigolyn o ran eu dulliau ymgysylltu a chyflawni. Bydd yr hyn a gyflawnir wedi'i integreiddio â strategaethau ehangach eraill er mwyn mynd i'r afael â diweithdra, tlodi a chymunedau difreintiedig. Yn unol â phrif egwyddor cefnogi cyflogaeth fel llwybr allan o dlodi, tra'n darparu

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 2

cymorth unigol wedi'i deilwra, bydd ymyriadau'n canolbwyntio ar gyflogaeth barhaol fel y canlyniad a ddymunir.

188. Bydd newidiadau parhaus i system Les Llywodraeth y DU yn dwyn heriau i'r broses o weithredu camau o dan yr Amcan Penodol hwn. Dengys ymchwil⁶⁴ y bydd camau diwygio lles presennol yn anghymesur o atchwelol yng Nghymru, gan gael mwy o effaith ar y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi, gan gynnwys grwpiau cydraddoldeb cydnabyddedig. Bydd camau integredig sy'n gyson o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon yn gweithio i ategu darpariaeth prif ffrwd er mwyn cynorthwyo'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf i ail-ymgysylltu â'r farchnad lafur a chael cyflogaeth gynaliadwy ac, wrth wneud hynny, bydd yn gyson â'r Argymhelliad sy'n Benodol i'r Gwledydd o leihau tlodi plant mewn cartrefi incwm isel, sydd hefyd yn nodi effaith bosibl Diwygio Lles mewn perthynas â'r nod hwn.
189. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi **Amcan Penodol 2** a'r grwpiau targed a nodir uchod gynnwys y canlynol:
- Gweithgareddau, gan gynnwys datblygu atebion arloesol, i ymdrin â'r rhwystrau cymhleth a wynebir gan y grŵp targed wrth gael cyflogaeth gynaliadwy a gwella cyflogadwyedd a'u goresgyn, er enghraifft drwy ddarparu cymorth mentor;
  - Camau i ymdrin â rhwystrau fel gofal neu ofal plant, gan gynnwys camau arloesol sy'n gysylltiedig â gwella argaeledd gofal plant fforddiadwy o ansawdd;
  - Camau i gynorthwyo'r grwpiau targed i achub ar gyfleoedd cyflogaeth cynaliadwy, yn enwedig ym meysydd twf economaidd a chyflogaeth, gan gynnwys sgiliau chwilio am swydd, ysgrifennu CV a chyfweld sylfaenol;
  - Camau i wella cyflogadwyedd, gan gynnwys cefnogi mynediad at brofiad gwaith neu wirfoddoli sy'n canolbwyntio ar waith fel llwybr i gyflogaeth neu hunangyflogaeth lle bo'n briodol;
  - Camau sy'n diweddarau ac yn gwella lefelau sgiliau, gan gynnwys sgiliau hanfodol, drwy ennill cymwysterau neu ardystiad sy'n berthnasol i waith;
  - Cynorthwyo'r grŵp targed Economaidd Anweithgar i feithrin hunanhyder a'r canfyddiad o waith fel opsiwn ystyrlon a realistig; neu
  - Camau wedi'u targedu, lle bo'n briodol, i ymdrin â rhwystrau cysylltiedig eraill i gyflogaeth gynaliadwy ymhlith y grŵp targed fel cyfnodau hir o ddiweithdra, TGCh, trafndiaeth a rheoli dyledion a chyllid.
190. Mae'r camau arfaethedig a ddisgrifir uchod o fewn pob Amcan Penodol yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir

---

⁶⁴ Adams, S a Phillips, D Y Sefydliad Astudiaethau Cyllid (2013); An ex-ante analysis of the effects of the UK government's welfare reforms on labour supply in Wales (Adroddiad 75 IFS)
Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop
yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 2

a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.

191. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid o dan bob un o'r Amcanion Penodol uchod gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol gan gynnwys y Trydydd Sector); prifysgolion; a'r sector preifat.

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned fesur	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Economaidd anweithgar (25 oed a throsodd), nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant, sydd â rhwystrau cymhleth i gyflogaeth. Y rhwystrau cymhleth hyn yw; lefel isel o sgiliau, os o gwbl; anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar eu gallu i weithio (gan gynnwys camddefnyddio sylweddau neu alcohol); cyfrifoldebau gofal neu ofal plant; dros 54 oed; neu o gartref diwaith	Unigolion	36,000	Chwarterol
Diwaith hirdymor (25 oed a throsodd) sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth. Y rhwystrau cymhleth hyn yw; lefel isel o sgiliau, os o gwbl; anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar eu gallu i weithio (gan gynnwys camddefnyddio sylweddau neu alcohol); o grŵp Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig; neu o gartref diwaith	Unigolion	10,800	Chwarterol

192. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol.

- Rhyw;
- Oedran (dros 54 oed);
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma); a
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant

Amcan Penodol 3: Gostwng cyfraddau tangyflogaeth neu absenoldeb unigolion cyflogedig sydd â chyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith a/neu rwystrau eraill i ymgysylltu â'r farchnad lafur mewn modd cynaliadwy.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

193. Nod yr Amcan Penodol hwn fydd gostwng cyfraddau tangyflogaeth neu absenoldeb o ganlyniad i rwystrau fel salwch, anabledau neu gyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith, cyfrifoldebau gofalu neu ofal plant, gan atal rhwystrau o'r fath rhag dod yn ffactorau sy'n ysgogi tlodi ac allgáu o lafur. Targedir y rhai sydd â chontractau cyflogaeth eisoes a bydd y camau a gymerir yn ategu'r rhai a gymerir mewn perthynas â chyfranogwyr diwaith yn Amcanion Penodol 1 a 2 uchod. Canolbwyntir yn benodol ar y rhai sydd ag anabledau neu gyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith a'r rhai sy'n ddiwaith ac sy'n wynebu rhwystrau i gyflogaeth lawn.
194. Diffinnir tangyflogaeth fel tanddefnydd gallu i gynhyrchu unigolion cyflogedig h.y. pan fydd materion neu rwystrau penodol yn atal unigolion cyflogedig rhag gallu defnyddio eu gallu presennol yn llawn. Felly, bydd y canlyniadau penodol yn canolbwyntio ar fesurau a all ddangos defnydd pellach o allu pan adewir darpariaeth ESF a byddant yn cynnwys, er enghraifft, fwy o oriau gwaith neu gael contract parhaol.
195. Mae nifer o fesurau Cymru ehangach wedi'u cynnwys yn yr adran strategaeth y bydd yr Amcan Penodol hwn yn ceisio dylanwadu arnynt ac sy'n llywio'r rhesymeg dros ymyrryd. Mae'r rhain yn cynnwys oriau a gollir oherwydd salwch a nifer y cyflogeion sy'n absennol am bedair wythnos a gweithio rhan amser fel canran o gyflogaeth.
196. Bydd yn anos dylanwadu ar gyfraddau absenoldeb yn arbennig ar lefel genedlaethol ac felly bydd y canlyniadau mesuradwy uniongyrchol hefyd yn canolbwyntio ar y rhai ag anabled neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith sy'n dychwelyd i'r gwaith ar ôl cyfnod o absenoldeb pan adewir darpariaeth ESF.
197. Bydd yr Amcan Penodol hefyd yn gweithio gyda busnesau micro, bach a chanolig er mwyn annog datblygu'r gweithlu a mabwysiadu arferion gwaith hyblyg. Mesurir yr elfen benodol hon drwy nifer y busnesau sydd wedi mabwysiadu neu wella strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth a systemau monitro. Bydd y dangosydd canlyniadau hwn hefyd yn gwneud cyfraniad allweddol at yr agenda Themâu Trawsbynciol.
198. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol neu weithgarwch tebyg rhywle arall. Gosodwyd targedau i gyfateb i'r llinellau sylfaen lle bo'n berthnasol. Dengys profiad o raglenni 2007-2013 fod y canlyniadau hyn yn cynrychioli uchelgeisiau realistig yn y meysydd hyn.

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 3

199. Rhydd mesurau canlyniadau dychwelyd i'r gwaith ar ôl cyfnod o absenoldeb a sefyllfa well o ran y farchnad lafur adeg gadael ddull newydd o dargedu rhaglenni ESF, lle canolbwyntir ar grwpiau demograffig penodol o fewn y gweithlu cyflogedig a chaiff canlyniad dymunol penodol ei gyfleu ar gyfer y grwpiau hyn. Ni fu mesurau o'r fath ar waith yn flaenorol o fewn rhaglenni ESF ac nid oes data cenedlaethol cymaradwy ar gael o ganlyniad i'r lefel uchel o benodoldeb sy'n rhan o'r gwaith targedu demograffig. Nid yw'r ffactorau hyn wedi ei gwneud yn bosibl i bennu llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion hyn. Fodd bynnag, pennwyd targedau uchelgeisiol ond cyflawnadwy ar gyfer y mesurau canlyniadau hyn, gan adlewychu'r ymrwymiad a geir o fewn y rhaglenni i sicrhau budd ystyrion i'r grwpiau targed hyn tra'n cydnabod natur gymhleth ymyriadau yn y maes hwn. Cynhelir gwerthusiad er mwyn pennu effeithiolrwydd camau gweithredu a'r allbynnau a gyflawnir.

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 3

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned fesur ar gyfer dangos-ydd	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau	Gwerth sylfaen-ol	Blwy-ddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Amlder adrodd
Busnesau a gefnogir sydd wedi mabwysiadu neu wella strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth a systemau monitro	Canran	Busnesau a Gefnogir	50	2013	50	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith yn dychwelyd i'r gwaith ar ôl cyfnod o absenoldeb	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig sydd ag anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith	0	2013	50	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith sydd mewn sefyllfa well o ran y farchnad lafur pan maent yn gadael fel mwy o oriau, contract parhaol	Canran		0	2013	50	Chwarterol
Cyfranogwyr tangyflogedig sydd mewn sefyllfa well o ran y farchnad lafur pan maent yn gadael, fel mwy o oriau, contract parhaol	Canran	Cyfranogwyr tangyflogedig	0	2013	50	Chwarterol

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 3

200. Bydd 75% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.
201. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy bydd 50% o'r Cyflogwyr a gaiff cymorth yn mabwysiadu neu'n gwella strategaethau a systemau monitro cydraddoldeb ac amrywiaeth.

Camau gweithredu

202. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 3**, bydd camau o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn targedu unigolion cyflogedig sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi neu allgáu o gyflogaeth gynaliadwy. Canolbwytir ar y rhai mewn gwaith sydd â chyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith neu sy'n wynebu rhwystrau i ymgysylltu â'r farchnad lafur mewn ffordd gynaliadwy, a all achosi tangyflogaeth, absenoldeb oherwydd salwch neu golli swydd.
203. Bydd y camau a gymerir yn rhan o ddull gweithredu cydgysylltiedig o fewn yr Echel Blaenoriaeth er mwyn cynnal cyflogaeth gynaliadwy fel dull o atal tlodi. Bydd y camau a gymerir yn ymdrin â rhwystrau i gyflogadwyedd, datblygiad a symudedd llafur sy'n gysylltiedig ag iechyd, anabledau a chamddefnyddio sylweddau neu rwystrau mwy personol fel mynediad i gyflogaeth lawn-amser, oedran a chyfrifoldebau gofalu a gofal plant. Bydd y camau a gymerir yn sicrhau bod unigolion yn gallu cael gafael ar ddarpariaeth integredig a phersonol sydd wedi'i dylunio i ddiwallu eu hamrywiaeth o anghenion, a thrwy hynny osgoi unrhyw ofyniad i gyfranogwyr fod yn destun amrywiaeth lluosog a chymhleth o ymyriadau.
204. Cymerir camau ategol ychwanegol gyda busnesau bach a chanolig er mwyn annog newid diwylliannol mewn sefydliadau tuag at weithlu iach a mwy amrywiol. Cynorthwyr cyflogwyr i wella hyblygrwydd yn y gweithle ac fe'u hanogir i fabwysiadu arferion gwaith hyblyg a hyrwyddo buddiannau gweithle iach i sefydliad.
205. Gan ategu amcanion penodol y themâu trawsbynciol a'r egwyddorion llorweddol, bydd buddsoddiadau yn anelu at ymdrin â rhwystrau sy'n cael effaith anghymesur ar un neu ragor o'r grwpiau cydraddoldeb a gydnabyddir.
206. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi Amcan Penodol 3 a'r grwpiau targed a nodir uchod gynnwys y canlynol:
- Gweithgareddau sy'n helpu pobl (rhai cyflogedig a hunangyflogedig) ar gamau cynnar absenoldeb oherwydd salwch i ddychwelyd i'r gwaith ac aros yno, er mwyn atal tlodi drwy golli gwaith;
  - Gweithgareddau arloesol sy'n gweithio gyda chyfranogwyr cyflogedig er mwyn helpu i ymdrin â rhwystrau i symudedd yn y farchnad lafur (heb gynnwys sgiliau) ac achosion tangyflogaeth fel salwch, cyfrifoldebau gofalu neu ofal plant, rhwystrau trafndiaeth a chamddefnyddio alcohol;
  - Gweithgareddau gyda chyflogwyr sy'n helpu i ddatblygu'r gweithlu a hyrwyddo trefniadau gweithio hyblyg; neu
  - Gweithgareddau gyda chyflogwyr er mwyn ymdrin â materion sy'n gysylltiedig ag iechyd o fewn y gweithle a datblygu neu wella rhaglenni gweithle neu iechyd galwedigaethol priodol, gan fabwysiadu dulliau cydweithredol o ddarparu gwasanaethau iechyd galwedigaethol.

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 3

207. Mae'r camau arfaethedig a ddisgrifir uchod o fewn pob Amcan Penodol yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.
208. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid o dan bob un o'r Amcanion Penodol uchod gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol gan gynnwys y Trydydd Sector); prifysgolion; a'r sector preifat.

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcan Penodol 3

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned fesur	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Cyfranogwyr Cyflogedig, gan gynnwys hunangyflogedig ag anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith	Unigolion	4,000	Chwarterol
Cyfranogwyr a dangyflogir sy'n wynebu rhwystrau i gyflogaeth lawn	Unigolion	4,000	Chwarterol
Nifer y busnesau micro, bach a chanolig sy'n cael cymorth	Busnesau	2,000	Chwarterol
Rhaglenni iechyd yn y gweithle	Cyfrif rhaglenni	300	Chwarterol

209. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol.

- Rhyw;
- Oedran (dros 54 oed);
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma); a
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant

Prif egwyddorion dethol gweithrediadau

210. Bydd yr egwyddorion cyffredin canlynol yn llywio'r broses o ddethol gweithrediadau ar draws yr holl Flaenoriaethau Buddsoddi yn y dyfodol:

- Ffocws penodol ar gefnogi swyddi cynaliadwy, cyflogaeth a thwf a gweithrediadau sy'n hwyluso rôl y trydydd sector a'r sector preifat;
- Dylai ymyriadau geisio integreiddio canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, sy'n gyson â phrif egwyddor drefniadol datblygu cynaliadwy ac yn cyfrannu at ganlyniadau'r themâu trawsbynciol;
- Cyfleoedd i gyflawni mwy o elw o ddefnyddio cronfeydd yr UE, yn enwedig â'r sector preifat a'r trydydd sector; a hefyd fuddsoddiadau mwy cydweithredol lle y gallant ychwanegu gwerth a chyflawni canlyniadau.
- Gwerth ychwanegol_clir o gymharu â ffyrdd eraill o gefnogi a chyflawni polisi, yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn;
- Bydd tystiolaeth o gyfle yn sail i'r gwaith o ddylunio a chyflawni gweithrediadau gyda buddsoddiadau yn adeiladu ar arbenigedd sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg, gyda chyfalaf dynol yn helpu i ddiwallu anghenion busnesau yn y dyfodol;
- Bydd blaenoriaethu gweithrediadau strategol allweddol sy'n ategu'r Amcanion Penodol ac yn cyflawni canlyniadau sylweddol yn rhan greiddiol o ddull rheoli portffolio o gyflawni rhaglenni;
- Mae angen rhoi strategaethau ymadael clir ar waith o'r cychwyn sy'n ystyried yn llawn rôl y trydydd sector a'r sector preifat, yn adeiladu cadernid cymdeithasol ac yn trechu tlodi o fewn cymunedau, hyrwyddo cydraddoldeb a chyflawni effeithiau gwaddol.

211. Bydd angen i weithrediadau ystyried amrywiaeth o ddulliau targedu er mwyn darparu ffocws ar gyfer buddsoddi. Bydd graddau'r targedu yn amrywio yn ôl y math o ymyriad a, lle bo'n briodol, dylai adlewyrchu'r canlynol:

- nodi'n glir y **grwpiau targed penodol**, eu hanghenion a sut y bydd camau gweithredu yn diwallu'r anghenion hyn ar lefel genedlaethol, lefel ranbarthol neu lefel leol fel y bo'n briodol;
- **sectorau twf** (e.e. yn benodol sectorau allweddol a nodwyd Llywodraeth Cymru, meysydd Her Fawr yn Gwyddoniaeth i Gymru a'r Strategaeth Arloesi sy'n dod i'r amlwg);
- ardaloedd â **chyfle daearyddol** penodol (e.e. Ardaloedd Menter, unrhyw Ddinas-Ranbarth bosibl neu gyfle ranbarthol arall, Ardal Gwella Busnes, Ardal Wledig neu Ardal Adfywio).

**Egwyddorion ychwanegol sy'n berthnasol i'r Flaenoriaeth
Fuddsoddi benodol**

212. Yn unol â'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi a'r strategaeth a amlinellir yn y Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol ar gyfer ymdrin â'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi, anfantais ac allgáu. Rhaid i ymyriadau gael eu hintegreiddio â strategaethau ehangach eraill er mwyn mynd i'r afael â bod heb waith a chymunedau difreintiedig.
213. Yn unol â phrif egwyddor cefnogi cyflogaeth fel llwybr allan o dlodi, caiff yr holl weithgarwch ei gynllunio gyda'r nod o sicrhau bod unigolion yn dychwelyd i'r gwaith (er mwyn cyflawni canlyniad o ran swydd) a chaiff pob ymyriad ac unrhyw gymorth a roddir o ran sgiliau ei ddylunio er mwyn helpu unigolion i gyflawni'r nod hwn.
214. Bydd ymyriadau o ran sgiliau, lle bo angen, yn ceisio sicrhau bod unigolion yn cyflawni neu'n datblygu, lle bo modd, i lefel ganolraddol ar y Fframwaith Cymwysterau Cenedlaethol (NQF) neu uwch, gan amlinellu llwybrau datblygu clir ar gyfer y rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl.
215. Dylai'r camau a gymerir fod yn hyblyg ac ymateb i amrywiadau yn y farchnad lafur; defnyddio ac ymateb i GFL, sy'n nodi anghenion o ran sgiliau a thueddiadau dros y blynyddoedd i ddod fel ffordd o sicrhau bod cyflenwad cyflogaeth yn bodloni galw cyflogaeth.
216. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol y sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

Hyrwyddo Arloesedd Cymdeithasol (AC) o fewn yr Echel Blaenoriaeth

217. Anogir pob gweithrediad i ystyried y cyfleoedd y mae AC yn eu cynnig er mwyn treialu neu ddatblygu dulliau cyflawni arloesol. Anogir gweithrediadau i ystyried opsiynau i gyflawni gweithgareddau AC bach er mwyn ystyried modelau cyflawni amgen neu dargedu grwpiau penodol gyda'r nod o ymgorffori a mwyhau gwaith cyflawni llwyddiannus. Bydd y fath dreialu bach, yn enwedig drwy waith comisiynu neu gaffael, yn cynnwys y trydydd sector, grwpiau cymunedol a phartneriaid cymdeithasol mewn dull gweithredu seiliedig ar risg lle datblygir modelau cyflawni newydd a all ychwanegu at fodolau cyflawni llwyddiannus sydd eisoes ar waith a'u hategu.
218. Gallai meysydd posibl ar gyfer camau gweithredu AC ar draws y rhaglen gynnwys y canlynol:
- targedu grwpiau penodol nas cynrychiolir yn ddigonol gyda'r nod o fwyhau i weithgarwch craidd a chyflawni canlyniadau cydraddoldeb gwell;
  - treialu modelau cyflawni newydd, ar sail risg, yn enwedig o fewn methodoleg gyflawni neu ddulliau gweithredu sefydledig;
  - cefnogi'r gwaith o dreialu a datblygu strategaethau ymadael cynaliadwy drwy brofi modelau cyflawni newydd.
219. Efallai y bydd cyfleoedd yn datblygu wrth i weithrediadau ddatblygu. Ni fydd angen i weithgarwch AC gael ei gwmpasu'n llawn. Fodd bynnag, bydd angen i egwyddor a dulliau treialu ac yna brif ffrydio gwersi a ddysgwyd gael eu hamlinellu lle rhagwelir camau gweithredu AC. Dylai fod gan Ymyriadau strategol mwy sail dystiolaeth sy'n dynodi lle byddai'r gwaith o dreialu dulliau gweithredu fwyaf effeithiol.
220. Bydd camau gweithredu AC yn destun gwaith monitro penodol a gwaith gwerthuso mwy manwl gywir gyda'r gwersi a ddysgir yn cael eu lledaenu o fewn gweithrediadau ac ar draws WEFO. Gall camau gweithredu AC ddigwydd fel elfennau ar wahân o weithrediadau strategol mwy neu fel gweithrediadau annibynnol ar wahân.
221. Gallai camau penodol o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon gynnwys, ymhlith eraill:
- Dulliau arloesol o ymgysylltu â'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o anfantais, sydd bellach o'r farchnad lafur neu sy'n wynebu rhwystrau cymhleth niferus i gyflogaeth gyda'r nod o wella canlyniadau integreiddio cymdeithasol, cyfranogiad yn y farchnad lafur a chyflogaeth gynaliadwy;
  - Camau arloesol i gefnogi'r gwaith o ddatblygu gofal plant fforddiadwy o ansawdd lle mae gofal plant yn rhwystr i gyflogaeth gynaliadwy; neu
  - Dulliau arloesol o ymdrin â materion tlodi sy'n ymwneud â thangyflogaeth gan gynnwys rhwystrau sy'n gysylltiedig ag iechyd, gofal neu ofal plant.

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcanion Penodol 1-3

222. Drwy hyn bydd hefyd yn bosibl ymgorffori cysylltiadau â grwpiau LEADER o fewn EAFRD (neu Grwpiau Gweithredu Lleol Pysgodfeydd (FLAG) o fewn EMFF). Bydd grwpiau LEADER neu FLAG yn gallu cymryd rhan mewn prosesau comisiynu ar gyfer camau AC, yn enwedig ar gyfer treialu dulliau newydd o weithredu gyda'r nod o brif ffrydio modelau cyflawni llwyddiannus. Bydd y grwpiau hyn hefyd yn gallu gweithio drwy'r dulliau gweithredu rhanbarthol a gofodol a ddisgrifir yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU ac yn yr adran ar Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol o'r AC hwn er mwyn annog prif ffrydio gweithgarwch a ariennir drwy gronfeydd ESI eraill i mewn i gynigion ESF cydweithredol.

Darpariaeth Benodol ar gyfer Cydweithredu Trawsgenedlaethol

223. Bydd camau cydweithredol trawsgenedlaethol yn targedu'r gwaith o ddiwallu anghenion penodol o fewn GCC tra'n cynyddu'r gwerth ychwanegol a all gael ei gyflawni gan gydweithredu trawsgenedlaethol. Bydd y camau a gymerir yn cynnwys rhanddeiliaid o'r sector cyhoeddus, addysg uwch ac addysg bellach, y trydydd sector a'r sector preifat. Gall gweithrediadau gynnwys gweithgarwch cydweithredu trawsgenedlaethol yn llawn neu gynnwys cydweithredu trawsgenedlaethol fel un elfen o fewn y gweithrediad ehangach.

224. Disgwylir i gamau gweithredu gefnogi cydweithrediad trawsgenedlaethol ag Aelod Wladwriaethau eraill sy'n wynebu heriau tebyg i GCC ac sy'n gweithio tuag at nodau cyffredin. Dylai camau gweithredu gefnogi gwaith partneriaeth trawsgenedlaethol er mwyn rhannu arfer da a datblygu a threialu atebion arloesol, datblygu a rhannu sgiliau a phrofiad lefel uchel a datblygu a rhannu sgiliau ac arbenigedd a wnaiff gefnogi economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth a marchnad lafur fodern, hyblyg ac ystwyth.

225. Gallai camau penodol o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon gynnwys, ymhlith eraill:

- Camau i rannu arfer da a datblygu dulliau arloesol o gefnogi'r rhai sy'n ddiwaith yn yr hirdymor ac yn economaidd anweithgar sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth i gael mynediad at y farchnad lafur neu
- Camau i rannu arfer da a datblygu dulliau arloesol o ymdrin â rhwystrau sy'n cyfyngu ar symudedd unigolyn cyflogedig yn y farchnad lafur, yn achosi tangyflogaeth neu'n peryglu ei gyflogaeth barhaol.

Cyfraniad at fuddsoddiadau cronfeydd ESI eraill

226. Bydd buddsoddiadau ESF mewn cyfalaf dynol yn canolbwyntio ar anghenion menter a busnes yn y dyfodol ac yn cyflawni yn eu herbyn, gan gefnogi'r gwaith o ddatblygu economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth. Bwriedir i fuddsoddiadau ESF a wneir o dan AThau 8, 9 a 10 ategu buddsoddiadau a wneir o dan gronfeydd ESI ATh 1-7 a chyfuno â hwy. Lle gellir dangos ychwanegiad clir at ddarpariaeth o dan EAFRD ac EMFF, bydd unigolion o gymunedau ffermio a physgota yn gallu cael cymorth ESF. Bydd y dull gweithredu hwn yn hwyluso ac yn galluogi'r broses o gyflawni nodau ac amcanion Cronfeydd ESI yng Nghymru yn gyffredinol,

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcanion Penodol 1-3

ynghyd â chefnogi'r dull integredig o weithredu a amlinellir yn yr adran ar Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol.

227. Bydd ymyriadau ESF yn yr Echel Blaenoriaeth hon yn ategu ymyriadau ERDF, EAFRD ac EMFF o dan ATh3 er mwyn ysgogi twf busnes, datblygu cadwyni cyflenwi lleol sy'n cysylltu â chyfleoedd twf economaidd, annog busnesau newydd a gwella cynhyrchiant BBaChau drwy:
- Gynyddu cyflenwad unigolion sy'n barod i weithio a chysylltu'n well gyflenwad y gweithlu â galw cyflogwyr, gan helpu BBaChau i dyfu a chynyddu cynhyrchiant, gan gynnwys drwy arallgyfeirio ac ehangu i farchnadoedd newydd;
  - Hyrwyddo entrepreneuriaeth a hunangyflogaeth fel dull o alluogi pobl i symud allan o dlodi ac ymgysylltu â'r farchnad lafur, gan sicrhau eu bod: yn gallu cael cymorth a chyngor ariannol drwy gronfeydd ESI eraill; neu
  - Cynyddu cynhyrchiant drwy helpu unigolion a busnesau i ymdrin â thangyflogaeth sy'n deillio o rwystrau mewn gwaith fel cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith a lleihau nifer yr oriau a gollir i salwch.
228. Bydd y dull integredig o drechu tlodi ar draws rhaglenni cronfeydd ESI yn gweld ymyriadau ESF o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon yn integreiddio â chamau gweithredu ERDF ac EAFRD o dan ATh4 a 7 er mwyn cynyddu symudedd trefol a llafur i ac o ganolfannau cyflogaeth a threfol allweddol ac er mwyn gwella cysylltedd gwledig. Trwy hyn sicrhau bod ymyriadau ESF i ymdrin â rhwystrau i gael cyflogaeth gynaliadwy yn ategu atebion trafniadaeth gynaliadwy er mwyn gwella hygyrchedd ffisegol canolfannau cyflogaeth. Hefyd, ategir buddsoddiadau ERDF er mwyn lleihau nifer a gostwng canran y cartrefi sy'n byw mewn tlodi tanwydd o dan ATh4, gan liniaru effeithiau tlodi a galluogi pobl i symud allan o dlodi ac i mewn i gyflogaeth.

Cydgysylltu rhwng y Cronfeydd, EAFRD, EMFF ac Offerynnau Undeb ac Ariannu Cenedlaethol eraill, ac â'r EIB.

229. Nodir y dull o gyflenwi a chydgyssylltu cronfeydd ESI yng Nghymru yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU, gyda'r holl gronfeydd yn cael eu cyflenwi gyda'i gilydd a'u goruchwyllo gan un Pwyllgor Monitro Rhaglenni. Sefydlir grŵp cydgysylltu sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r Awdurdodau Rheoli ar gyfer pob Cronfa er mwyn hyrwyddo'r broses o gydgyssylltu'r Cronfeydd, nodi'r ffynhonnell cyllid mwyaf priodol ac adeiladu portffolios gweithrediadau mewn meysydd o ddiddordeb cyffredin a sicrhau na ddyblygir cyllid.
230. Defnyddir amrywiaeth o ddogfennau canllaw, gan gynnwys Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd, i gyflawni synergedd rhwng Cronfeydd ESI a buddsoddiadau ehangach yn economi Cymru. Nod yr EPF yw nodi'r buddsoddiadau ehangach sy'n berthnasol i gronfeydd ESI. Gan ddefnyddio'r Fframwaith hwn, disgwylir i holl gronfeydd ESI ychwanegu gwerth at y buddsoddiadau ehangach hyn, gan osgoi dyblygu ac adeiladu ar asedau sy'n bodoli eisoes.

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcanion Penodol 1-3

231. Bydd buddsoddiadau ESF mewn cyfalaf dynol yn ategu ac yn cyfuno â buddsoddiadau a wneir gan gronfeydd ehangach ESI er mwyn hwyluso'r broses o gyflawni nodau ac amcanion cyffredinol Cronfeydd ESI yng Nghymru. Llwyddwyd i osgoi dull gwahanu llym ar gyfer 2014-2020 er mwyn hwyluso'r gwaith o ddatblygu cynlluniau a gweithrediadau ar y cyd. Felly, lle gellir dangos ychwanegiad clir at ddarpariaeth o dan EAFRD ac EMFF, bydd unigolion sydd ynghlwm wrth ffermio a physgota yn gallu cael cymorth ESF.
232. Rhoddir gwybodaeth benodol am natur ategol Echelau Blaenoriaeth penodol ESF a Chronfeydd ESI eraill isod, tra manylir ar gyfraniad rhaglen ESF at Amcanion Thematig 1-7 ymhob Echel Blaenoriaeth ESF. Amlinellir y dull o gydgyssylltu ac integreiddio ag ERDF ac EAFRD yn yr adran ar Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol, sy'n tynnu sylw at y defnydd o ddulliau cynllunio a chydgyssylltu presennol er mwyn blaenoriaethu buddsoddiadau a nodi ac integreiddio'r pecyn ariannu ESI mwyaf priodol.
233. Ymhob achos ceisir sicrhau bod buddsoddiadau yn ategu ei gilydd, ac ystyrir y potensial i ddefnyddio hyblygrwydd neu arian ar y cyd fesul achos. Cyflawnir hyn drwy feini prawf dethol gweithrediadau lle bydd angen i bob gweithrediad, ymhlith nifer o feini prawf eraill, ddangos y canlynol:
- sut maent wedi ystyried y ffynonellau ariannu perthnasol eraill;
  - cyfleu sut maent yn cysylltu â'r cronfeydd hyn neu yn eu hategu a'r buddsoddiadau a gefnogir ganddynt;
  - dangos sut mae eu cynnig yn cysylltu â rhaglenni buddsoddi ehangach ac yn ychwanegu gwerth atynt.
234. Bydd cyfleoedd i ategu camau gweithredu a gefnogir gan raglen ESF yn y dwyrain (DC). Dyluniwyd Echelau Blaenoriaeth cyffredin "Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth", "Sgiliau ar gyfer Twf" a "Diweithdra ymhlith Pobl Ifanc" ar draws y ddwy raglen, gan ddefnyddio'r un Amcanion Thematig a Blaenoriaethau Buddsoddi. Caiff y ddwy Raglen eu rheoli gan WEFO fel yr Awdurdod Rheoli, gyda'r un timau yn rheoli'r Echelau Blaenoriaeth cyfatebol ar draws y ddwy raglen, wedi'u goruchwyllo gan grŵp rheoli portffolio ESF.
235. Lle bydd nodau'r Rhaglenni ac Amcanion Penodol yr Echelau Blaenoriaeth yn ategu ei gilydd, bydd WEFO yn hwyluso'r gwaith o sefydlu'r ddau weithrediad ategol ynghyd â sicrhau bod gweithrediadau yn ategu ei gilydd. Bydd y camau a gymerir yn amrywio yn ôl Echel Blaenoriaeth yn dibynnu ar gryfder eu natur ategol. Bydd hefyd yn amrywio yn ôl gweithrediad, gan adlewyrchu'r egwyddor cymesuredd.
236. Nid yw polisi cyflogaeth yn faes cymhwysedd sydd wedi'i ddatganoli, gyda pholisïau a dulliau cyflawni rhaglenni budd-dal, lles a chyflogaeth craidd yn cael eu rheoli drwy Lywodraeth y DU. Bydd rhaglen diwygio lles Llywodraeth y DU yn cael effaith sylweddol ar y broses o gyflawni camau cyflogaeth a gefnogir gan ESF o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon ac Echel Blaenoriaeth Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc. Bydd rhaglenni ESF, sy'n canolbwyntio ar dlodi a chyflogaeth gynaliadwy, yn ategu ac yn

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcanion Penodol 1-3

ychwanegu gwerth at ddarpariaeth prif ffrwd mewn meysydd perthnasol. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio ochr yn ochr â threfniadau ehangach Llywodraeth Cymru, ac yn eu cefnogi, sy'n cydgysylltu'r rhyng-gydberthnasau â darpariaeth Llywodraeth y DU yn y meysydd hyn.

237. Bydd Rheolau Cymhwysedd Cenedlaethol Cymru, sydd ar gael drwy wefan WEFO ac a gaiff eu diweddarau drwy gydol cyfnod y rhaglen, yn darparu canllawiau ar gymhwysedd unigolion mewn perthynas â rhaglenni prif ffrwd Llywodraeth y DU. Bydd y canllawiau yn cefnogi gweithrediadau i ddangos gwerth ychwanegol darpariaeth prif ffrwd, tra'n osgoi dyblygu. Bydd asesiad o'r ffordd y mae unrhyw weithrediad arfaethedig yn cydweddu i gyd-destun cymorth cyflogaeth Llywodraeth y DU yn hanfodol er mwyn dangos gwerth ychwanegol a bydd yn rhan o'r broses dethol ac asesu.
238. Bydd ymyriadau ESF i gynyddu nifer yr unigolion sy'n barod am waith a chysylltu cyflenwad y gweithlu yn well â galw cyflogwyr a hyrwyddo hunangyflogaeth fel dull o ymgysylltu â'r farchnad lafur yn ategu buddsoddiadau ERDF, EAFRD ac EMFF er mwyn ysgogi twf busnes a mwy o gynhyrchiant a datblygu cadwyni cyflenwi lleol.
239. Mae gwledigrwydd ac ymyloldeb yn gwaethygu rhwystrau i gynhwysiant a chyfranogiad. Ceir cryn dipyn o le i ymyriadau ESF gynyddu nifer yr unigolion sy'n barod am waith er mwyn ategu ymyriadau ERDF ac EAFRD a gwella hygyrchedd ffisegol i gyfleoedd a chanolfannau cyflogaeth a hyfforddiant a sicrhau bod preswylwyr yn gallu achub ar gyfleoedd newydd sy'n deillio o fuddsoddiad mewn seilwaith (gan gynnwys unrhyw fewnfuddsoddi).
240. Hefyd, gwneir cysylltiadau penodol â'r rhaglenni Tiriogaethol Ewropeaidd y mae Cymru yn cymryd rhan ynddynt, yn enwedig lle gellir gwneud buddsoddiadau ategol i gefnogi'r ardaloedd hynny lle disgwylir twf mewn cyflogaeth. Bydd cydleoli Uned Cydweithredu Tiriogaethol Ewropeaidd â'r Awdurdod Rheoli ar gyfer ESF, gyda WEFO yn gweithredu fel Awdurdod Rheoli ar gyfer Rhaglen Cydweithredu Iwerddon-Cymru 2014-2020, yn helpu i sicrhau bod y cronfeydd hyn yn cael eu cydgysylltu.
241. Mae'r **Gronfa Addasu Globaleiddio Ewropeaidd** yn cynnig cymorth sy'n anelu at helpu gweithwyr sydd wedi cael eu diswyddo o ganlyniad i batrymau byd-eang newidiol. Bydd gweithwyr sydd wedi cael eu diswyddo, fel gyda rhaglenni 2007-2013, yn parhau i fod yn grŵp targed cymwys ar gyfer yr Echel Blaenoriaeth hon. Bwriedir i ymyriadau ESF ategu, ond nid dyblygu, hyn yn bennaf drwy ymdrin â phatrymau economaidd mwy lleol.
242. Mae'r **Gronfa ar gyfer Cymorth Ewropeaidd i'r mwyaf Amddifad** (FEAD) yn y DU yn destun gwaith targedu daearyddol ac nid yw ar waith yng Nghymru.
243. Mae rhaglenni **Progress** ac **EURES** a chymau gweithredu ESF yn ategu ei gilydd. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio'n agos gyda Chysylltiadau Cenedlaethol y DU ar gyfer y rhaglenni hyn er mwyn ysgogi cysylltiadau penodol a sicrhau eu bod yn ategu ei gilydd. Bydd asesiad o'r ffordd y mae unrhyw weithrediad arfaethedig yn gweddu i'r cyd-destun hwn yn rhan o'r broses dethol ac asesu. Ceisir cyngor arbenigol lle bo angen.

Echel Blaenoriaeth 1 – Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy
Amcanion Penodol 1-3

Fel gydag Echel Blaenoriaeth Cystadleurwydd BBaCh ERDF, mae'r **Cyfleuster Microgyllid Progress Ewropeaidd** (sy'n helpu darparwyr microgyllid dethol yn yr UE i gynyddu lefelau benthyca), yn cynnig y cyfle i greu cysylltiadau rhwng ymyriadau ESF sy'n cefnogi'r rhai sy'n ceisio symud tuag at gyflogaeth gynaliadwy drwy ddechrau eu busnes eu hunain a chyllid busnes a rhaglenni cymorth dechrau busnes. Bydd y rhain yn gysylltiadau allweddol am na chynigir darparu cymorth dechrau busnes drwy ESF.

Echel Blaenoriaeth 2: Sgiliau ar gyfer Twf

Cyflwyniad

244. Datblygwyd yr Echel Blaenoriaeth yn unol â nodau ac amcanion y rhaglen ESF yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd (GCC) ac yn arbennig:

Nod;

Buddsoddi mewn sgiliau fel ysgogwr cynhyrchiant a thwf, cefnogi datblygiad gyrfa a gwella cymysgedd sgiliau ac amrywiaeth ein gweithlu.

Amcanion;

Cynyddu lefelau sgiliau'r gweithlu, cynyddu nifer y bobl sydd wedi cymhwyso i lefel ganolraddol neu uwch, lleihau nifer y bobl heb unrhyw sgiliau neu sgiliau sylfaenol yn unig a chynyddu sgiliau lefel uwch ym maes ymchwil ac arloesedd

Lleihau anghydraddoldebau yn y farchnad lafur ymhlith menywod a grwpiau cydraddoldeb cydnabyddedig.

245. Fel y cydnabyddir yn yr Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd, mae buddsoddi mewn sgiliau yn ffactor ysgogi allweddol wrth ddatblygu economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth ac wrth ymateb i newidiadau economaidd ac addasu iddynt⁶⁵, ⁶⁶. Ceir cysylltiad cryf rhwng cymwysterau a sgiliau, cyflogaeth ac enillion, â'r rhai mewn gwaith rhan amser sy'n fwy tebygol o feddu ar lefel isel o sgiliau⁶⁷, sy'n pwysleisio rôl datblygu sgiliau wrth ymdrin â thlodi mewn gwaith, uwchsgilio'r rhai â sgiliau sylfaenol, os o gwbl, er mwyn eu helpu i ddatblygu o fewn y farchnad lafur⁶⁸, ⁶⁹.

246. Mae'r Echel Blaenoriaeth wedi cael ei datblygu er mwyn cydgysylltu buddsoddiad sgiliau yng ngweithlu GCC. Bydd Gwybodaeth am y Farchnad Lafur yn ategu buddsoddiadau ac yn sicrhau bod ymyriadau'n diwallu anghenion meysydd twf economaidd allweddol a chyfleoedd yng Nghymru.

247. Bydd y fframwaith hwn ac Amcanion Thematig cysylltiedig y Comisiwn Ewropeaidd, (9) (8) - hyrwyddo cyflogaeth gynaliadwy o ansawdd a chefnogi symudedd llafur a (9) (10) - Buddsoddi mewn addysg, hyfforddiant a hyfforddiant galwedigaethol ar gyfer sgiliau a dysgu gydol oes) sy'n canolbwyntio ar ddull gweithredu a arweinir gan alw, yn sicrhau

---

⁶⁵ Yr Adran Busnes, Arloesedd a Sgiliau (BIS) (2009); Economic Impact of Training and Education in Basic Skills. Summary of Evidence

⁶⁶ UKCES (2010), The Value of Skills: An Evidence Review, Gorffennaf

⁶⁷ Sefydliad Ymchwil, Data a Methodoleg Gymdeithasol ac Economaidd Cymru (2013); Skills and the Quality of Work in Wales, 2006-2012: pennod 3: Broad Skills

⁶⁸ Llywodraeth Cymru (2013); Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi

⁶⁹ Y Comisiwn Ewropeaidd (2010), Platform against Poverty, COM(2010) 758 Terfynol

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf

bod gan gyflogwyr weithlu sydd â chymwysterau addas a bod lefelau datblygu sgiliau a chyrhaeddiad yn gyson â gweithgarwch twf. Hefyd, drwy uwchsgilio gweithwyr â lefel isel o sgiliau ac felly ymdrin â ffactor cyfranogol pwysig i dlodi mewn gwaith, bydd yn ategu Echel Blaenoriaeth 1: Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy, fel rhan o ddull integredig o drechu tlodi.

248. Mae cynnwys y Flaenoriaeth Fuddsoddi seiliedig ar gydraddoldeb o fewn Amcan Thematig (8) yn seiliedig ar brofiad a llwyddiant y dull gweithredu hwn yn rhaglenni ESF 2007-2013. Bydd buddsoddi yn sgiliau menywod yn y gweithlu, fel rhan o'r flaenoriaeth sgiliau ehangach, yn darparu dull integredig cydlynol thematig o ymgorffori ymyriadau sgiliau ar sail anghenion yr economi a chyflogwyr. Bydd hyn hefyd yn ategu camau cydraddoldeb ar draws y rhaglenni ac amcanion y Themâu Trawsbynciol.
249. Diwallu anghenion cyflogwyr a'r economi ehangach fydd egwyddor sylfaenol yr holl ymyriadau sgiliau a arweinir gan alw o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon. Caiff galw ei gyfleu mewn sawl ffordd, gan gynnwys yn uniongyrchol drwy gyflogwyr neu drwy dystiolaeth ymchwil ar feysydd cyfle neu dwf economaidd.

Amcan Penodol 1: Cynyddu lefelau sgiliau, gan gynnwys sgiliau sy'n berthnasol i waith, y rhai yn y gweithlu sydd â sgiliau isel os o gwbl.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

250. Prif ffocws yr Amcan Penodol hwn yw gwella lefelau sgiliau a chymwysterau, gan gynnwys sgiliau galwedigaethol, unigolion cyflogedig (gan gynnwys y rhai hunangyflogedig) ar draws GCC sydd â lefel isel o sgiliau, os o gwbl. Bydd yn targedu'r rhai â chymwysterau ISCED Lefel 2 (addysg uwchradd isaf) neu is, gan gynnwys y rhai heb unrhyw gymwysterau ffurfiol, gan ganolbwyntio ar wella eu lefelau cymwysterau ac ymdrin â'r bylchau mewn sgiliau ar y lefel hon.
251. Fel y nodir yn y Strategaeth, o blith yr oedolion hynny o oedran gweithio a gyflogir yng Nghymru, mae'r ffigurau mwyaf diweddar yn dangos nad oes gan tua 43% unrhyw gymwysterau neu mae'n lefel isel (hyd at ac yn cynnwys NQF Lefel 2). Ar lefel fanylach, o blith yr oedolion o oedran gweithio mewn cyflogaeth, nid oes gan 6.9% unrhyw gymwysterau o gwbl, tra bod gan 14.1% gymwysterau islaw NQF Lefel 2 ac mae gan 21.7% gymwysterau NQF lefel 2.
252. Er nad oes unrhyw fesurau penodol ar gyfer bylchau mewn sgiliau, mae ymchwil yn dynodi eu bod yn fwy cyffredin ymhlith galwedigaethau llai medrus, gyda sgiliau sy'n benodol i'r rôl (sgiliau technegol, ymarferol a phenodol i'r gwaith) a sgiliau hanfodol a sylfaenol (fel cynllunio a threfnu, cyfathrebu ar lafar, delio â chwsmeriaid a datrys problemau) yn cael eu nodi'n enghreifftiau o brinder sgiliau.⁷⁰ Mae hyn yn dynodi bod angen nid yn unig gynyddu'r lefel lle mae'r rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, yn ennill cymwysterau ond hefyd sicrhau eu bod yn ennill cymwysterau mewn sgiliau sy'n berthnasol i anghenion cyflogwyr. Felly, bydd y canlyniadau uniongyrchol yn canolbwyntio ar nifer yr aelodau o'r grŵp targed penodol sy'n ennill cymwysterau ISCED Lefelau 1 a 2 mewn sgiliau hanfodol a thechnegol neu benodol i'r gwaith. Bydd y canlyniadau hyn yn gwella lefelau cymwysterau'r rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, ac yn uwchraddio ac yn diweddarau sgiliau'r rhai sydd eisoes wedi ennill cymwysterau ISCED Lefelau 1 a 2, gan roi'r sgiliau a'r cymwysterau sy'n berthnasol i anghenion cyflogwyr iddynt.
253. Caiff effaith tymor hwy yr ymyriadau hyn ar lefelau sgiliau cyffredinol y gweithlu ei mesur drwy werthuso rhaglenni, a wnaiff ystyried effaith ymyriadau ESF yng nghyd-destun yr amrywiaeth o ffactorau allanol sy'n dylanwadu ar y mesurau hyn.
254. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol. Defnyddiwyd canfyddiadau o Arolwg yr ESF o'r Bobl a Adawodd yn 2012 er mwyn helpu i nodi targedau uchelgeisiol ond cyflawnadwy sy'n cynrychioli cynnydd gwirioneddol ar y llinellau sylfaen ac yn adlewyrchu ein dyheadau o fewn dyluniad y rhaglenni ar gyflawni cymwysterau gan y grŵp targed.

⁷⁰ UKCES (2013), Employer Skills Survey 2013 – Wales report
Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop
yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 1

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned fesur ar gyfer dangosydd	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Amllder adrodd
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol, sy'n meithrin sgiliau hanfodol neu'n ennill cymhwyster technegol neu benodol i waith pan maent yn gadael - gwryw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol - gwryw	38	2013	72	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol, sy'n meithrin sgiliau hanfodol neu'n ennill cymhwyster technegol neu benodol i waith pan maent yn gadael - benyw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol - benyw	34	2013	72	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig sydd â hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) sy'n meithrin sgiliau hanfodol neu'n ennill cymhwyster technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd is (ISCED 2) pan maent yn gadael - benyw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) - gwryw	38	2013	72	Chwarterol

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 1

Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig sydd â hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) sy'n meithrin sgiliau hanfodol neu'n ennill cymhwyster technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd is (ISCED 2) pan maent yn gadael - benyw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) - benyw	34	2013	72	Chwarterol
--	--------	---	----	------	----	------------

255. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 20% o'r Cyflogwyr a gaiff gymorth yn mabwysiadu neu'n gwella Strategaethau Cynaliadwyedd Amgylcheddol.
256. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.
257. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 50% o'r Cyflogwyr a gaiff cymorth yn mabwysiadu neu'n gwella strategaethau a systemau monitro cydraddoldeb ac amrywiaeth.

Camau gweithredu

258. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 1**, bydd y camau a gymerir o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn gweithredu fel rhan o Echel Blaenoriaeth gydgyssylltiedig er mwyn sicrhau bod y gweithlu yn GCC yn meddu ar y sgiliau sydd eu hangen i alluogi twf a mwy o gynhyrchiant tra hefyd yn hwyluso datblygiad gyrfa a threchu tlodi mewn gwaith. Bydd y camau a gymerir yn targedu unigolion cyflogedig a hunangyflogedig sydd â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, gyda'r nod o feithrin sgiliau hanfodol a pherthnasol i waith hyd at ISCED Lefel 2. Bydd y camau a gymerir yn rhoi blaenoriaeth i gyflawni cymwysterau fel y prif allbwn. Fodd bynnag, bydd unigolion yn cael cymorth i ddilyn hyfforddiant a dysgu ymhellach lle bo'n briodol.
259. Caiff camau gweithredu eu cydgysylltu fel rhan o'r Echel Blaenoriaeth gyffredinol er mwyn cefnogi ymyriadau a arweinir gan alw i ymdrin â bylchau mewn sgiliau allweddol yn y farchnad lafur a all helpu i gyflawni twf economaidd a datblygiad unigol. Bydd Gwybodaeth am y Farchnad Lafur (GFL), a nodir gan ddefnyddio galw busnesau ac ymchwil economaidd, yn allweddol i gefnogi ymyriadau wedi'u targedu.
260. Erys sgiliau hanfodol a sylfaenol, fel y nodir yng Nghynllun Gweithredu ar gyfer Sgiliau Llywodraeth Cymru⁷¹, yn flaenoriaeth. Ategir hyn gan ddatblygiad sgiliau technegol neu benodol i waith a arweinir gan alw. Bydd buddsoddiadau yn canolbwyntio ar ddatblygu i ISCED Lefel 2 er mwyn cynyddu budd posibl y buddsoddiad mewn sgiliau ac effeithiau cadarnhaol posibl ar drechu tlodi mewn gwaith.
261. Mae dros 90% o swyddi newydd yn gofyn am sgiliau rhyngwyd sylfaenol, gyda nifer gynyddol o gyfleoedd gwaith a datblygu yn cael eu hysbysebu ar-lein. Felly, cymerir camau i feithrin sgiliau er mwyn dileu'r rhwystrau i ymgysylltu â thechnoleg.
262. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi **Amcan Penodol 1** a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:
- Camau i ddarparu sgiliau sylfaenol a hanfodol ar gyfer ISCED Lefelau 1 (cynradd) a 2 (addysg uwchradd is) ar gyfer unigolion cyflogedig sydd â lefel isel o sgiliau (cymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is ISCED Lefel 2) neu sydd heb unrhyw gymwysterau ffurfiol;
  - Camau i ddarparu cymwysterau galwedigaethol technegol neu benodol i waith ar gyfer ISCED Lefelau 1 (cynradd) a 2 (addysg uwchradd is) ar gyfer unigolion cyflogedig sydd â lefel isel o sgiliau (cymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is ISCED Lefel 2) neu sydd heb unrhyw gymwysterau ffurfiol;

---

⁷¹ Llywodraeth Cymru (2014); Cynllun gweithredu ar gyfer sgiliau - Cyflawni'r datganiad polisi ar sgiliau
<http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/policy-statement-on-skills/skills-implementation-plan/?skip=1&lang=cy>

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 1

- Darparu prentisiaethau ar gyfer ISCED Lefelau 1 a 2 ar gyfer unigolion yn y grwpiau targed, a chamau i annog argaeledd prentisiaethau a'r defnydd ohonynt; neu
  - Meithrin sgiliau ar gyfer ISCED Lefelau 1 a 2 er mwyn dileu'r rhwystrau i ddefnyddio technoleg, megis sgiliau digidol, gostwng cyfraddau ynysu cymdeithasol a sicrhau bod mwy o bobl yn achub ar gyfleoedd datblygu yn y gwaith ar-lein.
263. Mae'r camau arfaethedig a ddisgrifir uchod o fewn pob Amcan Penodol yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.
264. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon ac o dan bob un o'r Amcanion Penodol uchod gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol (gan gynnwys y Trydydd Sector); darparwyr addysg; prifysgolion; a'r sector preifat.

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 1

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned fesur	Gwerth Targed (2023)	Amllder adrodd
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol - gwryw	Unigolion	14,029	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig heb unrhyw gymwysterau ffurfiol - benyw	Unigolion	12,771	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â chymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) - gwryw	Unigolion	23,870	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig â chymwysterau hyd at ac yn cynnwys addysg uwchradd is (ISCED 2) - benyw	Unigolion	21,730	Chwarterol

265. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Oedran (o dan 25 oed, dros 54 oed);
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

Amcan Penodol 2: Cynyddu nifer y bobl yn y gweithlu sydd â sgiliau technegol a phenodol i waith ar lefel ganolraddol ac uwch.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

266. Prif ffocws yr Amcan Penodol hwn, yn unol â'r Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd, fydd cynyddu nifer y bobl yn y gweithlu yn GCC sydd â sgiliau technegol a phenodol i waith ar lefel ganolraddol ac uwch. Bydd yn targedu'r rhai sydd â chymwysterau i ISCED Lefel 2 (addysg uwchradd is) ac uwch, gan eu datblygu i ISCED Lefel 3 (addysg uwchradd uwch) o leiaf, tra hefyd yn uwchraddio ac yn diweddarau sgiliau'r rhai sydd eisoes wedi ennill cymwysterau i ISCED Lefel 3 ac uwch.
267. Fel y nodwyd yn y Strategaeth, o blith yr oedolion o oedran gweithio sydd mewn cyflogaeth yng Nghymru, dengys y ffigurau mwyaf diweddar fod gan 21.7% gymwysterau NQF lefel 2, tra bod 57.3% yn gymwys i NQF lefel 3 neu uwch ac mae 37.2% yn gymwys i NQF lefel 4 ac uwch.
268. Nid yw'r mesurau hyn yn darparu mesurau uniongyrchol o berthnasedd na natur gyfredol sgiliau'r gweithlu. Fodd bynnag, mae tystiolaeth yn dangos bod prinder sgiliau parhaus ar lefel ganolraddol⁷², tra bod tua 69% o'r holl swyddi gwag lle ceir prinder sgiliau wedi'u priodoli i ddiffyg sgiliau technegol, ymarferol neu benodol i waith⁷³. Yn 2013, nododd 39% o gyflogwyr yn y DU sy'n recriwtio staff â sgiliau a gwybodaeth STEM eu bod yn ei chael hi'n anodd recriwtio sgiliau o'r fath⁷⁴ tra bod 72% o gyflogwyr yn disgwyl y bydd angen i rai o'u staff o leiaf gaffael sgiliau neu wybodaeth newydd dros y 12 mis nesaf. Ymhlith y rhesymau cyffredin dros uwchsgilio mae gofynion deddfwriaethol neu reoliadol newydd, cyflwyno technolegau neu gyfarpar newydd, cyflwyno arferion gwaith newydd a datblygu cynhyrchion a gwasanaethau newydd.⁷⁵
269. Felly, bydd y canlyniadau uniongyrchol yn canolbwyntio ar nifer yr aelodau o'r grŵp targed penodol sy'n ennill cymwysterau ISCED Lefelau 3 ac uwch mewn sgiliau technegol a phenodol i'r gwaith. Bydd y canlyniadau hyn yn cynyddu'r nifer sy'n ennill cymwysterau i ISCED Lefel 3 ac uwch ac yn diweddarau sgiliau'r rhai sydd eisoes wedi ennill cymwysterau i'r lefel honno, gan sicrhau bod eu cymwysterau a'u set sgiliau yn gyfredol ac yn berthnasol i anghenion cyflogwyr.
270. Caiff effaith tymor hwy yr ymyriadau hyn ar lefelau sgiliau cyffredinol y gweithlu ei mesur drwy werthuso rhaglenni, a wnaiff ystyried effaith ymyriadau ESF yng nghyd-destun yr amrywiaeth o ffactorau allanol sy'n dylanwadu ar y mesurau hyn.
271. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol.

⁷²UKCES, Wales Future Skills Assessment and UKCES (2013), Employer Skills Survey 2013 – Wales report

⁷³ UKCES (2013), Employer Skills Survey 2013 – Wales report

⁷⁴ Pearson/CBI Education ac Arolygon Sgiliau 2008 a 2013

⁷⁵ UKCES (2013), Employer Skills Survey 2013 – Wales report

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 2

Pennwyd targedau er mwyn adlewyrchu cynnydd gwirioneddol ar y llinellau sylfaen, gan adlewyrchu ein dyheadau yn nyluniad y rhaglen ar gyflawni cymwysterau gan y grŵp targed.

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 2

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned fesur ar gyfer dangosydd	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Amllder adrodd
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) sy'n ennill cymhwyster galwedigaethol technegol neu benodol i waith pan maent yn gadael ar lefel uwchradd uwch (ISCED 3) neu uwch - gwryw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) - gwryw	57	2013	60	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) sy'n ennill cymhwyster galwedigaethol technegol neu benodol i waith pan maent yn gadael ar lefel uwchradd uwch (ISCED 3) neu uwch - benyw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) - benyw	57	2013	60	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch (ISCED 3) neu uwch sy'n ennill cymhwyster galwedigaethol technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd uwch (ISCED 3) pan maent yn gadael - gwryw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch (ISCED 3) - gwryw	44	2013	60	Chwarterol

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 2

Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch (ISCED 3) neu uwch sy'n ennill cymhwyster galwedigaethol technegol neu benodol i waith ar lefel uwchradd uwch (ISCED 3) pan maent yn gadael - benyw	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch (ISCED 3) - benyw	44	2013	60	Chwarterol
---	--------	---	----	------	----	------------

272. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 20% o'r Cyflogwyr a gaiff gymorth yn mabwysiadu neu'n gwella Strategaethau Cynaliadwyedd Amgylcheddol.
273. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.
274. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 50% o'r Cyflogwyr a gaiff cymorth yn mabwysiadu neu'n gwella strategaethau a systemau monitro cydraddoldeb ac amrywiaeth.

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 2

Camau gweithredu

275. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 2**, bydd y camau a gymerir o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu sgiliau technegol a phenodol i waith canolraddol a lefel uwch ar gyfer ISCED Lefel 3 ac uwch.
276. Bydd y camau gweithredu yn cydnabod bod galluogi unigolion cyflogedig i ddatblygu'r sgiliau sydd eu hangen i lywio twf economaidd yn cynnwys uwchsgilio ein gweithlu yn ogystal â diweddarau a mireinio sgiliau sy'n bodoli eisoes er mwyn sicrhau eu bod yn parhau i fod yn berthnasol ac yn gyfredol. Felly, bydd y camau a gymerir yn targedu unigolion sydd â chymwysterau ISCED Lefel 2, gyda'r nod o'u datblygu i ISCED Lefel 3 ac uwch, ac unigolion sydd eisoes yn meddu ar gymwysterau ISCED Lefelau 3 ac uwch, gan sicrhau bod eu sgiliau yn dal i fod yn gyfredol a'u bod yn diwallu anghenion cyflogwyr.
277. Wrth gyflawni hyn, bydd camau gweithredu yn datblygu sgiliau galwedigaethol technegol a phenodol i waith ar gyfer ISCED Lefel 3 neu uwch. Bydd y camau a gymerir yn rhoi blaenoriaeth i gyflawni cymwysterau fel y prif allbwn. Fodd bynnag, bydd unigolion yn cael cymorth i ddilyn hyfforddiant a dysgu ymhellach lle bo'n briodol.
278. Caiff camau gweithredu eu cydgysylltu fel rhan o'r Echel Blaenoriaeth gyffredinol er mwyn cefnogi ymyriadau a arweinir gan alw i ymdrin â bylchau mewn sgiliau allweddol yn y farchnad lafur a all helpu i gyflawni twf economaidd a datblygiad unigol. Cynllunnir camau gweithredu i ddiwallu anghenion cyflogwyr, hwyluso twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur a helpu unigolion i ffynnu a datblygu o fewn y farchnad lafur.
279. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi **Amcan Penodol 2** a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:
- Darparu prentisiaethau a phrentisiaethau lefel uwch ar gyfer ISCED Lefel 3 (addysg uwchradd uwch) neu uwch ar gyfer unigolion yn y grwpiau targed, a chymau i annog argaeledd prentisiaethau a phrentisiaethau lefel uwch a'r defnydd ohonynt;
  - Camau i ddarparu cymwysterau galwedigaethol technegol a phenodol i waith lefel uwch ar gyfer ISCED Lefel 3 (addysg uwchradd uwch) ac uwch ar gyfer unigolion cyflogedig yn y grwpiau targed er mwyn uwchsgilio'r gweithlu ac ymdrin â bylchau, prinder a diffyg cyfatebiaeth o ran sgiliau; neu
  - Ymyriadau wedi'u targedu er mwyn ysgogi'r galw am sgiliau a datblygu'r gweithlu a darparu'r sgiliau sydd eu hangen ar gyfer ISCED Lefel 3 (addysg uwchradd uwch) ac uwch er mwyn cefnogi twf sefydliadau a'u gallu i addasu i heriau economaidd a heriau o fewn y farchnad lafur, gan gynnwys Gwaith Perfformiad Uchel.
280. Mae'r camau arfaethedig a ddisgrifir uchod o fewn pob Amcan Penodol yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 2

dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.

281. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon ac o dan bob un o'r Amcanion Penodol uchod gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol (gan gynnwys y Trydydd Sector); darparwyr addysg; prifysgolion; a'r sector preifat.

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 2

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned fesur	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) - gwryw	Unigolion	16,070	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd is (ISCED 2) - benyw	Unigolion	14,630	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch (ISCED 3) neu uwch - gwryw	Unigolion	10,731	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig ag addysg uwchradd uwch (ISCED 3) neu uwch - benyw	Unigolion	9,769	Chwarterol

282. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Oedran (o dan 25 oed, dros 54 oed);
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

Amcan Penodol 3: Cynyddu nifer y bobl â graddau neu gymhwyster cyfatebol sy'n cyflawni gweithgareddau ymchwil ac arloesedd ym myd busnes.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

283. Prif ffocws yr Amcan Penodol hwn fydd cynyddu nifer yr unigolion â sgiliau lefel uwch ym maes ymchwil ac arloesedd er mwyn cefnogi uchelgais ehangach Cymru i gynyddu gweithgarwch o'r fath o fewn busnesau⁷⁶. Bydd buddsoddiadau yn canolbwyntio ar y meysydd Her Fawr a nodir yn Gwyddoniaeth i Gymru: Agenda strategol ar gyfer gwyddoniaeth ac arloesedd yng Nghymru⁷⁷, a hwyluso'r broses o fasnacheiddio ymchwil. Bydd y camau a gymerir yn targedu'r rhai â gradd neu gymhwyster cyfatebol o leiaf.
284. Mae arloesedd yn dibynnu ar bobl a all gynhyrchu a chymhwyso gwybodaeth a syniadau yn y gweithle; mae'r OECD yn argymhell ffocws ar alluogi caffael sgiliau arloesedd a'r defnydd gorau o'r sgiliau hyn yn y gwaith.⁷⁸ Fodd bynnag, dengys ffigurau o 2012, o blith pedair cenedl gyfansoddol y DU, Cymru oedd â'r ganran isaf o oedolion o oedran gweithio sydd â chymwysterau NQF Lefel 2012-7 (8% yn Lloegr, 8.1% yn yr Alban, 8.2% yng Nghymru a 7.4% yng Ngogledd Iwerddon). Mae'r ganran ar gyfer Cymru, sef 7.4%, hefyd islaw cyfartaledd y DU sef 8.1%.⁷⁹ Hefyd, nododd Arolwg Arloesedd y DU⁸⁰ mai dim ond 15% o fusnesau arloesol a oedd yn cydweithio â phrifysgolion yn y DU. Er nad yw'r ffigur hwn yn benodol i GCC, mae'n dynodi bod lle sylweddol i sicrhau mwy o ryngweithio rhwng busnesau a sefydliadau addysg uwch.
285. Felly, bydd y canlyniadau uniongyrchol yn canolbwyntio ar gynyddu nifer yr unigolion sy'n cyflawni gweithgareddau ymchwil ac arloesedd ISCED Lefelau 7-8 ar y cyd ag anghenion y sector preifat ac wedi'u llywio ganddynt, a chan ganolbwyntio ar y meysydd Prif Her. Cyflawnir hyn drwy fesur nifer y busnesau sy'n cydweithredu â darparwyr dysgu ar weithgareddau ymchwil ac arloesedd a nifer yr unigolion sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael (ISCED 7 neu 8).
286. Gall hefyd fod yn bosibl, drwy waith gwerthuso, i ystyried, mewn ffordd sy'n rhoi cyfrif am yr amrywiaeth o ffactorau allanol sy'n dylanwadu ar y

⁷⁶ Fel y nodwyd yn Llywodraeth Cymru (2014); Arloesi Cymru - Strategaeth Arloesi Cymru

⁷⁷ Mae meysydd Her Fawr "Gwyddorau Bywyd ac Iechyd"; "Uwch Beirianeg a Deunyddiau"; "Carbon Isel, Ynni a'r Amgylchedd"; a "TGCh a'r Economi Ddigidol" yn pennu ffocws ar gyfer gweithgareddau ymchwil arloesol yng Nghymru yn adeiladu ar gryfderau sy'n bodoli eisoes ac yn darparu llwybrau clir o ymchwil i fasnacheiddio.

⁷⁸ Y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd OECD (2011); Skills for Innovation and Research

⁷⁹ UKCES (Tachwedd 2012); UK Skill levels and international competitiveness Evidence Report 70

⁸⁰ UK Innovation Survey 2011 (2012), BIS
Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop
yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 3

mesurau hyn, effaith tymor hwy yr ymyriadau ESF hyn ar fesurau ehangach gweithgarwch ymchwil ac arloesedd o fewn busnesau a chydweithredu rhwng busnesau a phrifysgolion.

287. Mae llinellau sylfaen a thargedau ar gyfer cyfranogwyr sy'n ennill cymwysterau ISCED 7 ac 8 wedi cael eu seilio ar weithgarwch gweddol gymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol. Fodd bynnag, yn unol â dyheadau'r rhaglen, mae cwmpas y gweithgarwch hwn yn llawer tynnach na rhaglenni blaenorol, felly ystyrir bod cynnal y llinell sylfaen yn darged manwl gywir a heriol. Mae'r dangosydd canlyniadau ar gyfranogwyr sydd mewn cyflogaeth pan maent yn gadael yn fesur newydd ar gyfer ESF. Pennwyd llinellau sylfaen a gwerthoedd targed yn seiliedig ar ffigurau Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch ar gyrchfannau'r sawl sy'n gadael addysg uwch, cyrsiau ôl-raddedig.

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 3

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned fesur ar gyfer dangosydd	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Amllder adrodd
Cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael ar lefel Meistr (ISCED 7) neu Ddoethuriaeth (ISCED 8) - gwryw	Canran	Cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol - gwryw	63	2013	63	Chwarterol
Cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael ar lefel Meistr (ISCED 7) neu Ddoethuriaeth (ISCED 8) - benyw	Canran	Cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol - benyw	63	2013	63	Chwarterol
Cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol sydd mewn cyflogaeth pan maent yn gadael - gwryw	Canran	Cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol - gwryw	48	2013	52	Chwarterol
Cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol sydd mewn cyflogaeth pan maent yn gadael - benyw	Canran	Cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol - benyw	48	2013	52	Chwarterol

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 3

288. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 20% o'r Cyflogwyr a gaiff gymorth yn mabwysiadu neu'n gwella Strategaethau Cynaliadwyedd Amgylcheddol.
289. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.
290. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 50% o'r Cyflogwyr a gaiff cymorth yn mabwysiadu neu'n gwella strategaethau a systemau monitro cydraddoldeb ac amrywiaeth.

Camau gweithredu

291. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 3**, bydd camau o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn targedu unigolion sydd â gradd neu gymhwyster cyfatebol o leiaf. Gallant fod yn gyflogedig, yn ddiwaith neu mewn addysg llawn amser pan maent yn cofrestru ar gyfer ESF. Bydd camau gweithredu yn gweithio drwy academia a'r sector preifat wrth ddatblygu'r sgiliau lefel uwch ar gyfer ISCED Lefelau 7 ac 8 sydd eu hangen er mwyn llywio, annog a chefnogi ymchwil ac arloesedd er mwyn helpu i gyflawni dyheadau ehangach Cymru i gynyddu gweithgarwch ymchwil ac arloesedd.
292. Bydd camau gweithredu yn rhan o ddull cydgysylltiedig o weithredu o fewn yr Echel Blaenoriaeth er mwyn ymgorffori ymchwil ac arloesedd mewn busnes drwy gyflawni buddsoddiadau a arweinir gan alw sy'n cysoni sgiliau lefel uwch â buddiannau economaidd, masnachol a busnes clir. Caiff yr holl gamau gweithredu eu cysoni â'r meysydd Her Fawr a nodir yn Gwyddoniaeth i Gymru: Agenda strategol ar gyfer gwyddoniaeth ac arloesedd yng Nghymru:
- Gwyddorau Bywyd ac Iechyd;
  - Uwch Beirianneg a Deunyddiau;
  - Carbon Isel, Ynni a'r Amgylchedd;
- Maes sylfaenol TGCh a'r Economi Ddigidol.
293. Drwy ganolbwyntio ar fuddsoddiadau a arweinir gan alw sy'n ymateb i GFL, bydd y camau a gymerir yn cysoni buddsoddiadau yn y cyfalaf dynol (y gweithlu medrus) ag anghenion a blaenoriaethau busnesau⁸¹. Drwy wneud hyn, maent yn anelu at ysgogi cynnydd yn swm ac ansawdd gweithgarwch ymchwil ac arloesedd, gan gefnogi'r gwaith o fasnacheiddio ymchwil yn fwy a chynyddu'r buddsoddiad canrannol mewn gweithgareddau ymchwil ac arloesedd. Drwy wneud hyn, bydd camau gweithredu yn ategu ac yn ychwanegu gwerth at gamau a gefnogir gan raglenni eraill a ariennir gan yr UE, yn arbennig rhaglenni ERDF a Horizon 2020.
294. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi **Amcan Penodol 3** a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:
- Camau i gyflwyno cymwysterau ymchwil ac arloesedd ar gyfer ISCED Lefelau 7 (Meistr) ac 8 (Doethuriaeth) a gymerir mewn partneriaeth rhwng darparwyr dysgu a busnesau ac sy'n gyson â meysydd Her Fawr "Gwyddorau Bywyd ac Iechyd"; "Uwch Beirianneg a Deunyddiau"; "Carbon Isel, Ynni a'r Amgylchedd"; a "TGCh a'r Economi Ddigidol"; neu
  - Camau a ysgogir gan y sector preifat ar y cyd â darparwyr dysgu er mwyn cynyddu nifer yr unigolion sydd â sgiliau lefel uwch ym maes ymchwil ac arloesedd.

⁸¹ Bwrdd Cyflogaeth a Sgiliau Cymru (2011); Skills for Jobs: Priorities

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 3

295. Mae'r camau arfaethedig a ddisgrifir uchod o fewn pob Amcan Penodol yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.
296. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon ac o dan bob un o'r Amcanion Penodol uchod gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol (gan gynnwys y Trydydd Sector); darparwyr addysg; prifysgolion; a'r sector preifat.

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 3

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned fesur	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol - gwryw	Unigolion	780	Chwarterol
Cyfranogwyr â gradd neu gymhwyster cyfatebol - benyw	Unigolion	720	Chwarterol
Nifer y busnesau sy'n cydweithredu â darparwyr dysgu mewn gweithgareddau Ymchwil ac Arloesedd	Busnesau	750	Chwarterol

297. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Oedran (o dan 25 oed, dros 54 oed);
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

Prif egwyddorion dethol gweithrediadau

298. Bydd yr egwyddorion cyffredin canlynol yn llywio'r broses o ddeholl gweithrediadau ar draws yr holl Flaenoriaethau Buddsoddi yn y dyfodol:

- Ffocws penodol ar gefnogi swyddi cynaliadwy, cyflogaeth a thwf a gweithrediadau sy'n hwyluso rôl y trydydd sector a'r sector preifat;
- Dylai ymyriadau geisio integreiddio canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, sy'n gyson â phrif egwyddor drefniadol datblygu cynaliadwy ac yn cyfrannu at ganlyniadau'r themâu trawsbynciol;
- Cyfleoedd i gyflawni mwy o elw o ddefnyddio cronfeydd yr UE, yn enwedig â'r sector preifat a'r trydydd sector; a hefyd fuddsoddiadau mwy cydweithredol lle y gallant ychwanegu gwerth a chyflawni canlyniadau.
- Gwerth ychwanegol_clir o gymharu â ffyrdd eraill o gefnogi a chyflawni polisi, yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn;
- Bydd tystiolaeth o gyfle yn sail i'r gwaith o ddylunio a chyflawni gweithrediadau gyda buddsoddiadau yn adeiladu ar arbenigedd sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg, gyda chyfalaf dynol yn helpu i ddiwallu anghenion busnesau yn y dyfodol;
- Bydd blaenoriaethu gweithrediadau strategol allweddol sy'n ategu'r Amcanion Penodol ac yn cyflawni canlyniadau sylweddol yn rhan greiddiol o ddull rheoli portffolio o gyflawni rhaglenni;
- Mae angen rhoi strategaethau ymadael clir ar waith o'r cychwyn sy'n ystyried yn llawn rôl y trydydd sector a'r sector preifat, yn adeiladu cadernid cymdeithasol ac yn trechu tlodi o fewn cymunedau, hyrwyddo cydraddoldeb a chyflawni effeithiau gwaddol.

299. Bydd angen i weithrediadau ystyried amrywiaeth o ddulliau targedu er mwyn darparu ffocws ar gyfer buddsoddi. Bydd graddau'r targedu yn amrywio yn ôl y math o ymyriad a, lle bo'n briodol, dylai adlewyrchu'r canlynol:

- nodi'n glir y **grwpiau targed penodol**, eu hanghenion a sut y bydd camau gweithredu yn diwallu'r anghenion hyn ar lefel genedlaethol, lefel ranbarthol neu lefel leol fel y bo'n briodol;
- **sectorau twf** (e.e. yn benodol sectorau allweddol a nodwyd Llywodraeth Cymru, meysydd Her Fawr yn Gwyddoniaeth i Gymru a'r Strategaeth Arloesi sy'n dod i'r amlwg);
- ardaloedd â **chyfle daearyddol** penodol (e.e. Ardaloedd Menter, unrhyw Ddinas-Ranbarth **bosibl** neu gyfle ranbarthol arall, Ardal Gwella Busnes, Ardal Wledig neu Ardal Adfywio).

Egwyddorion ychwanegol sy'n berthnasol i'r Flaenoriaeth Fuddsoddi benodol

300. Bydd buddsoddi mewn sgiliau a chymwysterau yn ceisio sicrhau bod unigolion yn cyflawni neu'n datblygu, lle bo modd, i lefel ganolraddol neu uwch ar y Fframwaith Cymwysterau Cenedlaethol (NQF), gan amlinellu llwybrau datblygu clir ar gyfer y rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl.
301. Dylai camau gweithredu gael eu harwain gan alw, bod yn hyblyg ac ymateb i amrywiadau yn y farchnad lafur; defnyddio ac ymateb i Wybodaeth am y Farchnad Lafur er mwyn nodi anghenion o ran sgiliau a wnaiff ategu twf economaidd a buddsoddiad.
302. Dylai dyluniad gweithrediad ystyried yr angen i ysgogi galw cyflogwyr am sgiliau a chymell cyfraniadau priodol gan gyflogwyr neu gyfranogwyr, yn enwedig am sgiliau lefel uwch, er mwyn helpu i ddatblygu diwylliant rhannu costau cryfach o fewn gweithrediadau.
303. Bydd camau gweithredu yn gyson â Strategaethau Sgiliau Llywodraeth Cymru, Datganiad Polisi Llywodraeth Cymru ar Sgiliau a'i Chynllun Gweithredu ar gyfer Sgiliau⁸², yn unol â Chynllun Gweithredu Trechu Tlodi Llywodraeth Cymru, a bydd ymyriadau sgiliau yn gyson â mentrau ehangach sy'n targedu tlodi, yn benodol tlodi mewn gwaith.
304. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol y sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

---

⁸² Llywodraeth Cymru (2014); Datganiad Polisi ar Sgiliau; Llywodraeth Cymru (2014); Cynllun gweithredu ar gyfer sgiliau - Cyflawni'r datganiad polisi ar sgiliau <http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/policy-statement-on-skills/skills-implementation-plan/?skip=&lang=cy>

Amcan Penodol 4: Gwella sefyllfa menywod yn y gweithlu.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

305. Prif ffocws yr Amcan Penodol hwn yw gwella sefyllfa menywod yn y gweithle. Bydd yn benodol yn targedu menywod cyflogedig, gan ategu ymyriadau a ddatblygir o dan Echel Blaenoriaeth 1 i gynyddu cyflogadwyedd y menywod hyn sydd agosaf at y farchnad lafur ac sydd wedi'u dal mewn cylchoedd dim cyflog / cyflog isel a'r menywod hynny sy'n economaidd anweithgar neu'n ddiwaith yn yr hirdymor ac sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i gyflogaeth.
306. Bydd yr Amcan Penodol, sy'n cydnabod yr amrywiaeth o ffactorau sy'n dylanwadu ar sefyllfa menywod yn y gweithlu, fel yr amlinellir yn y Strategaeth, hefyd yn targedu cyflogwyr i gynyddu eu hymwybyddiaeth o anfantais ar sail rhyw yn y gweithlu a chefnogi'r gwaith o ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ac arferion gwaith hyblyg.
307. Er bod rhai mesurau lefel uchel o sefyllfa menywod yn y gweithlu (fel y bwlch cyflog rhwng y rhywiau, cynrychiolaeth menywod mewn uwch rolau a chanran y menywod sy'n gweithio'n rhan amser), mae ystod eang o ffactorau allanol yn dylanwadu ar y mesurau hyn yn uniongyrchol. Ni all ymyriadau ESF a gyflawnir ar eu pen eu hunain arwain at unrhyw newidiadau sylweddol i'r mesurau hyn.
308. Felly, bydd canlyniadau uniongyrchol yr Amcan Penodol hwn yn canolbwyntio ar nifer yr aelodau o'r grŵp targed sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael a nifer y cyfranogwyr sydd mewn gwell sefyllfa yn y farchnad lafur (fel datblygu i rolau uwch, codiad cyflog neu fwy o oriau gwaith neu symud i batrymau gwaith mwy hyblyg) pan maent yn gadael. Hefyd, mesurir nifer y busnesau sy'n mabwysiadu strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth o ganlyniad i ymyriadau ESF.
309. Gall hefyd fod yn bosibl, drwy waith gwerthuso, i ystyried effaith tymor hwy yr ymyriadau hyn ar fesurau economaidd-gymdeithasol ehangach sy'n ymwneud â sefyllfa menywod yn y gweithlu mewn ffordd sy'n rhoi cyfrif am yr amrywiaeth o ffactorau allanol sy'n dylanwadu ar y mesurau hyn.
310. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol. Pennwyd y targed ar gyfer cyfranogwyr sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael er mwyn cynnal y lefel uchel o gyflawniad yn erbyn y mesur hwn mewn darpariaeth ESF bresennol, tra bod y targed ar gyfer busnesau a gynorthwyr sy'n mabwysiadu strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth yn cynrychioli ein huchelgais i adeiladu ar gyflawniad cyfredol a chynyddu ar y llinell sylfaen. Mae'r targed sydd ynghlwm wrth gyfranogwyr sydd mewn gwell sefyllfa yn y farchnad lafur pan maent yn gadael yn cynrychioli uchelgais i gyflawni cynnydd gwirioneddol o ran y llinell sylfaen tra'i bod yn cael ei phennu ar lefel realistig sy'n cydnabod y'i mesurir ar yr adeg pan fo cyfranogwr yn gadael ymyriad.

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 4

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned fesur ar gyfer dangosydd	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Amllder adrodd
Cyfranogwyr sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael (100% o fenywod)	Canran	Cyflogedig gan gynnwys Hunangyflogedig	75	2013	75	Chwarterol
Busnesau a gefnogir sydd wedi mabwysiadu neu wella strategaethau cydraddoldeb ac amrywiaeth a systemau monitro	Canran	Busnesau a Gefnogir	45	2013	50	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig sydd mewn sefyllfa well o ran y farchnad lafur pan maent yn gadael (100% o fenywod)	Canran	Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig	14	2013	40	Chwarterol

311. Ar gyfer gweithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf bydd 20% o'r Cyflogwyr a gaiff gymorth yn mabwysiadu neu'n gwella Strategaethau Cynaliadwyedd Amgylcheddol.
312. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Sgiliau ar gyfer Twf yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

Camau gweithredu

313. Wrth gyflawni yn erbyn Amcan Penodol 4, bydd camau o fewn y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn mynd ati'n bennaf i dargedu menywod â rhai camau sefydliadol ategol a seiliedig ar fusnes yn unig. Wrth godi materion cydraddoldeb ac amrywiaeth o fewn y gweithlu, gall dynion cyflogedig hefyd weld buddiannau anuniongyrchol, er nad hwy fydd y grŵp targed.
314. Rhoddir pwyslais ar gamau gweithredu a darparu sgiliau er mwyn gwella sefyllfa menywod yn y gweithlu, gan gefnogi eu datblygiad i rolau uwch, eu galluogi i gynyddu eu horiau gwaith neu eu galluogi i gael budd o arferion gwaith mwy hyblyg, yn ogystal â gwella eu sicrwydd swydd a'u galluogi i gael ystod ehangach o opsiynau cyflogaeth. Codi ymwybyddiaeth ymhlith cyflogwyr ac eraill o anfantais rhwng dynion a merched yn y gweithlu.
315. Bydd y camau a gymerir yn rhan o Echel Blaenoriaeth gydgysylltiedig er mwyn cynyddu lefelau sgiliau menywod yn y gweithlu a chodi ymwybyddiaeth cyflogwyr o faterion yn ymwneud ag anfantais ar sail rhyw yn y gweithlu. Bydd camau gweithredu yn blaenoriaethu cymwysterau ar bob lefel i gyfranogwyr. Fodd bynnag, caiff unigolion eu helpu i gael hyfforddiant a dysgu ymhellach os yw'n berthnasol hefyd. At hynny, gan ategu'r amcanion cyffredinol o ran Themâu Trawsbynciol, bydd gan fwy o gyflogwyr bolisiau cydraddoldeb ac amrywiaeth ar waith.
316. Cymerir camau i leihau'r dangynrychiolaeth bresennol o fenywod ar lefelau uwch drwy eu helpu i ddatblygu yn y gweithle, cynyddu eu lefelau sgiliau a'u rhoi mewn gwell sefyllfa i gyflawni eu potensial llawn a chamu ymlaen yn eu gyrfa. Bydd y camau a gymerir yn adeiladu ar y cynnydd a wnaed drwy raglenni 2007-2013 a ledled Cymru i fynd i'r afael â chydraddoldeb rhywiol yn y gweithle a'i hyrwyddo.
317. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn cefnogi'r farn y bydd camau i godi ymwybyddiaeth cyflogwyr o anfantais rhwng y rhywiau yn y gweithle ac sy'n helpu i ddatblygu polisiau cydraddoldeb ac amrywiaeth yn galluogi cyflogwyr i ymdrin â materion sy'n achosi anfantais rhwng y rhywiau. Bydd yn cefnogi ymdrechion i ymdrin â stereoteipio ar sail rhyw, a thrwy hynny yn galluogi mwy o ddynion a menywod i weithio mewn meysydd anhraddodiadol.
318. Hefyd, bydd camau sy'n helpu i gynnig atebion gwaith hyblyg ac ymarferol i ferched yn eu helpu i ddod yn fwy effeithiol a chynaliadwy yn y gweithle a'u galluogi i gyflawni eu llawn potensial. Mae camau i fabwysiadu arferion gwaith hyblyg yn debygol o fod o fudd mawr i fenywod, a all fod yn destun cyfle anghyfartal neu hyd yn oed wahaniaethu o ran hawliau beichiogrwydd a mamolaeth, neu'r angen i ddarparu gofal plant.
319. Hefyd, mae potensial i gamau a gefnogir o dan yr Amcan Penodol hwn gynnig rhai buddiannau anuniongyrchol i ddynion drwy'r camau cadarnhaol a gymerir i ymdrin â stereoteipio ar sail rhyw, a thrwy hynny helpu mwy o ddynion a menywod i weithio mewn meysydd anhraddodiadol.
320. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi Amcan Penodol 4 a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 4

- Camau sy'n cynnig arferion gwaith hyblyg ac atebion i fenywod er mwyn rhoi mwy o sicrwydd swydd iddynt, ynghyd â mwy o oriau gwaith neu oriau gwaith mwy hyblyg, mwy o gyflog a/neu ddatblygiad gyrfa;
  - Ymyriadau sy'n rhoi'r cymorth a'r sgiliau angenrheidiol i fenywod ddatblygu yn eu gyrfa ac yn y gweithle; neu
  - Camau sy'n codi ymwybyddiaeth cyflogwyr o anfantais rhwng y rhywiau yn y gweithle ac sy'n helpu i ddatblygu polisïau cydraddoldeb ac amrywiaeth ac arferion gwaith hyblyg.
321. Mae'r camau arfaethedig a ddisgrifir uchod o fewn pob Amcan Penodol yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.
322. Disgwylir mai'r buddiolwyr cyllid o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon ac o dan yr Amcanion Penodol uchod fydd y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol; Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol (gan gynnwys y Trydydd Sector); a'r sector preifat.

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcan Penodol 4

Dangosydd allbwn

Dangosydd	Uned fesur	Gwerth Targed (2023)	Amllder adrodd
Nifer y busnesau micro, bach a chanolig a gaiff cymorth (gan gynnwys busnesau cydweithredol, busnesau'r economi gymdeithasol)	Busnesau	800	Chwarterol
Cyflogedig, gan gynnwys hunangyflogedig (100% o fenywod)	Unigolion	4,400	Chwarterol

323. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Oedran (o dan 25 oed, dros 54 oed);
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

324. Ar gyfer AP4 rhagwelir, ar lefel rhaglen, o blith targed cyfanswm y Cyflogedig, gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig; bydd 32% dros 54 oed, bydd gan 3% anabledd neu gyflwr iechyd sy'n cyfyngu ar waith a bydd 29% yn gweithio'n rhan amser.

Prif egwyddorion dethol gweithrediadau

325. Bydd yr egwyddorion cyffredin canlynol yn llywio'r broses o ddethol gweithrediadau ar draws yr holl Flaenoriaethau Buddsoddi yn y dyfodol:
- Ffocws penodol ar gefnogi swyddi cynaliadwy, cyflogaeth a thwf a gweithrediadau sy'n hwyluso rôl y trydydd sector a'r sector preifat;
  - Dylai ymyriadau geisio integreiddio canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, sy'n gyson â phrif egwyddor drefniadol datblygu cynaliadwy ac yn cyfrannu at ganlyniadau'r themâu trawsbynciol;
  - Cyfleoedd i gyflawni mwy o elw o ddefnyddio cronfeydd yr UE, yn enwedig â'r sector preifat a'r trydydd sector; a hefyd fuddsoddiadau mwy cydweithredol lle y gallant ychwanegu gwerth a chyflawni canlyniadau.
  - Gwerth ychwanegol_clir o gymharu â ffyrdd eraill o gefnogi a chyflawni polisi, yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn;
  - Bydd tystiolaeth o gyfle yn sail i'r gwaith o ddylunio a chyflawni gweithrediadau gyda buddsoddiadau yn adeiladu ar arbenigedd sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg, gyda chyfalaf dynol yn helpu i ddiwallu anghenion busnesau yn y dyfodol;
  - Bydd blaenoriaethu gweithrediadau strategol allweddol sy'n ategu'r Amcanion Penodol ac yn cyflawni canlyniadau sylweddol yn rhan greiddiol o ddull rheoli portffolio o gyflawni rhaglenni;
  - Mae angen rhoi strategaethau ymadael clir ar waith o'r cychwyn sy'n ystyried yn llawn rôl y trydydd sector a'r sector preifat, yn adeiladu cadernid cymdeithasol ac yn trechu tlodi o fewn cymunedau, hyrwyddo cydraddoldeb a chyflawni effeithiau gwaddol.
326. Bydd angen i weithrediadau ystyried amrywiaeth o ddulliau targedu er mwyn darparu ffocws ar gyfer buddsoddi. Bydd graddau'r targedu yn amrywio yn ôl y math o ymyriad a, lle bo'n briodol, dylai adlewyrchu'r canlynol:
- nodi'n glir y **grwpiau targed penodol**, eu hanghenion a sut y bydd camau gweithredu yn diwallu'r anghenion hyn ar lefel genedlaethol, lefel ranbarthol neu lefel leol fel y bo'n briodol;
  - **sectorau twf** (e.e. yn benodol sectorau allweddol a nodwyd Llywodraeth Cymru, meysydd Her Fawr yn Gwyddoniaeth i Gymru a'r Strategaeth Arloesi sy'n dod i'r amlwg);
  - ardaloedd â **chyfle daearyddol** penodol (e.e. Ardaloedd Menter, unrhyw Ddinas-Ranbarth bosibl neu gyfle ranbarthol arall, Ardal Gwella Busnes, Ardal Wledig neu Ardal Adfywio).

Egwyddorion ychwanegol sy'n berthnasol i'r Flaenoriaeth Fuddsoddi benodol

327. Dylai buddsoddiadau mewn sgiliau geisio sicrhau bod unigolion yn cyflawni neu'n datblygu, lle bo modd, i lefel ganolraddol ar y Fframwaith Cymwysterau Cenedlaethol (NQF) neu uwch, gan amlinellu llwybrau datblygu clir ar gyfer y rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl.
328. Dylai camau gweithredu gael eu harwain gan alw, bod yn hyblyg ac ymateb i amrywiadau yn y farchnad lafur; defnyddio ac ymateb i GFL er mwyn nodi anghenion o ran sgiliau a wnaiff ategu twf economaidd a buddsoddiad.
329. Bydd gan gamau gweithredu gysylltiadau cryf â thema drawsbynciol ehangach Cydraddoldeb a chamau gweithredu mewn Echelau Blaenoriaeth a Blaenoriaethau Buddsoddi eraill er mwyn mynd i'r afael â stereoteipio ar sail rhyw a helpu i gynyddu cyfranogiad dynion a merched mewn meysydd gwaith anhraddodiadol.
330. Bydd camau gweithredu yn gyson â Strategaethau Sgiliau Llywodraeth Cymru, Datganiad Polisi Llywodraeth Cymru ar Sgiliau a'i Chynllun Gweithredu ar gyfer Sgiliau⁸³, y Cynllun Cydraddoldeb Strategol ac, yn unol â Chynllun Gweithredu Trechu Tlodi Llywodraeth Cymru, a bydd ymyriadau sgiliau yn gyson â mentrau ehangach sy'n targedu tlodi, yn benodol tlodi mewn gwaith.
331. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol y sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

---

⁸³ Llywodraeth Cymru (2014); Datganiad Polisi ar Sgiliau; Llywodraeth Cymru (2014); Cynllun gweithredu ar gyfer sgiliau - Cyflawni'r datganiad polisi ar sgiliau <http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/policy-statement-on-skills/skills-implementation-plan/?skip=&lang=cy>

Hyrwyddo Arloesedd Cymdeithasol (AC) o fewn yr Echel Blaenoriaeth

332. Anogir pob gweithrediad i ystyried y cyfleoedd y mae Arloesedd Cymdeithasol (AC) yn eu cynnig wrth dreialu neu ddatblygu dulliau cyflawni arloesol. Anogir gweithrediadau i ystyried opsiynau i gyflawni gweithgareddau AC bach er mwyn ystyried modelau cyflawni amgen neu dargedu grwpiau penodol gyda'r nod o ymgorffori a mwyhau gwaith cyflawni llwyddiannus. Bydd y fath dreialu bach, yn enwedig drwy waith comisiynu neu gaffael, yn cynnwys y trydydd sector, grwpiau cymunedol a phartneriaid cymdeithasol mewn dull gweithredu seiliedig ar risg lle datblygir modelau cyflawni newydd a all ychwanegu at fodolau cyflawni llwyddiannus sydd eisoes ar waith a'u hategu.
333. Gallai meysydd posibl ar gyfer camau gweithredu AC ar draws y rhaglen gynnwys y canlynol:
- targedu grwpiau penodol nas cynrychiolir yn ddigonol gyda'r nod o fwyhau i weithgarwch craidd a chyflawni canlyniadau cydraddoldeb gwell;
  - treialu modelau cyflawni newydd, ar sail risg, yn enwedig o fewn methodoleg gyflawni neu ddulliau gweithredu sefydledig; neu
  - cefnogi'r gwaith o dreialu a datblygu strategaethau ymadael cynaliadwy drwy brofi modelau cyflawni newydd.
334. Efallai y bydd cyfleoedd AC yn datblygu wrth i weithrediadau ddatblygu. Ni fydd angen i weithgarwch AC gael ei gwmpasu'n llawn. Fodd bynnag, bydd angen i egwyddor a dulliau treialu ac yna brif ffrydio gwersi a ddysgwyd gael eu hamlinellu lle rhagwelir camau gweithredu AC. Dylai fod gan ymyriadau strategol mwy sail dystiolaeth sy'n dynodi lle byddai'r gwaith o dreialu dulliau gweithredu fwyaf effeithiol.
335. Bydd camau gweithredu AC yn destun gwaith monitro penodol a gwaith gwerthuso mwy manwl gywir gyda'r gwersi a ddysgir yn cael eu lledaenu o fewn gweithrediadau ac ar draws WEFO. Gall camau gweithredu AC ddigwydd fel elfennau ar wahân o weithrediadau strategol mwy neu fel gweithrediadau annibynnol ar wahân.
336. Gallai camau penodol o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon gynnwys, ymhlith eraill:
- Dulliau arloesol o gefnogi'r gwaith o dargedu grwpiau targed penodol a gaiff eu tangynrychioli.
337. Drwy hyn bydd hefyd yn bosibl ymgorffori cysylltiadau â grwpiau LEADER o fewn EAFRD (neu Grwpiau Gweithredu Lleol Pysgodfeydd (FLAG) o fewn EMFF). Bydd grwpiau LEADER neu FLAG yn gallu cymryd rhan mewn prosesau comisiynu ar gyfer camau AC, yn enwedig ar gyfer treialu dulliau newydd o weithredu gyda'r nod o brif ffrydio modelau cyflawni llwyddiannus. Bydd y grwpiau hyn hefyd yn gallu gweithio drwy'r dulliau gweithredu rhanbarthol a gofodol a ddisgrifir yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU ac yn yr adran ar Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol o'r RhW hon er mwyn annog prif ffrydio

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcanion Penodol 1-4

gweithgarwch a ariennir drwy gronfeydd ESI eraill i mewn i gynigion ESF cydweithredol.

Darpariaeth Benodol ar gyfer Cydweithredu Trawsgenedlaethol

338. Bydd camau cydweithredol trawsgenedlaethol yn targedu'r gwaith o ddiwallu anghenion penodol o fewn GCC tra'n cynyddu'r gwerth ychwanegol a all gael ei gyflawni gan gydweithredu trawsgenedlaethol.
339. Bydd y camau a gymerir yn cynnwys rhanddeiliaid o'r sector cyhoeddus, addysg uwch ac addysg bellach, y trydydd sector a'r sector preifat. Gall gweithrediadau gynnwys gweithgarwch cydweithredu trawsgenedlaethol yn llawn neu gynnwys cydweithredu trawsgenedlaethol fel un elfen o fewn y gweithrediad ehangach.
340. Disgwylir i gamau gweithredu gefnogi cydweithrediad trawsgenedlaethol ag Aelod Wladwriaethau eraill sy'n wynebu heriau tebyg i GCC ac sy'n gweithio tuag at nodau cyffredin. Dylai camau gweithredu gefnogi gwaith partneriaeth trawsgenedlaethol er mwyn rhannu arfer da a datblygu a threialu atebion arloesol, datblygu a rhannu sgiliau a phrofiad lefel uchel a datblygu a rhannu sgiliau ac arbenigedd a wnaiff gefnogi economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth a marchnad lafur fodern, hyblyg ac ystwyth.
341. Gallai camau penodol o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon gynnwys, ymhlith eraill:
  - Camau i ddatblygu a rhannu arbenigedd ym maes ymchwil ac arloesedd, gan gynnwys hwyluso'r gwaith o fasnacheiddio ymchwil a gefnogir gan gronfeydd trawsgenedlaethol yr UE fel Horizon 2020.
  - Camau i gefnogi gwaith partneriaeth er mwyn datblygu dulliau cyffredin ac arloesol o gryfhau'r gallu i arloesi, moderneiddio ac addasu i heriau economaidd-gymdeithasol newydd o fewn y farchnad lafur, gan gynnwys ymdrin â materion demograffig fel gweithlu sy'n heneiddio.

Cyfraniad at fuddsoddiadau cronfeydd ESI eraill

342. Bydd buddsoddiadau ESF mewn cyfalaf dynol yn canolbwyntio ar anghenion menter a busnes yn y dyfodol ac yn cyflawni yn eu herbyn, gan gefnogi'r gwaith o ddatblygu economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth. Bwriedir i fuddsoddiadau ESF a wneir o dan Amcanion Thematig (ATh) 8, 9 a 10 ategu buddsoddiadau a wneir gan gronfeydd ESI o dan ATh 1-7 a chyfuno â hwy. Lle gellir dangos ychwanegiad clir at ddarpariaeth o dan EAFRD ac EMFF, bydd unigolion sydd ynghlwm wrth ffermio, pysgota a dyframaeth yn gallu cael cymorth ESF. Bydd y dull gweithredu hwn yn hwyluso ac yn galluogi'r broses o gyflawni nodau ac amcanion Cronfeydd ESI yng Nghymru yn gyffredinol, ynghyd â chefnogi'r dull integredig o weithredu a amlinellir yn yr adran ar Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol.
343. Bydd buddsoddiadau ESF yn yr Echel Blaenoriaeth hon i uwchsgilio'r gweithlu, ymdrin â bylchau penodol mewn sgiliau a chefnogi'r gwaith o ddatblygu sgiliau technegol a lefel uwch yn:

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcanion Penodol 1-4

- ategu ac yn ychwanegu gwerth at fuddsoddiadau ERDF, EAFRD ac EMFF o dan ATh3 er mwyn cynyddu cynhyrchiant a chystadleurwydd BBaCh, gan gynnwys drwy helpu BBaChau i dyfu a chynyddu cynhyrchiant drwy arallgyfeirio i farchnadoedd newydd;
  - helpu i wireddu potensial buddsoddiadau a gefnogir gan ERDF, EAFRD ac EMFF ym maes TGCh a thechnolegau arloesol ac sy'n dod i'r amlwg (gan gynnwys carbon isel) o dan ATh 1, 2 a 4 sy'n anelu at helpu busnesau i addasu, tyfu a bod yn gystadleuol a chynyddu gallu ac adnoddau busnesau Cymreig i ennill busnes mewn perthynas â datblygu a gosod y technolegau hyn;
  - ategu camau gweithredu EAFRD ac EMFF o dan ATh 2, 3 a 4 er mwyn helpu busnesau gwledig ac arfordirol (gan gynnwys pysgodfeydd a dyframaeth) i fabwysiadu technoleg newydd a dod yn fwy effeithlon, ynghyd â datblygu cadwyni cyflenwi lleol sy'n cysylltu â chyfleoedd twf economaidd. Hefyd, ceir potensial i ymyriadau sgiliau ategu mesurau seiliedig ar dir a gefnogir gan raglen EAFRD o dan ATh 5 a 6.
344. Bydd buddsoddiadau ESF yn yr Echel Blaenoriaeth hon i gynyddu nifer yr unigolion â'r sgiliau arbenigol yn:
- cefnogi amcanion rhaglen ERDF (o dan ATh 1) i gynyddu faint o gyllid cystadleuol a phreifat a gaiff sefydliadau ymchwil yng Nghymru, gan gynyddu lefelau arloesedd o fewn busnesau Cymreig a masnacheiddio ymyriadau ymchwil ac arloesedd;
  - ategu camau gweithredu EMFF i gynyddu gallu ymchwil ac arloesedd a manteisio i'r eithaf arno ym maes technolegau, cynhyrchion a gwasanaethau carbon isel;
  - ategu camau gweithredu a ystyrir gan raglen EAFRD er mwyn helpu Grwpiau Gweithredu Lleol LEADER i gymryd rhan yn y gwaith o ddatblygu a threalu prosesau a chynhyrchion newydd cyn y cam masnachol.

Cydgysylltu rhwng y Cronfeydd, EAFRD, EMFF ac Offerynnau Undeb ac Ariannu Cenedlaethol eraill, ac â'r EIB.

345. Nodir y dull o gyflenwi a chydgyssylltu cronfeydd ESI yng Nghymru yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU, gyda'r holl gronfeydd yn cael eu cyflenwi gyda'i gilydd a'u goruchwyllo gan un Pwyllgor Monitro Rhaglenni. Sefydlir grŵp cydgysylltu sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r Awdurdodau Rheoli ar gyfer pob Cronfa er mwyn hyrwyddo'r broses o gydgyssylltu'r Cronfeydd, nodi'r ffynhonnell cyllid mwyaf priodol ac adeiladu portffolios gweithrediadau mewn meysydd o ddiddordeb cyffredin a sicrhau na ddyblygir cyllid.
346. Defnyddir amrywiaeth o ddogfennau canllaw, gan gynnwys Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd, i gyflawni synergedd rhwng Cronfeydd ESI a buddsoddiadau ehangach yn economi Cymru. Nod yr EPF yw nodi'r buddsoddiadau ehangach sy'n berthnasol i gronfeydd ESI. Gan ddefnyddio'r Fframwaith hwn, disgwylir i holl gronfeydd ESI ychwanegu

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcanion Penodol 1-4

gwerth at y buddsoddiadau ehangach hyn, gan osgoi dyblygu ac adeiladu ar asedau sy'n bodoli eisoes.

347. Bydd buddsoddiadau ESF mewn cyfalaf dynol yn ategu ac yn cyfuno â buddsoddiadau a wneir gan gronfeydd ehangach ESI er mwyn hwyluso'r broses o gyflawni nodau ac amcanion cyffredinol Cronfeydd ESI yng Nghymru. Llwyddwyd i osgoi dull gwahanu llym ar gyfer 2014-2020 er mwyn hwyluso'r gwaith o ddatblygu cynlluniau a gweithrediadau ar y cyd. Felly, lle gellir dangos ychwanegiad clir at ddarpariaeth o dan EAFRD ac EMFF, bydd unigolion sydd ynghlwm wrth ffermio a physgota yn gallu cael cymorth ESF.
348. Rhoddir gwybodaeth benodol am natur ategol Echelau Blaenoriaeth penodol ESF a Chronfeydd ESI eraill isod, tra manylir ar gyfraniad rhaglen ESF at Amcanion Thematig 1-7 ymhob Echel Blaenoriaeth ESF. Amlinellir y dull o gydgyssylltu ac integreiddio ag ERDF ac EAFRD yn yr adran ar Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol, sy'n tynnu sylw at y defnydd o ddulliau cynllunio a chydgyssylltu presennol er mwyn blaenoriaethu buddsoddiadau a nodi ac integreiddio'r pecyn ariannu ESI mwyaf priodol.
349. Ymhob achos ceisir sicrhau bod buddsoddiadau yn ategu ei gilydd, ac ystyrir y potensial i ddefnyddio hyblygrwydd neu arian ar y cyd fesul achos. Cyflawnir hyn drwy feini prawf dethol gweithrediadau lle bydd angen i bob gweithrediad, ymhlith nifer o feini prawf eraill, ddangos y canlynol:
- sut maent wedi ystyried y ffynonellau ariannu perthnasol eraill;
  - cyfleu sut maent yn cysylltu â'r cronfeydd hyn neu yn eu hategu a'r buddsoddiadau a gefnogir ganddynt;
  - dangos sut mae eu cynnig yn cysylltu â rhaglenni buddsoddi ehangach ac yn ychwanegu gwerth atynt.
350. Bydd cyfleoedd i ategu camau gweithredu a gefnogir gan raglen ESF yn y dwyrain (DC). Dyluniwyd Echelau Blaenoriaeth cyffredin "Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth", "Sgiliau ar gyfer Twf" a "Diweithdra ymhlith Pobl Ifanc" ar draws y ddwy raglen, gan ddefnyddio'r un Amcanion Thematig a Blaenoriaethau Buddsoddi. Caiff y ddwy Raglen eu rheoli gan WEFO fel yr Awdurdod Rheoli, gyda'r un timau yn rheoli'r Echelau Blaenoriaeth cyfatebol ar draws y ddwy raglen, wedi'u goruchwyllo gan grŵp rheoli portffolio ESF.
351. Lle bydd nodau'r Rhaglenni ac Amcanion Penodol yr Echelau Blaenoriaeth yn ategu ei gilydd, bydd WEFO yn hwyluso'r gwaith o sefydlu'r ddau weithrediad ategol ynghyd â sicrhau bod gweithrediadau yn ategu ei gilydd. Bydd y camau a gymerir yn amrywio yn ôl Echel Blaenoriaeth yn dibynnu ar gryfder eu natur ategol. Bydd hefyd yn amrywio yn ôl gweithrediad, gan adlewyrchu'r egwyddor cymesuredd.
352. Bydd buddsoddiadau ESF i uwchsgilio'r gweithlu, ymdrin â bylchau penodol mewn sgiliau a chynyddu nifer yr unigolion â sgiliau technegol, arbenigol a lefel uwch yn gweithio ochr yn ochr â hyfforddiant sgiliau penodol gwledig a ddarperir drwy'r EAFRD. Bydd y buddsoddiadau hyn yn helpu BBaChau sy'n elwa o gyllid ERDF, EAFRD ac EMFF (gan gynnwys

Echel Blaenoriaeth 2 – Sgiliau ar gyfer Twf
Amcanion Penodol 1-4

y busnesau hynny mewn cymunedau gwledig ac arfordirol lle gellir dangos yr ychwanegir at ddarpariaeth EARDF ac EMFF) i arallgyfeirio i farchnadoedd newydd a chynyddu eu cynhyrchiant a'u cystadleurwydd, tra hefyd yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu cadwyni cyflenwi lleol. Hefyd, ceisir cyfleoedd i gefnogi'r gwaith o ddatblygu sgiliau sy'n ategu buddsoddiadau ERDF, EAFRD ac EMFF ym meysydd ynni adnewyddadwy ac effeithlonrwydd ynni, technolegau carbon isel a TGCh a thechnolegau arloesol a newydd o dan yr Echel Blaenoriaeth hon.

353. Hefyd, mae gan fuddsoddiadau ESF y cwmpas i gynyddu cyflenwad unigolion â'r sgiliau arbenigol i gefnogi'r gwaith o feithrin gallu ac adnoddau mewn sefydliadau ymchwil, a chynyddu arloesedd o fewn busnesau Cymru. Felly, ceisir sicrhau cydgysylltu agos iawn rhwng y buddsoddiadau ESF mewn sgiliau ymchwil ac arloesedd a gweithgareddau ymchwil ac arloesedd a gefnogir o dan yr ERDF, EAFRD ac EMFF, gyda'r potensial am gyllid ategol yn cael ei ystyried.
354. Bydd camau gweithredu yn meithrin y sgiliau sydd eu hangen i alluogi busnesau Cymreig i ymwneud ag arloesedd ym maes datblygu cynnyrch a TGCh sy'n cyfrannu at nodau **Partneriaeth Arloesedd Ewrop ar Heneiddio'n Egniol ac yn Iach** er mwyn sicrhau arloesedd mewn cynhyrchion, prosesau a gwasanaethau sy'n cyfrannu at Heneiddio Egniol ac Iach.
355. Bydd camau gweithredu yn ategu ac yn ychwanegu gwerth at gamau a gefnogir gan **Horizon 2020** drwy feithrin y sgiliau lefel uwch sydd eu hangen i lywio, annog a chefnogi ymchwil ac arloesedd a chefnogi'r gwaith o fasnacheiddio ymchwil yn fwy. Bydd cydleoeli Uned Horizon 2020 â'r Awdurdod Rheoli ar gyfer ESF, ynghyd â defnyddio cyngor arbenigol (mewnol ac allanol) er mwyn llywio'r dewis o weithrediadau, yn helpu i sicrhau bod y cronfeydd hyn yn cael eu cydgysylltu. Bydd y broses dethol ac asesu a monitro gweithrediadau o fewn WEFO yn sicrhau yr achubir ar y cyfleoedd hyn i'r eithaf drwy ddatblygu a gweithredu gweithrediadau.
356. Bydd **Rhaglen Dysgu Gydol Oes** yr UE ac, yn benodol, elfennau Leonardo da Vinci a Grundtvig o bosibl yn ategu gweithgarwch o fewn rhaglenni ESF. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio'n agos gydag Asiantaethau Cenedlaethol y DU ar gyfer y rhaglenni hyn (Asiantaeth Genedlaethol y DU - Rhaglenni Leonardo, Grundtvig a Transversal - Ecorys) yn ogystal â'r adran bolisi sy'n cydgysylltu gwybodaeth yng Nghymru (yr Adran Addysg a Sgiliau) er mwyn ysgogi cysylltiadau ac elfennau ategol. Bydd asesiad o sut mae unrhyw weithrediad arfaethedig yn gweddu i'r cyd-destun hwn yn rhan o'r broses dethol ac asesu. Ceisir cyngor arbenigol lle bo angen.

Echel Blaenoriaeth 3: Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc

Cyflwyniad

357. Datblygwyd yr Echel Blaenoriaeth yn unol â nodau ac amcanion Rhaglen ESF yn GCC ac yn arbennig:

Nod;

Buddsoddi yn ein pobl ifanc er mwyn creu gweithlu ffyniannus ac ymatebol at y dyfodol sydd â'r sgiliau sydd eu hangen i ymateb i anghenion economi heriol sy'n seiliedig ar wybodaeth.

Amcanion;

Cynyddu lefelau cyflogaeth a chyrhaeddiad addysgol ymhlith pobl ifanc, a thrwy hynny leihau tlodi ac anfantais ymhlith ein pobl ifanc;

Lleihau anghydraddoldebau yn y farchnad lafur ymhlith menywod a grwpiau cydraddoldeb cydnabyddedig

358. Mae'r dirywiad economaidd diweddar wedi cael effaith sylweddol ar gyflogaeth pobl ifanc fel y dangosir yn y dadansoddiad economaidd-gymdeithasol. Mae'r broses o gefnogi pobl ifanc drwy addysg i mewn i gyflogaeth yn gofyn am ddull gweithredu di-dor, gan dalu sylw arbennig i bwyntiau pontio allweddol.

359. Mae'r Echel Blaenoriaeth wedi cael ei datblygu ar sail fframwaith thematig er mwyn hyrwyddo lefelau cyflogaeth a chyrhaeddiad uwch ymhlith pobl ifanc, gan gynnwys y blynyddoedd cynnar, a thrwy hynny gysoni â'r Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd. Bydd yr Echel Blaenoriaeth hon a'r Amcanion Thematig cysylltiedig a ddewiswyd (9)(8) - hyrwyddo cyflogaeth gynaliadwy o ansawdd a chefnogi symudedd llafur a (9)(10) - Buddsoddi mewn addysg, hyfforddiant a hyfforddiant galwedigaethol ar gyfer sgiliau a dysgu gydol oes yn cynyddu'n sylweddol effaith ymyriadau wrth helpu ein pobl ifanc i ddatblygu drwy addysg i mewn i gyflogaeth gynaliadwy, gan gynyddu gwaddol hirdymor posibl buddsoddiadau.

360. Bydd yr Echel Blaenoriaeth yn gyson iawn â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid Llywodraeth Cymru⁸⁴, gan gefnogi'r gwaith o nodi, olrhain a mapio gwasanaethau a chanlyniadau i bobl ifanc o addysg i mewn i gyflogaeth. Bydd y fath gysoni yn sicrhau bod dull cyson o gefnogi ein pobl ifanc ar waith a bod buddsoddiad ESF yn ychwanegu gwerth at ddull integredig o gyflawni nod y rhaglen.

361. Yn unol â'r dull gweithredu uchod, mae'r diffiniad o 'bobl ifanc' wedi cael ei ymestyn i 0-24 oed (11-19 oed gynt), gan sicrhau bod buddsoddiadau ESF yn cefnogi unigolion wrth iddynt symud drwy addysg prif ffrwd i mewn i gyflogaeth gynaliadwy, gan leihau'r risg y byddant yn dod yn rhai Nad

⁸⁴ Llywodraeth Cymru (2013);

<http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/youthengagement/?lang=cy>

Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc

ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant (NEET) a sicrhau bod ymyriadau yn dechrau'n gynnar ac yn ymdrin â phwyntiau pontio allweddol.

362. Her allweddol fydd gwneud defnydd effeithiol o ymyriadau er mwyn ymateb i ofynion y farchnad lafur, nodi ac achub ar gyfleoedd twf a pharhau i gynyddu cystadleurwydd GCC. Dengys tystiolaeth fod angen i'r grwpiau galwedigaethol sy'n tyfu gyflymaf feddu ar sgiliau NQF Lefelau 3, 4 ac uwch; mae'r galwedigaethau sy'n dirywio gyflymaf yn seiliedig ar NQF Lefel 2 ac is⁸⁵. Ystyrir bod sgiliau STEM yn hanfodol i feysydd cyflogaeth a thwf yn y dyfodol^{86, 87}. Yn 2013, nododd 39% o gyflogwyr yn y DU sy'n recriwtio staff â sgiliau STEM eu bod yn ei chael hi'n anodd recriwtio sgiliau o'r fath⁸⁸.
363. Drwy gysoni ymyriadau o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon sicrhau bod sgiliau a dyheadau gyrfa ein pobl ifanc yn gyson â galw cyflogwyr, cyfleoedd twf sy'n dod i'r amlwg ac anghenion hirdymor yr economi.

---

⁸⁵ UKCES (2011); Skills for Jobs: The National Skills Audit for Wales 2011

⁸⁶ Bwrdd Cyflogaeth a Sgiliau Cymru (2011); Skills for Jobs: Priorities July 2011

⁸⁷ Advanced Materials and Manufacturing (AM&M) Summary Advice from the Sector Panel

⁸⁸ Pearson/CBI Education ac Arolygon Sgiliau 2008 a 2013

Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

**Amcan Penodol 1: Lleihau nifer y bobl ifanc 16-24 oed Nad ydynt
mewn Cyflogaeth, Addysg na Hyfforddiant (NEET).**

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

364. Nod yr Amcan Penodol hwn, fel rhan o'r dull integredig o fewn y flaenoriaeth i ymdrin â materion NEET a Diweithdra ymhlith Pobl Ifanc, yw lleihau nifer y bobl ifanc 16-24 oed sy'n NEET. Bydd hyn yn cynnwys y rhai sy'n ddiwaith neu'n economaidd anweithgar.
365. Yn unol â'r Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd, effaith buddsoddiadau yn yr Amcan Penodol hwn, gan ystyried cyfraddau mewnlif ac all-lif, fydd gostwng cyfraddau diweithdra ymhlith pobl ifanc yn GCC. Bydd hefyd yn lleihau nifer y bobl ifanc 16-24 oed sy'n NEET.
366. Bydd canlyniadau uniongyrchol y buddsoddiadau ESF yn canolbwyntio ar fesur nifer y bobl ifanc 16-24 oed a ddsberthir yn NEET sy'n symud i mewn i naill ai Addysg neu Gyflogaeth o ganlyniad i gymorth ESF. Bydd dangosyddion canlyniadau ychwanegol hefyd yn mesur nifer y bobl ifanc 16-24 oed sy'n NEET sy'n ennill cymhwyster fel llwybr i gyflogaeth gynaliadwy, gan hefyd adlewyrchu'r Argymhellion sy'n Benodol i'r Gwledydd i leihau nifer y bobl ifanc â lefel isel o sgiliau sylfaenol.
367. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenrol neu weithgarwch tebyg rhywle arall. Pennwyd targedau er mwyn adlewyrchu'r uchelgais gyffredinol i helpu'r rhai sy'n NEET i gael cyflogaeth gan adeiladu ar lwyddiant sylweddol yn y rhaglen gyffredol. Mae targedau eraill yn adlewyrchu llinellau sylfaen oherwydd ystyrir bod y rhain yn briodol heb amharu ar yr angen am ganlyniadau cyflogaeth.

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 1

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned fesur ar gyfer dangosydd	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Amllder adrodd
Cyfranogwyr NEET (16-24 oed) sy'n ennill cymwysterau pan maent yn gadael	Canran	Cyfranogwyr NEET (16 - 24 oed)	18	2013	20	Chwarterol
Cyfranogwyr NEET (16 - 24 oed) sydd mewn addysg/hyfforddiant pan maent yn gadael	Canran		17	2013	17	Chwarterol
Cyfranogwyr NEET (16-24 oed) sy'n dechrau gweithio pan maent yn gadael	Canran		25	2013	28	Chwarterol

368. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Cyflogaeth Pobl Ifanc yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

Camau gweithredu

369. Wrth gyflawni yn erbyn Amcan Penodol 1, bydd y camau a gymerir o dan y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn targedu pobl ifanc o oedran gweithio (o 16 oed hyd at ac yn cynnwys 24 oed) a ddsberthir yn NEET gan gynnwys y rhai sy'n ddiwaith neu'n economaidd anweithgar.
370. Fel rhan o thema 'Cyflogaeth Pobl Ifanc', bydd camau gweithredu yn rhan o Echel Blaenoriaeth gydgysylltiedig sy'n diwallu anghenion tymor hwy ein pobl ifanc, gan ddarparu amrywiaeth o ymyriadau i ategu a hwyluso mynediad i waith parhaol i'r rheini sy'n barod i weithio ac i'r rheini y gallai fod angen sgiliau ychwanegol neu ymyriadau sy'n canolbwyntio ar waith arnynt.
371. Bydd camau gweithredu yn blaenoriaethu canlyniadau cyflogaeth ar gyfer cyfranogwyr. Fodd bynnag, bydd unigolion hefyd yn cael cymorth i ddysgu ymhellach, ennill cymwysterau a dilyn hyfforddiant fel rhan o'r gwaith o gefnogi mynediad a datblygiad i gyflogaeth gynaliadwy. Yn achos y bobl ifanc hynny o fewn y grŵp targed hwn a all fod wedi profi cyfnodau hir o ddiweithdra, gall ymyriadau fod am gyfnod byr a, lle bo'n briodol, ddarparu mesurau priodol, fel mentora, er mwyn sicrhau cynaliadwyedd canlyniadau cyflogaeth.
372. Bydd buddsoddiadau ESF drwy'r Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn gyson â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid Llywodraeth Cymru er mwyn sicrhau bod buddsoddiadau yn ychwanegu gwerth at ddarpariaeth bresennol sydd wedi'i mapio ac yn cael eu cyflawni fel rhan o ymateb cydgysylltiedig i ateb yr heriau sy'n wynebu pobl ifanc wrth gael Cyflogaeth Gynaliadwy. Bydd camau gweithredu hefyd yn helpu i gyflawni Gwarant Ieuenctid Llywodraeth Cymru, ac ychwanegu gwerth ati, gan wella'r dulliau o helpu unigolion i gael hyfforddiant swydd o ansawdd da, neu addysg barhaus i'r sawl sydd y tu hwnt i'r cyfnod pontio cychwynnol o addysg orfodol.
373. Bydd newidiadau parhaus yn system Lles Llywodraeth y DU yn creu heriau wrth geisio cyflawni'r agenda cyflogaeth ieuenctid o fewn y flaenoriaeth hon. Bydd angen i ymyriadau ategu darpariaeth prif ffrwd, ac ychwanegu gwerth ati, tra'n osgoi dyblygu. Bydd hyn yn gofyn am beth hyblygrwydd er mwyn addasu i'r amgylchedd newidiol. Ymdrinnir ag egwyddorion cymhwysedd penodol sy'n seiliedig ar raglenni prif ffrwd Llywodraeth y DU drwy ddogfennaeth canllaw ar gymhwysedd Cymru, sydd ar gael drwy wefan WEFO ac a gaiff ei diweddarau drwy gydol cyfnod y Rhaglen.
374. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi **Amcan Penodol 1** a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:
- Camau i sicrhau bod pobl ifanc yn cael y sgiliau, y cymwyseddau a'r profiad angenrheidiol sy'n eu galluogi i gael gwaith cynaliadwy, gan gynnwys hunangyflogaeth;
  - Camau i helpu pobl ifanc i ddychwelyd i addysg neu hyfforddiant er mwyn datblygu ymhellach sgiliau ar gyfer cyflogaeth yn y dyfodol;
  - Camau i helpu pobl ifanc i gael cyflogaeth barhaol a'i chynnal; neu

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 1

- Gweithgareddau gyda mentrau ac addysgwyr er mwyn herio tybiaethau a stereoteipiau traddodiadol a gwella cyfraddau cyfranogi mewn galwedigaethau a sectorau lle na chaiff rhyw benodol neu grŵp cydraddoldeb cydnabyddedig ei gynrychioli'n ddigonol.
375. Mae'r camau a gynllunnir a ddisgrifir uchod yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau sy'n cyflawni'r Amcan Penodol hwn eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn..
376. Disgwylir mai buddiolwyr cyllid fydd y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol (gan gynnwys y Trydydd Sector); darparwyr addysg; prifysgolion; a'r sector preifat.

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 1

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned fesur	Gwerth Targed (2023)	Amllder adrodd
Cyfranogwyr NEET (16 - 24 oed)	Unigolion	42,700	Chwarterol

377. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

378. Ar gyfer AP1 rhagwelir, ar lefel rhaglen, o blith y targed cyfanswm cyfranogwyr NEET (16-24 oed, gwryw a benyw) yn nhabl 5 y bydd gan 24% anabledd.

Prif egwyddorion dethol gweithrediadau

379. Bydd yr egwyddorion cyffredin canlynol yn llywio'r broses o ddethol gweithrediadau ar draws yr holl Flaenoriaethau Buddsoddi yn y dyfodol:
- Ffocws penodol ar gefnogi swyddi cynaliadwy, cyflogaeth a thwf a gweithrediadau sy'n hwyluso rôl y trydydd sector a'r sector preifat;
  - Dylai ymyriadau geisio integreiddio canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, sy'n gyson â phrif egwyddor drefniadol datblygu cynaliadwy ac yn cyfrannu at ganlyniadau'r themâu trawsbynciol;
  - Cyfleoedd i gyflawni mwy o elw o ddefnyddio cronfeydd yr UE, yn enwedig â'r sector preifat a'r trydydd sector; a hefyd fuddsoddiadau mwy cydweithredol lle y gallant ychwanegu gwerth a chyflawni canlyniadau.
  - Gwerth ychwanegol_clir o gymharu â ffyrdd eraill o gefnogi a chyflawni polisi, yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn;
  - Bydd tystiolaeth o gyfle yn sail i'r gwaith o ddylunio a chyflawni gweithrediadau gyda buddsoddiadau yn adeiladu ar arbenigedd sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg, gyda chyfalaf dynol yn helpu i ddiwallu anghenion busnesau yn y dyfodol;
  - Bydd blaenoriaethu gweithrediadau strategol allweddol sy'n ategu'r Amcanion Penodol ac yn cyflawni canlyniadau sylweddol yn rhan greiddiol o ddull rheoli portffolio o gyflawni rhaglenni;
  - Mae angen rhoi strategaethau ymadael clir ar waith o'r cychwyn sy'n ystyried yn llawn rôl y trydydd sector a'r sector preifat, yn adeiladu cadernid cymdeithasol ac yn trechu tlodi o fewn cymunedau, hyrwyddo cydraddoldeb a chyflawni effeithiau gwaddol.
380. Bydd angen i weithrediadau ystyried amrywiaeth o ddulliau targedu er mwyn darparu ffocws ar gyfer buddsoddi. Bydd graddau'r targedu yn amrywio yn ôl y math o ymyriad a, lle bo'n briodol, dylai adlewyrchu'r canlynol:
- nodi'n glir y **grwpiau targed penodol**, eu hanghenion a sut y bydd camau gweithredu yn diwallu'r anghenion hyn ar lefel genedlaethol, lefel ranbarthol neu lefel leol fel y bo'n briodol;
  - **sectorau twf** (e.e. yn benodol sectorau allweddol a nodwyd Llywodraeth Cymru, meysydd Her Fawr yn Gwyddoniaeth i Gymru a'r Strategaeth Arloesi sy'n dod i'r amlwg);
  - ardaloedd â **chyfle daearyddol** penodol (e.e. Ardaloedd Menter, unrhyw Ddinas-Ranbarth bosibl neu gyfle ranbarthol arall, Ardal Gwella Busnes, Ardal Wledig neu Ardal Adfywio).

Egwyddorion ychwanegol sy'n berthnasol i'r Flaenoriaeth Fuddsoddi benodol

381. Rhaid dylunio camau gweithredu fel eu bod yn gyson ag egwyddorion sicrhau bod gan gyflogwyr weithlu sy'n meddu ar gymwysterau addas ar gyfer y dyfodol, bod datblygiad sgiliau a lefelau cyrhaeddiad yn gyson â gweithgaredd twf a bod pobl ifanc yn cymryd rhan mewn addysg a hyfforddiant priodol er mwyn bodloni meysydd twf cyflogaeth a gofynion cyflogwyr. Bydd GFL yn rhan allweddol o'r broses o gefnogi buddsoddiadau i gysoni ymyriadau ag anghenion cyflogwyr nawr ac yn y dyfodol.
382. Bydd ymyriadau yn integreiddio â chamau gweithredu o fewn Amcan Penodol 2 o'r echel blaenoriaeth hon er mwyn cefnogi datblygiad ar bwyntiau pontio allweddol a byddant yn gweithio gyda mentrau ehangach sy'n anelu at ddiwallu anghenion ein pobl ifanc.
383. Rhaid i gamau gweithredu fod yn gyson â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid Llywodraeth Cymru ynghyd â'i Chynllun Gweithredu cysylltiedig⁸⁹.
384. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol y sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y cymorth cyhoeddus.

---

⁸⁹ Llywodraeth Cymru:

<http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/youthengagement/?lang=cy>

Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop
yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

**Amcan Penodol 2: Lleihau nifer y bobl ifanc rhwng 11 a 24 oed sy'n
wynebu risg o ddod yn NEET.**

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

385. Mae'r Amcan Penodol hwn yn anelu at leihau'r risg o ddod yn NEET ymhlith pobl ifanc 11-24 oed gan ganolbwyntio'n arbennig ar y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf. Bydd y buddsoddiadau yn ategu camau gweithredu ar draws y flaenoriaeth, gan dargedu NEET a Diweithdra ymhlith Pobl Ifanc drwy gymryd camau cynnar mewn perthynas â'r rhai nad ydynt mewn addysg er mwyn lleihau'r risg y byddant yn rhoi'r gorau i addysg neu ddim yn cael gwaith ar ôl addysg.
386. Drwy gysoni buddsoddiadau o fewn y flaenoriaeth hon â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid Llywodraeth Cymru a'i safonau craidd ar nodi'r rhai sy'n wynebu risg o ddod yn NEET ar gam cynnar sicrheir bod dull cyson o nodi ac olrhain unigolion o fewn y garfan hon.
387. Ar lefel graidd, mae'r broses o nodi unigolion yn gynnar yn canolbwyntio ar ddangosyddion presenoldeb, ymddygiad a chyrhaeddiad wrth ddiffinio'r risg o ddod yn NEET er y gall dangosyddion lleol eraill gael eu hychwanegu. Felly, prif ganlyniad ymyriadau o fewn yr Amcan Penodol hwn fydd lleihau'r risg o ddod yn NEET fel y'i mesurir gan y systemau olrhain o fewn y fframwaith.
388. Ymhlith mesurau ychwanegol llai o risg, bydd mesur nifer y cymwysterau a enillir a, chan adlewyrchu pwysigrwydd targedu pwyntiau pontio allweddol wrth leihau'r risg o ddod yn NEET, fesur y datblygiad i mewn i addysg bellach neu hyfforddiant.
389. Drwy gysoni â'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid, sicrheir hefyd fod camau gweithredu o fewn yr Amcan Penodol hwn yn helpu i ymdrin, yn y tymor hwy, â materion strwythurol a pharhaus diffyg ymgysylltu a geir mewn unrhyw amgylchiadau economaidd.
390. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenrol neu weithgarwch tebyg rhywle arall. Ar gyfer y mesur llai o risg o ddod yn NEET, ni fu modd pennu llinell sylfaen gan fod y Fframwaith yn gam newydd sydd, yn rhannol, yn ymateb i'r gwersi a ddysgwyd drwy ESF a gweithgarwch arall ar yr angen am ddulliau nodi cynnar a chyson. Am yr un rheswm hwn, nid oes modd pennu gwerth targed ar gyfer y dangosydd hwn ar hyn o bryd. Felly, nodwyd Cynllun Gweithredu er mwyn pennu'r gwerth targed hwn erbyn diwedd mis Chwefror 2016.
391. Ar gyfer y mesurau eraill, mae'r targedau'n adlewyrchu llinellau sylfaen sydd â diffiniad blaenrol ehangach o'r Risg o NEET ac felly maent yn dal i fod yn heriol ar gyfer y garfan fwy diffiniedig hon.

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 2

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned fesur ar gyfer dangosydd	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Amllder adrodd
Cyfranogwyr sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24 oed) sy'n ennill cymwysterau pan maent yn gadael	Canran	Cyfranogwyr sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24)	7	2013	7	Chwarterol
Cyfranogwyr sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24 oed) sydd mewn addysg neu hyfforddiant pan maent yn gadael	Canran		19	2013	19	Chwarterol
Cyfranogwyr sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24 oed) sy'n wynebu llai o risg o ddod yn NEET pan maent yn gadael	Canran		0	2013	Targed i'w bennu	Chwarterol

392. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Cyflogaeth Pobl Ifanc yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

Camau gweithredu

393. O fewn thema 'Cyrhaeddiad ac Ymgysylltiad Pobl Ifanc', cymerir camau drwy ddau Amcan Penodol gwahanol sy'n gweithredu fel rhan o Echel Blaenoriaeth gydgysylltiedig er mwyn diwallu anghenion tymor hwy ein pobl ifanc.
394. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 2**, bydd y camau a gymerir o fewn y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn targedu pobl ifanc 11-24 oed, sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET, gan gefnogi'r broses o bontio rhwng addysg gynradd ac addysg uwchradd ac i mewn i gyflogaeth a darparu amrywiaeth o ymyriadau a fydd yn ategu ac yn ychwanegu gwerth at wasanaethau prif ffrwd ond heb eu dyblygu. Bydd ymyriadau yn canolbwyntio ar y rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o ymddieithrio neu o ddod yn NEET, fel y nodir drwy'r system nodi ac olrhain a amlinellir yn Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid Llywodraeth Cymru.
395. Oherwydd natur y garfan NEET bydd camau gweithredu, yn naturiol, yn canolbwyntio ar bobl ifanc o grwpiau penodol, gan gynnwys troseddwy'r ifanc, pobl ifanc o gefndiroedd Duon a Lleiafrifoedd Ethnig, mamau yn eu harddegau a phobl ifanc ag anabledau neu anghenion addysgol arbennig a phobl ifanc sydd wedi gadael gofal a allai fod yn wynebu rhwystrau ychwanegol i ymgysylltu neu ddatblygu, ond ni fyddant yn gyfyngedig iddynt.
396. Bydd camau gweithredu yn rhoi blaenoriaeth i gymwysterau a chanlyniadau dysgu pellach ar gyfer cyfranogwyr. Fodd bynnag, gan ddefnyddio'r system nodi ac olrhain o fewn y Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid, cyflawnir canlyniadau sy'n gysylltiedig â lleihau'r risg o NEET hefyd.
397. Yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru, mae camau gweithredu wedi'u dylunio i ymdrin, ar oedran cynharach, â'r materion sylfaenol sy'n effeithio ar gyrhaeddiad a chyflogadwyedd pobl ifanc, gan gynnwys dyheadau gwael a methu â chyflawni cyrhaeddiad ar bwyntiau pontio allweddol. Mae cynyddu cystadleurwydd yn y farchnad lafur yn rhoi mwy o ffocws ar bwysigrwydd cefnogi ymgysylltu a chyrhaeddiad cynnar⁹⁰.
398. Gall ymyrraeth gynnar i leihau'r risg o ddod yn NEET gael effeithiau hirdymor sylweddol hefyd. Mae'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid yn nodi bod methiant i ymgysylltu â phobl ifanc yn cynyddu'r costau sy'n gysylltiedig ag iechyd a gwasanaethau cymdeithasol ac mae'n cyfrannu at yr heriau sy'n gysylltiedig â diweithdra hirdymor. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn amcangyfrif bod cost gydol oes y niferoedd cyfredol o bobl ifanc 16-18 oed sy'n NEET yn £626 miliwn mewn costau cyllid cyhoeddus ac yn £1.21 biliwn mewn costau adnoddau.⁹¹
399. Gan gefnogi'r Themâu Trawsbynciol, bydd camau gweithredu hefyd yn ymdrin â'r bwch clir mewn cyrhaeddiad yn 15 oed rhwng bechgyn a

⁹⁰ UKCES (2011); The Youth Enquiry: Employer Perspectives on Tackling Youth Unemployment

⁹¹ Swyddfa Archwilio Cymru (2014); Pobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 2

merched (y naill yn 82% a'r llall yn 89%)⁹². Bydd camau gweithredu yn atgyfnerthu dewisiadau mewn modd cadarnhaol ac yn helpu i ddadansoddi stereoteipiau rhyw traddodiadol ym maes cyflogaeth a dysgu, gan ehangu gorwelion ar gyfer swyddi neu sectorau cyflogaeth anhraddodiadol.

400. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi **Amcan Penodol 2** a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:

- Camau cynnar wedi'u targedu er mwyn trechu dadrithiad, cynnig mynediad i ystod ehangach ac arloesol o opsiynau dysgu sy'n ategu'r broses o feithrin sgiliau galwedigaethol a lefel uwch ac atal pobl ifanc rhag gadael byd addysg;
- Camau sy'n helpu pobl ifanc i feithrin y sgiliau sy'n eu galluogi i fod yn fwy hyblyg a gallu addasu mewn marchnad lafur sy'n newid yn gyflym a chael gwaith parhaol, annog cysylltiadau rhwng dewisiadau gyrfaol a thueddiadau tymor hwy o ran y farchnad lafur a threchu stereoteipiau rhywiol traddodiadol yn y gweithle;
- Helpu ymarferwyr i ddatblygu er mwyn ymgysylltu'n well â phobl ifanc sydd wedi dadrithio a gwella'r cysylltiadau â'r sector preifat ynghyd â'r wybodaeth amdano; neu
- Dileu'r rhwystrau i ddysgu, helpu i feithrin annibyniaeth, a rhoi cyngor mentora ac eirioli unigol i bobl ifanc.

401. Mae'r camau a gynllunnir a ddisgrifir uchod o fewn pob thema yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau sy'n cyflawni'r Amcan Penodol hwn eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.

402. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol; darparwyr addysg; prifysgolion a'r sector preifat.

---

⁹² Datganiad Ystadegol Llywodraeth Cymru (Rhagfyr 2010); Educational Attainment of Young People by Age 19, 2008/09
Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop
yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 2

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned fesur	Gwerth Targed (2023)	Amllder adrodd
Cyfranogwyr sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24)	Unigolion	49,700	Chwarterol

403. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

404. Ar gyfer AP2 rhagwelir, ar lefel rhaglen, o blith y targed cyfanswm sy'n wynebu risg o ddod yn NEET (11-24 oed, gwryw a benyw) y bydd gan 10% anabledd.

Amcan Penodol 3: Cynyddu lefelau cofrestru a chyrhaeddiad pynciau STEM ymhlith pobl ifanc 11-19 oed.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

405. Prif ffocws yr Amcan Penodol hwn yw cynyddu lefelau cofrestru a chyrhaeddiad pynciau STEM ymhlith pobl ifanc 11-19 oed yn GCC. Bydd yn targedu disgyblion mewn addysg uwchradd, gan roi sylw penodol i ymyriadau parhaol er mwyn cynyddu cyfraddau cyfranogi mewn pynciau STEM ar ôl 16 oed a chynyddu cyfranogiad merched mewn pynciau STEM.
406. Fel yr amlinellwyd yn y Strategaeth, mae lefelau cofrestru TGAU Cymru ar gyfer pynciau STEM wedi dirywio 12% dros y blynyddoedd diwethaf,⁹³ gyda dirywiad cyfatebol mewn lefelau cyrhaeddiad rhwng 2008 a 2013.
407. Hefyd, ceir gostyngiad sylweddol mewn lefelau cyfranogi o ran pynciau STEM ar ôl 16 oed, yn enwedig ymhlith merched, gyda ffigurau Cymru yn is na gweddill y DU⁹⁴. Heblaw am TGCh, mae cyfran y myfyrwyr Safon Uwch sy'n astudio pynciau STEM wedi dirywio rhwng 2011 a 2013. Yn 2013, roedd 17% o fechgyn yn astudio gwyddoniaeth Safon Uwch, tra roedd 10.7% o ferched yn gwneud hynny. Ar gyfer pynciau TGCh a CDT⁹⁵ mae'r ffigurau yn 10% ar gyfer bechgyn a 5% ar gyfer merched. Mae'r graddau bioleg a ffiseg Safon Uwch a gyflawnir gan fyfyrwyr yng Nghymru hefyd yn is na myfyrwyr yn Lloegr.
408. Felly, bydd y canlyniadau uniongyrchol yn canolbwyntio ar nifer yr aelodau o'r grŵp targed sy'n cwblhau hyfforddiant mewn pynciau STEM a nifer y rhai yn y grŵp targed sy'n parhau i astudio pwnc STEM ar ôl 16 oed. Caiff effaith tymor hwy yr ymyriadau hyn ar fesurau ehangach fel lefelau cofrestru Safon Uwch mewn pynciau STEM a lefelau cyrhaeddiad mewn pynciau STEM ar gyfer TGAU a Safon Uwch ei hystyried fel rhan o'r gwaith o werthuso rhaglenni, a wnaiff ystyried effaith ymyriadau ESF yng nghydestun yr amrywiaeth o ffactorau allanol sy'n dylanwadu ar y mesurau hyn.
409. Pennwyd llinellau sylfaen ar gyfer y dangosyddion canlyniadau yn seiliedig ar weithgarwch cymaradwy a gefnogir drwy ddarpariaeth ESF flaenorol. Mae'r disgwyliad y bydd y gweithgarwch hwn yn gyfystyr ag ymyriad mwy dwys a pharhaol na darpariaeth flaenorol yn esgor ar y penderfyniad i bennu gwerthoedd targed a wnaiff gynnal y llinell sylfaen. Mae'r dangosydd canlyniadau sy'n mesur cyfran y cyfranogwyr sy'n parhau i astudio pynciau STEM ar ôl 16 oed yn fesur newydd ar gyfer darpariaeth ESF, felly defnyddiwyd data cenedlaethol ar y cyfraddau cyfranogi ymhlith

⁹³ Llywodraeth Cymru (2012), Gwyddoniaeth i Gymru, Agenda strategol ar gyfer gwyddoniaeth ac arloesedd yng Nghymru

⁹⁴ Y Gymdeithas Frenhinol, State of the nation, Preparing for the transfer to STEM higher education, 15 Chwefror 2011

<https://royalsociety.org/education/policy/state-of-nation/higher-education/> fel y dyfynnwyd yn Llywodraeth Cymru (2012), Gwyddoniaeth i Gymru, Agenda strategol ar gyfer gwyddoniaeth ac arloesedd yng Nghymru.

⁹⁵ Crefft, Dylunio a Thechnoleg

Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 3

y garfan ôl-16 ehangach er mwyn llywio'r broses o bennu'r llinell sylfaen.
Mae'r targed yn cynrychioli uchelgais y rhaglen i gyflawni cynnydd gwirioneddol mewn perthynas â'r llinell sylfaen hon.

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 3

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned fesur ar gyfer dangosydd	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Amllder adrodd
Pobl ifanc 11-19 oed sy'n cwblhau hyfforddiant mewn Mathemateg, Gwyddoniaeth, Peirianeg a Thechnoleg - gwryw	Canran	Pobl Ifanc 11-19 oed - gwryw	53	2013	55	Chwarterol
Pobl ifanc 11-19 oed sy'n cwblhau hyfforddiant mewn Mathemateg, Gwyddoniaeth, Peirianeg a Thechnoleg - benyw	Canran	Pobl Ifanc 11-19 oed - benyw	47	2013	55	Chwarterol
Pobl ifanc 11-19 oed sy'n parhau i astudio Mathemateg, Gwyddoniaeth, Peirianeg a Thechnoleg ar ôl 16 oed - gwryw	Canran	Pobl Ifanc 11-19 oed - gwryw	17	2013	45	Chwarterol
Pobl ifanc 11-19 oed sy'n parhau i astudio Mathemateg, Gwyddoniaeth, Peirianeg a Thechnoleg ar ôl 16 oed - benyw	Canran	Pobl Ifanc 11-19 oed - benyw	11	2013	45	Chwarterol

410. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Cyflogaeth Pobl Ifanc yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

Camau gweithredu

411. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 3**, bydd camau gweithredu o fewn y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn targedu pobl ifanc 11-19 oed, gyda'r nod o gynyddu lefelau ymgysylltu a chyrhaeddiad mewn perthynas â phynciau STEM, yn enwedig ymhlith merched. Bydd camau gweithredu yn cyfoethogi'r cwricwlwm pynciau STEM craidd, gan ategu ac ychwanegu gwerth at wasanaethau prif ffrwd, ond heb eu dyblygu.
412. Bydd camau gweithredu yn cynyddu'r ymgysylltiad â phynciau STEM er mwyn cynyddu lefelau cyrhaeddiad yn 16 oed a chynyddu lefelau cofrestru pynciau STEM ar ôl 16 oed, gan hyrwyddo STEM drwy'r ysgol uwchradd a, naill ai'n uniongyrchol neu drwy fynediad i addysg uwch, i mewn i gyflogaeth. Rhoddir sylw i ddatblygu'r ymgysylltiad â phynciau STEM ar gam cynnar o addysg uwchradd a chyfuno a chynnal yr ymgysylltiad hwn drwy'r pwyntiau pontio allweddol yn 14 oed (Cyfnod Allweddol 3 i Gyfnod Allweddol 4) ac 16 oed (y newid o addysg orfodol i addysg a hyfforddiant ôl-16). Disgwylir i gamau gweithredu fod yn gyfystyr ag ymyriadau parhaol dros gyfnod hir a chynnwys nifer fawr o oriau cyswllt.
413. Bydd camau gweithredu hefyd yn cynyddu ymgysylltiad merched â phynciau STEM, gan gynyddu lefelau cyrhaeddiad cyn ac ar ôl 16 oed a chynyddu lefelau cofrestru pynciau STEM ar ôl 16 oed ymhlith merched. Bydd camau gweithredu yn atgyfnerthu dewisiadau mewn modd cadarnhaol ac yn helpu i ddadansoddi stereoteipiau rhyw traddodiadol ym maes cyflogaeth a dysgu, gan ehangu gorwelion ar gyfer swyddi neu sectorau cyflogaeth anhraddodiadol ac ymdrin â thangynrychiolaeth bresennol merched mewn pynciau STEM mewn addysg uwch a gyrfaedd sy'n seiliedig ar STEM.
414. Bwriedir i bob ymyriad gynyddu cyflogadwyedd pobl ifanc yn y dyfodol ac, felly, bydd yn diwallu anghenion cyflogwyr, gan flaenoriaethu canlyniadau dysgu pellach i gyfranogwyr. Yn unol â thystiolaeth bod ymgysylltiad cyflogwyr yn hanfodol i ysgogi ac ysbrydoli pobl ifanc⁹⁶, anogir camau sy'n ymgysylltu ac yn cynnwys cyflogwyr.
415. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi **Amcan Penodol 3** a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:
- camau sy'n cynyddu lefelau ymgysylltu a chyrhaeddiad pobl ifanc 11-16 oed mewn pynciau STEM ac yn cynyddu cyfran y garfan sy'n parhau i astudio pynciau STEM ar ôl 16 oed;
  - camau sy'n cynyddu lefelau ymgysylltu a chyrhaeddiad merched 11-19 oed mewn pynciau STEM, gan gynyddu cyfran y merched sy'n parhau i astudio pynciau STEM ar ôl 16 oed a chau'r bwlch cyfranogi rhwng bechgyn a merched; neu

⁹⁶ Er enghraifft, mae'r CBI wedi nodi y gall y safbwynt 'bywyd go iawn' y gall cyflogwyr ei gynnig i ddysgu helpu i dynnu sylw pobl ifanc at werth ymarferol a chwmpas creadigol pynciau STEM. Dyfynnwyd yn Engineering UK 2014 http://www.engineeringuk.com/Research/Engineering_UK_Report_2014/ Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 3

- camau sy'n hyrwyddo llwybrau gyrfa sy'n gysylltiedig â STEM, gan annog cysylltiadau rhwng dewisiadau gyrfa a thueddiadau tymor hwy yn y farchnad lafur ac ymdrin â stereoteipiau rhyw mewn cyflogaeth.

416. Mae'r camau a gynllunnir a ddisgrifir uchod o fewn pob thema yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau sy'n cyflawni'r Amcan Penodol hwn eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.
417. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol; darparwyr addysg; prifysgolion a'r sector preifat.

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 3

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned fesur	Gwerth Targed (2023)	Amllder adrodd
Pobl Ifanc 11-19 oed - gwryw	Unigolion	8,400	Chwarterol
Pobl Ifanc 11-19 oed - benyw	Unigolion	15,000	Chwarterol

418. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

Amcan Penodol 4: Cynyddu sgiliau'r gweithlu Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant.

Canlyniadau ar gyfer yr Amcan Penodol

419. Nod yr amcan hwn yw cynyddu sgiliau gweithlu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant yn ardal y rhaglen er mwyn gwella ansawdd y ddarpariaeth a gwella datblygiad a chyrhaeddiad ein plant yn eu blynyddoedd cynnar. Bydd cyfranogwyr eisoes wedi'u cyflogi yng ngweithlu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant. Oherwydd natur y ddarpariaeth, bydd hyn yn cynnwys y rhai a all fod yn rhan o weithlu'r sector cyhoeddus, yn enwedig y rhai mewn 'lleoliadau a gynhelir' ond ni fydd yn cynnwys athrawon.
420. Fel y nodir yn yr astudiaeth o Ddarpariaeth Effeithiol Addysg Cyn Ysgol ar yr hyn sy'n gwneud lleoliad blynyddoedd cynnar o ansawdd da⁹⁷, mae'r gweithlu yn chwarae rhan ganolog yn y gwaith o wella ansawdd. Cydnabyddir bod llawer o ffactorau hynod gymhleth a rhyng-ddibynnol sy'n dylanwadu ar ddatblygiad plant. Fodd bynnag, dangoswyd mai gofal plant o ansawdd uchel yw'r strategaeth ymyrraeth gynnar unigol fwyaf effeithiol a buddiol o ran cost i wella canlyniadau datblygiadol plant, yn enwedig datblygiad ieithyddol a gwybyddol⁹⁸. Mae cysylltiad annatod rhwng ansawdd cymorth y Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant a sgiliau a chymwysterau'r gweithlu. Cynhaliodd Cyngor Gofal Cymru astudiaeth o Weithlu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant yng Nghymru yn 2010. Mae'r astudiaeth yn adlewyrchu lefelau sgiliau cyffredinol gweithlu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant ar y pryd a helpodd i ategu'r gwaith o ddatblygu a phennu dangosyddion canlyniadau a thargedau cysylltiedig. Prif ganlyniadau uniongyrchol yr Amcan Penodol fydd nifer y cyfranogwyr o'r sector Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant sy'n ennill cymhwyster pan maent yn gadael. Gall fod yn bosibl, os ailadroddir yr astudiaeth o Weithlu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant yng Nghymru, i werthuso effaith gyffredinol y gweithlu ar yr Amcan Penodol hwn hefyd.
421. Nid oes unrhyw linellau sylfaen penodol ar gyfer y dangosyddion canlyniadau uniongyrchol gan fod hwn yn faes gweithgarwch newydd i ESF. Defnyddiwyd gweithgarwch cymaradwy a allai adlewyrchu'r lefelau sgiliau, os nad y sector penodol, i bennu llinellau sylfaen priodol. Gallai'r astudiaeth o'r gweithlu yn 2010 a nodir uchod fod yn llinell sylfaen ddefnyddiol i werthuso effaith buddsoddiadau yn y dyfodol.

---

⁹⁷ Sylva, K et al (2007); Effective pre-school and primary education: findings from the pre-school period. Teaching and Learning Research Briefing no. 24

⁹⁸ Watson, J., White, A., Taplin, S., & Huntsman, L. (2005); Active engagement of families in early intervention programs. Sydney, NSW: Adran Gwasanaethau Cymunedol (DoCS) NSW, y Ganolfan Rhiant ac Ymchwil. Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 4

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned fesur ar gyfer dangosydd	Dangosydd allbwn cyffredin a ddefnyddir fel sail i bennu targedau	Gwerth sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth targed (2023)	Amllder adrodd
Cyflogedig gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig o'r sector blynyddoedd cynnar a gofal plant sy'n ennill cymwysterau pan maent yn gadael - gwryw	Canran	Cyflogedig gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig o'r sector blynyddoedd cynnar a gofal plant - gwryw	57	2013	77	Chwarterol
Cyflogedig gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig o'r sector blynyddoedd cynnar a gofal plant sy'n ennill cymwysterau pan maent yn gadael - benyw	Canran	Cyflogedig gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig o'r sector blynyddoedd cynnar a gofal plant - benyw	57	2013	77	Chwarterol

422. Bydd 10% o weithrediadau o fewn y Flaenoriaeth Cyflogaeth Pobl Ifanc yn integreiddio datblygu cynaliadwy mewn rhaglenni codi ymwybyddiaeth, addysg a hyfforddiant.

Camau gweithredu

423. Wrth gyflawni yn erbyn **Amcan Penodol 4**, bydd camau o fewn y Flaenoriaeth Fuddsoddi hon yn targedu oedolion sy'n rhan o weithlu'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant. Bydd y camau a gymerir yn canolbwyntio'n bennaf ar y rhai â lefel isel o sgiliau, os o gwbl, gyda'r nod o ddatblygu i lefel ganolraddol neu uwch, ond byddant hefyd yn cynnwys y rhai â chymwysterau lefel ganolraddol er mwyn cynyddu nifer yr arweinwyr lleoliad.
424. O fewn thema 'Blynyddoedd Cynnar', bydd camau gweithredu yn rhan o Echel Blaenoriaeth gydgysylltiedig a fydd yn cyflawni gwaddol hirdymor er mwyn ymdrin â chyrhaeddiad ein pobl ifanc a'u rhagolygon cyflogaeth yn y dyfodol, drwy fuddsoddiadau ochr gyflenwi, sy'n sail gadarn i ddatblygiad ein plant wrth fynd ymlaen.
425. Bydd camau gweithredu yn blaenoriaethu cymwysterau fel y prif ganlyniad uniongyrchol. Oherwydd natur y sector ac amlygrwydd lleoliadau sector cyhoeddus yn y sector Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant, bydd camau gweithredu yn cynnwys cyfranogwyr o weithlu Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant y Sector Cyhoeddus. Ni fydd hyn yn cynnwys athrawon.
426. Mae datblygiad gwybyddol yn y blynyddoedd cynnar o bwys mawr i ganlyniadau diweddarach ac mae perfformiad gwybyddol yn dair a phump oed yn gysylltiedig â chyflawniad ysgol, cyrhaeddiad academaidd a chanlyniadau galwedigaethol diweddarach⁹⁹. Dengys ymchwil yr effaith y caiff addysg gynnar o ansawdd uchel i blant dwy oed ar gyfleoedd diweddarach mewn bywyd¹⁰⁰ ac fel modd i orffen trosglwyddo tlodi plant rhwng y cenedlaethau. Mae ansawdd gofal plant yn hynod bwysig i'r grwpiau mwyaf difreintiedig lle mae gofal o ansawdd uchel yn hybu datblygiad¹⁰¹.
427. Dengys adolygiad Nutbrown¹⁰² dystiolaeth bod gwella cymwysterau gofalwyr (ac felly ansawdd cyffredinol gofal plant) yn arwain at wella cyrhaeddiad plant bach a bydd plant â chyrhaeddiad uchel yn llai tebygol o ddod yn NEET yn ddiweddarach mewn bywyd. Mae ymchwil i dlodi plant¹⁰³

---

⁹⁹ Duncan, G.J., Dowsett, C.J., Claessens, A., Magnuson, K., Hudson, A.C., Klebov, P., Pagani, L., Feinstein, L., Engel, M., Brooks-Gunn, J., Sexton, H. a Duckworth, K, (2007) School readiness and later achievement. *Development Psychology*, 43(6), 1428-1446.

¹⁰⁰ Field MP, F. (2010); *The Foundation Years: Preventing poor children becoming poor adults. The report of the Independent Review on Poverty and Life Chances*

¹⁰¹ Sammons, P. et al (2004); *The Effective Provision of Pre-School Education Project; Findings from Pre-school to end Key Stage 1*

¹⁰² Yr Athro Cathy Nutbrown (2012); *FOUNDATIONS FOR QUALITY The independent review of early education and childcare qualifications*

¹⁰³ Field MP, F. (2010); *The Foundation Years: Preventing poor children becoming poor adults. The report of the Independent Review on Poverty and Life Chances*

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 4

yn tanlinellu pwysigrwydd gwella datblygiad cynnar plant fel ffordd o orffen trosglwyddo tlodi plant rhwng y cenedlaethau.

428. Ochr yn ochr â hyn, a chan ategu'r themâu trawsbynciol, bydd camau gweithredu yn targedu'r gwaith o hyrwyddo gwell cydbwysedd ac amrywiaeth rhwng y rhywiau ar draws gweithlu'r blynyddoedd cynnar a gofal plant. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn nodi bod y camau hyn yn debygol o gyflawni effeithiau cadarnhaol i ddynion sydd am ymuno â'r sector. Mae hefyd yn dod i'r casgliad bod plant yn debygol o gael budd o'r camau mwy cytbwys hyn, a all helpu i herio safbwyntiau traddodiadol ynghylch rolau dynion a menywod¹⁰⁴.
429. Gallai'r camau dynodol a allai gael eu cymryd i gefnogi Amcan Penodol 4 a'r grwpiau targed a nodwyd uchod gynnwys:
- Helpu i feithrin sgiliau yn y sector blynyddoedd cynnar a gofal plant gan gynnwys ymarferwyr gofal plant presennol a phosibl.
430. Mae'r camau a gynllunnir a ddisgrifir uchod o fewn pob thema yn darparu meysydd gweithredu dynodol y gallai gweithrediadau sy'n cyflawni'r Amcan Penodol hwn eu datblygu. Disgwylir i bob gweithrediad nodi gweithgareddau manwl gywir a phenodol yn y meysydd gweithredu uchod. Dylai'r gweithgareddau hyn gael eu dylunio i ddiwallu anghenion penodol grŵp/grwpiau targed wedi'u nodi'r gweithrediad a'r canlyniadau a geisir. Dylid cyflwyno tystiolaeth er mwyn profi effeithlonrwydd a chymhwysedd y gweithgareddau penodol hyn.
431. Disgwylir i fuddiolwyr cyllid gynnwys y sector cyhoeddus (awdurdodau lleol, Llywodraeth Cymru); sefydliadau anlywodraethol; darparwyr addysg; prifysgolion a'r sector preifat.

---

¹⁰⁴ Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb
Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop
yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcan Penodol 4

Dangosyddion allbwn

Dangosydd	Uned fesur	Gwerth Targed (2023)	Amlder adrodd
Cyflogedig gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig o'r sector blynyddoedd cynnar a gofal plant - Gwryw	Unigolion	300	Chwarterol
Cyflogedig gan gynnwys cyfranogwyr hunangyflogedig o'r sector blynyddoedd cynnar a gofal plant - Benyw	Unigolion	2,700	Chwarterol

432. Oni nodir fel arall yn y dangosyddion allbynnau ar gyfer y flaenoriaeth fuddsoddi hon, bydd angen i'r holl weithrediadau sy'n ceisio cymorth o fewn y flaenoriaeth fuddsoddi hon bennu targedau allbwn lefel gweithredu priodol, o leiaf, o fewn y categorïau canlynol:

- Rhyw;
- Anabledd;
- Cyflyrau iechyd sy'n cyfyngu ar waith;
- Mudwyr / BME / Lleiafrifoedd (gan gynnwys cymunedau ymylol fel y Roma);
- Cyfrifoldebau Gofal / Gofal Plant.

Prif egwyddorion dethol gweithrediadau

433. Bydd yr egwyddorion cyffredin canlynol yn llywio'r broses o ddethol gweithrediadau ar draws yr holl Flaenoriaethau Buddsoddi yn y dyfodol:
- Ffocws penodol ar gefnogi swyddi cynaliadwy, cyflogaeth a thwf a gweithrediadau sy'n hwyluso rôl y trydydd sector a'r sector preifat;
  - Dylai ymyriadau geisio integreiddio canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, sy'n gyson â phrif egwyddor drefniadol datblygu cynaliadwy ac yn cyfrannu at ganlyniadau'r themâu trawsbynciol;
  - Cyfleoedd i gyflawni mwy o elw o ddefnyddio cronfeydd yr UE, yn enwedig â'r sector preifat a'r trydydd sector; a hefyd fuddsoddiadau mwy cydweithredol lle y gallant ychwanegu gwerth a chyflawni canlyniadau.
  - Gwerth ychwanegol clir o gymharu â ffyrdd eraill o gefnogi a chyflawni polisi, yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn;
  - Bydd tystiolaeth o gyfle yn sail i'r gwaith o ddylunio a chyflawni gweithrediadau gyda buddsoddiadau yn adeiladu ar arbenigedd sy'n bodoli eisoes ac sy'n dod i'r amlwg, gyda chyfalaf dynol yn helpu i ddiwallu anghenion busnesau yn y dyfodol;
  - Bydd blaenoriaethu gweithrediadau strategol allweddol sy'n ategu'r Amcanion Penodol ac yn cyflawni canlyniadau sylweddol yn rhan greiddiol o ddull rheoli portffolio o gyflawni rhaglenni;
  - Mae angen rhoi strategaethau ymadael clir ar waith o'r cychwyn sy'n ystyried yn llawn rôl y trydydd sector a'r sector preifat, yn adeiladu cadernid cymdeithasol ac yn trechu tlodi o fewn cymunedau, hyrwyddo cydraddoldeb a chyflawni effeithiau gwaddol.
434. Bydd angen i weithrediadau ystyried amrywiaeth o ddulliau targedu er mwyn darparu ffocws ar gyfer buddsoddi. Bydd graddau'r targedu yn amrywio yn ôl y math o ymyriad a, lle bo'n briodol, dylai adlewyrchu'r canlynol:
- nodi'n glir y **grwpiau targed penodol**, eu hanghenion a sut y bydd camau gweithredu yn diwallu'r anghenion hyn ar lefel genedlaethol, lefel ranbarthol neu lefel leol fel y bo'n briodol;
  - **sectorau twf** (e.e. yn benodol sectorau allweddol a nodwyd Llywodraeth Cymru, meysydd Her Fawr yn Gwyddoniaeth i Gymru a'r Strategaeth Arloesi sy'n dod i'r amlwg);
  - ardaloedd â **chyfle daearyddol** penodol (e.e. Ardaloedd Menter, unrhyw Ddinas-Ranbarth **bosibl** neu gyfle rhanbarthol arall, Ardal Gwella Busnes, Ardal Wledig neu Ardal Adfywio).

**Egwyddorion ychwanegol sy'n berthnasol i'r Flaenoriaeth
Fuddsoddi benodol**

435. Rhaid i gamau gweithredu o dan Amcan Penodol 2 a 3 ymateb i ofynion y farchnad lafur, nodi ac achub ar gyfleoedd twf a pharhau i gynyddu cystadleurwydd yr ardal. Rhaid i gamau gweithredu ddiwallu anghenion yr economi, bod yn gyson â gwybodaeth am y farchnad lafur a bod yn gysylltiedig â chyflogwyr er mwyn sicrhau bod sgiliau, ymyriadau a dyheadau gyrfa ein pobl ifanc yn gyson â galw cyflogwyr a chyfleoedd twf sy'n dod i'r amlwg.
436. Bydd ymyriadau yn integreiddio â chymau gweithredu o fewn Amcan Penodol 1 o'r echel blaenoriaeth hon er mwyn cefnogi datblygiad ar bwyntiau pontio allweddol a byddant yn gweithio gyda mentrau ehangach sy'n anelu at ddiwallu anghenion ein pobl ifanc.
437. Rhaid i gamau gweithredu o dan Amcan Penodol 2 a 3 fod yn gyson â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuentid Llywodraeth Cymru¹⁰⁵.
438. Rhaid i gamau gweithredu o dan Amcan Penodol 4 fod yn gyson â Chynllun y Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant Llywodraeth Cymru a chefnogi camau ehangach ESF, Llywodraeth Cymru a chymdeithasol er mwyn rhoi'r cychwyn gorau i'n plant mewn bywyd a gwella eu cyfleoedd mewn bywyd. Rhaid i bob ymyriad feithrin cysylltiadau effeithiol â strategaethau ehangach sy'n ymdrin â datblygiad y blynyddoedd cynnar a mentrau yn seiliedig ar deuluoedd gan gyfrannu at raglenni ehangach i fynd i'r afael â thlodi a chynhwysiant cymdeithasol.
439. Rhaid i unrhyw gymorth cyhoeddus o dan y rhaglen hon gydymffurfio â rheolau gweithdrefnol a pherthnasol Cymorth Gwladwriaethol y sy'n gymwys ar yr adeg y rhoddir y gymorth cyhoeddus.

---

¹⁰⁵ Llywodraeth Cymru:

<http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/skillsandtraining/youthengagement/?lang=cy>

Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop
yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

**Hyrwyddo Arloesedd Cymdeithasol (AC) o fewn yr Echel
Blaenoriaeth.**

440. Anogir pob gweithrediad i ystyried y cyfleoedd y mae Arloesedd Cymdeithasol (AC) yn eu cynnig wrth dreialu neu ddatblygu dulliau cyflawni arloesol. Anogir gweithrediadau i ystyried opsiynau i gyflawni gweithgareddau AC bach a wnaiff ystyried modelau cyflawni amgen neu dargedu grwpiau penodol gyda'r nod o ymgorffori a mwyhau gwaith cyflawni llwyddiannus. Bydd y fath dreialu bach, yn enwedig drwy waith comisiynu neu gaffael, yn cynnwys y trydydd sector, grwpiau cymunedol a phartneriaid cymdeithasol mewn dull gweithredu seiliedig ar risg lle datblygir modelau cyflawni newydd a all ychwanegu at fodolau cyflawni llwyddiannus sydd eisoes ar waith a'u hategu.
441. Gallai meysydd posibl ar gyfer camau gweithredu AC ar draws y rhaglen gynnwys y canlynol:
- targedu grwpiau penodol nas cynrychiolir yn ddigonol gyda'r nod o fwyhau i weithgarwch craidd a chyflawni canlyniadau cydraddoldeb gwell;
  - treialu modelau cyflawni newydd, ar sail risg, yn enwedig o fewn methodoleg gyflawni neu ddulliau gweithredu sefydledig;
  - cefnogi'r gwaith o dreialu a datblygu strategaethau ymadael cynaliadwy drwy brofi modelau cyflawni newydd.
442. Efallai y bydd cyfleoedd AC yn datblygu wrth i weithrediadau ddatblygu. Ni fydd angen i weithgarwch AC gael ei gwmpasu'n llawn. Fodd bynnag, bydd angen i egwyddor a dulliau treialu ac yna brif ffrydio gwersi a ddysgwyd gael eu hamlinellu lle rhagwelir camau gweithredu AC. Dylai fod gan ymyriadau sy'n debygol o gyflawni canlyniadau sylweddol sail dystiolaeth sy'n dynodi lle byddai'r gwaith o dreialu dulliau gweithredu fwyaf effeithiol.
443. Bydd camau gweithredu AC yn destun gwaith monitro penodol a gwaith gwerthuso mwy manwl gywir gyda'r gwersi a ddysgir yn cael eu lledaenu o fewn gweithrediadau ac ar draws WEFO. Gall camau gweithredu AC ddigwydd fel elfennau ar wahân o weithrediadau strategol mwy neu fel gweithrediadau annibynnol ar wahân.
444. Gallai camau penodol o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon gynnwys, ymhlith eraill:
- Dulliau arloesol o ymgysylltu â phobl ifanc sydd bellaf o'r farchnad lafur ac sy'n wynebu rhwystrau cymhleth a hirdymor, gan eu helpu i gael mynediad at y farchnad lafur a chael cyflogaeth gynaliadwy.
  - Dulliau arloesol o dargedu'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o ddod yn NEET er mwyn cynyddu lefelau ymgysylltu a chyrhaeddiad a gostwng cyfraddau Gadael yr Ysgol yn Gynnar.
445. Drwy hyn bydd hefyd yn bosibl ymgorffori cysylltiadau â grwpiau LEADER o fewn EAFRD (neu Grwpiau Gweithredu Lleol Pysgodfeydd (FLAG) o fewn EMFF). Bydd grwpiau LEADER neu FLAG yn gallu cymryd rhan mewn prosesau comisiynu ar gyfer camau AC, yn enwedig ar gyfer treialu dulliau newydd o weithredu gyda'r nod o brif ffrydio

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcanion Penodol 1-4

modelau cyflawni llwyddiannus. Bydd y grwpiau hyn hefyd yn gallu gweithio drwy'r dulliau gweithredu rhanbarthol a gofodol a ddisgrifir yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU ac yn yr adran ar Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol o'r RhW hon er mwyn annog prif ffrydio gweithgarwch a ariennir drwy gronfeydd ESI eraill i mewn i gynigion ESF cydweithredol.

Darpariaeth Benodol ar gyfer Cydweithredu Trawsgenedlaethol

446. Bydd camau cydweithredol trawsgenedlaethol yn targedu'r gwaith o ddiwallu anghenion penodol o fewn GCC tra'n cynyddu'r gwerth ychwanegol a all gael ei gyflawni gan gydweithredu trawsgenedlaethol.
447. Bydd y camau a gymerir yn cynnwys rhanddeiliaid o'r sector cyhoeddus, addysg uwch ac addysg bellach, y trydydd sector a'r sector preifat. Gall gweithrediadau gynnwys gweithgarwch cydweithredu trawsgenedlaethol yn llawn neu gynnwys cydweithredu trawsgenedlaethol fel un elfen o fewn y gweithrediad ehangach.
448. Disgwylir i gamau gweithredu gefnogi cydweithrediad trawsgenedlaethol ag Aelod Wladwriaethau eraill sy'n wynebu heriau tebyg i GCC ac sy'n gweithio tuag at nodau cyffredin. Dylai camau gweithredu gefnogi gwaith partneriaeth trawsgenedlaethol er mwyn rhannu arfer da a datblygu a threialu atebion arloesol, datblygu a rhannu sgiliau a phrofiad lefel uchel a datblygu a rhannu sgiliau ac arbenigedd a wnaiff gefnogi economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth a marchnad lafur fodern, hyblyg ac ystwyth.
449. Gallai camau penodol o fewn yr Echel Blaenoriaeth hon gynnwys, ymhlith eraill:
- Camau i rannu arfer da a datblygu dulliau cyffredin ac arloesol o gefnogi pobl ifanc, gan gynnwys y rhai sy'n NEET, i gael mynediad at y farchnad lafur.
  - Camau i rannu arfer da a datblygu dulliau cyffredin ac arloesol o drechu dadrithio ymhlith pobl ifanc a datblygu opsiynau dysgu arloesol.

Cyfraniad at fuddsoddiadau cronfeydd ESI eraill

450. Bydd buddsoddiadau ESF mewn cyfalaf dynol yn canolbwyntio ar anghenion menter a busnes yn y dyfodol ac yn cyflawni yn eu herbyn, gan gefnogi'r gwaith o ddatblygu economi fodern sy'n seiliedig ar wybodaeth. Bwriedir i fuddsoddiadau ESF a wneir o dan Amcanion Thematig (ATh) 8, 9 a 10 ategu buddsoddiadau a wneir gan gronfeydd ESI o dan ATh 1-7 a chyfuno â hwy. Lle gellir dangos ychwanegiad clir at ddarpariaeth o dan EAFRD ac EMFF, bydd unigolion o gymunedau ffermio a physgota yn gallu cael cymorth ESF. Bydd y dull gweithredu hwn yn hwyluso ac yn galluogi'r broses o gyflawni nodau ac amcanion Cronfeydd ESI yng Nghymru yn gyffredinol, ynghyd â chefnogi'r dull integredig o weithredu a amlinellir yn yr adran ar Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol.

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcanion Penodol 1-4

451. Bydd buddsoddiadau o fewn y flaenoriaeth hon yn ymgysylltu pobl ifanc mewn addysg a hyfforddiant priodol er mwyn cyflawni'r gweithlu cymwys sydd ei angen ar gyflogwyr yn y dyfodol. Drwy wneud hyn, bydd camau gweithredu yn ategu ymyriadau ERDF, EAFRD ac EMFF o dan ATh3 er mwyn ysgogi twf busnes, arallgyfeirio ac ehangu i farchnadoedd newydd, datblygu cadwyni cyflenwi lleol sy'n cysylltu â chyfleoedd twf economaidd, annog busnesau newydd a gwella cynhyrchiant BBaChau.
452. Bydd cynorthwyo pobl ifanc i feithrin sgiliau entrepreneuraidd hefyd yn ategu ymyriadau ERDF ac yn integreiddio â hwy o dan ATh3 er mwyn hyrwyddo entrepreneuriaeth. Caiff yr entrepreneuriaid ifanc hynny sydd am fod yn hunangyflogedig gymorth a chynghor ariannol drwy ERDF, EAFRD ac EMFF, gan osgoi dyblygu gweithgarwch.
453. Bydd camau a gymerir i gynorthwyo pobl ifanc i gael mynediad at y farchnad lafur yn cyd-fynd ag ERDF ac EAFRD. Ymyriadau o dan ATh4 a 7 i gynyddu symudedd trefol a llafur i ac o ganolfannau cyflogaeth a threfol allweddol a gwella cysylltedd gwledig, a thrwy hynny sicrhau bod ymyriadau ESF i alluogi pobl ifanc i gael cyflogaeth gynaliadwy yn ategu atebion trafndiaeth gynaliadwy er mwyn gwella hygyrchedd ffisegol canolfannau cyflogaeth.
454. Bydd ymyriadau ESF o ran cyrhaeddiad pobl ifanc, yn enwedig STEM, yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu gweithlu'r dyfodol sy'n meddu ar y sgiliau arbenigol a lefel uwch sydd eu hangen i wireddu potensial buddsoddiadau mewn TGCh a thechnolegau arloesol, sy'n dod i'r amlwg o dan ATh1, 2 a 4 a gefnogir gan ERDF. Bydd camau gweithredu hefyd yn datblygu gweithlu'r dyfodol a all wireddu potensial camau gweithredu EAFRD ac EMFF o dan ATh 2, 3 a 4 er mwyn helpu busnesau gwledig ac arfordirol i fabwysiadu technoleg newydd a dod yn fwy effeithlon, ynghyd â datblygu cadwyni cyflenwi lleol sy'n cysylltu â chyfleoedd twf economaidd.

Cydgysylltu rhwng y Cronfeydd, EAFRD, EMFF ac Offerynnau Undeb ac Ariannu Cenedlaethol eraill, ac â'r EIB.

455. Nodir y dull o gyflenwi a chydgyssylltu cronfeydd ESI yng Nghymru yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU, gyda'r holl gronfeydd yn cael eu cyflenwi gyda'i gilydd a'u goruchwyllo gan un Pwyllgor Monitro Rhaglenni. Sefydlir grŵp cydgysylltu sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r Awdurdodau Rheoli ar gyfer pob Cronfa er mwyn hyrwyddo'r broses o gydgysylltu'r Cronfeydd, nodi'r ffynhonnell cyllid mwyaf priodol ac adeiladu portffolios gweithrediadau mewn meysydd o ddiddordeb cyffredin a sicrhau na ddyblygir cyllid.
456. Defnyddir amrywiaeth o ddogfennau canllaw, gan gynnwys Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd, i gyflawni synergedd rhwng Cronfeydd ESI a buddsoddiadau ehangach yn economi Cymru. Nod yr EPF yw nodi'r buddsoddiadau ehangach sy'n berthnasol i gronfeydd ESI. Gan ddefnyddio'r Fframwaith hwn, disgwylir i holl gronfeydd ESI ychwanegu gwerth at y buddsoddiadau ehangach hyn, gan osgoi dyblygu ac adeiladu ar asedau sy'n bodoli eisoes.

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcanion Penodol 1-4

457. Bydd buddsoddiadau ESF mewn cyfalaf dynol yn ategu ac yn cyfuno â buddsoddiadau a wneir gan gronfeydd ehangach ESI er mwyn hwyluso'r broses o gyflawni nodau ac amcanion cyffredinol Cronfeydd ESI yng Nghymru. Llwyddwyd i osgoi dull gwahanu llym ar gyfer 2014-2020 er mwyn hwyluso'r gwaith o ddatblygu cynlluniau a gweithrediadau ar y cyd. Felly, lle gellir dangos ychwanegiad clir at ddarpariaeth o dan EAFRD ac EMFF, bydd unigolion sydd ynghlwm wrth ffermio a physgota yn gallu cael cymorth ESF.
458. Rhoddir gwybodaeth benodol am natur ategol Echelau Blaenoriaeth penodol ESF a Chronfeydd ESI eraill isod, tra manylir ar gyfraniad rhaglen ESF at Amcanion Thematig 1-7 ymhob Echel Blaenoriaeth ESF. Amlinellir y dull o gydgyssylltu ac integreiddio ag ERDF ac EAFRD yn yr adran ar Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol, sy'n tynnu sylw at y defnydd o ddulliau cynllunio a chydgyssylltu presennol er mwyn blaenoriaethu buddsoddiadau a nodi ac integreiddio'r pecyn ariannu ESI mwyaf priodol.
459. Ymhob achos ceisir sicrhau bod buddsoddiadau yn ategu ei gilydd, ac ystyrir y potensial i ddefnyddio hyblygrwydd neu arian ar y cyd fesul achos. Cyflawnir hyn drwy feini prawf dethol gweithrediadau lle bydd angen i bob gweithrediad, ymhlith nifer o feini prawf eraill, ddangos y canlynol:
- sut maent wedi ystyried y ffynonellau ariannu perthnasol eraill;
  - cyfleu sut maent yn cysylltu â'r cronfeydd hyn neu yn eu hategu a'r buddsoddiadau a gefnogir ganddynt;
  - dangos sut mae eu cynnig yn cysylltu â rhaglenni buddsoddi ehangach ac yn ychwanegu gwerth atynt.
460. Bydd cyfleoedd i ategu camau gweithredu a gefnogir gan raglen ESF yn y dwyrain (DC). Dyluniwyd Echelau Blaenoriaeth cyffredin "Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth", "Sgiliau ar gyfer Twf" a "Diweithdra ymhlith Pobl Ifanc" ar draws y ddwy raglen, gan ddefnyddio'r un Amcanion Thematig a Blaenoriaethau Buddsoddi. Caiff y ddwy Raglen eu rheoli gan WEFO fel yr Awdurdod Rheoli, gyda'r un timau yn rheoli'r Echelau Blaenoriaeth cyfatebol ar draws y ddwy raglen, wedi'u goruchwyllo gan grŵp rheoli portffolio ESF.
461. Lle bydd nodau'r Rhaglenni ac Amcanion Penodol yr Echelau Blaenoriaeth yn ategu ei gilydd, bydd WEFO yn hwyluso'r gwaith o sefydlu'r ddau weithrediad ategol ynghyd â sicrhau bod gweithrediadau yn ategu ei gilydd. Bydd y camau a gymerir yn amrywio yn ôl Echel Blaenoriaeth yn dibynnu ar gryfder eu natur ategol. Bydd hefyd yn amrywio yn ôl gweithrediad, gan adlewyrchu'r egwyddor cymesuredd.
462. Ar lefel y DU, fel gydag Echel Blaenoriaeth Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy a nodir uchod, bydd rhaglen diwygio lles Llywodraeth y DU yn cael effaith sylweddol ar y broses o gyflawni camau cyflogaeth â chymorth ESF. Bydd angen i raglenni ESF ategu darpariaeth prif ffrwd, ac ychwanegu gwerth ati. Disgrifiwyd dulliau o gyflawni hyn uchod ac yn yr adrannau Echel Blaenoriaeth perthnasol o'r Rhaglen.

Echel Blaenoriaeth 3 – Cyflogaeth a Chyrhaeddiad Pobl Ifanc
Amcanion Penodol 1-4

463. Bydd cysoni rhaglen ESF â Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid Llywodraeth Cymru a'i systemau nodi ac olrhain yn ffordd allweddol o sicrhau bod ESF yn ategu ac yn ychwanegu gwerth at ymyriadau i gynorthwyo'r bobl ifanc hynny sydd ei angen fwyaf. Bydd yr ymarfer mapio a gyflawnir fel rhan o'r Fframwaith hwn yn sicrhau bod unrhyw weithrediad ESF wir yn ymdrin â bylchau mewn darpariaeth ac nad yw'n dyblygu darpariaeth statudol prif ffrwd. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio gyda'r adrannau perthnasol o fewn Llywodraeth Cymru ar y broses o arfarnu a gweithredu gweithrediadau ESF er mwyn cefnogi'r broses hon.
464. Bydd buddsoddiadau ESF i wneud pobl ifanc yn barod am waith a hyrwyddo entrepreneuriaeth yn ategu buddsoddiadau ERDF, EAFRD ac EMFF er mwyn cynyddu cynhyrchiant a thwf busnes, gan baru cyflenwad gweithlu'r dyfodol â'r galw gan gyflogwyr. Bydd cymorth ESF hefyd yn galluogi pobl ifanc i achub ar gyfleoedd cyflogaeth o fewn eu cymunedau, gan gynnwys y cyfleoedd hynny a gaiff eu creu gan yr ERDF ac, o fewn cymunedau gwledig ac arfordirol, o ganlyniad i fuddsoddiad EAFRD ac EMFF.
465. Bydd **Rhaglen Dysgu Gydol Oes** yr UE ac, yn benodol, elfennau Comenius ac Erasmus o bosibl yn ategu gweithgarwch o fewn rhaglenni ESF. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio'n agos gydag Asiantaethau Cenedlaethol y DU ar gyfer y rhaglenni hyn (Cyngor Prydeinig Comenius ac Erasmus) yn ogystal â'r adran bolisi sy'n cydgysylltu gwybodaeth yng Nghymru (yr Adran Addysg a Sgiliau) er mwyn ysgogi cysylltiadau ac elfennau ategol. Bydd asesiad o'r ffordd y mae unrhyw weithrediad arfaethedig yn gweddu i'r cyd-destun hwn yn rhan o'r broses dethol ac asesu gweithrediad. Ceisir cyngor arbenigol lle bo angen.
466. Ystyriodd yr asesiad ex-ante o'r defnydd o Offerynnau Ariannol (OA) yn ESF (h.y. defnydd posibl o gyllid **Banc Buddsoddi Ewrop - EIC**) nifer o gamau yn seiliedig ar gydraddoldeb a chyfle cyfartal. Daeth y gwerthusiad i'r casgliad, yn y rhan fwyaf o achosion, mai potensial cyfyngedig oedd gan OA i gyflawni camau ESF ac mae unrhyw ddull gweithredu posibl yn debygol o fod yn llai effeithiol nag un sy'n seiliedig ar grantiau o ran cyflawni'r canlyniadau a ddymunir. Felly, ni chynigir defnyddio OA i gyflawni camau ESF.

Echel Blaenoriaeth 4: Cymorth Technegol

Cyflwyniad

467. Caiff camau a ariennir Cymorth Technegol (CT), fel gyda rhaglenni 2007-2013, eu datblygu fel rhan o flaenoriaethau mono gronfa ond fe'u cyflawnir gan yr Awdurdod Rheoli (ARh) a'r rhanddeiliaid perthnasol fel rhan o gamau cydweithredol ac integredig ar draws rhaglenni ERDF ac ESF ardaloedd rhaglen Gorllewin Cymru a'r Cymoedd a Dwyrain Cymru. Adlewyrchir y dull gweithredu a amlinellir yn yr echel blaenoriaeth isod ar draws yr ardaloedd rhaglen hyn ac fe'u hadlewyrchir yn y dangosyddion canlyniadau ac allbwn a ddewisir.
468. Mae'r dull gweithredu yn adeiladu ar y broses lwyddiannus o gyflawni gweithgarwch CT yn rhaglenni 390-2007 a ddefnyddiodd CT i wella trefniadau gweithredu, gan ddarparu adnoddau ychwanegol ym maes cefnogi a datblygu rhaglen, gweithgarwch ymchwil a monitro a hyrwyddo rhaglen. Hefyd, defnyddiwyd CT i gefnogi costau cyflogau yn uniongyrchol gan yr ARh a'r rhanddeiliaid perthnasol.
469. Ystyrir bod cefnogi costau cyflog uniongyrchol o fewn rhaglenni 2014-2020 yr ARh, yr Awdurdod Ardystio (AA), yr Awdurdod Archwilio a phartneriaid yn elfen bwysig o gyflawni'r rhaglenni. Ar gyfer rhaglenni 2014-2020, cynigir y dylid defnyddio CT i barhau i gefnogi'r swyddi hynny a nodwyd yn rhaglen 2007-2013 fel rhai a oedd yn cynyddu capasiti swyddogaethau gweinyddol yr awdurdodau a'r partneriaid perthnasol. Yn unol â hyn, caiff unrhyw swyddi ychwanegol newydd ar gyfer rhaglenni 2014-2020 i ddatblygu ymhellach swyddogaeth archwilio a gweinyddol yr ARh, AA a'r Awdurdod Archwilio eu cefnogi gan CT hefyd. Defnyddir adnoddau Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid ochr yn ochr ag adnoddau CT.
470. Cynhaliwyd nifer o werthusiadau lefel rhaglen ac adolygiadau allanol yn ystod rhaglenni 2007-2013¹⁰⁶ sydd wedi cwmpasu nifer o feysydd a gefnogir gan weithgarwch wedi'i ariannu CT gan gynnwys:
- y trefniadau rheoli a monitro rhaglen gwell, i gynnwys swyddogaeth y Swyddog Datblygu Prosiect (SDP);
  - arweiniad a chymorth arbenigol a thechnegol, gan gynnwys y Timau Ewropeaidd Arbenigol (TEA) a'r timau Trawsbynciol;
  - ymchwil a gwerthuso;
  - gwybodaeth a chyhoeddusrwydd, gan gynnwys gweithredu llinell gymorth i gwsmeriaid;
  - trefniadau archwilio wedi'u hatgyfnerthu a rheoli afreoleidd-dra

---

¹⁰⁶ [The Guilford Review of Implementation Arrangements](#) (2012): [WEFO Customer Insight Survey 2009: The Effectiveness of Implementation in the 2007-2013 Structural Funds Programming Period Final Report](#). (Ionawr 2011); [Thematic Evaluations of 2007-2013 EU Structural Funds Programmes](#); and [Spatial European Teams Evaluation \(Tachwedd 2010\)](#)

Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

471. Dangosodd canfyddiadau'r gwerthusiadau bod cymorth eang i rôl SDP a gwasanaethau cymorth i fuddiolwyr, a gyflenwir drwy'r ARh a'r TEA yn cyflwyno buddiannau rhaglen gwirioneddol ac yn sicrhau bod y prosesau arfarnu a rheoli yn cael eu deall yn dda ac yn cael eu gweithredu'n effeithiol. Mae'r broses lwyddiannus o reoli rhaglenni 2007-2013 Cymru hefyd wedi cael ei chydabod drwy nifer o wobrau i Gymru gan gynnwys Gwobrau 'Rhanbarth Rhagoriaeth' a phedair gwobr RegioStarts seiliedig ar brosiect.
472. Mae'n bwysig bod cronfeydd CT yn cael eu defnyddio yn ystod rhaglenni 2014-2020 er mwyn cynnal y sefyllfa gref hon a chyflawni rhagor o welliannau.

Amcan Penodol 1: Sicrhau bod rhaglenni 2014-2020 yn cael eu rheoli'n effeithlon ac yn effeithiol.

Canlyniadau disgwylidig.

473. Nod Amcan Penodol 1 yw sicrhau bod y rhaglenni'n cael eu cyflawni mewn ffordd effeithlon ac effeithiol yng Nghymru. Y mesur allweddol sy'n sail i'r amcan hwn ac sy'n ffurfio rhan o'r adroddiad cydymffurfiaeth ar gyfer y rhaglen yw'r gyfradd afreoleidd-dra. Mae'r mesur hwn yn nodi cyfanswm gwerth afreoleidd-dra'r rhaglen a adroddwyd i OLAF fel canran o gyfanswm y gwariant cymwys ardystiedig a hawliwyd gan brosiectau.
474. Yn 2013 roedd y gyfradd afreoleidd-dra ar gyfer y rhaglen yn 0.41%, ymhell islaw'r trothwy o 2% a ddefnyddiwyd gan y CE i gymryd camau cywirol.
475. Hefyd, caiff cyfradd wallau WEFO, a gyhoeddwyd gan yr Awdurdod Archwilio yn yr Adroddiad Rheoli Blynnyddol, ei defnyddio fel mesur er mwyn cefnogi a mesur y broses o gyflawni'r Amcan Penodol. Roedd cyfradd wallau WEFO ym mis Rhagfyr 2012 ar gyfer ardaloedd y rhaglen yn 0.17%.

Dangosyddion canlyniadau

Dangosydd	Uned Fesur	Gwerth Sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth Targed (2022)
Cyfradd Afreoleidd-dra	Canran	0.41%	2013	Llai na 2%
Cyfradd Wallau WEFO	Canran	0.17%	2012	Llai na 2%

Amcan Penodol 2: Rhoi cyngor o ansawdd uchel i bartneriaid allweddol sydd ynghlwm wrth ddylunio a chyflawni gweithrediadau.

Canlyniadau disgwylidig.

476. Nod Amcan Penodol 2 yw gwella lefelau boddhad cwsmeriaid drwy roi cyngor o ansawdd uchel i bartneriaid allweddol sydd ynghlwm wrth Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

ddylunio a chyflawni gweithrediadau. Wedi'i fesur ar draws gweithgarwch a ariennir CT ar gyfer yr holl gronfeydd Strwythurol yng Nghymru mae'n adlewyrchu boddhad buddiolwyr â'r gwasanaeth a gafwyd gan WEFO ar gyfer yr holl weithrediadau cymeradwy.

477. Y gyfradd boddhad cwsmeriaid gyffredinol sylfaenol, sy'n dyddio o 2009, yw 45%.¹⁰⁷

Dangosydd canlyniad

Dangosydd	Uned Fesur	Gwerth Sylfaenol	Blwyddyn sylfaenol	Gwerth Targed (2022)
Boddhad Cwsmeriaid	Canran	45%	2009	50%

Amcan Penodol 3: Gwella'r broses o integreiddio buddsoddiadau â chronfeydd ESI eraill ynghyd â rhaglenni ehangach a arweinir gan y Comisiwn ac sy'n seiliedig ar Sector, a'u gwneud yn fwy ategol.

Canlyniadau disgwylidig.

478. Nod Amcan Penodol 3 yw sicrhau bod y rhaglenni'n ategu'r holl gronfeydd ESI yng Nghymru, ynghyd â rhaglenni ehangach y Comisiwn, Llywodraeth Cymru ac a Arweinir gan y Sector a'u bod yn cael eu hintegreiddio â hwy. Caiff y gweithgarwch hwn ei fesur yn bennaf ar ffurf allbynnau fel nifer y prosiectau cydweithredol a gyflawnir.

Camau i'w cefnogi a'u cyfraniad disgwylidig at yr amcanion penodol

479. Mae CT yn adnodd hanfodol er mwyn cefnogi'r gwaith o gyflwyno'r Rhaglen yn effeithiol. Mae'r broses o gyflawni rhaglenni 2014-2020 yn gofyn am bwyslais parhaus ar waith cyflenwi strategol gyda mwy o gysoni ac unioni â buddsoddiadau Cronfa ESI drwy grynodi adnoddau er mwyn cyflawni canlyniadau cynaliadwy ar gyfer swyddi a thwf.

480. Yng Nghymru, ceir nifer o feysydd allweddol a gaiff eu datblygu a'u cyflawni gan sefydliadau partner a'r ARh ei hun er mwyn cyflawni'r amcanion a sicrhau bod rhaglenni'n cyflawni'r lefel o integreiddio, crynodi a ffocws sydd ei hangen. Nid yw'r camau a gymerir yn annibynnol ar unrhyw un o'r amcanion ac felly maent wedi'u grwpio ar sail chwe maes buddsoddi allweddol a fydd, gyda'i gilydd, yn sicrhau bod yr amcanion a'r canlyniadau cysylltiedig wedi'u cyflawni.

481. Bydd costau cyflog, fel gyda rhaglenni 2007-2013, yn rhan bwysig o'r broses o gyflawni gweithgarwch a ariennir CT ar gyfer yr ARh, yr Awdurdod Archwilio, yr Awdurdod Ardystio a phartneriaid cyflenwi ehangach. Eir i'r costau cyflog hyn fel rhan o'r holl weithgareddau a nodir isod, a gwellir y gallu i gyflawni amcanion cyffredinol y flaenoriaeth CT.

¹⁰⁷ Arolwg WEFO o Farn Cwsmeriaid 2009 - Dyma ganran y rhyngweithio, lle cafodd y gweithrediad ei gymeradwyo, yr oedd y buddiolwr yn fodlon neu'n fodlon iawn â'r gwasanaeth a gafwyd Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

482. Mae gan yr ARh a'i bartneriaid gryn brofiad yn gweithredu CT yn y ffordd hon. Bydd yr holl swyddi a ariennir drwy CT yn amodol ar bolisiâu Adnoddau Dynol a chydabyddiaeth y sefydliad cyflogi.

Rheoli

483. Bydd y gwaith o integreiddio cronfeydd yn dwyn heriau gweinyddol newydd i'r ARh, er enghraifft wrth gyflawni mwy o rôl ar gyfer Offerynnau Ariannol ac integreiddio swyddogaethau arbenigol fel Themâu Trawsbynciol¹⁰⁸ (ThTau). Bydd camau gweithredu yn gwella ac yn atgyfnerthu cymorth a datblygiad rhaglenni strategol ac integredig.

484. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Parhau i wella'r swyddogaeth rheoli rhaglen fewnol wrth ddatblygu a chyflawni rhaglenni integredig a chynaliadwy;
- Parhau i ddatblygu gwybodaeth arbenigol yr ARh a'r rhanddeiliaid drwy weithgareddau hyfforddi a rhwydweithio rheolaidd;
- Cefnogi gweithrediadau sy'n gysylltiedig â rheoli arloesedd, cydweithredu trawsghenedlaethol, rhannu arfer da a phrif ffyrddio;
- Camau sy'n ceisio lleihau'r baich gweinyddol ar fuddiolwyr;
- Darparu cyngor technegol a swyddogaethau arbenigol o ansawdd uchel, mewn meysydd sy'n ymwneud â'r canlynol, er enghraifft: gwaith caffael, arbenigedd ariannol (i gynnwys Offerynnau Ariannol) a gwyddonol, datblygu prosiect, datrys cwynion, arloesedd a chydymffurfiaeth;
- Datblygu a gwella systemau TG pwrpasol ac integredig ar gyfer cyflwyno Cronfeydd ESI a helpu e-Gydlyniant;
- Rhoi cyngor a chymorth arbenigol i brosiectau ar integreiddio, gweithredu a monitro'r ThTau.

Partneriaeth a Rhwydweithio

485. Mae partneriaethau a rhwydweithiau cryf wrth wraidd y broses lwyddiannus o weithredu'r rhaglenni ac integreiddio cronfeydd ESI ar bob lefel. Bydd yr ARh yn parhau i ymgysylltu â phartneriaid, gan gynnwys partneriaid cymdeithasol, a rhanddeiliaid allweddol wrth weithredu a chyflawni rhaglenni.

486. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Annog a hwyluso prosiectau cydweithredol a ffyrdd cydweithredol o weithredu;
- Cysoni â rhaglenni a arweinir gan y Comisiwn Ewropeaidd, cronfa ESI a seiliedig ar Sector;
- Gwella'r gallu i gydgyssylltu ar draws rhaglenni ac integreiddio cronfeydd ESI â gwariant a rhaglenni cenedlaethol;
- Atgyfnerthu dulliau cydgysylltu a chysylltu â phartneriaethau a hyrwyddo gwaith partneriaeth.

---

¹⁰⁸ Arolwg WEFO o Farn Cwsmeriaid 2009 a [The Effectiveness of Implementation in the 2007-2013 Structural Funds Programming Period](#)
Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop
yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

Monitro

487. Sefydli'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni unigol i oruchwylio effeithiolrwydd ac ansawdd rhaglenni Cronfeydd ESI ynghyd â'r broses o'u hintegreiddio.¹⁰⁹ Lle bo cymhwysedd yn caniatáu, defnyddir CT er mwyn sicrhau bod y rhaglen yn cael ei rheoli mewn ffordd effeithlon ac effeithiol drwy gefnogi dyletswyddau'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni.
488. Bydd yr ARh yn sefydlu Ysgrifenyddiaeth i reoli trefniadau'r Pwyllgor Monitro Rhaglenni ar gyfer holl raglenni Cronfa ESI. Bydd yr Ysgrifenyddiaeth yn cymeradwyo, yn rheoli ac yn monitro'r holl wariant CT a ddatgenir mewn perthynas â chyfarfodydd a swyddogaethau'r Pwyllgor, gan sicrhau na chaiff gwariant ei ddatgan fwy nag unwaith yn erbyn Cronfa ESI wahanol. Dyrennir costau'r Pwyllgor ar draws rhaglenni Cronfa ESI, yn seiliedig ar faint perthynol (gwerth cyfraniad yr UE) pob rhaglen.
489. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:
- Gwell cymorth rheoli i'r Pwyllgor a gwell adroddiadau i'r Comisiwn Ewropeaidd;
  - Gwariant ar y Pwyllgor Monitro Rhaglenni yn cynnwys treuliau a ffioedd ar gyfer arbenigwyr penodedig (caiff arbenigwyr a benodir i'r Pwyllgor ar sail teilyngdod gydnabyddiaeth yn unol ag arfer arferol Llywodraeth Cymru).

Ymchwil a Gwerthuso

490. Mae Ymchwil a Gwerthuso yn parhau i chwarae rhan ganolog yn y gwaith o helpu'r ARh i reoli rhaglenni'n effeithiol. Bydd y tîm Ymchwil, Monitro a Gwerthuso arbenigol o fewn yr ARh yn parhau i ddylunio, cynnal a rheoli gwerthusiadau lefel rhaglen a darparu neu gyrchu cyngor ac arweiniad arbenigol ar gyfer gwerthusiadau lefel prosiect.
491. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:
- Gwaith ymchwil a gwerthuso ar lefel rhaglenni, yn cynnwys ymchwilio i'r ThTau;
  - Rhoi cyngor a chanllawiau ar werthuso i sefydliadau noddi;
  - Lledaenu gwybodaeth am ymchwil a gwerthuso a digwyddiadau gweithdy;
  - Rheoli ymarferion ymchwil a gwerthuso, er enghraifft drwy'r Grŵp Cyngori ar Werthusiadau.

Gwybodaeth a Chyhoeddusrwydd

492. Mae llwyddiant y broses o integreiddio rhaglenni a ariennir gan ESI yn dibynnu i raddau helaeth ar ddealltwriaeth eang ymhlith y noddwyr, y partneriaid a'r rhanddeiliaid o'i chynnwys, rheoliadau llywodraethu, a nodau ac amcanion. Mae hefyd yn hanfodol y rhoddir cyhoeddusrwydd eang i fanteision a chyflawniadau'r rhaglen er mwyn amlygu'r gwerth a

---

¹⁰⁹ ERDF ac ESF (Rhanbarthau Llai Datblygedig a Mwy Datblygedig) ac EAFRD

ychwanegir gan y gwaith partneriaeth rhwng yr UE a Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid.

493. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Lledaenu gwybodaeth, cyhoeddusrwydd a chyfathrebu yn cynnwys canllawiau i bartneriaid a noddwyr, seminarau a gweithdai a digwyddiadau rhwydweithio;
- Lledaenu a hyrwyddo effeithiau gwell integreiddio â chronfeydd ESI a rhaglenni sector ehangach e.e. Horizon 2020;
- Datblygu a chynnal a chadw gwefan WEFO;
- Mentrau amrywiaeth a hygyrchedd;
- Gweithredu Llinell Gymorth.

Archwilio a Rheoli

494. Mae WEFO a'r Awdurdod Archwilio wedi meithrin cryn gryfder ym maes archwilio a rheoli o fewn rhaglenni 2007-2013. Bydd gwella'r swyddogaethau archwilio a rheoli ymhellach, ochr yn ochr ag uned gydymffurfio ddynodedig yn sicrhau bod WEFO yn parhau i adeiladu ar gryfderau a ddatblygwyd ac yn achub ar y cyfle y gall buddsoddiadau cronfeydd strwythurol ei gynnig.

495. Bydd y camau gweithredu yn cynnwys:

- Trefniadau archwilio gwell i sicrhau bod y rhain yn gweithio'n effeithiol, gan wella ansawdd ac amseroldeb;
- Gwella gwaith monitro a chyflwyno adroddiadau o ran afreoleidd-dra;
- Gwell cymorth i drechu twyll a llygredd;
- Rhoi cyngor a chanllawiau cyson i noddwyr a phartneriaid drwy uned gydymffurfio WEFO.

Dangosyddion allbwn ar gyfer yr ESF ar gyfer Cymorth Technegol

Dangosydd	Uned fesur	Gwerth targed (2023)
Nifer y digwyddiadau hyfforddi a gynhaliwyd*	Nifer	10
Contract Fframwaith ar gyfer Arbenigedd ar waith ar gyfer cyflawni prosiectau*	Nifer	1
Nifer y gweithrediadau sy'n cael asesiad ffurfiol o integreiddio themâu trawsbynciol	Canran	90
Nifer yr adroddiadau ymchwil a gyhoeddwyd	Nifer	74
Nifer y gweithrediadau a gafodd gyngor Monitro a Gwerthuso	Canran	100
Nifer y digwyddiadau lledaenu*	Nifer	6
Nifer y digwyddiadau a drefnwyd gan WEFO*	Nifer	10
Nifer y datganiadau i'r wasg a gyhoeddwyd*	Nifer	400
Nifer y lansiadau proffil uchel	Canran	50
Nifer yr e-gylchlythyrau a gyhoeddwyd*	Nifer	72
Canran yr ymholiadau a ddatryswyd o fewn pum diwrnod gwaith	Canran	75
Nifer yr ymweliadau archwilio	Canran	50

* Mae'r targedau'n cwmpasu rhaglenni gweithredol ESF (ac ERDF).

Oherwydd y ffordd y mae'r Awdurdod Rheoli yn hyrwyddo cyllid yr UE nid oes modd dyrannu'r gweithgarwch hwn i bob rhaglen.

Dull Integredig o Gyflawni Gwaith Datblygu Tiriogaethol

Disgrifiad o'r dull integredig o gyflawni gwaith datblygu tiriogaethol

496. Mae rhaglenni cronfeydd ESI Cymru wedi cael eu datblygu i gyd gyda'i gilydd, gan fwrw golwg cyfannol ar draws Cymru gyfan a cheisio ymdrin â materion strwythurol mewn ffordd gydlynol a chydgysylltiedig. Rhan allweddol o gyflawni hyn mewn ffordd integredig, grynodedig a syml fydd targedu pob cronfa yn effeithiol, gan gynnwys gwaith targedu yn seiliedig ar anghenion a chyfleoedd tiriogaethol parhaus. Mae hyn yn fodd i adlewyrchu gwahanol anghenion datblygu tiriogaethol yn y ffordd fwyaf priodol (lefel genedlaethol, rhanbarthol, isranbarthol neu leol). Nid yw rhanbarthau NUTS2 yn ystyried ardaloedd economaidd swyddogaethol is-ranbarthol yng Nghymru, fel Dinas-Ranbarth Caerdydd yn y de-ddwyrain neu Ddinas-Ranbarth Bae Abertawe yn y de-orllewin.¹¹⁰ Felly anogir dulliau integredig o gyflawni gwaith datblygu tiriogaethol, waeth y ffiniau hyn. Ceir amlinelliad o'r dull gweithredu hwn ar gyfer holl gronfeydd ESI yn y Cytundeb Partneriaeth. Mae Fframwaith Blaenoriaethau Economaidd Cymru¹¹¹ yn ategu'r Rhaglenni Gweithredol amrywiol, gan helpu i nodi gwaith targedu gofodol allweddol sydd eisoes yn mynd rhagddo a chyfleoedd allweddol i fuddsoddi yn y dyfodol.
497. Mae strategaethau gofodol yn dod i'r amlwg gan gefnogi'r gwaith o ddatblygu ardaloedd trefol allweddol (strategaethau Dinas-Ranbarth, ardaloedd gwledig (mentrau Ardaloedd Twf¹¹²), a safleoedd strategol (Ardaloedd Menter¹¹³). Mae gan bob menter ei threfniadau cynllunio a llywodraethu strategol ei hun, a ategir drwy waith cynllunio llywodraeth leol a rhanbarthol (e.e. Partneriaethau Dysgu Rhanbarthol). Nodir anghenion cyffredin clir ar draws pob dadansoddiad gofodol, gan gynnwys datblygu sgiliau er mwyn ymateb i anghenion a galwadau a nodwyd gan gyflogwyr, yn ogystal â chynyddu cysylltedd, datblygu seilwaith strategol a denu buddsoddiad gan y sector preifat. Felly, mae cysondeb â'r dulliau gweithredu hyn yn gyson iawn ag amcanion y Rhaglenni Gweithredol, yn arbennig lle gellir cefnogi datblygiad mas critigol.

¹¹⁰ I weld yr adroddiad ar Ddinas-Ranbarthau:

<http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/publications/120711cityregions/?lang=en> [lications/wave/?lang=cy](http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/publications/wave/?lang=cy)

¹¹¹ Gweler: <http://wefo.wales.gov.uk/applyingforfunding/funding2014-2020/epf/?skip=1&lang=cy>

¹¹² Er enghraifft ym Mhowys

<http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/policy/plgzones/?skip=1&lang=cy> a Dyffryn Teifi

<http://wales.gov.uk/topics/businessandconomy/policy/teifi/?skip=1&lang=cy>)

¹¹³ Nodwyd Saith Ardal Fenter ledled Cymru, gyda phob un yn canolbwyntio ar sectorau penodol. Rhagor o wybodaeth ar gael yn:

www.enterprisezones.wales.gov.uk

Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

498. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio gyda buddiolwyr i nodi'r pecyn ariannu mwyaf priodol ar draws cronfeydd ESI. Bydd hyn yn hynod bwysig i fuddsoddiadau sy'n ceisio targedu'r rhai sy'n wynebu risg o dlodi, anfantais ac allgáu, fel y nodir yn y Thema Drawsbynciol Trechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol, a chysylltu'r grwpiau targed hyn â chyfle economaidd a thwf yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol.

Datblygiadau Lleol o dan arweiniad cymunedau

499. Nodir y dull o gyflawni Datblygiadau Lleol o dan Arweiniad Cymunedau (DLIAC) yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU a bydd yn canolbwyntio ar y dull integredig o gyflawni gwaith datblygu tiriogaethol a ddisgrifir uchod ac yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU. Ni ragwelir unrhyw gefnogaeth uniongyrchol i DLIAG fel y nodir yn Erthygl 32 o'r Rheoliadau Darpariaethau Cyffredin ar gyfer y Rhaglen Weithredol hon; fodd bynnag, er mwyn sicrhau dull integredig o gyflawni gwaith datblygu tiriogaethol anogir cysylltiadau uniongyrchol rhwng DLIAG a gefnogir drwy'r EAFRD (o dan LEADER) neu EMFF (Grwpiau Gweithredu Lleol Pysgodfeydd - FLAG) a buddsoddiadau a wneir o dan ESF.

500. Bydd y broses ranbarthol o gydgyssylltu a chyflawni strategaethau rhanbarthol a ddisgrifir yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU yn creu cysylltiadau rhwng buddsoddiadau DLIAG a wneir o dan y Cynllun Datblygu Gwledig (a mentrau cymunedol eraill a ariennir y tu allan i fframwaith ariannu ESI) a'r cyfleoedd ar gyfer buddsoddiadau integredig rhanbarthol o dan yr ESF. Rhagwelir y bydd gan y gwaith ymgysylltu rhanbarthol cryfach a gyflwynir yn rhaglenni 2014-2020 (ac a argymhellwyd gan Adroddiad Guilford) ran amlwg i'w chwarae wrth nodi unrhyw gysylltiadau rhwng gwahanol gronfeydd ESI.

501. Mae'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU hefyd yn nodi'r gydberthynas rhwng buddsoddiadau DLIAG o dan y Cynllun Datblygu Gwledig. Yn ymarferol gallai hyn fod ar dair ffurf:

- Caiff camau peilot llwyddiannus o dan LEADER neu gynlluniau Cymunedol eraill (e.e. Cymunedau yn Gyntaf) eu datblygu o fod yn gamau peilot lleol fel rhan o gynlluniau arddangos rhanbarthol neu o fewn gweithgarwch cyflawni cenedlaethol;
- bydd grwpiau LEADER (neu bartneriaethau cymunedol eraill) yn gymwys i wneud cais uniongyrchol i'r Awdurdod Rheoli os byddant yn datblygu cynllun sy'n gweddu i strategaeth y rhaglen;
- anogir Grwpiau LEADER (neu bartneriaethau cymunedol eraill) i gefnogi'r cyfleoedd Arloesedd Cymdeithasol fel y'u hamlinellir ymhob Echel Blaenoriaeth.

502. Er mwyn hwyluso'r cysylltiadau hyn, mae nifer o swyddogaethau gweinyddol wedi cael eu dwyn ynghyd fel y disgrifir yn y Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU. Mae'r rhain yn cynnwys; un Pwyllgor Monitro Rhaglenni ar gyfer ERDF, ESF ac EAFRD; un tîm Monitro a Gwerthuso Ymchwil; un Uned Themâu Trawsbynciol; un

bwrdd rheoli Cronfeydd ESI; un porth gwefan ar gyfer cronfeydd ESI; ac un set o reolau a chanllawiau cymhwysedd cenedlaethol.

Camau integredig ar gyfer gwaith datblygu trefol cynaliadwy

503. Ni ddefnyddir unrhyw ESF i gefnogi gwaith datblygu trefol cynaliadwy yn unol â'r darpariaethau o dan Erthygl 7(2) o Reoliad ERDF, gan nad yw'r cam hwn yn rhan o raglen ERDF. Fodd bynnag, disgwylir i ddyluniad buddsoddiadau ESF roi sylw priodol i gamau a ariennir gan ERDF sy'n cefnogi gwaith datblygu trefol cynaliadwy sy'n bodloni ysbryd y rheoliadau. Felly, anogir awdurdodau rhanbarthol a threfol i ystyried cyfleoedd i ddatblygu rhaglenni buddsoddi ategol integredig, gan ddefnyddio ESF ar y cyd â buddsoddiadau ehangach (gan gynnwys cronfeydd ESI eraill) er mwyn cyflawni yn erbyn strategaethau tiriogaethol integredig.

Buddsoddiad Tiriogaethol Integredig (ITI)

504. Ar gychwyn y rhaglen, nid oes unrhyw fwriad uniongyrchol i ddefnyddio cyfryngau Buddsoddiad Tiriogaethol Integredig (ITI). Amlinellir y dull gweithredu hwn a chyfnod adolygu yn y bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU.
505. Ar hyn o bryd, teimlir y gellir cyflawni'r un buddiannau drwy drefniadau gweithredu a gynlluniwyd gan Gymru na fyddent yn gofyn am ragddethol dyraniadau ariannol neu ofynion adrodd a monitro newydd. Mae Awdurdodau Rheoli Cymru yn ceisio sicrhau mwy o integreiddio a chydgyssylltu rhwng holl gronfeydd ESI yng Nghymru, ac fel gwlad fach gallant weithio'n agos gyda phartneriaid ledled Cymru i gyflawni buddsoddiadau tiriogaethol integredig heb fod angen cyflwyno trefniadau gweinyddol newydd.
506. Anogir awdurdodau rhanbarthol a threfol i ddefnyddio prosesau cynllunio a chydgyssylltu sy'n bodoli eisoes (er mwyn cyflawni strategaethau tiriogaethol presennol) er mwyn blaenoriaethu buddsoddiadau ar gyfer eu hardaloedd tiriogaethol. Bydd yr Awdurdod Rheoli yn gweithio gyda'r awdurdodau hyn er mwyn helpu i nodi'r pecyn ariannu ESI mwyaf priodol, os yw'n berthnasol. Er enghraifft, gallai pecyn cymorth integredig gael ei ddatblygu ar draws cronfeydd ESI er mwyn helpu i ddatblygu Dinas-Ranbarth neu Ardal Fenter, ond nid oes angen i hyn gael ei wneud drwy ITI, dim ond drwy waith cynllunio a chydgyssylltu effeithiol.

Camau rhynganbarthol a thrawsgenedlaethol

507. Her allweddol i'r rhaglen fydd prif ffrydio camau cydweithredu'n fwy effeithiol a chyflawni gwell cydgysylltu rhyngwladol. Mae hyn yn hynod bwysig i fuddsoddiadau sy'n anelu at dargedu heriau a nodau cymdeithasol a rennir fel diweithdra, diweithdra ymhlith pobl ifanc, a symudedd yn y farchnad lafur a'r rhai sy'n targedu grwpiau cydraddoldeb cydnabyddedig a'r rhai sy'n wynebu'r risg fwyaf o dlodi. Disgwylir i weithrediadau a gefnogir yn y meysydd hyn drwy'r rhaglen hon geisio

cyfleoedd i ymgorffori rhyw fath o weithgarwch trawsgenedlaethol neu gydweithredol, arfer gorau rhyngwladol neu arbenigedd technegol.

508. Hefyd, gwneir cysylltiadau uniongyrchol rhwng y rhaglen hon a'r rhaglenni Cydweithredu Tiriogaethol Ewropeaidd y mae ardal y rhaglen yn cymryd rhan ynddynt. Ceir nifer o amcanion cyffredin, y ceisir pecynnau ariannu ategol ar eu cyfer, yn arbennig lle bydd buddsoddi mewn sgiliau yn helpu i ategu uchelgeisiau economaidd a buddsoddiadau.

Cyfraniad camau a gynllunnir at strategaethau macro-ranbarthol a basn môr

509. Ymgorfforir y DU yn Strategaeth yr Iwerydd a ddisgrifir yn y Cytundeb Partneriaeth. Nid ystyrir bod hyn yn ffactor ysgogi allweddol ar gyfer y rhaglen er y caiff cysylltiadau eu hannog lle bydd cyfleoedd yn codi, yn arbennig wrth ddarparu sgiliau a all gefnogi twf glas a chydweithredu ar ymchwil ac arloesedd.

Rôl Partneriaid Perthnasol

Awdurdodau a chyrrff perthnasol

Awdurdod / corff	Enw'r awdurdod/corff, a'r adran/uned, lle bo'n briodol	Pennaeth yr awdurdod/corff (rôl neu swydd)
Awdurdod Rheoli	Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru (WEFO)	Prif Weithredwr WEFO
Awdurdod Ardystio, lle bo'n gymwys	Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru	Pennaeth yr Awdurdod Ardystio
Awdurdod Archwilio	Tîm Archwilio Cronfeydd Ewropeaidd (Llywodraeth Cymru)	Pennaeth Sicrwydd a Llywodraethu Corfforaethol (Llywodraeth Cymru)
Y corff y bydd y Comisiwn yn gwneud taliadau iddo	Cynllunio Strategol, Cyllid a Pherfformiad (Llywodraeth Cymru)	Cyfarwyddwr Cyffredinol, Cynllunio Strategol, Cyllid a Pherfformiad

Cynnwys partneriaid perthnasol

510. Datblygwyd y Rhaglen Weithredol mewn partneriaeth â rhanddeiliaid allweddol. Mae WEFO, fel yr Awdurdod Rheoli, wedi arwain y broses ac wedi bod yn gyfrifol am lunio'r Rhaglenni Gweithredol gan ymgysylltu'n helaeth â phartneriaid ynghylch y gwaith datblygu a'r cynnwys.
511. Mae hyn wedi cynnwys nifer o Grwpiau Cyngori a benodwyd yn benodol a ffrydiau gwaith/gweithgorau arbenigol sydd â chryn ymgysylltu cyhoeddus dros y cyfnod datblygu. Adlewyrchodd aelodaeth pob grŵp ystod lawn o fuddiannau rhanddeiliaid (a'r rhai a nodwyd yn Erthygl 5) o'r sector cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector, ynghyd â chydbwysedd priodol o ran y rhywiau a daearyddiaeth a chyda buddiannau cydraddoldeb ac amgylcheddol yn cael eu cynrychioli. Disgrifir y grwpiau amrywiol isod gyda manylion yr aelodau.
512. Cyn dechrau drafftio'r Rhaglen Weithredol, sefydlodd y Dirprwy Weinidog Amaethyddiaeth, Bwyd, Pysgodfeydd a Rhaglenni Ewropeaidd

ar y pryd "**Ymarfer Myfyrio**"¹¹⁴ a roddodd gyfle cynnar i randdeiliaid wneud sylwadau ar y cyfeiriad strategol a blaenoriaethau buddsoddi yn y dyfodol yn seiliedig ar y cynigion deddfwriaethol drafft. Ar y cyfan, roedd partneriaid a rhanddeiliaid yn cefnogi'r egwyddorion a oedd yn ategu'r cynigion deddfu a'r angen i gysoni'r rhaglenni newydd ag amcanion polisi Llywodraeth Cymru er mwyn cael yr effaith fwyaf posibl. Drwy hyn bu modd i'r Dirprwy Weinidog amlinellu'r cyfeiriad strategol a nifer o egwyddorion arweiniol y byddai rhaglenni 2014-2020 yn cael eu datblygu oddi tanynt mewn datganiad i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 8 Mai 2012.¹¹⁵ Roedd hyn yn cynnwys yr angen i ganolbwyntio a thargedu ein hadnoddau ar y meysydd hynny sydd fwyaf tebygol o gael effaith drawsnewidiol ar economi Cymru a chyfrannu'n sylweddol at greu swyddi.

513. Cefnogwyd y gwaith cychwynnol drwy'r Grŵp Cyngori Gweinidogol ar Raglenni Ewropeaidd, grŵp gorchwyl a gorffen bach, a sefydlwyd i lunio syniadau a chynghori Gweinidogion yn uniongyrchol ar nifer o faterion strategol allweddol. Dewiswyd yr aelodau yn ofalus fel arbenigwyr yn eu maes, gyda'r gallu a'r ddealltwriaeth i gynnig y meddylfryd strategol angenrheidiol ar draws rhaglenni a meysydd polisi. Mae'r grŵp yn cynnwys arbenigwyr allanol â chryn brofiad ac arbenigedd strategol, uwch Swyddogion o brif adrannau gwario Llywodraeth Cymru a chynghorwyr sy'n cynnig cyngor arbenigol, gan gynnwys uwch swyddogion sy'n gyfrifol am ddatblygu a chyflawni rhaglenni Ewropeaidd.
514. Sefydlwyd Fforwm Partneriaeth Rhaglenni Ewropeaidd fel y prif gyfrwng i ymgysylltu â rhanddeiliaid allanol ar ddatblygiadau ariannu Ewropeaidd ar ôl 2013. Sefydlwyd y Fforwm yn 2011 a bu ar waith yn ystod y cyfnod datblygu rhaglenni cyfan; gan gynnig mewnbyn uniongyrchol i'r gwaith o greu'r Rhaglen Weithredol a'r Bennod ar Gymru yng Nghytundeb Partneriaeth y DU. Daeth yr aelodau yn rhannol o Bwyllgor Monitro Rhaglenni Cymru Gyfan, ac yna fe'i hategwyd gan bartneriaid ychwanegol er mwyn sicrhau bod y Fforwm yn adlewyrchu buddiannau pob grŵp rhanddeiliaid perthnasol yng Nghymru. Drwy sefydlu'r grŵp, cydbwyswyd buddiannau ac adlewyrchwyd lefel briodol o gynrychiolaeth gan y sector preifat, cydbwysedd rhwng y rhywiau, wedi'i ledaenu ar draws cronfeydd, a chynrychiolaeth ddaearyddol.
515. Sefydlwyd pedwar grŵp llif gwaith technegol yng nghanol 2012 er mwyn ystyried manylion technegol a gweithredol rhaglenni 2012-2014 a rhoi cyngor ar y cynnwys, y prosesau a'r gweithdrefnau gan adlewyrchu cyfeiriad strategol y Gweinidog. Ymdriniodd y rhain â:

- Rhaglenni Gweithredol;

114

<http://wefo.wales.gov.uk/programmes/post2013/reflectionexercise/?skip=1&lang=cy>

¹¹⁵ <http://www.assemblywales.org/bus-home/bus-chamber-fourth-assembly-rop.htm?act=dis&id=233432&ds=5%2F2012#dat4>

Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

- Cyflenwi a Chydymffurfio;
  - Monitro a Gwerthuso;
  - Cydweithrediad Tiriogaethol.
516. Chwaraeodd aelodau o'r llyf gwaith Rhaglenni Gweithredol ran uniongyrchol yn y broses o ddiffinio cynnwys y rhaglenni gan gynnwys cyfeiriad y strategaeth a themâu trawsbynciol (egwyddorion llorweddol) tra aeth aelodau o'r llyfau gwaith Cyflenwi a Chydymffurfio a Monitro a Gwerthuso ati'n benodol i ystyried a pharatoi canllawiau, dangosyddion a threfniadau cyflenwi a rheoli. Penodwyd aelodau drwy wahodd enwebiadau ac fe'u dewiswyd ar sail profiad rhaglenni wedi'u hariannu gan yr UE a pholisïau perthnasol yr UE, y DU a Chymru, ynghyd â phrofiad pwnc perthnasol a oedd yn briodol i bob llyf gwaith. Cynhaliwyd cydbwysedd llawn o ran buddiannau rhanddeiliaid, daearyddiaeth a'r rhywiau.
517. Yn olaf, er mwyn sicrhau bod cynigion yn gyson â pholisïau a strategaethau Llywodraeth Cymru sefydlwyd **Grŵp Polisi Rhaglenni Ewropeaidd Llywodraeth Cymru**. Dilynodd cyfarfodydd Grŵp Polisi rai'r llyf gwaith Rhaglenni Gweithredol a llywiodd y ddau grŵp y cynigion drafft a gyflwynwyd ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus ar ddechrau 2013. Roedd yr aelodau yn cynnwys cynrychiolwyr polisi lefel uwch a enwebwyd gan Gyfarwyddwyr Cyffredinol o holl adrannau perthnasol Llywodraeth Cymru.
518. Lansiodd **ymgyngoriad cyhoeddus** llawn, 'Cymru a'r UE: Partneriaeth ar gyfer Swyddi a Thwf' ar 14 Ionawr 2013 er mwyn ceisio barn partneriaid ar gynigion Llywodraeth Cymru ar gyfer y Cronfeydd Strwythurol a Datblygu Gwledig. Daeth yr ymgynghoriad i ben ar 23 Ebrill 2013, a chafwyd 126 o ymatebion i'r cynigion yn ymwneud â'r Gronfa Strwythurol.¹¹⁶
519. Ategwyd yr ymgynghoriad gan bedwar digwyddiad rhanddeiliaid rhanbarthol Llywodraeth Cymru, gyda thros 300 o rhanddeiliaid yn dod i drafod y prif gyfleoedd a heriau mewn cyfres o weithdai. Hefyd, trefnodd nifer o grwpiau rhanddeiliaid allanol ddigwyddiadau sectoraidd yn ystod y cyfnod ymgynghori a fynychwyd gan swyddogion WEFO.
520. Penodwyd ymgynghorwyr i ddadansoddi canlyniadau'r ymgynghoriad a chyhoeddwyd eu hadroddiad ar Gronfeydd Strwythurol ar wefannau WEFO¹¹⁷ a Llywodraeth Cymru ac fe'i cyhoeddwyd gan y Gweinidog Cyllid mewn datganiad i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 9 Gorffennaf 2013. Roedd yr ymgynghorwyr a benodwyd i ddadansoddi'r

---

116

<http://wales.gov.uk/consultations/businessandconomy/130114walesandtheeu/?skip=1&lang=cy>

¹¹⁷ <http://wefo.wales.gov.uk/news/latest/130115consultation/?lang=en>

Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

ymgyngoriad o'r un sefydliad a fu'n gyfrifol am y Gwerthusiad Ex Ante ac felly roedd ganddynt ddealltwriaeth fanwl o'r materion a godwyd.

521. Cafwyd cefnogaeth gref i'r cynigion Cronfa Strwythurol yn sgil yr ymgynghoriad, o ran y blaenoriaethau buddsoddi a ddewiswyd a phwysigrwydd canolbwyntio adnoddau er mwyn cael effaith drawsnewidiol. Cododd nifer o ymatebwyr bryderon am absenoldeb Blaenoriaeth benodol ar gyfer trechu tlodi ac allgáu cymdeithasol. Mae rhaglen ESF wedi'i datblygu yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru, fel y nodwyd yn ei Chynllun Gweithredu ar Drechu Tlodi, sy'n nodi mai cyflogaeth yw'r llwybr gorau allan o dlodi.
522. Felly, mae camau i ymdrin â thlodi ac allgáu cymdeithasol yn canolbwyntio ar ddileu rhwystrau i gyflogaeth a helpu pobl i gael gwaith. Gyda hyn fel y brif egwyddor, ail-luniodd WEFO gamau i gefnogi'r rhai sy'n byw mewn tlodi ac allgáu cymdeithasol, neu sy'n wynebu'r risg o hynny, i fod o fewn Echel Blaenoriaeth 'Trechu Tlodi drwy Gyflogaeth Gynaliadwy' gan helpu'r cyfranogwyr hynny i gael gwaith cynaliadwy a sicr a'i gadw. Mae'r Echel Blaenoriaeth hon yn ategu'r thema drawsbynciol ar Drechu Tlodi ac Allgáu Cymdeithasol.
523. Sefydlwyd un **Pwyllgor Monitro Rhaglenni Cymru** ar gyfer rhaglenni Buddsoddi Strwythurol ac Ewropeaidd 2014-2020 ar ffurf gysgodol a chaiff ei fabwysiadu'n ffurfiol ar ôl i'r Comisiwn Ewropeaidd gymeradwyo'r rhaglenni.
524. Bydd y Pwyllgor hwn yn cwmpasu'r tair cronfa ESI a reolir gan Lywodraeth Cymru (ERDF, ESF, EAFRD) a bydd yn gyfrifol am gymeradwyo meini prawf dethol gweithrediad Cronfeydd Strwythurol, ystyried y cynnydd a wnaed i gyflawni'r amcanion rhaglen cytûn, ac unrhyw ddiwygiadau i'r rhaglenni a chytuno ar y Cynllun Gwerthuso ac unrhyw ddiwygiadau i'r rhaglenni.
525. Mae'r aelodaeth o 471 (a Chadeirydd), sy'n seiliedig ar egwyddorion partneriaeth a llawer o'r arferion gorau a nodir yn y Cod Ymddygiad Ewropeaidd ar Bartneriaeth, yn cynnwys chwe aelod arbenigol a benodwyd drwy broses penodiadau cyhoeddus a 21 o aelodau a enwebwyd ar sail sector. Dewiswyd aelodau o blith y sector preifat, y sector cyhoeddus a'r trydydd sector (gan gynnwys partneriaid economaidd a chymdeithasol, awdurdodau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol; a chynrychiolwyr cymdeithas sifil gan gynnwys cyrff amgylcheddol a chydarddoldeb). Hefyd, dyluniwyd yr aelodaeth i sicrhau cydbwysedd eang rhwng y rhywiau a dosbarthiad ar draws y ddau ranbarth yng Nghymru a'r dimensiwn trefol/gwledig. Paratoir cylch gorchwyl drafft a chytunir arno yn y cyfarfod cyntaf. Bydd hyn yn cynnwys canllawiau manwl ar sut y gellir ymdrin â gwrthdaro buddiannau posibl.
526. Cefnogwyd sefydlu un Pwyllgor gan ein partneriaid ar sail yr adborth a gafwyd yn ystod yr ymgynghoriad cyhoeddus a bydd yn llywio asesiad mwy cyfannol o effaith ac effeithiolrwydd y cronfeydd wrth gyflawni

agenda UE2020, yn erbyn y Fframwaith Blaenoriaethu Economaidd ac a gefnogir gan well gwybodaeth reoli a monitro.

527. Bydd y **Grwpiau Cyngori ar Gyflenwi a Chydymffurfio a Gwerthuso** sy'n bodoli eisoes yn parhau i weithredu drwy gydol 2014-2020 er mwyn parhau i roi cyngor ar waith cyflenwi a gweithredu (gan gynnwys cynnwys canllawiau) a threfniadau monitro a gwerthuso. Mae'r grwpiau hyn wedi bodoli drwy gydol cyfnod rhaglenni 2007-13 ac maent yn cynnwys buddiannau rhanddeiliaid eang mewnol Llywodraeth Cymru a buddiannau rhanddeiliaid allanol.
528. Mae'r **Grŵp Cyflenwi a Chydymffurfio** yn grŵp arbenigol technegol a sefydlwyd gan yr Awdurdod Rheoli (WEFO) fel fforwm i bartneriaid roi adborth ar faterion gweithredol gweithredu a chydymffurfio.
529. Mae gwaith y Grŵp yn llywio gwaith y Pwyllgor, ac mae ganddo gylch gwaith penodol i adolygu 'Adroddiad Cydymffurfio' rheolaidd WEFO cyn ei gyflwyno i'r Pwyllgor. Mae hyn yn cynnwys canlyniadau archwilio a gwallau cyffredin a geir yng ngwaith dilysu rheolwyr. Mae'r grŵp yn helpu'r Pwyllgor i fodloni ei hun ynghylch effeithiolrwydd ac ansawdd gweithredu Rhaglenni Cronfeydd Strwythurol Cymru ym meysydd cyflenwi a chydymffurfio.
530. Rôl y **Grŵp Cyngori ar Werthuso** yw cynnig cyngor a chymorth wrth ddylunio astudiaethau gwerthuso, gan reoli ansawdd yr adroddiadau ymchwil terfynol a sicrhau bod canfyddiadau yn cael eu dosbarthu'n eang. Bydd y grŵp hefyd yn monitro'r broses o weithredu'r Strategaeth Monitro a Gwerthuso ar gyfer rhaglenni Cronfeydd Strwythurol Cymru yn 2014-2020.
531. Nid oes cynlluniau i drosglwyddo rhan o'r cyfrifoldeb am reoli'r Rhaglen Weithredol i Gyrrff Canol, er enghraifft drwy ddefnyddio Grantiau Byd-eang neu Fuddsoddiadau Tiriogaethol Integredig a defnyddio'r darpariaethau a nodir yn erthygl 123(7) o Reoliad Darpariaethau Cyffredin (CPR) UE 1303/2013. Bydd Cyrff Canol, gan ddefnyddio'r darpariaethau a nodir yn erthygl 123(6) o'r CPR, yn cyflawni tasgau dirprwyedig penodol mewn perthynas â rheoli rhai cynlluniau cymorth. Bydd tasgau dirprwyedig yn cynnwys, o leiaf, ddethol prosiectau (buddiolwyr), rhoi dogfennau i fuddiolwyr sy'n nodi'r amodau o ran cymorth a gweinyddiaeth cymorth gwladwriaethol y cynllun. Mae'r Cyrff Canol a ddewisir i reoli'r cynlluniau cymorth yn debygol o fod yn adrannau Llywodraeth Leol.
532. Ni fyddwn yn defnyddio grantiau byd-eang i weithredu ESF yn Ardal y Rhaglen.
533. Anogir cyfranogiad y partneriaid cymdeithasol (busnesau ac undebau llafur) wrth weithredu rhaglen ESF yn GCC. Ni chynigir buddsoddi'n benodol yn y gwaith o feithrin capasiti partneriaid cymdeithasol o fewn prif echelau blaenoriaeth y rhaglen. Fodd bynnag, bydd rôl yn parhau ym maes gweithredu drwy gyflenwi wedi'i gaffael ac fel buddiolwyr sy'n

Rôl Partneriaid Perthnasol

arwain y gwaith o gyflawni gweithrediadau fel yn achos rhaglenni 2007-2013 neu sy'n cymryd rhan ynddo.

534. Rhydd y gweithgareddau canlynol sy'n adrodd o'r camau a gymerir mewn cydweithrediad agos â'r partneriaid cymdeithasol:
- Atgyfnerthu'r cysylltiadau rhwng busnes ac addysg sy'n anelu at sicrhau bod integreiddio agosach rhwng anghenion cyflogwyr a chwricwla galwedigaethol a sgiliau sylfaenol;
  - Mwy o rôl i gyfleu gwybodaeth am y farchnad lafur mewn perthynas ag anghenion sgiliau a chyflogaeth yn y dyfodol ar draws Economi Cymru;
  - Camau gweithredu sy'n gwella effeithiolrwydd deialog cymdeithasol a gweithgareddau a gyflawnir ar y cyd gan y partneriaid cymdeithasol, yn enwedig o ran hyblygrwydd gweithwyr a busnesau.
  - Mentrau partneriaeth sy'n anelu at hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth mewn cyflogaeth, ac yn y gweithlu yn gyffredinol;
  - Camau i gefnogi iechyd a lles y gweithlu, yn enwedig lle gall iechyd gwael gyfrannu at golli gwaith
535. Yn ystod cyfnod rhaglen 2007-2013, defnyddiwyd Cymorth Technegol i gefnogi'r gwaith o ymgysylltu â sefydliadau anlywodraethol a gwirfoddol wrth gyflenwi rhaglenni, a datblygu eu capasiti. Mae hyn wedi cynnwys darparu cymorth wedi'i deilwra, gwybodaeth, cyngor a chyfleoedd rhwydweithio. Cynigir y bydd gweithgareddau tebyg yn bosibl drwy weithgareddau Cymorth Technegol o fewn rhaglen ESF fel y disgrifiwyd yn Adran 2.B., bydd y rhain yn cynnwys:
- Rheoli - datblygu ymhellach swyddogaethau a systemau'r Awdurdod Rheoli er mwyn cyflenwi rhaglenni cynaliadwy integredig a rhoi cyngor ac arweiniad arbenigol i fuddiolwyr;
  - Partneriaeth a Rhwydweithio - hwyluso gwaith ymgysylltu a gweithio mewn partneriaeth effeithiol â rhanddeiliaid wrth gefnogi'r broses o roi rhaglenni ar waith;
  - Monitro - sefydlu a chefnogi Pwyllgor Monitro Rhaglen Cronfeydd ESI unigol;
  - Ymchwil a Gwerthuso - parhau i ddarparu gwybodaeth seiliedig ar dystiolaeth o ansawdd er mwyn helpu i gyflenwi rhaglenni;
  - Gwybodaeth a Chyhoeddusrwydd - tynnu sylw at y gwerth a ychwanegir gan yr UE yn gweithio mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru a'i phartneriaid;
  - Archwilio a Rheoli - cyflenwi rhaglenni effeithiol a rhai sy'n cydymffurfio yng Nghymru.

Partneriaid perthnasol sydd ynghlwm wrth baratoi'r rhaglen weithredol

GRŴP CYNGHOR I'R GWEINIDOG AR RAGLENNI EWROPEAIDD 2014-2020

Partneriaid:

- British Telecom (sector preifat)
- Cogitamus (sector preifat)
- Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol (cydraddoldebau)
- Cyngor Gwasanaethau Gwirfoddol Abertawe (trydydd sector)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen (llywodraeth leol)
- Yn ogystal â chynrychiolwyr o adrannau gwariant allweddol Llywodraeth Cymru

FFORWM PARTNERIAETH RHAGLENNI EWROPEAIDD (2014-20)

Partneriaid:

- Bangor Mussel Producers Ltd (pysgodfeydd / sector preifat)
- Barsby Associates (Sefydliad y Cyfarwyddwyr)
- British Telecom (sector preifat)
- CBI Cymru (sefydliad cyflogwyr)
- Prifysgol Caerdydd (addysg uwch)
- Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol (cydraddoldebau)
- Comisiynydd Coedwigaeth Cymru (amgylchedd / gwledig)
- Grahame Guilford & Co Ltd (sector preifat)
- Coleg Gŵyr (addysg bellach)
- Y Ganolfan Byd Gwaith (cyflogaeth)
- Y Sefydliad Cenedlaethol dros Addysg Barhaus i Oedolion (addysg)
- Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol (amgylcheddol/gwledig)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (llywodraeth leol)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen (llywodraeth leol)
- Comisiynydd Dyfodol Cynaliadwy Cymru (amgylchedd)
- Canolfan Cydweithredol Cymru (trydydd sector)
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (trydydd sector)
- TUC Cymru (sefydliad y gweithwyr)
- Ffermwyr Cymru (amaethyddol)
- Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (llywodraeth leol)
- Working Links (cyflogaeth)
- Yn ogystal â chynrychiolwyr o adrannau gwariant allweddol Llywodraeth Cymru

FFRYDIAU GWAITH ÔL 2013

(i) Ffrwd Waith Rhaglenni Gweithredol

Partneriaid:

- CBI Cymru Cyngor Sir Ynys Môn (sefydliad cyflogwyr)
- Cyngor Sir Caerdydd (addysg uwch)
- Chwarae Teg (trydydd sector)
- Cyngor Cefn Gwlad Cymru (amgylchedd/gwledig)
- Cynnal Cymru-Sustain Wales (amgylcheddol / cynaliadwyedd)
- EEF Cymru (sefydliad y gweithgynhyrchwyr)
- Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (addysg uwch)
- Y Ganolfan Byd Gwaith (cyflogaeth)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (llywodraeth leol)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- RSPB Cymru (amgylchedd a chefn gwlad)
- Canolfan Cydweithredol Cymru (trydydd sector)
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (trydydd sector)

(ii) Ffrwd Waith Cyflenwi a Chydymffurfio

Partneriaid:

- Cyngor Celfyddydau Cymru (y celfyddydau)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (llywodraeth leol)
- Cyngor Cefn Gwlad Cymru (gwledig)
- Coleg Gŵyr (addysg bellach)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (llywodraeth leol)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (trydydd sector)

(iii) Ffrwd Waith Monitro a Gwerthuso

Partneriaid:

- Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (llywodraeth leol)
- Cyngor Cefn Gwlad Cymru (amgylchedd/gwledig)
- London Economics (cwmni ymgynghori sector preifat)
- Cyngor Sir Fynwy (llywodraeth leol)
- Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol (amgylcheddol/gwledig)
- Prifysgol Abertawe (addysg uwch)
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (trydydd sector)
- Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (llywodraeth leol)

Lleihau Baich Gweinyddol

536. Gwnaed cryn dipyn o gynnydd i leihau baich gweinyddol buddiolwyr o dan raglenni 2007-13. Mae hyn wedi cynnwys cyflwyno gweithdrefnau gwaith newydd o ran cyflwyno system TG PPIMS a arweiodd at unioni prosesau ar draws cronfeydd strwythurol ac sy'n galluogi buddiolwyr i fewnbynnu data gweithrediad yn uniongyrchol drwy borth ar y we. Mae hyn wedi arwain at brosesau cyffredin, gwella'r broses o gyfnewid dogfennaeth ynghyd ag arbedion effeithlonrwydd a phrosesau a thaliadau cyflymach i fuddiolwyr. Sefydlwyd model Swyddog Datblygu Prosiect hefyd yn sgil y cylch cyfredol o raglenni. Mae hyn wedi gweld un swyddog fel y prif gyswllt ar gyfer buddiolwyr drwy gydol y camau gwneud cais, datblygu ac ôl gymeradwyo.
537. Cynhaliwyd arolwg o farn cwsmeriaid¹¹⁸ gan WFO yn 2009 a geisiodd farn buddiolwyr ar weithdrefnau a phrosesau gweinyddol a oedd ynghlwm wrth wneud cais am weithrediadau UE a'u rheoli. Cafwyd cefnogaeth gyffredinol i arbedion effeithlonrwydd yn deillio o lawer o'r gwelliannau ar-lein a gyflwynwyd ar gyfer cylch ariannu 2007-13 ynghyd â chefnogaeth i'r cysyniad o Swyddog Datblygu Prosiect. Codwyd rhai pryderon ynghylch y fiwrocratiaeth a oedd ynghlwm wrth wneud cais am gyllid (gellid gwneud penderfyniadau ar gam cynharach heb fod angen llenwi cynifer o ffurflenni) a hygyrchedd ac iaith dechnegol peth o'r canllawiau.
538. Mae Llywodraeth Cymru yn adeiladu ar ddatblygiadau blaenorol ac yn ymdrin ag adborth buddiolwyr ar gyfer rhaglenni 2014-2020 drwy achub ar gynifer o gyfleoedd integreiddio ac unioni â phosibl er mwyn helpu i gyflawni a lleihau ymhellach y baich i fuddiolwyr.
539. Bydd hyn yn cynnwys proses gwneud cais ac asesu syml, yn cynnwys cyfres o byrth a phwyntiau penderfynu ynghylch cymhwysedd gweithrediadau ynghyd â gwelliannau pellach i PPIMS. Bydd hyn yn cynnwys porth ar-lein unigol ar gyfer buddiolwyr posibl er mwyn cael gafael ar holl gronfeydd ESI, a fydd yn cyfeirio buddiolwyr posibl i dîm Amcan Thematig penodol ac yn hwyluso'r broses o ddewis yr offeryn(nau) ariannu a'r dull cyflawni gorau, tra'n parchu'r llinellau terfyn rhwng cronfeydd.
540. Bydd rheolau cymhwyso cenedlaethol wedi'u hunioni ar gyfer cronfeydd ESI a chanllawiau ategol cyffredin ar waith ar gyfer pob sefydliad yng Nghymru sy'n derbyn cronfeydd gan ERDF, ESF ac EAFRD, oni bai lle pennwyd rheolau cymhwyso gan ddeddfwriaeth CE sy'n benodol i gronfa. Bydd hyn yn symlach o lawer i fuddiolwyr yng Nghymru ac mae'n adeiladu ar ddarpariaethau cymhwyso cyffredin y Comisiwn yn y Rheoliad Darpariaethau Cyffredin ar gyfer materion fel cadernid, cynhyrchu refeniw, ac opsiynau cost syml. Cytunir ar y rheolau

---

118

<http://wfo.wales.gov.uk/publications/publications/monitoringevaluation/programmeevaluations/customerinsightsurvey2009/?skip=1&lang=cy>

Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop
yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

cymhwyso wedi'u hunioni a chânt eu cyhoeddi a byddant ar gael yn hawdd ar wefan WEFO yn 2014.

541. Hefyd, mae Cymru yn bwriadu annog y defnydd o opsiynau ad-dalu cost syml (cyfandaliadau, cyfraddau safonol, costau uned) drwy sicrhau bod yr holl opsiynau deddfwriaethol ar gael i ddarpar ymgeiswyr, cyhoeddi canllawiau manwl, a rhedeg gweithdai hyfforddi gyda chynrychiolwyr o sectorau allweddol er mwyn deall y rhwystrau sy'n atal eu defnyddio ac ymdrin â hwy. Disgwylir i gostau cyfradd safonol mewn perthynas ag ad-dalu costau anuniongyrchol fod o fudd penodol i fuddiolwyr yng Nghymru.
542. Bydd graddau'r newid tuag at system ad-dalu sy'n canolbwyntio'n fwy ar ganlyniadau (cyfandaliadau, costau uned) hefyd yn dibynnu ar ddarpariaethau pecyn deddfwriaethol y polisi cydlyniant, addasrwydd cyfraddau safonol y CE, a chanllawiau gweithredu'r Comisiwn. Y brif egwyddor wrth ystyried opsiynau symleiddio fydd mabwysiadu dulliau gweithredu sy'n gweddu orau i gyd-destun Cymru a pharhau â'r gwaith llwyddiannus a chydymffurfiol o gyflawni rhaglenni cronfeydd stwythurol yng Nghymru.
543. Bydd gweithrediadau yng Nghymru hefyd yn cael budd o lai o waith gweinyddol wrth i Lywodraeth Cymru weithredu mesurau symleiddio'r CE yn llawn, fel cyfnodau cadw dogfennau byrrach, cyfrifiadau cynhyrchu refeniw cyfradd safonol, a diogelu gweithrediadau rhag dyblygu gweithgarwch archwilio o'r Awdurdod Archwilio a'r Comisiwn Ewropeaidd yn yr un flwyddyn.

Rhestr Termau Acronymau Cyffredin

AAS	Asesiad Amgylcheddol Strategol
AC	Arloesedd Cymdeithasol
ACELlau	Ardaloedd Cynnydd Ehangach Lleol
AEG	Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb
AP	Amcan Penodol
APS	Arolwg o'r Llafurlu
ARh	Awdurdod Rheoli
ATh	Amcan Thematig
BBaChau	Busnesau Bach a Chanolig
BF	Blaenoriaeth Fuddsoddi
BME	Grwpiau Pobl Dduon, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig
CALI	Cyferth ag Amser Llawn
CBI	Cyddfederasiwn Diwydiant Prydain
CE	Y Comisiwn Ewropeaidd
CPP	Papur Sefyllfa'r DU
CSF	Fframwaith Strategol Cyffredin
CSR	Argymhellion sy'n Benodol i Wledydd
CT	Cymorth Technegol
CV	Curriculum Vitae
DC	Dwyrain Cymru
DLIAC	Datblygiadau Lleol o dan Arweiniad Cymunedau
DWP	Adran Gwaith a Phensiynau Llywodraeth y DU
	Rhaglen Weithredol ar gyfer Cronfa Gymdeithasol Ewrop yng Ngorllewin Cymru a'r Cymoedd

Rhestr Termau Acronymau Cyffredin

EAFRD	Cronfa Amaethyddol Ewrop ar gyfer Datblygu Gwledig
EMFF	Cronfa'r Môr a Physgodfeydd Ewrop
EPF	Fframwaith Blaenoriaethau Economaidd
EPPF	Fforwm Partneriaeth Polisi Ewrop
ERDF	Cronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop
ESF	Cronfa Gymdeithasol Ewrop
ESI	Cronfeydd Strwythurol a Buddsoddi Ewropeaidd
FLAG	Grwpiau Gweithredu Lleol Pysgodfeydd
GCC	Gorllewin Cymru a'r Cymoedd
GFL	Gwybodaeth am y Farchnad Lafur
GPU	Gweithio Perfformiad Uchel
GYC	Gadael yr Ysgol y Gynnar
GYC	Gwerth Ychwanegol Crynswth
ISCED	Dosbarthiad Safonol Rhyngwladol Addysg
ITI	Buddsoddiadau Tiriogaethol Integredig
LAG	Grwp Gweithredu Lleol
MALC	Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru
NEET	Pobl nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant
NGOs	Sefydliadau Anlywodraethol
NQF	Y Fframwaith Cymwysterau Cenedlaethol
NRP	Rhaglen Ddiwygio Genedlaethol
NUTS	Enwau Unedau Tiriogaethol at Ddibenion Ystadegaeth
OECD	Y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economiadd

Rhestr Termau Acronymau Cyffredin

PISA	Rhaglen Ryngwladol Asesu Myfyrwyr
PMC	Pwyllgor Monitro Rhaglenni Cymru Gyfan
PSED	Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus
RDP	Cynllun Datblygu Gwledig
RhW	Rhaglen Weithredol
RME	Ymchwil, Monitro a Gwerthuso
SDP	Swyddog Datblygu Prosiect
STEM	Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg a Mathemateg
SWOT	Cryfderau, Gwendidau, Cyfleoedd a Bygythiadau
SYG	Y Swyddfa Ystadegau Gwladol
TEA	Timau Ewropeaidd Arbenigol
TGAU	Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd
TGCh	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu
ThTau	Themâu Drawsbynciol
UE	Yr Undeb Ewropeaidd
UE2020	Ewrop 2020
UKCES	Comisiwn y DU dros Gyflogaeth a Sgiliau
WEFO	Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru